

**Οι Σπουδές  
Κοινωνικής Ανθρωπολογίας  
και Ιστορίας  
στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου  
2013-2014**

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ  
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ  
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας**

## Περιεχόμενα

### Α. Η Κοινωνική Ανθρωπολογία και η Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

|                                                                                |   |
|--------------------------------------------------------------------------------|---|
| 1. Η επιστημονική ταυτότητα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας | 2 |
| 2. Η επιστήμη της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας                                     | 3 |
| 3. Οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας        | 4 |
| 4. Επαγγελματικές δυνατότητες των πτυχιούχων του Τμήματος                      | 5 |
| 5. Προτεινόμενη βιβλιογραφία                                                   | 6 |

### Β. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

|                                                                    |    |
|--------------------------------------------------------------------|----|
| 1. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας                  | 7  |
| 2. Ένα Πανεπιστήμιο στα νησιά του Αιγαίου Πελάγους και τη Μυτιλήνη | 11 |
| 3. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου                          | 12 |
| 4. Το πρόγραμμα ERASMUS                                            | 13 |
| 5. Διδακτικό προσωπικό                                             | 14 |
| 6. Αρμοδιότητες διδασκόντων                                        | 15 |
| 7. Διοικητικό και τεχνικό προσωπικό                                | 15 |
| 8. Σύλλογος φοιτητών                                               | 15 |

### Γ. Το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

|                                                           |    |
|-----------------------------------------------------------|----|
| 1. Οργάνωση των προπτυχιακών σπουδών                      | 16 |
| 2. Προσφερόμενα μαθήματα και πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια | 20 |
| 3. Περιλήψεις μαθημάτων και πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων | 22 |
| 4. Πρόγραμμα σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2013-2014          | 87 |
| 5. Θερινή Πρακτική Άσκηση                                 | 90 |

### Δ. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| 1. Οργάνωση του Προγράμματος         | 93  |
| 2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας | 94  |
| 3. Προσφερόμενα μαθήματα             | 105 |
| 4. Περιλήψεις μαθημάτων              | 106 |

### Ε. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

#### Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις

|                                      |     |
|--------------------------------------|-----|
| 1. Οργάνωση του Προγράμματος         | 123 |
| 2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας | 124 |
| 3. Προσφερόμενα μαθήματα             | 130 |
| 4. Περιλήψεις μαθημάτων              | 130 |

Την επιμέλεια του Οδηγού Σπουδών είχε η Ποθητή Χαντζαρούλα.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου  
Λόφος Πανεπιστημίου  
81 100 Μυτιλήνη Λέσβος  
τηλ. 22510-36303, 36323  
fax: 22510-36309  
[www.sa.aegean.gr](http://www.sa.aegean.gr)

## **Α. Η Κοινωνική Ανθρωπολογία και η Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**

### **1. Η επιστημονική ταυτότητα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας**

ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, υπηρετούμε μια αντίληψη που εστιάζεται στη μελέτη των κοινωνικών, ιστορικών και πολιτισμικών όψεων της ανθρώπινης δράσης. Σε μια εποχή κατά την οποία υπάρχει στροφή στη μερική και ακαδημαϊκά αποσπασματική γνώση, το Τμήμα μας εξακολουθεί να υποστηρίζει πολύπλευρες και διεπιστημονικές προσεγγίσεις καθώς πιστεύουμε ότι μόνο οι προσεγγίσεις αυτές υπηρετούν την καλύτερη κατανόηση των κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οργανώνονται οι διδακτικές, εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του Τμήματος, τόσο σε προπτυχιακό όσο και μεταπτυχιακό επίπεδο. Η διδασκαλία επικεντρώνεται στην παροχή ολοκληρωμένων σπουδών στους τομείς της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας. Στο Τμήμα υπάρχει συστηματικό ενδιαφέρον για την καλλιέργεια του διαλόγου ανάμεσα στα δύο αυτά γνωστικά αντικείμενα και την προσέγγιση συγκεκριμένων θεμάτων, όπως η οικογένεια, το φύλο και οι συγγενικές σχέσεις, η μετανάστευση, οι μειονότητες και οι εθνικές ταυτότητες, κ.ά., τόσο από ανθρωπολογική όσο και από ιστορική σκοπιά.

Στο Τμήμα πιστεύουμε ότι η πολύπλευρη και σφαιρική προσέγγιση σύγχρονων κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων προϋποθέτει την κατανόησή τους ως ιστορικών φαινομένων, συνεπώς αναγνωρίζει την ιστορική τους διάσταση. Η διερεύνηση και κατανόηση της αλληλεπίδρασης παρόντος και παρελθόντος και των ποικίλων χρήσεων του παρελθόντος στο παρόν αποτελούν βασική πλευρά της ερευνητικής και εκπαιδευτικής φυσιογνωμίας του Τμήματος, ήδη από την εποχή της ίδρυσής του, και έχει αποδώσει μέχρι σήμερα πολλούς καρπούς. Η φυσιογνωμία αυτή αντανακλάται στη δομή του προπτυχιακού και μεταπτυχιακού προγράμματος, στη θεματολογία διδακτορικών διατριβών αλλά και στα τέσσερα συνέδρια που έχει οργανώσει το Τμήμα στη βάση αυτού του διαλόγου.

Η εστίαση του ενδιαφέροντος στις κοινωνικές, ιστορικές και πολιτισμικές όψεις των ανθρωπίνων φαινομένων όσο και η σφαιρική τους θεώρηση συνεπάγονται στενούς δεσμούς με άλλους κλάδους των κοινωνικών επιστημών. Παρότι η διδασκαλία επικεντρώνεται στη συστηματική παιδεία στα πεδία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας, το Τμήμα παρέχει και μαθήματα σε συγγενείς κλάδους των Κοινωνικών Επιστημών όπως η Ιστορία της Τέχνης, η Πολιτική Οικονομία, η Πολιτική Φιλοσοφία και η Γλωσσολογία. Τα μαθήματα αυτά διευρύνουν τις γνωστικές βάσεις του Τμήματος και βοηθούν σημαντικά στην εμπέδωση της παρεχόμενης γνώσης.

Τέλος, το Τμήμα αναγνωρίζοντας τη σημασία των νέων τεχνολογιών έχει μεριμνήσει για την κάλυψη των αναγκών των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών του φοιτητών και φοιτητριών σε αυτόν τον τομέα και διαθέτει άρτια εξοπλισμένο εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών. Στο εργαστήριο προσφέρεται η δυνατότητα εξοικείωσης των φοιτητών/-τριών με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και παρέχονται ειδικά σεμινάρια για την εκμάθηση προγραμμάτων software. Το εργαστήριο είναι συνδεδεμένο με το δίκτυο του Πανεπιστημίου (Αιγαίο-NET) και η είσοδος των φοιτητών/-τριών του Τμήματος είναι ελεύθερη.

## 2. Η επιστήμη της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ είναι η μελέτη του ανθρώπου. Ως κλάδος των επιστημών της κοινωνίας και του ανθρώπου, η ανθρωπολογία αποσκοπεί στη διερεύνηση των διαφορετικών μορφών της ανθρώπινης ύπαρξης και εμπειρίας σε όλη τους την ευρύτητα. Στόχος της είναι η διαπίστωση των γενικών και ειδικών αρχών που διέπουν τις πολιτισμικές διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Η ανθρωπολογία είναι μια κριτική επιστήμη του πολιτισμού. Ο κριτικός της προσανατολισμός στηρίζεται κυρίως στην ευρύτατη εποπτεία των ανθρώπινων πολιτισμών, που συναντώνται σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη μας, και στη συγκριτική, διαπολιτισμική τους μελέτη. Πεποίθηση των ανθρωπολόγων είναι ότι οι άλλοι πολιτισμοί έχουν πολλά να μας διδάξουν πάνω σε θέματα μεγίστης σημασίας για την ανθρωπότητα, γι' αυτό και πρέπει να τους προσεγγίσουμε με σοβαρότητα και προσοχή. Η αντίληψη αυτή, που κυριαρχεί στην ευρωπαϊκή ανθρωπολογική παράδοση ήδη από τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας, δίνει μικρότερη σχετικά προσοχή σε τομείς όπως η βιολογική ανθρωπολογία ή η προϊστορική αρχαιολογία. Αυτό που κυρίως μας απασχολεί είναι οι τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι οργανώνουν την καθημερινή τους ζωή και το νόημα που αυτοί αποδίδουν στις πράξεις τους.

Αντικείμενο της ανθρωπολογίας είναι η πολιτισμική ετερότητα, η διαφορετικότητα. Η ανθρωπολογία, λοιπόν, ιστορικά, αντλεί τον δυναμισμό της από τη συστηματική, την «από τα μέσα», επιτόπια γνώση και εμπειρία άλλων, διαφορετικών κοινωνιών που ανήκουν στις περιφέρειες του βιομηχανικού κόσμου, στην Αφρική, την Ασία, τη Νότιο Αμερική, την Αυστραλία ή τη Μελανησία. Από την απόσταση που εξασφαλίζει η γνώση του διαφορετικού, η ανθρωπολογία στρέφεται και στη μελέτη του «οικείου», και ειδικότερα, στη διερεύνηση των λεγόμενων «δυτικών», βιομηχανικών κοινωνιών.

Η σύγκριση του διαφορετικού με το οικείο αναιρεί το αυτονόητο και ανατρέπει ό,τι θεωρούμε «φυσικό». Έτσι η ανθρωπολογία αμφισβητεί στερεότυπες θεωρίες και στάσεις που επικρατούν στη σύγχρονη κοινωνική ζωή. Για παράδειγμα, η ανθρωπολογία ελέγχει, κριτικά, θεωρίες που βασίζονται σε γενικεύσεις για την «ανθρώπινη φύση», πολλές από τις οποίες αντανακλούν βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις των δυτικών κοινωνιών για την οικογένεια, την ταυτότητα του κοινωνικού φύλου και τη σεξουαλικότητα, την εθνότητα και κοινωνική ένταξη, την κοινωνική ευταξία, τον χώρο ή τον χρόνο.

Η δουλειά των ανθρωπολόγων καταδεικνύει πόσο αυτές οι θεωρίες είναι οροθετημένες από ιστορικούς και πολιτισμικούς παράγοντες και εκθέτει τους τρόπους με τους οποίους τέτοιες προκαταλήψεις στενεύουν και διαστρεβλώνουν την κατανόηση του ανθρώπινου παρόντος και παρελθόντος. Συγχρόνως δείχνει τους πολιτισμικούς περιορισμούς και τις εξαρτήσεις της ανθρώπινης πρακτικής σε σημαντικούς τομείς όπως είναι, για παράδειγμα, η οικονομική ανάπτυξη, η επικοινωνία, η διοικητική οργάνωση, η παραγωγή της τροφής, η παροχή περίθαλψης, ακόμα και η αντιμετώπιση θεομηνιών και, επομένως, συμβάλλει στην αντιμετώπιση των ανθρωπίνων δυσκολιών.

Η ανθρωπολογία τοποθετείται κατά του «εθνοκεντρισμού», της τάσης δηλαδή να ερμηνεύουμε και να αξιολογούμε άλλους πολιτισμούς ή μη οικείες μορφές κοινωνικής ζωής με ιδέες και κοινωνικές αρχές του δικού μας πολιτισμού. Η συγκριτική, διαπολιτισμική γνώση που παράγει η ανθρωπολογία έχει επανειλημμένα

αποδειξεί ότι πολλές θεωρίες της Κοινωνικής Επιστήμης δεν έχουν οικουμενική ισχύ – παρά τους αντίθετους ισχυρισμούς της.

Σε πολλά πανεπιστημιακά τμήματα της Ευρώπης και της Αμερικής, όπως και στο δικό μας, η έμφαση στη σχέση της ανθρωπολογίας με μη-βιομηχανικούς «εξωτικούς» πολιτισμούς, εξισορροπείται από τη συστηματική αναφορά και στον δυτικό πολιτισμό. Οι φοιτητές/-τριες καλούνται να αναπτύξουν ζητήματα που έχουν σχέση όχι μόνο με άλλες κοινωνίες αλλά και με τη δική τους, να ανιχνεύσουν και να συζητήσουν τις συνέχειες και τις ασυνέχειες ανάμεσα στον αγροτικό χώρο και την πόλη, ανάμεσα στις λεγόμενες «αναπτυσσόμενες» και τις «ανεπτυγμένες» χώρες.

Η ανθρωπολογία δίνει ιδιαίτερη σημασία σε έναν ειδικό τύπο έρευνας, την επιτόπια παρατήρηση, που εμπλέκει τον ερευνητή σε άμεση, καθημερινή και μακρόχρονη σχέση με τους ανθρώπους που μελετά. Η ερευνητική αυτή πρακτική, εφαρμοσμένη στον Ελλαδικό χώρο, αποτελεί βασικό στοιχείο των μεταπτυχιακών ανθρωπολογικών σπουδών στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ήδη από τα πρώτα του βήματα, το Τμήμα ανέπτυξε έντονο ερευνητικό προσανατολισμό στο μεταπτυχιακό επίπεδο, επιδιώκοντας τον συστηματικό συνδυασμό της διδασκαλίας με την έρευνα.

Με δεδομένα την πλούσια ερευνητική εμπειρία του διδακτικού μας προσωπικού στη μελέτη της ελληνικής κοινωνίας, τις αξιόλογες διδακτορικές διατριβές που εκπονούνται από μεταπτυχιακούς φοιτητές/-τριές μας και τη διεθνή αναγνώριση του ερευνητικού έργου που επιτελούμε, μπορούμε δικαίως να υποστηρίξουμε ότι το Τμήμα μας έχει συμβάλει σημαντικά στην ανθρωπολογία της Νότιας Ευρώπης και της Βαλκανικής.

### **3. Οι Ιστορικές Σπουδές στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας**

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ασχολείται με τη μελέτη του παρελθόντος και αποτελεί κλάδο των κοινωνικών επιστημών. Η μελέτη του παρελθόντος είναι πολύ πιο πολύπλοκη απ' ό,τι εκ πρώτης όψεως φαίνεται, και κυρίως από την εικόνα που έχουν τόσο οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όσο και ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας. Συνήθως η αντίληψη που επικρατεί για την Ιστορία είναι ότι πρόκειται για μια ενότητα σταθερών γνώσεων για το παρελθόν, στις οποίες μπορεί να ανατρέχει κανείς όποτε χρειαστεί. Μια πολύ συνηθισμένη εκδοχή αυτής της αντίληψης εκλαμβάνει την Ιστορία ως ένα διαχρονικό άθροισμα συμβαντολογικών πληροφοριών σχετικών με ημερομηνίες σημαντικών γεγονότων, διαδοχές αυτοκρατόρων, μοναρχών ή πολιτικών κυβερνήσεων, μάχες κ.ά. Αυτή η αντίληψη υποβαθμίζει τόσο τις συστηματικές προσπάθειες αποκατάστασης του παρελθόντος, στο βαθμό που αυτό μπορεί να αποκατασταθεί, όσο και τον πλούσιο μεθοδολογικό και θεωρητικό προβληματισμό των ιστορικών στην Ελλάδα και διεθνώς. Οι ιστορικές σπουδές δεν συνδέονται απλώς με την ανακύκλωση ήδη γνωστών πραγμάτων αλλά με την επέκταση της ιστορικής σκέψης σχετικά με το τι ακριβώς συνιστά το παρελθόν.

Στο πλαίσιο αυτό το παρελθόν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα μάλλον, παρά ως σαφώς οριοθετημένη πηγή γνώσεων. Μετά την εισαγωγή και εδραίωση της κοινωνικής ιστορίας που ήρθε σε ρήξη με παλαιότερα παραδείγματα ιστορικής έρευνας που επικεντρώνονταν στην διερεύνηση των «μεγάλων γεγονότων» και των επιφανών προσώπων, η συζήτηση για το παρελθόν και την ιστορία διευρύνεται συνεχώς με αποτέλεσμα το πεδίο των ιστορικών σπουδών να απασχολούν πλέον θέματα όπως η ιστορία του φύλου, η πολιτισμική ιστορία, ο τρόπος γραφής της ιστορίας κ.ά. Η ιστορικοποίηση, η απόπειρα κατανόησης των φαινομένων στο

πλαίσιο της εποχής τους, η διερεύνηση της τομής και της συνέχειας στον ιστορικό χρόνο αποτελούν πλέον βασικά μελήματα της ιστορικής έρευνας. Ταυτόχρονα όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται η σημασία των χρήσεων του παρελθόντος στο παρόν, ο τρόπος δηλαδή που συγκεκριμένες κοινωνίες επανερμηνεύουν το παρελθόν, θετικά ή αρνητικά, και το χρησιμοποιούν συστηματικά στα συμφραζόμενα της δικής τους εποχής, συχνά πολύ απομακρυσμένης από το παρελθόν που επικαλούνται.

Αν και δεν υπάρχει συναίνεση στον χώρο των ιστορικών σχετικά με επιστημολογικά ζητήματα (όπως το ιδεώδες της αντικειμενικότητας, η δυνατότητα πλήρους και οριστικής αποκατάστασης του παρελθόντος, η ανάγκη της διεπιστημονικότητας, κ.ά.) ή με ζητήματα που αφορούν τις προτεραιότητες της ιστορικής έρευνας (όπως η έμφαση στη μακρά ή τη μικρή διάρκεια, η προτεραιότητα στην κοινωνική ιστορία σε σχέση με την παλαιότερη προτίμηση στην διπλωματική ιστορία, κ.ά.) οι συζητήσεις που γίνονται στους κόλπους της ιστορικής κοινότητας είναι ιδιαίτερα πλούσιες και οι καρποί της ιστορικής έρευνας έχουν επηρεάσει πολλαπλά άλλες συγγενείς επιστήμες.

Οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας παρακολουθούν αυτόν τον πλούσιο προβληματισμό και προσαρμόζονται συνεχώς στα νέα δεδομένα της ιστορικής έρευνας. Μακριά από την «ελληνοκεντρική» αντίληψη των ιστορικών σπουδών που κυριάρχησε στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση και εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να ισχύει σε πολλά προγράμματα ιστορικών σπουδών, οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα έχουν προσανατολιστεί στην προσφορά ενός σύγχρονου και πλούσιου προγράμματος που παρέχει γνώσεις τόσο σε γενικά όσο και σε εξειδικευμένα θέματα.

Η οργάνωση των σπουδών αυτών διακρίνεται σε δύο αλληλένδετα επίπεδα. Το πρώτο αφορά την παροχή μαθημάτων γενικού χαρακτήρα τα οποία εξετάζουν μεγάλες ή μικρότερες χρονικές ενότητες εστιασμένες στην ιστορία συγκεκριμένων χώρων. Στο πλαίσιο αυτό διδάσκεται η Νεότερη και η Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία, η Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία, η Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου, η Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κ.ά. Τα μαθήματα αυτά διαχέονται, ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας και στους δύο κύκλους σπουδών του Τμήματος. Στόχος τους είναι η παροχή γνώσεων, η εξοικείωση των φοιτητών/-τριών με τα θέματα αυτά και ο εμπλουτισμός της κριτικής τους σκέψης.

Το δεύτερο επίπεδο οργάνωσης των ιστορικών σπουδών αφορά εξειδικευμένα μαθήματα που εξετάζουν θέματα όπως η πολιτισμική μνήμη, ο εθνικισμός, το αστικό φαινόμενο, η ιστορική δημογραφία, η ιστορία του τοπίου, η δουλεία στην αρχαιότητα, κ.ά. Στα μαθήματα αυτά οι φοιτητές/-τριες όχι μόνο έρχονται σε επαφή με την έρευνα και τον προβληματισμό που αναπτύσσεται, αλλά και σε συστηματική επαφή με πηγές για τα συγκεκριμένα αντικείμενα. Το Τμήμα θεωρεί ότι η προσφορά των ιστορικών μαθημάτων δίνει ένα σύγχρονο και ευέλικτο στίγμα για τις ιστορικές σπουδές και την κατεύθυνση που πρέπει να έχουν. Επιπλέον, υπάρχει μέριμνα έτσι ώστε οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα να επικοινωνούν με τα μαθήματα της ανθρωπολογίας παρέχοντας έτσι στους φοιτητές/-τριες ολοκληρωμένη και όχι αποσπασματική εικόνα για την αλληλεπίδραση παρελθόντος και παρόντος.

#### **4. Επαγγελματικές δυνατότητες των πτυχιούχων του Τμήματος**

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας προσφέρει σπουδές γενικής παιδείας που συνδέονται με μεγάλο φάσμα επαγγελματικών επιλογών. Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων του Τμήματος ορίζονται με βάση

Προεδρικό Διάταγμα το οποίο δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 228/6.11.1995. Σύμφωνα με το διάταγμα αυτό, οι απόφοιτοι του Τμήματος μπορούν να απασχοληθούν στην έρευνα και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σε μουσεία, στους ευρύτερους χώρους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της κοινωνικής ιατρικής και της επιδημιολογίας, της ψυχολογίας, της πολεοδομίας και του προγραμματισμού. Επίσης μπορούν να βρουν απασχόληση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους δημόσιους οργανισμούς και υπηρεσίες, καθώς και σε τομείς, όπως της διαφήμισης, των δημοσκοπήσεων και ερευνών αγοράς, αλλά και στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο. Σε αρκετά από αυτά τα επαγγέλματα η απαραίτητη επαγγελματική εκπαίδευση προσφέρεται στον ίδιο τον χώρο απασχόλησης, υπό τη μορφή μιας επιπλέον εξειδίκευσης στην ευρύτερη διαπολιτισμική παιδεία που διαθέτει ο πτυχιούχος. Πάντως η υψηλή ποιότητα σπουδών δίνει σημαντικά εφόδια στους αποφοίτους για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στην κατεύθυνση αυτή οι πτυχιούχοι του Τμήματος μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους προκειμένου να προχωρήσουν στην απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος Masters, ή και διδακτορικού διπλώματος. Σε αυτή την περίπτωση οι δυνατότητες απασχόλησης στον χώρο της έρευνας και της εκπαίδευσης αυξάνονται σημαντικά.

## 5. Προτεινόμενη βιβλιογραφία

ΟΣΟΙ ενδιαφέρονται να ακολουθήσουν προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα ίσως βοηθηθούν αν κάνουν ένα προκαταρκτικό διάβασμα στην κοινωνική ανθρωπολογία και την ιστορία. Ειδικότερα για την κοινωνική ανθρωπολογία που είναι ένας σχετικά νέος κλάδος στον ελληνικό επιστημονικό χώρο, διαθέτουμε ήδη έναν σημαντικό αριθμό κειμένων που εισάγουν τον αναγνώστη σε διαφορετικούς τομείς του κλάδου. Η προτεινόμενη βιβλιογραφία εισάγει τους/τις φοιτητές/τριες στους σύγχρονους προβληματισμούς στο χώρο της ανθρωπολογίας και της ιστορίας και διευκρινίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές τους με συγγενείς κλάδους, όπως η κοινωνιολογία, η γεωγραφία και άλλες κοινωνικές επιστήμες.

Ενδεικτικά προτείνουμε τα εξής βιβλία:

### ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

- Eriksen T.H., *Μικροί Τόποι, Μεγάλα Ζητήματα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2007.
- Laburthe-Tolra P.H. και J.-P. Warnier, *Εθνολογία – Ανθρωπολογία*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2003.
- Colleyn, J-P, *Στοιχεία κοινωνικής και πολιτισμικής Ανθρωπολογίας*, Πλέθρον, Αθήνα, 2005
- Lienhardt, *Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Gutenberg, Αθήνα, 1985
- Evans-Pritchard E.E., *Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 1987.
- Lévi-Strauss, C., *Φυλές και Ιστορία – Φυλή και Πολιτισμός*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2003.
- Kuper, A., *Ανθρωπολογία και Ανθρωπολόγοι*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1994.
- Δημητρίου-Κοτσώνη, Σ. – Σ. Δημητρίου, *Ανθρωπολογία και Ιστορία*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1996.
- Περιοδικό *Διαβάζω* (τεύχ. 323, 1993), Αφιέρωμα στην Κοινωνική Ανθρωπολογία.
- Augé M., *Για μια Ανθρωπολογία των Σύγχρονων Κόσμων*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1999.

Γκέφου-Μαδιανού, Δ. (επιμ.), *Ανθρωπολογική Θεωρία και Εθνογραφία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.

Godelier, M., *Μαρξιστικοί Ορίζοντες στην Κοινωνική Ανθρωπολογία*, 2 τόμοι, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1992.

Balandier, G., *Πολιτική Ανθρωπολογία*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1990.

Dumont Louis, *Εισαγωγή σε δύο Θεωρίες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1996.

Παπαταξιάρχης, Ε. – Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Ταυτότητες και Φύλο στη Σύγχρονη Ελλάδα: Ανθρωπολογικές Θεωρήσεις*, Εκδόσεις Καστανιώτη και Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα 1992.

Herzfeld, M., *Η Ανθρωπολογία μέσα από τον Καθρέφτη*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998.

Sahlins, M., *Πολιτισμός και Πρακτικός Λόγος*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2003.

Geertz, G., *Η ερμηνεία των πολιτισμών*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2003.

#### ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Λιάκος Α., *Πώς το παρελθόν γίνεται ιστορία*, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2007.

Karr, E.X., *Τι Είναι η Ιστορία*, Εκδόσεις Γκοβόστης, Αθήνα 1999.

Bloch, M., *Απολογία για την Ιστορία*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 1994.

Ασδραχάς, Σπ., *Ζητήματα Ιστορίας*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1983.

Le Goff, J., *Ιστορία και Μνήμη*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1998.

*Διανοητική Ιστορία: όψεις μιας σύγχρονης συζήτησης*, Εκδόσεις Μνήμων, Αθήνα 1996.

Iggers, G., *Η ιστοριογραφία στον 20ο αιώνα: από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1999.

Λιάκος, Α., «Δοκίμιο για την ποιητική της Ιστορίας», *Τα Ιστορικά*, τόμος Χ (31), 1999, σ. 259-290.

Dosse, F., *Η Ιστορία σε Ψίχουλα*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1993.

Burke, P., *Ιστορία και Κοινωνική Θεωρία*, Εκδόσεις νήσος, Αθήνα 2002.

Farge, A., *Η Γεύση του Αρχείου*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 2004.

## **Β. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**

### **1. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας**

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας υπήρξε το πρώτο Πανεπιστημιακό Τμήμα στην Ελλάδα που ανέπτυξε από το τέλος της δεκαετίας του '80 ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών στην Κοινωνική Ανθρωπολογία και στην Ιστορία, καλλιεργώντας το διάλογο των δύο επιστημών. Επίσης υπήρξε ένα από τα πρώτα Τμήματα που συγκρότησαν έναν ολοκληρωμένο διετή κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών προτού θεσμοθετηθούν με νόμο οι μεταπτυχιακές σπουδές.

Η μέριμνα για την καλλιέργεια των επιστημών της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας, στη βάση επιστημονικών και παιδαγωγικών αρχών, ο συγχρονισμός του επιστημονικού δυναμικού του, όπως δείχνουν οι ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις του και

οι επιστημονικές δραστηριότητες του Τμήματος, με το διεθνές επιστημονικό γίνεσθαι αποτελούν σταθερά στοιχεία της ταυτότητας του Τμήματος. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, οι πρόσφατες επιτυχίες όπως η πανελλαδική διάκριση στο Πρόγραμμα της Θερινής Πρακτικής Άσκησης αλλά και η υψηλή επίδοση στα Προγράμματα Μεταδιδακτορικής και Διδακτορικής Έρευνας αναδεικνύουν μια δυναμική προοπτική για την περαιτέρω ανάπτυξή του.

Το 2013 το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας συμπλήρωσε 26 χρόνια λειτουργίας. Η ίδρυση του Τμήματος ταυτόχρονα με την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου το 1984 και η λειτουργία του αρχικά σε μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών και σχεδόν αμέσως μετά σε προπτυχιακό σηματοδότησαν την έναρξη μιας πορείας εντυπωσιακής ανάπτυξης σε φοιτητικό δυναμικό, ακαδημαϊκό προσωπικό και υλικοτεχνική υποδομή.

Το Τμήμα στοχεύει στην παροχή ολοκληρωμένων σπουδών στους τομείς της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας. Η θεσμική εμπέδωση μιας αυτόνομης ανθρωπολογικής ταυτότητας αποτέλεσε προτεραιότητα την πρώτη περίοδο λειτουργίας του Τμήματος. Η κοινωνική ανθρωπολογία, μια διεθνώς καθιερωμένη επιστήμη που έκανε όμως τότε στην Ελλάδα τα πρώτα της βήματα, έλαβε στο Τμήμα πλήρη θεσμική αποκατάσταση. Ήδη από τα πρώτα βήματα του Τμήματος η ανάπτυξη της επικοινωνίας με την ιστοριογραφία και η συστηματική καλλιέργεια του διαλόγου ανάμεσα στα δύο γνωστικά αντικείμενα αποτελούσε πρωταρχικό μέλημα. Η μετονομασία του Τμήματος αναβάθμισε το ρόλο της ιστορίας και αποτέλεσε την τυπική επισφράγιση της προϋπάρχουσας δημιουργικής συνομιλίας ιστορίας και κοινωνικής ανθρωπολογίας θέτοντας τη διεπιστημονικότητα σε στέρεες βάσεις.

Με την παροχή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος σπουδών, το Τμήμα έδωσε έμφαση στη διδασκαλία, ενώ μέσα από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα αναπτύχθηκε η έρευνα σε επικοινωνία και συγχρονισμό με τις διεθνείς επιστημονικές εξελίξεις στα πεδία της κοινωνικής ανθρωπολογίας και της ιστορίας. Μία σημαντική διάσταση του προγράμματος ήταν η ανανέωση των δύο κλάδων και ο συνεχής διάλογος με τα διεθνή ακαδημαϊκά περιβάλλοντα, ξεφεύγοντας από την περιχαράκωση σε ελληνοκεντρικά σχήματα τα οποία σε μεγάλο βαθμό κυριαρχούσαν στο ελληνικό ακαδημαϊκό περιβάλλον. Ο διεπιστημονικό χαρακτήρας του ενισχύθηκε και εμπλουτίστηκε από συγγενείς κλάδους των κοινωνικών επιστημών, όπως η ιστορία της τέχνης, η γλωσσολογία, η πολιτική φιλοσοφία και η πολιτική οικονομία.

Το Τμήμα αποτέλεσε βασικό αγωγό διάδοσης των ανθρωπολογικών ιδεών στην ελληνική κοινωνία υλοποιώντας ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα για την ανθρωπολογία στην Ελλάδα, που δίνει προτεραιότητα στην κλασική εθνογραφική μέθοδο, παραπέμπει στη σύγχρονη ανθρωπολογική θεωρία όχι με όρους απλής κατανάλωσης δάνειων σχημάτων αλλά παραγωγής μέσα από εθνογραφικές εφαρμογές στην οικεία και σε «άλλες» κοινωνίες, και καλεί στη συγκρότηση ελληνόφωνου ανθρωπολογικού λόγου. Στις ιστορικές σπουδές, η εισαγωγή νέων θεωρητικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων στη μελέτη του παρελθόντος, οι οποίες μετασχημάτισαν διεθνώς το ιστοριογραφικό παράδειγμα, συνέβαλε στην ανανέωση του προγράμματος σπουδών. Ο σχεδιασμός του προγράμματος των ιστορικών σπουδών στοχεύει στην παροχή γνώσεων και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, χώρων και περιόδων αλλά και στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με νέα πεδία - κοινωνική ιστορία, πολιτισμική ιστορία, διανοητική ιστορία, ιστορική δημογραφία, προφορική ιστορία, ιστορία του φύλου, ιστορία της οικογένειας- αλλά και με μία ανανεωμένη πολιτική ιστορία και ιστορία των θεσμών.

Από το 2001, χρονιά θεσμοθέτησης πρώτου κύκλου των μεταπτυχιακών σπουδών, μέχρι σήμερα λειτουργεί το ΠΜΣ «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία». Στα πρώτα 20 χρόνια λειτουργίας έκαναν αίτηση για μεταπτυχιακές σπουδές στην Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία περισσότεροι από 750 φοιτητές εκ των οποίων έγιναν δεκτοί και φοίτησαν οι 283, οι 180 την πρώτη περίοδο και οι υπόλοιποι την περίοδο 2001-2007. Μέχρι σήμερα 27 διδακτορικές διατριβές έχουν ολοκληρωθεί με επιτυχία στο Τμήμα μας.

Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα υπήρξε ένα από τα πρώτα στις κοινωνικές επιστήμες στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης σε δύο κατευθύνσεις, την Ανθρωπολογική και Ιστορική Κατεύθυνση. Σκοπός του προγράμματος είναι η προαγωγή της ανθρωπολογικής και ιστορικής έρευνας. Επικεντρώθηκε στην προσπάθεια συστηματικής εισαγωγής των ανθρωπολογικών σπουδών στο ελληνικό πανεπιστήμιο, στην παροχή βασικής, συστηματικής παιδείας στην κοινωνική ανθρωπολογία καθώς και στην συστηματική διερεύνηση ιστοριογραφικών ζητημάτων που σχετίζονται με τις πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις των κοινωνιών του παρελθόντος. Εξειδικεύεται στην εθνογραφία και κοινωνική ιστορία του ευρύτερου ελληνικού, βαλκανικού και μεσογειακού χώρου. Ως προς τον βασικό πυρήνα των ανθρωπολογικών σπουδών καθιερώθηκε μια βασική δομή μαθημάτων και γνωστικών αντικειμένων που διεθνώς συνιστά την εκπαιδευτική ταυτότητα της σύγχρονης κοινωνικής ανθρωπολογίας. Στο πρόγραμμα σπουδών η ιστορική και θεωρητική τοποθέτηση του κλάδου συνοδεύτηκε από την παρουσίαση των πολιτισμικών (μέσω της θρησκείας, της τελετουργίας και του συμβολισμού) και των κοινωνικών (μέσω της συγγένειας και της κοινωνικότητας) διαστάσεων του βίου σε πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο. Το πρόγραμμα μαθημάτων της ιστορίας είναι προσανατολισμένο στη διεπιστημονικότητα, στη χρήση αναλυτικών εργαλείων και εννοιών της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη ζητημάτων της ευρωπαϊκής ιστορίας, στη σε βάθος μελέτη ζητημάτων της κοινωνικής, πολιτικής και πολιτισμικής ιστορίας: ιστορικοποίηση του εθνικού φαινομένου, μηχανισμούς παραγωγής ιδεολογίας, πολιτικούς θεσμούς στον αρχαίο και σύγχρονο κόσμο, αξίες με τις οποίες οι θεσμοί αυτοί είναι επενδυμένοι και κοινωνικές δυνάμεις που δρουν σε αυτούς. Η επικέντρωση στα παραπάνω ζητήματα ενισχύει την αναλυτική ικανότητα των φοιτητών και των φοιτητριών καθώς και την άσκησή τους στη συγκριτική μέθοδο για την ερμηνεία φαινομένων του παρελθόντος. Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα είναι διετούς φοιτήσεως και δέχεται πτυχιούχους διαφόρων ειδικοτήτων.

Από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004 λειτουργεί ένα νέο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών μονοετούς φοιτήσεως με θέμα «Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις». Το πρόγραμμα εγκρίθηκε το 2002 στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ II. Το νέο αυτό πρόγραμμα με έμφαση στη διεπιστημονικότητα ήταν πρωτοπόρο στις μεταπτυχιακές σπουδές φύλου στην Ελλάδα, συγκέντρωσε σημαντικές προσωπικότητες του ακαδημαϊκού χώρου με μακρά ερευνητική δραστηριότητα και παρουσία στο πεδίο. Η δυναμική του αποτυπώνεται σε μια σειρά συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια και εκδόσεις πάνω σε ζητήματα φύλου αλλά και σε βιβλιογραφικές μελέτες οι οποίες είναι αναρτημένες στον κόμβο του προγράμματος και χρησιμοποιούνται όχι μόνο από τις φοιτήτριες/τές αλλά και από άλλους φορείς και πανεπιστήμια. Το πρόγραμμα παρείχε κύκλο διαλέξεων και σεμιναρίων για τους επιμορφωτές/τριες του ΚΕΘΙ τον Ιούλιο του 2007. Το πρόγραμμα έχει ήδη αξιολογηθεί από εξωτερικούς κριτές σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΕΠΕΑΕΚ.

Στο καθένα από τα μεταπτυχιακά προγράμματα γίνονται δεκτοί έως 15 φοιτητές/-τριες κατ' έτος μετά από εξέταση του φακέλου υποψηφιότητας, γραπτές εξετάσεις στην αγγλική γλώσσα και προφορική συνέντευξη (βλέπε κατωτέρω το σχετικό κεφάλαιο). Και τα δύο μεταπτυχιακά προγράμματα απονέμουν Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ). Το Τμήμα δέχεται επίσης υποψήφιους διδάκτορες μετά από σχετική διαδικασία που ορίζει ο Κανονισμός Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος. Σήμερα εκπονούν τη διδακτορική διατριβή τους 29 υποψήφιοι διδάκτορες.

Στο Τμήμα λειτουργούν τρία θεσμοθετημένα εργαστήρια τα οποία υποστηρίζουν ενεργά τις διδακτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του Τμήματος τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Πρόκειται για το Εργαστήριο Εθνογραφίας, το Εργαστήριο Ιστορίας και το Εργαστήριο Οικογένειας και Συγγένειας. Το Εργαστήριο Εθνογραφίας και το Εργαστήριο Οικογένειας και Συγγένειας οργανώνουν κύκλους σεμιναρίων στα οποία παρουσιάζονται καινούριες έρευνες και αποτελούν χώρο επικοινωνίας και ανταλλαγής ανάμεσα σε έμπειρους και νέους ερευνητές. Στο Εργαστήριο Ιστορίας υπάρχει πλούσιο αρχειακό υλικό ημερήσιου και περιοδικού τύπου του δεκάτου ενάτου και του εικοστού αιώνα, ενώ οργανώνεται παράλληλα αρχείο προφορικών μαρτυριών. Στο Τμήμα λειτουργεί επίσης από το 1992 εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών με 25 θέσεις εργασίας για τις ανάγκες των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών. Περισσότερες πληροφορίες για τα Εργαστήρια διατίθενται στον δικτυακό τόπο του Τμήματος.

## **2. Ένα Πανεπιστήμιο στα νησιά του Αιγαίου Πελάγους και τη Μυτιλήνη**

ΤΟ Πανεπιστήμιο Αιγαίου αποτελεί, ως σύλληψη και ως εφαρμογή, ένα πρωτοποριακό εγχείρημα που αποβλέπει στην οργάνωση πλέγματος τριτοβάθμιων σπουδών, σε ένα εκτεταμένο νησιωτικό σύμπλεγμα με χαρακτηριστικά αρχιπελάγους.

Ο ακαδημαϊκός στόχος του Πανεπιστημίου Αιγαίου είναι να χαράξει ριζικά νέες κατευθύνσεις σε επιλεγμένους χώρους της Ανώτατης Παιδείας, κατευθύνσεις που υπαγορεύονται επιτακτικά από την εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας στον σύγχρονο κόσμο, αλλά που η απουσία τους είναι εμφανής στο χώρο των γενικών πανεπιστημίων. Οι τομείς στους οποίους έχει ρίξει το βάρος της προσπάθειάς του το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι οι Κοινωνικές Επιστήμες, το Περιβάλλον, η Διοίκηση Επιχειρήσεων, οι Μαθηματικές Σπουδές, η Πληροφορική και οι Νέες Τεχνολογίες και η Παιδαγωγική.

Στον οργανωτικό τομέα, η αντισυμβατική δομή του προγράμματος του Πανεπιστημίου Αιγαίου έγκειται κυρίως στην προσπάθειά του να διασπείρει οργανωτικά τις σπουδές – και τις εν γένει πανεπιστημιακές δραστηριότητες – σε τουλάχιστον πέντε από τα νησιά του αιγαιακού συμπλέγματος, με ακραίες αποστάσεις μεταξύ τους που φτάνουν σχεδόν τα 200 μίλια, και όχι να συγκεντρώσει τις εγκαταστάσεις τους, κατά τα συμβατικά πρότυπα, σε ενιαίο σύνολο και σε ένα ορισμένο σημείο του αιγαιοπελαγίτικου χώρου.

Στο πνεύμα αυτής της αντίληψης, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι το πρώτο, απ' όσο γνωρίζουμε στον κόσμο που επιχειρεί την εδραίωση Τμημάτων του στα πλαίσια μικροκοινωνιών ημιαστικού τύπου, που η φυσιογνωμία των οικονομικών τους δραστηριοτήτων δεν παρουσιάζει ομοιότητες με τα οικονομικά περιβάλλοντα μέσα στα οποία εγκαθιδρύονται κατά κανόνα τα νέα πανεπιστήμια στην Ευρώπη και αλλού.

Η χωροταξική αυτή επιλογή υπήρξε προϊόν έντονου προβληματισμού και εκτεταμένων συζητήσεων και έγινε με πλήρη συνείδηση των πολλών δυσκολιών που θα συναντούσε στην πρακτική εφαρμογή της. Ήταν ωστόσο μια επιλογή που υπαγορευόταν ευθέως από την ομόθυμη παραδοχή πως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου όφειλε να ιδρυθεί για να διασπείρει ακριβώς σε όσο το δυνατόν περισσότερα σημεία του αιγαιοπελαγίτικου χώρου δυναμικές δραστηριότητες παραγωγής και αναπαραγωγής γνώσης. Και τούτο με την προσδοκία ότι αυτές θα λειτουργήσουν ως εναύσματα ενεργοποίησης κοινωνικών διεργασιών, που με τη σειρά τους θα ήταν δυνατόν να συμβάλουν στην εδραίωση δυναμικών κοινωνικών συγκεντρώσεων σε μία ευαίσθητη περιοχή όπως είναι το Αιγαίο.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Μυτιλήνη βρίσκεται εγκατεστημένο κυρίως σε ένα συγκρότημα τεσσάρων κτιρίων σε μικρή απόσταση από την πόλη της Μυτιλήνης αλλά και στο κέντρο της πόλης. Ειδικότερα για το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες του προπτυχιακού προγράμματος και οι διοικητικές υπηρεσίες του στεγάζονται στο συγκρότημα των τεσσάρων κτιρίων. Ειδικότερα, οι διοικητικές υπηρεσίες είναι εγκατεστημένες στο κτίριο Διοίκησης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, το εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών και τα γραφεία των διδασκόντων του Τμήματος στεγάζονται στο κτίριο Μπίνειο, στο κτίριο της ΑΤΕ και στο κτίριο Καραντώνη.

### **3. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου**

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ του Πανεπιστημίου Αιγαίου ιδρύθηκε το 1984 και έχει κεντρική έδρα τη Μυτιλήνη. Το Τμήμα μας, αλλά και η ευρύτερη ακαδημαϊκή Κοινότητα του Πανεπιστημίου, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο ρόλο της Βιβλιοθήκης, στην ανάπτυξη του ερευνητικού πνεύματος και την εμπέδωση, μεταξύ των φοιτητών/-τριών, της αντίληψης για την πολλαπλότητα των πηγών στη σπουδή των διαφόρων ζητημάτων που απασχολούν τις Κοινωνικές Επιστήμες. Υπ' αυτή την έννοια, για το Τμήμα μας και για την ευρύτερη ακαδημαϊκή κοινότητα, η Βιβλιοθήκη αποτελεί έναν από τους πιο ουσιαστικούς μοχλούς της έρευνας, της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της ανάπτυξης της ακαδημαϊκής ζωής στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης, στο μεγαλύτερο ποσοστό της, αποτελείται από ξενόγλωσσα βιβλία και υπερβαίνει τους 120.000 τόμους. Ο αριθμός των τίτλων των ξενόγλωσσων περιοδικών ανέρχεται σε 435 και ο αριθμός τίτλων των ελληνικών περιοδικών ανέρχεται σε 231. Τη συλλογή των περιοδικών συμπληρώνουν 59 περίπου τίτλοι ξενόγλωσσων και ελληνικών στατιστικών εκδόσεων. Εκτός από τα παραπάνω, η Βιβλιοθήκη διαθέτει μεγάλη ψηφιακή συλλογή (ηλεκτρονικά περιοδικά, ψηφιακή χαρτοθήκη, κα), πληροφοριακό υλικό (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, χάρτες, κ.λ.π.), διδακτορικές διατριβές και εκδόσεις της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Στη Μυτιλήνη, εκτός από την Κεντρική Υπηρεσία της Βιβλιοθήκης, η οποία εξυπηρετεί όλα τα Παραρτήματα Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, λειτουργεί και το Παράρτημα Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης, το οποίο άρχισε να λειτουργεί από το έτος 1987 και έχει αναπτύξει τη συλλογή του προς τις κατευθύνσεις των Τμημάτων της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών και του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Η συλλογή βιβλίων και περιοδικών στον τομέα της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας είναι η πλουσιότερη στην Ελλάδα. Γίνεται συστηματική ενημέρωσή της, πράγμα που επιτρέπει την ανελλιπή παρακολούθηση των ανθρωπολογικών εξελίξεων στον διεθνή χώρο. Η συλλογή βιβλίων και περιοδικών στον τομέα της Ιστορίας έχει ενισχυθεί σημαντικά και επιτρέπει την πλήρη υποστήριξη του διδακτικού έργου. Επιπλέον, στο Εργαστήριο Ιστορίας διατηρείται μεγάλη συλλογή από εφημερίδες και περιοδικά του 19ου και του 20ου αιώνα η οποία εμπλουτίζεται συνεχώς.

Το ταξινομικό σύστημα που χρησιμοποιεί η Βιβλιοθήκη είναι το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης DEWEY. Τα βιβλία είναι τοποθετημένα σε ανοιχτά βιβλιοστάσια ελεύθερης πρόσβασης κατά την ταξινομική τους κατηγορία, ενώ η ακριβής θέση του κάθε βιβλίου στο ράφι προσδιορίζεται από τον ταξινομικό αριθμό του, που είναι επικολλημένος στη ράχη. Η αναζήτηση των βιβλίων γίνεται μέσω Η/Υ, είτε κατά συγγραφέα, είτε κατά τίτλο, είτε κατά θέμα, είτε με λέξεις-κλειδιά. Στην εγγραφή κάθε βιβλίου εμφανίζεται και ο ταξινομικός αριθμός του ο οποίος καθοδηγεί τον χρήστη για την ανεύρεση του βιβλίου.

Όλα τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας έχουν δικαίωμα δανεισμού του υλικού της Βιβλιοθήκης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τον κανονισμό λειτουργίας της. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρήση της Βιβλιοθήκης είναι η κατοχή κάρτας χρήστη της Βιβλιοθήκης.

Η Βιβλιοθήκη λειτουργεί κάθε εργάσιμη ημέρα το πρωί και μερικά απογεύματα την εβδομάδα.

#### **4. Το Πρόγραμμα ERASMUS**

Το πρόγραμμα Erasmus χορηγεί υποτροφίες κινητικότητας σε φοιτητές, διοικητικούς υπαλλήλους και διδάσκοντες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο την ενθάρρυνση δραστηριοτήτων που στοχεύουν στη βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών και την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων κύκλων σπουδών μέσω της διακρατικής συνεργασίας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην προώθηση της πλήρους ακαδημαϊκής αναγνώρισης των σπουδών που πραγματοποιούνται σε άλλες συμμετέχουσες χώρες, συμβάλλοντας, με τον τρόπο αυτό, στην ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού χώρου, ανοικτού στις ανταλλαγές και τη συνεργασία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στον τομέα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης.

##### **ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ**

Για τους φοιτητές/-τριες που παρακολουθούν πρόγραμμα σπουδών σε ένα πανεπιστήμιο-εταίρο στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus, ισχύουν τα εξής:

-Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι φοιτητές/-τριες που είναι εγγεγραμμένοι σε πρόγραμμα σπουδών προπτυχιακού, μεταπτυχιακού και διδακτορικού επιπέδου. Απαραίτητη προϋπόθεση για τους προπτυχιακούς φοιτητές/-τριες είναι να έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρώτο έτος των ακαδημαϊκών τους σπουδών και να έχουν περάσει τα 2/3 των μαθημάτων μέχρι το έτος φοίτησης στο οποίο βρίσκονται.

– Παρέχεται πλήρης ακαδημαϊκή αναγνώριση της περιόδου σπουδών στο εξωτερικό, ακόμη και αν το περιεχόμενο διαφέρει. Η περίοδος αυτή είναι συνήθως από τρεις μήνες μέχρι ένα ακαδημαϊκό έτος.

– Τα πανεπιστήμια-εταίροι και ο κάθε φοιτητής/-τρια συνάπτουν συμφωνία όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών στο εξωτερικό. Στο τέλος της περιόδου σπουδών στο

εξωτερικό, το πανεπιστήμιο υποδοχής χορηγεί εγγράφως βεβαίωση όπου αναφέρονται τα αποτελέσματα που πέτυχε ο φοιτητής/-τρια. Τα μαθήματα αυτά είτε αντιστοιχίζονται με μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος είτε αναγνωρίζονται ως ελεύθερες επιλογές.

– Δεν καταβάλλεται κανενός είδους αμοιβή (δίδακτρα, εγγραφή, εξέταστρα, δικαίωμα χρήσης εργαστηρίων και βιβλιοθηκών, κλπ.) προς το πανεπιστήμιο υποδοχής. Επιβαρύνονται μόνον με τις δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνονται και οι κανονικοί φοιτητές/-τριες του ιδρύματος (π.χ. μειωμένα έξοδα διαμονής, χρήση φωτοαντιγραφικών μηχανημάτων).

– Συνεχίζεται η καταβολή στο ακέραιο των εθνικών υποτροφιών και δανείων προς τους εξερχόμενους φοιτητές/-τριες.

Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα πρακτικής άσκησης στο εξωτερικό σε φορείς που επιλέγονται από το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο ή μετά από πρωτοβουλία του φοιτητή/-τριας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιλογή ενός φορέα είναι να δραστηριοποιείται σε χώρες που καλύπτει το πρόγραμμα Erasmus και να σχετίζεται με το αντικείμενο σπουδών του Τμήματος. Η πρακτική άσκηση στο εξωτερικό μπορεί να διαρκέσει από 3 έως 12 μήνες.

Η διαχείριση του προγράμματος Erasmus γίνεται συνολικά για το πανεπιστήμιο από το Γραφείο Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και Διεθνών Συνεργασιών του Πανεπιστημίου Αιγαίου που εδρεύει στη Μυτιλήνη, με υπεύθυνη την κ. Αριστέα Καζαντζή και συντονίζεται σε συνεργασία με τους υπεύθυνους διδάσκοντες κάθε Τμήματος.

Αναλυτικές πληροφορίες για το πρόγραμμα Erasmus υπάρχουν στην ιστοσελίδα <http://erasmus.aegean.gr>

## **5. Διδακτικό προσωπικό**

### **A. ΜΕΛΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ**

Εξερτζόγλου Χάρης, Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, King's College, University of London.

Παπαταξιάρχης Ευθύμιος, Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, London School of Economics, University of London.

Αναστασιάδης Βασίλης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Γαλανή-Μουτάφη Βασιλική, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Σχολή Μεταπτυχιακών Σπουδών, State University of New York.

Γιαννακόπουλος Κώστας, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.

Καράβας Σπύρος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, Université Lumière Lyon 2.

Κανάκης Κώστας, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στη Γλωσσολογία, University of Chicago.

Καντσά Βενετία, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, London School of Economics, University of London.

Μπέλλας Χριστόδουλος, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στα Οικονομικά, Queen Mary and Westfield College, University of London.

Πανόπουλος Παναγιώτης, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου  
 Πλεξουσάκη Έφη, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.  
 Σταματογιαννοπούλου Μαρία, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Ιστορία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.  
 Γιαννιτσιώτης Γιάννης, Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών.  
 Γκαρά Ελένη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Ιστορία, Wien Universität.  
 Πετρίδου Έλια, Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, University College London, University of London.  
 Τσεκένης Αιμίλιος, Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.  
 Χαντζαρούλα Ποθητή, Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Ιστορία, Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ίδρυμα Φλωρεντίας.  
 Ιακώβου Βίκυ, Λέκτορας, Διδακτορικό στην Πολιτική Φιλοσοφία, Paris 7-Denis Diderot.  
 Πλακωτός Γιώργος, Λέκτορας, Διδακτορικό στην Ιστορία, University of Glasgow.  
 Σμαρνάκης Γιάννης, Λέκτορας, Διδακτορικό στην Ιστορία, Πανεπιστήμιο Αθηνών.  
 Τοπάλη Πηνελόπη, Λέκτορας, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.  
 Παραδέλλης Θεόδωρος, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Πάντειον Πανεπιστήμιο, Αθήνα.  
 Τράκα Ντιάννα, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Michigan State University.

## 6. Αρμοδιότητες διδασκόντων

*Πρόεδρος:* Χάρης Εξερτζόγλου.

*Εκπρόσωποι στην Επιτροπή Ερευνών:* Κώστας Γιαννακόπουλος (τακτικός), Γιάννης Γιαννιτσιώτης (αναπληρωματικός).

*Συντονιστές ΠΜΣ «Κοινωνική Ανθρωπολογία & Ιστορία»:* Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (διευθυντής), Μαρία Σταματογιαννοπούλου.

*Συντονιστές ΠΜΣ «Γυναίκες & Φύλα»:* Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη (επιστημονική υπεύθυνη), Κώστας Γιαννακόπουλος, Χάρης Εξερτζόγλου, Βενετία Καντσά.

*Εργαστήριο Εθνογραφίας:* Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (διευθυντής).

*Εργαστήριο Ιστορίας:* Χάρης Εξερτζόγλου (διευθυντής).

*Εργαστήριο Μελετών Οικογένειας & Συγγένειας:* Βενετία Καντσά (διευθύντρια).

*Επιτροπή Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών:* Βασίλης Αναστασιάδης, Ελένη Γκαρά, Παναγιώτης Πανόπουλος.

*Υπεύθυνος για θέματα Βιβλιοθήκης:* Χάρης Εξερτζόγλου.

*Υπεύθυνη Φοιτητικών Θεμάτων:* Μαρία Σταματογιαννοπούλου.

*Επιτροπή Θερινής Πρακτικής Άσκησης:* Έφη Πλεξουσάκη (επιστημονική υπεύθυνη), Γιάννης Γιαννιτσιώτης, Χάρης Εξερτζόγλου, Μαρία Σταματογιαννοπούλου.

*Υπεύθυνη Προγράμματος Erasmus:* Έλια Πετρίδου.

*Υπεύθυνος Εργαστηρίου Υπολογιστών:* Χρίστος Μπέλλας.

*Υπεύθυνη Οδηγού Σπουδών:* Ποθητή Χαντζαρούλα.

*Υπεύθυνη Διαδικτυακού Τόπου του Τμήματος:* Έφη Πλεξουσάκη.

*Επιτροπή Παραλαβής & Εκτέλεσης Εργασιών:* Έλια Πετρίδου, Κώστας Γιαννακόπουλος, Χάρης Εξερτζόγλου, Βασίλης Αναστασιάδης.  
*Υπεύθυνη Προγράμματος Vista:* Ελένη Γκαρά

## **7. Διοικητικό και τεχνικό προσωπικό**

### **ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ**

Κουτσαφτή Σοφία (Προϊστάμενη) – τηλ. 22510-36323  
Χατζηνικολάου Χρυσάνθη (Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών) – τηλ. 22510-36303  
Ρούσσου Όλγα (Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών) – τηλ. 22510-36331  
**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ**  
Μουχτή Θεοφανώ (ΕΤΕΠ) τηλ. 22510-36315  
Τουζένης Παναγιώτης τηλ. 22510-36325

## **8. Σύλλογος φοιτητών**

Ο Σύλλογος Φοιτητών Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας «Οδυσσέας Ελύτης» ιδρύθηκε στις 12/5/1989 μετά από απόφαση του πολυμελούς πρωτοδικείου Μυτιλήνης.

Μέλος του συλλόγου μας θεωρείται κάθε φοιτητής αυτόματα με την εγγραφή του στο πρώτο εξάμηνο (όλοι οι εγγεγραμμένοι φοιτητές στους καταλόγους του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας). Οι πρωτοετείς φοιτητές θα μπορούσαν να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τον Σύλλογο μέσω της υποδοχής πρωτοετών που οργανώνει ο Σύλλογος μας στο κτίριο Παπαρίσβα κάθε χρόνο.

Σκοπός του Συλλόγου μας είναι η συμμετοχή, η συσπείρωση και οργάνωση των φοιτητών για την μελέτη των προβλημάτων, ο συλλογικός προσδιορισμός και η αγωνιστική προώθηση της θέλησης των φοιτητών πάνω σε θέματα κοινωνικά, πολιτικά (όχι κομματικά) και πολιτιστικά και η ένταξη των αγώνων τους στα πλαίσια του λαϊκού κινήματος για ανεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία και κοινωνική δικαιοσύνη.

Επίσης η βελτίωση των όρων ζωής και σπουδών των φοιτητών και ανύψωση του μορφωτικού και του πολιτιστικού επιπέδου τους, η κατάκτηση και περιφρούρηση των συνδικαλιστικών, ακαδημαϊκών και πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών των φοιτητών και της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, η υπεράσπιση του δημοκρατικού φοιτητικού κινήματος από κάθε φασιστική ή νεοφασιστική επίθεση, η δημιουργία και η καλλιέργεια σχέσεων αλληλεγγύης, επικοινωνίας και συνεργασίας με σπουδαστικούς, μορφωτικούς, επιστημονικούς και πνευματικούς συλλόγους, εκπροσώπους παραγωγικών τάξεων, τοπικών φορέων και γενικά κάθε σωματείο, οργάνωση, οργανισμό ελληνικό ή διεθνή που επιδιώκει τους ίδιους ή παρεμφερείς σκοπούς.

Τέλος, σκοπός μας είναι η υποστήριξη του αγώνα των εργαζομένων και ιδιαίτερα των επαγγελματιών, του κλάδου μας για την προώθηση των συμφερόντων τους παράλληλα με την λήψη μέτρων για την πλήρη επαγγελματική αποκατάσταση του τμήματος μας, η σύσφιξη των σχέσεων του Τμήματος μας με τα υπόλοιπα τμήματα και σχολές του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Π σύλλογος επίσης υποστηρίζει την προώθηση και ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής έρευνας.

## Γ. Το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

### 1. Οργάνωση των Προπτυχιακών Σπουδών

#### I. ΓΕΝΙΚΑ

ΤΟ πρόγραμμα σπουδών στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας προσφέρει μαθήματα καταναμεμένα σε δύο κύκλους σπουδών καθένας από τους οποίους διαρκεί τέσσερα εξάμηνα. Η οργάνωση του προγράμματος σπουδών στηρίζεται στην προσφορά μαθημάτων εισαγωγικού ή εξειδικευμένου χαρακτήρα και την κατανομή τους στους δύο κύκλους σπουδών αναλόγως του βαθμού δυσκολίας. Στόχος της οργάνωσης αυτής είναι η καλύτερη δυνατή άρθρωση των μαθημάτων και η μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής των φοιτητών/-τριών. Στον πρώτο κύκλο σπουδών προσφέρεται ο βασικός κορμός μαθημάτων στην Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία αλλά και υποστηρικτικά μαθήματα, όπως Πολιτική Οικονομία, Γλωσσολογία, Πολιτική Φιλοσοφία κ.ά., τα οποία διευρύνουν τους γνωστικούς ορίζοντες των φοιτητών/-τριών προσφέροντάς τους τη δυνατότητα καλύτερης εξοικείωσης με τα δύο κύρια γνωστικά αντικείμενα που υπηρετεί το Τμήμα.

Στον δεύτερο κύκλο σπουδών προσφέρεται ένας μεγάλος αριθμός μαθημάτων στη βάση των οποίων οι φοιτητές/-τριες μπορούν να αναπτύξουν τα ενδιαφέροντά τους ή να εξειδικευτούν επιλέγοντας μαθήματα με συγγενή θεματολογία. Για την επιλογή των μαθημάτων του δεύτερου κύκλου οι φοιτητές/-τριες μπορούν να συμβουλευτούν το/τη σύμβουλο σπουδών τους. Στον ίδιο κύκλο σπουδών προσφέρεται και μια ειδική κατηγορία μαθημάτων, οι πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια.

Συνολικά το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος προσφέρει σε τετραετή βάση εξήντα πέντε περίπου μαθήματα που καλύπτουν ευρύ φάσμα των γνωστικών αντικειμένων της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας. Κατά τον πρώτο κύκλο σπουδών προσφέρονται τα υποχρεωτικά μαθήματα και τα υπόλοιπα μαθήματα, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων, κατανέμονται στα τέσσερα εξάμηνα του δεύτερου κύκλου. Τα μαθήματα είναι 3ωρης διάρκειας ανά εβδομάδα. Ο κωδικός κάθε μαθήματος δείχνει τη θέση του στην αντίστοιχη κατηγορία μαθημάτων.

#### II. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΟΛΑ τα μαθήματα κατανέμονται σε τρεις (3) κατηγορίες: τα υποχρεωτικά, τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής και τις πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια.

α) Υποχρεωτικά είναι τα μαθήματα που καλύπτουν βασικά γνωστικά αντικείμενα και η διδασκαλία τους επαναλαμβάνεται κάθε διδακτικό έτος. Οι φοιτητές/-τριες πρέπει να εξετασθούν σε αυτά με επιτυχία προκειμένου να αποφοιτήσουν και δεν μπορούν να τα αντικαταστήσουν με άλλα. Στα υποχρεωτικά μαθήματα περιλαμβάνονται όλα τα μαθήματα του πρώτου διετούς κύκλου (συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων ξένων γλωσσών). Η Γενική Συνέλευση έχει το δικαίωμα να αλλάξει ένα υποχρεωτικό μάθημα αντικαθιστώντας το όμως ταυτόχρονα με κάποιο άλλο έτσι ώστε να παραμείνει σταθερός ο αριθμός των μαθημάτων του πρώτου κύκλου. Κάθε υποχρεωτικό μάθημα αντιστοιχεί σε 3 διδακτικές μονάδες και 5 πιστωτικές μονάδες.

β) Τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής είναι μαθήματα τα οποία εξειδικεύουν και καλλιεργούν τα ενδιαφέροντα των φοιτητών/-τριών και προσφέρονται αποκλειστικά

στον δεύτερο κύκλο σπουδών. Όλα τα μαθήματα αυτής της κατηγορίας αντιστοιχούν σε 3 διδακτικές μονάδες και 6 πιστωτικές μονάδες. Τα μαθήματα επιλογής δεν είναι σταθερά στο πρόγραμμα και η διδασκαλία τους δεν επαναλαμβάνεται, αν ο διδάσκων/-ουσα δεν το επιθυμεί. Η ευχέρεια αυτή παρέχει στους διδάσκοντες/-ουσες την ευελιξία να οργανώνουν τη διδασκαλία νέων μαθημάτων στη θέση των παλαιών και στους φοιτητές/-τριες τη δυνατότητα μεγαλύτερης επιλογής γνωστικών αντικειμένων. Στο πλαίσιο της λειτουργίας της πανεπιστημιακής μονάδας της Μυτιλήνης, η Γενική Συνέλευση του Τμήματος έχει αποφασίσει να δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές/-τριες του Τμήματος να επιλέγουν διατμηματικά μαθήματα ως ελεύθερες επιλογές από το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Περιβάλλοντος, Τμήματος Γεωγραφίας, Τμήματος Κοινωνιολογίας και Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας καθώς και το μάθημα της Επιχειρηματικότητας.

γ) Οι πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια [ΠΑ/Σ] αποτελούν μια ειδική κατηγορία μαθημάτων και παρέχονται αποκλειστικά στον δεύτερο κύκλο σπουδών. Βασικό χαρακτηριστικό των εν λόγω μαθημάτων είναι ο μικρός αριθμός φοιτητών/-τριών που εγγράφονται σε αυτά (όχι περισσότεροι από οκτώ) και το εξειδικευμένο αντικείμενό τους. Στόχος των ασκήσεων/σεμιναρίων είναι η εξοικείωση των φοιτητών/-τριών με μεθοδολογικά και θεωρητικά εργαλεία και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους υπό την άμεση επίβλεψη του διδάσκοντα/-ουσας. Για την παρακολούθηση των μαθημάτων της κατηγορίας αυτής υπάρχουν προαπαιτούμενα μαθήματα στα οποία οι φοιτητές/-τριες πρέπει να έχουν εξεταστεί επιτυχώς προκειμένου να έχουν το δικαίωμα να τα παρακολουθήσουν. Η εβδομαδιαία διδασκαλία της πρακτικής άσκησης/σεμιναρίου είναι τρίωρη και αντιστοιχεί σε 3 διδακτικές μονάδες και 6 πιστωτικές μονάδες. Οι φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν έως και το 2006 υποχρεούνται να επιτύχουν σε μια τουλάχιστον πρακτική άσκηση/σεμινάριο για να αποφοιτήσουν. Στη βάση της αναδιοργάνωσης του Προγράμματος Σπουδών, η Γενική Συνέλευση του Τμήματος αποφάσισε ότι, αρχής γενομένης με τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν στο Τμήμα το ακαδημαϊκό έτος από το 2007/8 και εξής, η αποφοίτηση προϋποθέτει την επιτυχή εξέταση 3 πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων.

### III. Η ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΤΟ πλαίσιο του δεύτερου κύκλου σπουδών προσφέρεται η δυνατότητα εκπόνησης πτυχιακής εργασίας στους φοιτητές/-τριες που έχουν ήδη εγγραφεί στον κύκλο αυτό. Η πτυχιακή εργασία είναι προαιρετική και για τους εισαχθέντες από το 2007 και εξής αντιστοιχεί σε 3 μαθήματα επιλογής και 18 πιστωτικές μονάδες (ενώ για τους εισαχθέντες έως και το 2006 αντιστοιχεί σε 2 μαθήματα επιλογής). Η επιλογή του θέματος της πτυχιακής εργασίας γίνεται σε συνεννόηση με έναν επιβλέποντα/-ουσα καθηγητή/-τρια ενώ το θέμα επιλέγεται σε σχέση με κάποιο από τα παρεχόμενα μαθήματα του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών. Για την τελική αξιολόγηση της πτυχιακής εργασίας αποφασίζει επιτροπή που αποτελείται από τρεις διδάσκοντες.

### IV. ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ των μαθημάτων στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας διαφοροποιείται ανάλογα με τον κύκλο σπουδών. Στον πρώτο κύκλο σπουδών η έμφαση δίνεται στις παραδόσεις, δηλαδή στην εποπτική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου από τον διδάσκοντα/-ουσα. Το πρόγραμμα σπουδών συμπληρώνεται κατά περίπτωση με φροντιστηριακές ασκήσεις αλλά οι παραδόσεις καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του. Στα μαθήματα αυτά γίνεται συστηματική χρήση

οπτικού υλικού. Κατά την κρίση του διδάσκοντος/-ουσας, σε μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών οι φοιτητές/-τριες εξετάζονται σε πρόοδο κατά τη διάρκεια του εξαμήνου στο οποίο παρέχεται το μάθημα. Η βαθμολογία της προόδου προσμετράται στην τελική βαθμολογία του φοιτητή/-τριας.

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου κύκλου σπουδών το Τμήμα ενθαρρύνει τρόπους διδασκαλίας που συνδυάζουν τις διαλέξεις που παρέχονται από τους διδάσκοντες/-ουσες με την ενεργοποίηση των φοιτητών/-τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό επιτυγχάνεται με την οργάνωση φροντιστηριακών κύκλων που συνοδεύουν το κάθε μάθημα, με την ανάθεση εργασιών στους φοιτητές/-τριες και την παρουσίασή τους στη διάρκεια του μαθήματος, ή τέλος με τον συνδυασμό διαλέξεων και επιτόπιων ερευνών. Η επιλογή του κατάλληλου συνδυασμού αποτελεί συνάρτηση των δυνατοτήτων που παρέχει το κάθε μάθημα και βρίσκεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του κάθε διδάσκοντα/-ουσας. Η επίδοση των φοιτητών/-τριών συνυπολογίζεται στην τελική βαθμολογία. Στα μαθήματα του δεύτερου κύκλου σπουδών συνεκτιμάται η συστηματική παρακολούθηση των φοιτητών/-τριών στην αξιολόγησή τους από τον διδάσκοντα/-ουσα.

Η διδασκαλία των μαθημάτων έχει ως στόχο την εμπέδωση των γνώσεων που παρέχονται στο Τμήμα και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων των φοιτητών/-τριών στον γραπτό και τον προφορικό λόγο. Οι διδάσκοντες/-ουσες ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των φοιτητών/-τριών στα μαθήματα και προσαρμόζουν τον τρόπο διδασκαλίας έτσι ώστε να μεγιστοποιείται το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

## V. ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΚΑΤΑ τον πρώτο κύκλο σπουδών οι φοιτητές/-τριες παρακολουθούν αποκλειστικά τα μαθήματα του εξαμήνου στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι καθώς και μαθήματα προηγούμενων εξαμήνων στα οποία είχαν αποτύχει ή δεν είχαν δηλώσει. Οι φοιτητές/-τριες του πρώτου και του δεύτερου εξαμήνου δεν μπορούν να εγγραφούν σε λιγότερο από τέσσερα (4) μαθήματα ανά εξάμηνο και οι φοιτητές/-τριες του τρίτου και του τετάρτου εξαμήνου δεν μπορούν να εγγραφούν σε λιγότερα από τέσσερα (4) και περισσότερα από δέκα (10) μαθήματα ανά εξάμηνο. Η εγγραφή στον δεύτερο κύκλο (πέμπτο εξάμηνο) είναι ελεύθερη και δεν προϋποθέτει την επιτυχή εξέταση του φοιτητή/-τριας σε όλα τα μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών.

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου κύκλου σπουδών οι φοιτητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να δηλώσουν και μαθήματα που κατά την ίδια περίοδο (εαρινό ή χειμερινό εξάμηνο) προσφέρονται σε άλλο εξάμηνο από αυτό στο οποίο οι ίδιοι έχουν εγγραφεί. Σε καμία περίπτωση πάντως οι φοιτητές/-τριες του κύκλου αυτού δεν έχουν δικαίωμα να δηλώσουν περισσότερα από δέκα (10) ή λιγότερα από τέσσερα (4) μαθήματα ανά εξάμηνο.

Για τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν πριν από το ακαδημαϊκό έτος 2007/8, απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη πτυχίου από το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας είναι η επιτυχής εξέταση σε 46 μαθήματα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται 26 υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών, 19 μαθήματα επιλογής και 1 πρακτική άσκηση/σεμινάριο. Οι φοιτητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν σε περισσότερα μαθήματα επιλογής και, αν επιτύχουν, να επιλέξουν για την τελική βαθμολογία τους εκείνα που έχουν τον υψηλότερο βαθμό. Για τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν το ακαδημαϊκό έτος 2007/8 και εξής, ο αριθμός μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου ορίστηκε στα 44, τα οποία αντιστοιχούν σε 240 πιστωτικές μονάδες. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται για τους φοιτητές/-τριες που

εισήχθησαν από το 2007 έως το 2010 τα 26 υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών, 15 μαθήματα ελεύθερης επιλογής και 3 πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια. Για τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν από το ακαδημαϊκό έτος 2011 και εξής στα 44 μαθήματα για τη λήψη πτυχίου συμπεριλαμβάνονται τα 24 υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών, 17 μαθήματα ελεύθερης επιλογής και 3 πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια.

Στα μαθήματα ελεύθερης επιλογής περιλαμβάνονται και όλα τα μαθήματα των Τμημάτων Περιβάλλοντος, Κοινωνιολογίας, Γεωγραφίας και Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου καθώς και το μάθημα της Επιχειρηματικότητας, με τον περιορισμό ότι στον συνολικό αριθμό μαθημάτων ελεύθερης επιλογής για τη λήψη πτυχίου του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, ο πτυχιούχος έχει το δικαίωμα να συμπεριλάβει συνολικά 4 διατημηματικά μαθήματα που προσφέρονται στα Τμήματα αυτά.

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια και των δύο κύκλων σπουδών το πρόγραμμα μπορεί να υφίσταται αλλαγές αν αυτό κριθεί απαραίτητο από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος. Σε περίπτωση κατά την οποία αφαιρεθεί μάθημα από το πρόγραμμα σπουδών, αυτό δεν αφαιρείται και από το ενεργητικό των φοιτητών/-τριών που έχουν ήδη εγγραφεί και επιτύχει σε αυτό.

Τέλος, από το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2002-2003 προσφέρεται το μάθημα «Εισαγωγή στην Πληροφορική» (ΠΑΡ-70). Σε κάθε εξάμηνο προσφέρεται ένας κύκλος 8 σεμιναρίων 2ωρης διάρκειας. Το μάθημα το διδάσκει ο υπεύθυνος του εργαστηρίου Η/Υ του Τμήματος, ο οποίος καθορίζει τον αριθμό των φοιτητών/-τριών που θα παρακολουθούν τα σεμινάρια κάθε εξάμηνο. Στο τέλος του εξαμήνου παραδίδει στη Γραμματεία κατάλογο με τους φοιτητές/-τριες οι οποίοι παρακολούθησαν τα σεμινάρια. Οι φοιτητές/-τριες παίρνουν από τη Γραμματεία του Τμήματος βεβαίωση στην οποία αναγράφεται ότι έχουν παρακολουθήσει τον κύκλο σεμιναρίων στο μάθημα «Πληροφορική» καθώς και το περιεχόμενο των σεμιναρίων αυτών.

Το μάθημα «Πληροφορική» δεν βαθμολογείται, συνεπώς δεν έχει διδακτικές και πιστωτικές μονάδες και δεν συνυπολογίζεται στον αριθμό των 44 μαθημάτων για την λήψη πτυχίου από το Τμήμα. Συνιστάται στους προπτυχιακούς φοιτητές/-τριες να έχουν ολοκληρώσει τη σειρά των σεμιναρίων στην πληροφορική κατά τα δύο πρώτα έτη των σπουδών τους. Τον κύκλο σεμιναρίων στην πληροφορική μπορούν να παρακολουθήσουν επίσης οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/-τριες και οι υποψήφιοι διδάκτορες του Τμήματος.

## VI. ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕ δεδομένη την περιφερειακή θέση του Τμήματος, τον μεγάλο αριθμό φοιτητών/-τριών από άλλες περιοχές εκτός του νομού Λέσβου, και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές/-τριες έως ότου εξοικειωθούν στο νέο ακαδημαϊκό και κοινωνικό περιβάλλον, το Τμήμα έχει εισαγάγει τον θεσμό του συμβούλου σπουδών. Με την εγγραφή τους στο Τμήμα οι φοιτητές/-τριες κατανέμονται σε ομάδες για την εποπτεία των οποίων υπάρχει υπεύθυνος/-η σύμβουλος σπουδών. Ο σύμβουλος σπουδών ανήκει στο διδακτικό προσωπικό του Τμήματος και έχει την υποχρέωση να συναντά τους φοιτητές/-τριες που επιβλέπει και να συζητά μαζί τους προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην ακαδημαϊκή τους ζωή. Οι σύμβουλοι σπουδών ορίζονται στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους.

## **2. Προσφερόμενα μαθήματα και πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια**

- KA-100 Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία I (Y)  
KA-101 Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία II (Y)  
KA-102 Ζητήματα Αφρικανικής Εθνογραφίας I (E)  
KA-112 Ελληνική Εθνογραφία (Y)  
KA-120 Ανθρωπολογία της συγγένειας (Y)  
KA-122 Ανθρωπολογία των φύλων (E)  
KA-123 Ανθρωπολογία της μετανάστευσης (Y)  
KA-124 Ανθρωπολογία της υποσαχάριας Αφρικής (E)  
KA-133 Ανθρωπολογία της θρησκείας, της τελετουργίας και των συμβολικών συστημάτων (Y)  
KA-139 Επιτόπια έρευνα και συμμετοχική παρατήρηση (E)  
KA-140 Ιστορία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας (Y)  
KA-143 Υλικός Πολιτισμός (E)  
KA-150 Οικονομική Ανθρωπολογία (Y)  
KA-180 Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης (E)  
KA-192 Ανθρωπολογία της μουσικής (Y)  
I-200 Εισαγωγή στην Ιστορία (Y)  
I-204 Κοινωνική πολιτική, εργασία και φύλο στην Ελλάδα (πρώτο μισό 20ού αι.) (E)  
I-208 Προφορική ιστορία (Y)  
I-214 Εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ιστορία του Βυζαντίου (Y)  
I-218 Κοινωνική και πολιτισμική ιστορία της Μεσαιωνικής και Πρώιμης Νεότερης Ευρώπης (Y)  
I-221 Κράτος και κοινωνία στη Νεότερη Ελλάδα (19<sup>ος</sup> αι.-αρχές 20ού αι.) (Y)  
I-222 Ανοχή, καταστολή και ετερότητα στη Μεσαιωνική και Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη (E)  
I-224 Οικονομία και υλικός πολιτισμός στην Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη (E)  
I-233 Ισλάμ και χριστιανισμός στους πρώιμους νεότερους χρόνους (E)  
I-235 Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1300-1839) (Y)  
I-236 Έθνη και εθνικισμοί στο Βαλκανικό χώρο (19<sup>ος</sup> - αρχές 20ού αι.) (E)  
I-241 Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου I: Πολιτεύματα και πολιτική ιστορία στην Αρχαία Ελλάδα (Y)  
I-243 Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία (E)  
I-267 Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία (τέλη 18ου-αρχές 20ού αι.) (Y)  
I-273 Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της Ιστορίας (E)  
ΓΛ-300 Εισαγωγή στη Γλωσσολογία (Y)  
Κ- 360 Κοινωνική Θεωρία (E)  
ΟΙ-400 Αρχές της Οικονομικής (Y)  
ΟΙ-402 Ιστορία της οικονομικής σκέψης (E)  
Φ-471 Εισαγωγή στην πολιτική φιλοσοφία (Y)  
ΞΓΛ-01,02,03,04 Αγγλικά I, II, III, IV  
ΠΑ/Σ-001 Όψεις της έννοιας του προσώπου (Αφρική, Μελανησία)  
ΠΑ/Σ-004 Ιστορία Αρχαίου Κόσμου III : Ζητήματα αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας και κριτικής των πηγών  
ΠΑ/Σ-020 Πηγές για την ιστορία των οθωμανικών Βαλκανίων

ΠΑ/Σ-022 Μετανάστευση και Μεταναστευτικοί Πληθυσμοί  
ΠΑ/Σ-028 Μεταβίβαση οικογενειακών αγαθών και ενδοσυγγενικές συγκρούσεις στη  
Λέσβο (1880-1910)  
ΠΑ/Σ-030 Ιστοριογραφία του Βυζαντίου  
ΠΑ/Σ-039 Εθνογραφία της Μεσογείου  
ΠΑ/Σ-040 Η ιστορία της έννοιας της οικονομικής ευημερίας  
ΠΑ/Σ-042 Αυτοβιογραφίες  
ΠΑ/Σ 043 Φιλοξενία και πολιτισμική διαφοροποίηση  
ΠΑ/Σ-044 Μνήμη, ιστορία και αναπαράσταση του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου: Η  
γενοκτονία των Εβραίων στην Ευρώπη  
ΠΑ/Σ-045 Ανθρωπολογία, Ένδυμα και Μόδα  
ΠΑ/Σ-050 Βιοπολιτική, βιοεξουσία: Άρεντ, Φουκώ, Αγκάμπεν  
ΠΑ/Σ-052 Αναπαραστάσεις της Ανατολής και του Ισλάμ στη Μεσαιωνική και  
Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη  
ΠΑ/Σ-056 Μουσική και Παγκοσμιοποίηση

(Υ) Υποχρεωτικό μάθημα

(Ε) Μάθημα επιλογής

#### **ΚΩΔΙΚΟΙ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ**

*Κοινωνική Ανθρωπολογία (ΚΑ) κωδικοί 100-192*

*Ιστορία (Ι) κωδικοί 200-291*

*Γλώσσα (ΓΛ) κωδικοί 300-311*

*Οικονομία (ΟΙ) κωδικοί 400-404*

*Φιλοσοφία (Φ) κωδικοί 471, (Κ) 360*

*Πρακτικές Ασκήσεις/Σεμινάρια (ΠΑ/Σ) Κωδικοί 001-055*

*Ξένες Γλώσσες (ΞΓΛ) κωδικοί 01-04*

*Πληροφορική (ΠΛΡ) κωδικοί 70-89*

### 3. Περιλήψεις μαθημάτων και πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων

#### Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία Ι

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-100
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έφη Πλεξουσάκη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Οι φοιτητές/-τριες εισάγονται σε βασικές έννοιες και ορισμούς της κοινωνικής ανθρωπολογίας οι οποίες πλαισιώνονται ιστορικά σε σχέση με την ανάπτυξη και τη θεμελίωση του κλάδου στην Ελλάδα και διεθνώς. Παρουσιάζονται τα μεθοδολογικά εργαλεία της κοινωνικής ανθρωπολογίας, η εθνογραφική συμμετοχική παρατήρηση όσον αφορά την έρευνα, την ανάλυση και τη συγγραφή. Τέλος, μέσα από εθνογραφικά παραδείγματα, προσεγγίζονται οι τρόποι με τους οποίους διαφορετικοί πολιτισμοί αντιλαμβάνονται και ταξινομούν τον κόσμο γύρω τους, με ιδιαίτερη εστίαση στα θέματα του ρατσισμού, της γλώσσας και των συμβόλων, της σχέσης των ανθρώπων με τα εργαλεία και το φυσικό περιβάλλον, τους μύθους και τις πολιτισμικές διαστάσεις του χρόνου.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να εξοικειώσει τους πρωτοετείς φοιτητές με το αντικείμενο και την μεθοδολογία της κοινωνικής ανθρωπολογίας καθώς και με βασικές θεωρητικές έννοιες που χρησιμοποιούνται στην ανθρωπολογική μελέτη του πολιτισμού και της κοινωνίας. Επιπλέον, μέσα από την κατανόηση της πολιτισμικής ετερότητας, επιδιώκεται η διερεύνηση των "δικών μας", πολιτισμικά κατασκευασμένων και συχνά εθνοκεντρικών τρόπων, αντίληψης του κόσμου. Οι φοιτητές επιδιώκεται: α) να κατανοήσουν τη σημασία της πολιτισμικής ποικιλομορφίας για τη θεμελίωση της κοινωνικής ανθρωπολογίας. β) να μυηθούν στις διαφορετικές ανθρωπολογικές προσεγγίσεις για την κοινωνία και τον πολιτισμό και τη σύνδεσή τους με το ιστορικό πλαίσιο και γ) να εντοπίσουν τις μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται ο εθνοκεντρισμός και ο ρατσισμός και της σύνθετης σχέσης τους με την ανθρωπολογία.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Eriksen, Thomas Hylland 2007. «1. Εισαγωγή: σύγκριση και πλαίσιο & 3. Η επιτόπια έρευνα και η ερμηνεία της». Στο *Μικροί τόποι, μεγάλα ζητήματα. Μια εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ανθρωπολογία*. Αθήνα, Κριτική: 21-31 & 57-79.

Colleyn, Jean-Paul 2005 [1998]. «Κεφάλαιο τρίτο: Ο εξωτικός αντιπερισπασμός» & «Κεφάλαιο τέταρτο: Τι είναι η Ανθρωπολογία;». Στο Jean-Paul Colleyn, *Στοιχεία Κοινωνικής και πολιτισμικής Ανθρωπολογίας*. Αθήνα, Πλέθρον: 49-55.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

G. Mounin, 1988. *Κλειδιά για τη γλωσσολογία*. Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.

Άννα Φραγκουδάκη, 1987. *Γλώσσα και ιδεολογία. Κοινωνιολογική προσέγγιση της ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα, Οδυσσέας.

Claude Levi-Strauss, 2003. *Φυλή και ιστορία. Φυλή και πολιτισμός*. Αθήνα, Πατάκης.

C. Jacquard, 1995. *Εγώ και οι άλλοι. Μια γενετική προσέγγιση*. Αθήνα, Κάτοπτρο.

Ζαν-Λου Αμσέλ, 1990. *Μιγαδική λογική. Για μια ανθρωπολογία της ταυτότητας στην Αφρική και αλλού*, Αθήνα, Χατζηνικολή.

R. Edmund Leach, 1961. «Χρόνος και ψεύτικες μύτες» (μετάφραση φωτοτυπημένη). Στο *Rethinking anthropology*, University of Chicago, Λονδίνο

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**  
Διαλέξεις, συζήτηση, προβολή εθνογραφικών ταινιών, σχολιασμός σύντομων κειμένων και εκπαιδευτικές επισκέψεις (για παράδειγμα στο Αϊβαλί ή σε κέντρο υποδοχής προσφύγων στη Μυτιλήνη).
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**  
τελική γραπτή εξέταση και γραπτές εργασίες
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία II

- **Κωδικός μαθήματος:**

KA-101

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

1<sup>ο</sup>

- **Εξάμηνο σπουδών:**

2<sup>ο</sup>

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

5

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Έλια Πετρίδου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα αυτό γίνεται παρουσίαση ορισμένων από τα βασικότερα πεδία μελέτης που παραδοσιακά συγκροτούν την επιστήμη της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας όπως η οικονομία, η πολιτική, η συγγένεια και η θρησκεία. Γίνεται μια σύντομη επισκόπηση των επιμέρους αυτών πεδίων με στόχο να αναδειχθούν τα ερωτήματα που θέτει η Ανθρωπολογία καθώς και οι βασικότερες έννοιες-εργαλεία που χρησιμοποιεί για τη μελέτη τους.

Συγκεκριμένα, τα πεδία που παρουσιάζονται στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος αφορούν:

- 1) Ταξινόμησεις και η έννοια της μιαιρότητας και του ταμπού
- 2) Σχέσεις ανταλλαγής και η έννοια του δώρου
- 3) Σχέσεις παραγωγής και αντιλήψεις για το περιβάλλον
- 4) Άνθρωποι, αντικείμενα και κατανάλωση
- 5) Μαγεία, θρησκεία και επιστήμη
- 6) Θεωρίες και σημασίες της τελετουργίας

- 7) Συγγένεια και οικογένεια
  - 8) Πολιτική οργάνωση, εξουσία και ιεραρχία
  - 9) Εθνοτισμός και εθνικισμός
  - 10) Διεθνισμός, παγκοσμιοποίηση και οι σύγχρονες προκλήσεις της Ανθρωπολογίας
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες βασικές ανθρωπολογικές γνώσεις καθώς και μια γενικότερη εποπτεία βασικών πεδίων μελέτης της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Μέσα από την γνωριμία τους με ένα ευρύ φάσμα τομέων και όψεων του πολιτισμού, μπορούν να αναπτύξουν την ικανότητα να διακρίνουν έναν γενικότερο ανθρωπολογικό τρόπο σκέψης και να εντοπίσουν τα βασικά του χαρακτηριστικά. Επίσης, μέσα από την εκπόνηση προαιρετικής εργασίας σε επιλεγμένες θεματικές ενότητες, οι φοιτητές/τριες εκπαιδεύονται στη συγγραφή εργασιών συνδυάζοντας κείμενα της βιβλιογραφίας ενώ μαθαίνουν να παραθέτουν τις παραπομπές.
  - **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
  - **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
    - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Joy Hendry. 2011. *Οι κόσμοι που μοιραζόμαστε*. Κριτική, Αθήνα.

Ph. Laburthe-Tolra και J.-P. Warnier. 2003. *Εθνολογία – Ανθρωπολογία*. Κριτική, Αθήνα.

Thomas H. Eriksen. 2007. *Μικροί τόποι, μεγάλα ζητήματα*. Κριτική, Αθήνα.
    - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Γκ. Λιένχαρντ 1985. *Κοινωνική Ανθρωπολογία* Αθήνα: Gutenberg.

Cl. Levi-Strauss. *Φυλή και Ιστορία. Φυλή και Πολιτισμός* Αθήνα: Πατάκης.

J.-P. Colley. 2005. *Στοιχεία κοινωνικής και Πολιτισμικής Ανθρωπολογίας* Αθήνα: Πλέθρον.

M. Mauss. *Το Δώρο: Μορφές και Λειτουργίες της Ανταλλαγής* Αθήνα: Καστανιώτης.

T. H. Eriksen. 2004. *What is anthropology?* London: Pluto Press.

M. Douglas. 2006 [1966]. *Καθαρότητα και Κίνδυνος* Αθήνα: Πολύτροπον.
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διάλεξη, προβολή οπτικοακουστικού υλικού, προαιρετικές εργασίες.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετικές απαλλακτικές πρόοδοι, προαιρετικές εργασίες, γραπτή τελική εξέταση.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ζητήματα Αφρικανικής Εθνογραφίας Ι

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-102
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup> - 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup> - 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Αιμίλιος Τσεκένης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Ενότητα πρώτη: Η θεωρία της καταγωγής και οι «καταταμημένες κοινωνίες». Στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται η θεωρία των ομάδων μονογραμμικής καταγωγής (*descent groups/lineage theory*) και των «καταταμημένων κοινωνιών» που διατυπώθηκαν αρχικά από τους Βρετανούς αφρικανιστές, μέσα από θεωρητικά κείμενα και εθνογραφικά παραδείγματα (Nuer και Tallensi). Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια κριτική αποτίμηση της θεωρίας της καταγωγής και των «καταταμημένων κοινωνιών». Πώς υποδέχτηκαν οι ανθρωπολόγοι τη θεωρία της καταγωγής και ποιες ήταν οι σημαντικότερες αντιδράσεις, οι κριτικές που δέχτηκε (από τις προτάσεις βελτίωσής της μέχρι και την πλήρη απόρριψή της);

Ενότητα δεύτερη: Θεωρία της καταγωγής, «καταταμημένες κοινωνίες» και η έννοια της «φυλής». Προσεγγίζει τη θεωρία της καταγωγής ως μια αναπαράσταση της συγγένειας και την συσχετίζει με την έννοια της «φυλής» τοποθετώντας την στο πολιτισμικό και ιστορικό της συμφραζόμενο (δουλεμπόριο, αποικιοκρατία, «παγκοσμιοποίηση»).

Ενότητα τρίτη: «Ταυτότητες», «εθνότητες», «φυλές» και η έννοια του «προσώπου». Η ενότητα ξεκινάει με μια σύντομη εισαγωγή στην ιστορία της υποσαχάριας Αφρικής και εστιάζει σε δυο στιγμές που υπήρξαν βίαιες και καθοριστικές για τη μαύρη ήπειρο: το Ατλαντικό δουλεμπόριο που στην ουσία σηματοδότησε την ενσωμάτωση της μαύρης ηπείρου στο «παγκόσμιο σύστημα» ('world-system') και την αποικιοκρατία το κεφάλαιο κλείνει με μια σύντομη αναφορά στην μετά-αποικιακή Αφρική. Στο δεύτερο μέρος απαντάμε στα εξής ερωτήματα: ποια είναι η υπόσταση και το περιεχόμενο εννοιών όπως: 'ταυτότητα', 'φυλή', και 'εθνοτική ομάδα (*ethnic group*) και οι σχέσεις τους στην προ-αποικιακή, αποικιακή και μετά-αποικιακή υποσαχάρια Αφρική; Πώς μετασχηματίστηκαν κάτω από την 'αποικιοκρατική συνθήκη'; Ποιοι και πώς συνέβαλαν και συμβάλλουν στη διαμόρφωση αυτών των ιδεών και ποιες οι γενικότερες συνθήκες – ιστορικές (δουλεμπόριο), πολιτικές (αποικιοκρατία) και οικονομικές ('παγκοσμιοποίηση') – μέσα στις οποίες λαμβάνουν χώρα; Παραδείγματα από τη νότια Αφρική και το δυτικό Καμερούν.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** οι φοιτητές/τριες αποκτούν γνώσεις σχετικές με τους μεθοδολογικούς και θεωρητικούς προβληματισμούς που απασχόλησαν και απασχολούν τους ανθρωπολόγους και τους ιστορικούς της υποσαχάριας Αφρικής. Στόχος είναι αφενός η ανάδειξη της 'ιδιαιτερότητας' των εθνογραφιών και των ζητημάτων της συγκεκριμένης 'περιοχής' αλλά και πώς αυτά τροφοδότησαν την, και τροφοδοτήθηκαν από, τα ζητήματα της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις σχέσεις ανθρωπολογίας και ιστορίας.

Αναθεωρείται η εσφαλμένη αντίληψη της μαύρης ηπείρου ως αποτελούμενης από σταθερές, συμπαγείς και α-ιστορικές ομάδες («φυλές», «φυλετικές ομάδες», κτλ.). Υπογραμμίζονται η ιστορικότητα και οι μετασχηματισμοί των αφρικανικών κοινωνιών με συγκεκριμένα παραδείγματα. Τέλος, οι φοιτητές αποκτούν μια ακριβέστερη εικόνα της θέσης της μαύρης ηπείρου στον 'παγκόσμιο πολιτισμικό χάρτη', αλλά και των αλληλεξαρτήσεων ανάμεσα στην υποσαχάρια Αφρική και τον υπόλοιπο κόσμο (Ευρώπη και Δύση ειδικότερα).

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Dumont, Louis. 1996. *Εισαγωγή σε δυο θεωρίες της κοινωνικής ανθρωπολογίας*. Καστανιώτη: Αθήνα.

Kuper, Adam. 2007 [2005]. *Η επανάκαμψη της πρωτόγονης κοινωνίας*. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

- Argenti, Nicolas. 2007. *The Intestines of the State: Youth, Violence, and Belated Histories in the Cameroon Grassfields*, Chicago & London, University Of Chicago Press.
- Cooper, Frederick. 2005. *Colonialism in Question. Theory, Knowledge, History*. Berkeley, Los Angeles & London, University of California Press.
- Ekeh Peter P., 1990, «Social anthropology and two contrasting uses of Tribalism in Africa», *Comparative Studies in Society and History*, vol. 32, No 4: 660-700.
- Fardon, Richard O. 1996 “The Person, Ethnicity and the Problem of ‘Identity’”. In Fowler, Ian & David Zeitlyn (eds.) *African Crossroads. Intersections between History and Anthropology in Cameroon*, Providence: Berghahn: 17-44.
- Geschiere, Peter, Birgit Meyer & Peter Pels (επιμ.). 2008. *Readings in Modernity in Africa*. Indiana University Press, James Currey & Unisa Press. Bloomington & Indianapolis – Oxford – Pretoria.
- Ilfie, John. 2007. *Africans. The History of a Continent*. Cambridge University Press.
- MacGaffey, Wyatt. 2005. “Changing representations in central African history”, *Journal of African History*, 46: 189-207.
- Parker, John & Richard Rathbone. 2007. *African History. A Very Short Introduction*, Oxford: Oxford University Press.
- Piot, Charles. 1999. *Remotely Global: Village Modernity in West Africa*, Chicago & London, University Of Chicago Press.
- Grinker Richard R. & Christopher B. Steiner (επιμ.). 1997. *Perspectives on Africa: a reader in Culture, History and Representation*, Malden – Oxford – Victoria, Blackwell Publishing Professional.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσίαση κειμένων (προαιρετική), εργασία (προαιρετική), τελική προφορική εξέταση.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

## Ελληνική Εθνογραφία

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-112
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Ευθύμιος Παπαταξιάρχης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Εξετάζεται η συμβολή της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη της ελληνικής πολιτισμικής ταυτότητας και των

πολιτικών της χρήσεων. Παράλληλα διερευνώνται οι κοινωνικές σχέσεις και οι νοοτροπίες που διαμορφώνονται στους χώρους της ελληνικής υπαίθρου και της πόλης, ενώ δίνεται έμφαση στη διαπραγμάτευση εννοιών όπως οικιακή ομάδα και οικογένεια, συγγένεια και φύλα, θρησκεία και πολιτικές σχέσεις. Τέλος εξετάζονται προσεγγίσεις που συνδυάζουν την Ανθρωπολογία και την Ιστορία στη μελέτη του νεοελληνικού παρελθόντος.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να προσφέρει μια εμπειριστατωμένη εικόνα της σύγχρονης ανθρωπολογικής θεωρίας, τόσο από ιστορική άποψη όσο και από την άποψη των σύγχρονων εθνογραφικών κειμένων στα οποία εφαρμόζονται τα διαφορετικά θεωρητικά παραδείγματα της ανθρωπολογικής σκέψης.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

### Μετανάστευση και ρατσισμός: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-119
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Πηνελόπη Τοπάλη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί μία εισαγωγή σε ζητήματα ρατσισμού στις σημερινές κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα ασχολείται με τις πολιτικές και επιστημονικές χρήσεις της έννοιας της ‘φυλής’ και μελετά μορφές καθεστωτικού ρατσισμού στη Γερμανία, τις ΗΠΑ και τη Νότια Αφρική. Επιπλέον, διερευνά σύγχρονες μορφές ρατσισμού στην Ευρώπη και στη σύγχρονη Ελλάδα και τον τρόπο με τον οποίο αυτές αλληλοδιαπλέκονται με την έννοια του ‘πολιτισμού’, της θρησκείας, της ‘φυλής’ και της μετακίνησης μεταξύ εθνικών κρατών. Επεξεργάζεται το περιεχόμενο της έννοιας του/της μετανάστη/τριας σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, ανιχνεύοντας μορφές διακρίσεων και ‘φυλετικών’ λογικών που διατρέχουν τη χρήση της. Τέλος, εστιάζει στη σημερινή Ελλάδα, μελετώντας μορφές ρατσισμού που αναπτύσσονται σε σχέση με διαφορετικές εθνοτικές ομάδες μεταναστών και προσφύγων.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αναμένεται να αναπτύξουν κριτική ανθρωπολογική προοπτική πάνω σε ζητήματα ρατσισμού και μετανάστευσης. Διερευνώντας τις πολλαπλές μορφές που λαμβάνει η ‘φυλετική’ σκέψη και τα πολιτισμικά και ιστορικά καθορισμένα περιεχόμενα της «φυλής» θα εξοικειωθούν με την ανθρωπολογική θεωρία και μεθοδολογία πάνω σε ζητήματα ρατσισμού. Πιο συγκεκριμένα οι φοιτητές/τριες αναμένεται:
  - Να αναγνωρίζουν μορφές ‘φυλετικής’ σκέψης
  - Να αναγνωρίζουν την αλληλοδιαπλοκή μορφών ‘φυλετικής’ σκέψης με ιστορικές και σύγχρονες διασπορές
  - Να σκιαγραφούν μορφές καθεστωτικού ρατσισμού και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους
  - Να αναγνωρίζουν τις διάφορες μορφές ρατσισμού στα σύγχρονα ευρωπαϊκά κράτη
  - Να αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις των ρατσιστικών μορφών σκέψης και πρακτικής στη συγκρότηση των εθνικών κρατών, της κατηγορίας του «μετανάστη», του «πρόσφυγα».
  - Να αναγνωρίζουν την αλληλοδιαπλοκή των διαφορετικών μορφών ρατσιστικής σκέψης και πρακτικής με το φύλο και την οικογένεια.
  - Να αναγνωρίζουν την αλληλοδιαπλοκή μορφών ρατσιστικής σκέψης με τον πολιτισμό και τη θρησκεία.
  - Να εντοπίζουν τις επιπτώσεις μορφών ρατσιστικής σκέψης και πρακτικής σε ομάδες μεταναστών και προσφύγων. Να εντοπίζουν μορφές ρατσιστικής βίας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση και προαιρετική εργασία (20% της βαθμολογίας).
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ανθρωπολογία της συγγένειας

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-120
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βενετία Καντσά

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η συγγένεια υπήρξε το προνομιακό πεδίο μελέτης και έρευνας της ανθρωπολογίας για περίπου έναν αιώνα, μέχρι τη δεκαετία του 1970, όταν το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τη μελέτη των συγγενειακών σχέσεων μειώθηκε αισθητά, ύστερα από την κριτική που δέχτηκαν οι επονομαζόμενες «ολιστικές προσεγγίσεις της συγγένειας». Ωστόσο, οι επιδράσεις της συμβολικής προσέγγισης της συγγένειας και των φεμινιστικών αναλύσεων του φύλου, της αναπαραγωγής και της σεξουαλικότητας, αλλά και οι εθνογραφικές καταγραφές των τρόπων με τους οποίους κατασκευάζονται και νοηματοδοτούνται οι συγγενειακές και οικογενειακές σχέσεις στις δυτικές κοινωνίες είχαν ως συνέπεια την ανανέωση του ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος για τη μελέτη της συγγένειας και της οικογένειας τις τελευταίες δεκαετίες.

Στο πλαίσιο του μαθήματος επιχειρείται, καταρχήν, η γνωριμία με τις κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες της συγγένειας και η κατανόηση βασικών εννοιών. Αναλυτικότερα, εξετάζονται η θεωρία της μονογραμμικής καταγωγής και η θεωρία της επιγαμίας, οι οποίες αντιμετωπίζουν τη συγγένεια ως συνολικό τρόπο οργάνωσης μιας κοινωνίας, και αναλύονται, ανάμεσα σε άλλες, οι έννοιες της καταγωγής, της αγχιστείας, της αιμομιξίας, της εξωγαμίας, του έδνου, της προίκας, της εγκατάστασης, της οικογένειας και της οικιακής ομάδας. Εξετάζονται ακόμα, τόσο η συμβολική προσέγγιση, όσο και φεμινιστικές θεωρήσεις που προτείνουν την από κοινού ανάλυση της συγγένειας και του φύλου, και οι οποίες αμφισβήτησαν παλαιότερες ολιστικές θεωρίες περί συγγένειας και προετοίμασαν το έδαφος για την ανάδυση σύγχρονων προσεγγίσεων. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση νέων μεθόδων αναπαραγωγής και την εμφάνιση καινούργιων τρόπων συμβίωσης και μορφών γαμήλιων σχέσεων οι οποίες αμφισβήτησαν ρητά την άποψη ότι οι πλέον διαδεδομένες κοινωνικές μας σχέσεις είναι βασισμένες στη «βιολογία» ή τη «φύση», διαφοροποίησαν τις αντιλήψεις μας σχετικά με το «τι κάνει» κάποιον συγγενή, και επανέφεραν με ένταση στο προσκήνιο την ερώτηση αναφορικά με τις εννοιολογήσεις της συγγένειας και της οικογένειας σε διαφορετικά πολιτισμικά συμφραζόμενα.

Το μάθημα είναι οργανωμένο σε τρεις ενότητες χωρισμένες σε επιμέρους διαλέξεις:

- Αρχική γνωριμία με το μάθημα.
- Ενότητα 1η “Εισαγωγικά”: Σεμινάριο 1ο “Τι είναι συγγένεια”, Σεμινάριο 2ο “Το αρχικό ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τη μελέτη της συγγένειας”.
- Ενότητα 2η “Κλασσικές προσεγγίσεις”: Σεμινάριο 3ο “Όροι της συγγένειας, γενεαλογικό σχεδιάγραμμα και η γενεαλογική μέθοδος”, Σεμινάριο 4ο “Η θεωρία της καταγωγής”, Σεμινάριο 5ο “Αιμομιξία, ανταλλαγή, αγχιστεία”, Σεμινάριο 6ο “Οικογένεια και οικιακή ομάδα”.
- Ενότητα 3η “Σύγχρονες προσεγγίσεις”: Σεμινάριο 7ο “Η συμβολική προσέγγιση του David Schneider και η επίδραση της φεμινιστικής ανθρωπολογίας”, Σεμινάριο 8ο “Μητρότητα, πατρότητα, αναπαραγωγή”, Σεμινάριο 9ο “Καταγωγή και υιοθεσία. Διεθνικές υιοθεσίες”, Σεμινάριο 10ο “Οικογένειες καταγωγής – οικογένειες επιλογής”, Σεμινάριο 11ο “Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή”, Σεμινάριο 12ο “Νέες βιολογίες, νέες σχέσεις. Φύση, πολιτισμός, συγγένεια”.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι, αφενός, η κατανόηση και κριτική αποτίμηση των κυριότερων ανθρωπολογικών θεωριών που αφορούν τη συγγένεια, και, αφετέρου, η γνωριμία και εξοικείωση με τους βασικούς όρους, έννοιες και μεθοδολογίες της ανθρωπολογίας της συγγένειας.  
Τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα αφορούν στη γνωριμία με ένα από τα πλέον σημαντικά πεδία θεωρητικής διερεύνησης και εθνογραφικής καταγραφής για την ανθρωπολογία, τη κατανόηση των πολιτισμικά ποικίλων τρόπων σύλληψης και ερμηνείας των συγγενειακών και οικογενειακών σχέσεων σε διαφορετικές κοινωνίες και πολιτισμούς, την αναγνώριση της σύνδεσης των συγγενειακών σχέσεων με άλλες πλευρές της κοινωνικής ζωής και ένταξής τους σε ευρύτερα πολιτισμικά πλαίσια.

Πιο συγκεκριμένα, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται από τον/ην οι φοιτητή/ήτρια:

- να αναγνωρίζει σημαντικούς όρους της συγγένειας (για παράδειγμα, συγγένεια σε ευθεία και πλάγια γραμμή, σταυρεξάδελφα και παραλληλεξάδελφα κ.ά.) και να γνωρίζει τον τρόπο δημιουργίας ενός γενεαλογικού σχεδιαγράμματος
  - να κατανοεί τις κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες που συνδέονται με τη μελέτη της συγγένειας (εξελικτισμός και θεωρία της μητριαρχίας, δομολειτουργισμός και θεωρία της καταγωγής, δομισμός και θεωρία της αghιστείας, συμβολική προσέγγιση και πολιτισμική ανάλυση της συγγένειας, φεμινιστικές προσεγγίσεις στη μελέτη της συγγένειας και του φύλου)
  - να κατανοεί τη πολιτισμική ποικιλομορφία εννοιών όπως οικογένεια, οικιακή ομάδα, γάμος, καταγωγή, συγγένεια, μητρότητα, πατρότητα
  - να είναι σε θέση να συνδέσει τις σχέσεις συγγένειας με άλλες μορφές σχέσεων όπως θρησκευτικές, οικονομικές, πολιτικές καθώς και με πλαίσια σημαντικά σε μια κοινωνία (για παράδειγμα, το νομικό πλαίσιο, η ιατρική, η τεχνολογία, η κατανάλωση) και να αναλύει παλαιότερες αλλά και σύγχρονες μορφές συγγένειας (για παράδειγμα, σχέσεις συγγένειας που διαμορφώνονται μέσω υιοθεσίας ή με τη χρήση μεθόδων υποβοηθούμενη αναπαραγωγής) ενταγμένες στα πολιτισμικά και ιστορικά συμφραζόμενά τους.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
  - **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
    - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
      - Καντσά, Βενετία (επιμ.) 2013. *Η μητρότητα στο προσκήνιο. Σύγχρονες έρευνες στην ελληνική εθνογραφία*. Εκδ. Αλεξάνδρεια: Αθήνα
      - Kuper, Adam 2006 [α' έκδοση 1988, β' έκδοση 2005]. *Η επανεπινόηση της πρωτόγονης κοινωνίας. Μεταμορφώσεις ενός μύθου*. Εκδ. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.
      - Héritier, Françoise (2005). *Οι δύο αδελφές και η μητέρα τους. Ανθρωπολογία της Αιμομιξίας*, Αθήνα, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου (αρχική γαλλική έκδοση, 1994).
    - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
      - Carsten, Janet (ed.) 2000. *Cultures of Relatedness. New Approaches to the Study of Kinship*. Cambridge University Press: Cambridge.
      - Dumont, Louis 1996. *Εισαγωγή σε Δύο Θεωρίες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας*, Louis Dumont. Καστανιώτης: Αθήνα.
      - Frankin, Susan & Susan McKinnon (eds.) 2001. *Relative Values. Reconfiguring Kinship Studies*. Duke University Press: Durham & London.
      - Holy, Ladislav 1996. *Anthropological Perspectives on Kinship*. Pluto Press: London.
      - Καλπουρτζή, Εύα 2001. *Συγγενικές Σχέσεις και Στρατηγικές Ανταλλαγών. Το Παράδειγμα της Νάξου το 17<sup>ο</sup> αι.* Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα.
      - Καυταντζόγλου, Ρωξάνη (επιμ.) 1996. *Οικογένειες του Παρελθόντος. Μορφές Οικιακής Οργάνωσης στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια..* Αλεξάνδρεια: Αθήνα.
      - Parkin, Roger and Linda Stone 2004. *Kinship and Family. An Anthropological Reader*. Blackwell Publishing.
      - Strathern, Marilyn 2008 [1992]. *Αναπαράγοντας το μέλλον. Ανθρωπολογία, συγγένεια και νέες τεχνολογίες αναπαραγωγής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
      - Τουνταςάκη, Ειρήνη 2008 *Ανθρωπολογικές θεωρήσεις της συγγένειας κατά τον 20<sup>ο</sup> αι.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
      - Vernier, Bernard. 2001. *Η Κοινωνική Γένεση των Αισθημάτων. Πρωτότοκοι και Υστερότοκοι στην Κάρπαθο*. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων από τους/τις φοιτητές/-ήτριες, προβολή εθνογραφικών ταινιών.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή εργασία, τελική γραπτή εξέταση.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Ανθρωπολογία των φύλων

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-122
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Γιαννακόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Φεμινισμός/-οί και ανθρωπολογία/κοινωνικές επιστήμες: το ζήτημα της σχέσης κοινωνικών κινημάτων, κοινωνικής θεωρίας και «επιστήμης». Από την ανθρωπολογία των γυναικών στην ανθρωπολογία των φύλων: σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα. Το ζήτημα της έμφυλης διαφοράς: φύση:γυναίκα/πολιτισμός:άνδρας; Βιολογικό/κοινωνικό φύλο (sex/gender), σεξουαλικότητα, αναπαραγωγή, συγγένεια. Φύλο και σχέσεις εξουσίας: ανδρική εξουσία και γυναικεία αντίσταση, ανδρισμός και εξουσία. Το φύλο ως μεταφορά: το φύλο ως τρόπος νοηματοδότησης και νομιμοποίησης των κοινωνικών σχέσεων και σχέσεων εξουσίας πέρα από το φύλο. Φύλο, σεξουαλικότητα και αναστοχαστική ανθρωπολογία: έμφυλες, σεξουαλικές ταυτότητες και διυποκειμενικότητα στην ανθρωπολογική έρευνα και γραφή.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να εξοικειώσει τους φοιτητές/-τριες με τις κυριότερες ανθρωπολογικές προβληματικές για το φύλο και με τη χρήση του φύλου ως εργαλείο προβληματισμού για ευρύτερα ζητήματα που απασχολούν την ανθρωπολογία, όπως η σχέση μεταξύ του βιολογικού και του κοινωνικού/πολιτισμικού και οι σχέσεις εξουσίας.
- **Προαπαιτούμενα :** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**  
Γιαννακόπουλος Κ. (επιμέλεια) 2006. *Σεξουαλικότητα. Θεωρίες και πολιτικές της ανθρωπολογίας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
  - Μπακαλάκη Α. (επιμέλεια) 1994. *Ανθρωπολογία, γυναίκες και φύλο*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
  - Laqueur T. 2003. *Κατασκευάζοντας το φύλο. Σώμα και κοινωνικό φύλο από τους αρχαίους Έλληνες έως το Φρόιντ*. Αθήνα: Πολύτροπον.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**  
Παπαταξιάρχης Ε. –Παραδέλλης Θ. 1992 (επιμέλεια). *Ταυτότητες και φύλο στη σύγχρονη Ελλάδα*. Αθήνα: Καστανιώτης/Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
  - Badinter E. 1994. *XY. Η ανδρική ταυτότητα*. Αθήνα: Κάτοπτρο.

Βαρίκα Ε. 2000. *Με διαφορετικό πρόσωπο. Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*. Αθήνα: Κατάρτι.

Gatens M., 1996. *Imaginary Bodies. Ethics, Power and Corporeality*. London and New York: Routledge.

Iacub M. 2002. *Qu'avez-vous fait de la libération sexuelle?* Paris : Flammarion.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι :** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων από τις/τους φοιτήτριες/-ές, προβολή ταινιών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης :** Γραπτή τελική εξέταση, εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

### Ανθρωπολογία της μετανάστευσης

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-123
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Πηνελόπη Τοπάλη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην ανθρωπολογία της μετανάστευσης και της διαμετανάστευσης. Μέσα από μια ανθρωπολογική προοπτική εστιάζει σε εθελούσιες ή μη μετακινήσεις ομάδων και διερευνά τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές όψεις των σύγχρονων μορφών μετακίνησης μεταξύ εθνικών συνόρων. Επιπλέον, το μάθημα επικεντρώνεται στις μορφές μετανάστευσης (διαμετανάστευση) που διαμορφώνονται στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον και παρακολουθεί τις επιπτώσεις αυτών των μετακινήσεων σε μια σειρά πρακτικών που περιλαμβάνουν τη γονεϊκότητα, το γάμο, τους έμφυλους ρόλους, την πολιτική, την εργασία, τη θρησκεία. Τέλος, το μάθημα εξετάζει το πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την ανθρωπολογική θεωρία και μεθοδολογία για να κατανοήσουμε τις πολιτισμικά ορισμένες εμπειρίες μεταναστών σε διαφορετικά εθνικά κράτη, με έμφαση στο παράδειγμα της Ελλάδας.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αναμένεται να αναπτύξουν κριτική ανθρωπολογική προοπτική πάνω σε ζητήματα μετανάστευσης, διαμετανάστευσης, παγκοσμιοποίησης και εθνικότητας. Διερευνώντας το ζήτημα της μετανάστευσης από τη σκοπιά των ίδιων των μεταναστών θα εξοικειωθούν με την ανθρωπολογική θεωρία και μεθοδολογία και παράλληλα με τα αναλυτικά εργαλεία της μετανάστευσης. Πιο συγκεκριμένα οι φοιτητές/τριες αναμένεται:  
Να σκιαγραφούν τις σύγχρονες μεταναστευτικές κινήσεις κυρίως προς ευρωπαϊκά εθνικά κράτη.

Να διακρίνουν τις έννοιες του/της οικονομικού/ής μετανάστη/τριας, του/της πρόσφυγα και του/της διαμετανάστη/τριας.

Να διακρίνουν τις έννοιες της εθνότητας, της εθνικότητας και της «φυλής».

Να αναγνωρίζουν το πολιτισμικά ορισμένο περιεχόμενο του «μετανάστη», του «πρόσφυγα», του «έθνους» και της «φυλής».

Να αναγνωρίζουν τη μετανάστευση ως κεντρικό παράγοντα στη συγκρότηση των σύγχρονων εθνικών κρατών.

Να σκιαγραφούν πολιτικές της μετανάστευσης και της υπηκοότητας

Να αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στις πρακτικές μετακίνησης των ανθρώπων.

Να εντοπίζουν τις επιπτώσεις διαμεταναστευτικών πρακτικών στην οικογένεια, το γάμο, τις έμφυλες σχέσεις, την εργασία, την πολιτική και τη θρησκεία

Να αναγνωρίζουν «φυλετικούς» λόγους και μορφώματα.

Να ερμηνεύουν την μεταναστευτική εμπειρία χρησιμοποιώντας ως αφετηρία τη σκοπιά των ίδιων των μεταναστών.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
  - **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
    - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση. Προαιρετική εργασία (20% της βαθμολογίας για όσους/ες την επιλέξουν)
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

**Τίτλος μαθήματος:** Ανθρωπολογία της υποσαχάριας Αφρικής

• **Κωδικός μαθήματος:**

KA-124

• **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

• **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

• **Έτος σπουδών:**

3<sup>ο</sup> - 4<sup>ο</sup>

• **Εξάμηνο σπουδών:**

6<sup>ο</sup> - 8<sup>ο</sup>

• **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

6

• **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

• **Όνομα διδάσκοντος:**

Αιμίλιος Τσεκένης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Ενότητα πρώτη: Εισαγωγή: Από τις ‘φυλές’ στην ‘αφρικανική νεοστερικότητα’. Ποιους όρους/έννοιες χρησιμοποίησαν και χρησιμοποιούν οι ανθρωπολόγοι και οι ιστορικοί με πεδίο έρευνας τις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής για να περιγράψουν το ‘αντικείμενο’ της μελέτης τους; Γίνεται μια σύντομη κριτική αποτίμηση των όρων ‘φυλή’, ‘αφρικανικό σύννομο’ και ‘παραγωγή της τοπικότητας’: πώς αυτοί οι όροι/έννοιες σχετίζονται με το δουλεμπόριο, την αποικιοκρατία και ποια η επιστημονική τους υπόσταση;.

Ενότητα δεύτερη: Η έννοια του 'αφρικανικού συνόρου'. Τί είναι το 'Αφρικανικό σύνορο'; 'Εθνογένεσης' στα ανατολικά Grassfields (δυτικό Καμερούν): ένα παράδειγμα 'αφρικανικού συνόρου'. Προφορική παράδοση, ιστορία, ανθρωπολογία: πώς μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην περίπτωση της υποσαχάριας Αφρικής; Υπό ποιες προϋποθέσεις είναι δυνατή μια προ-αποικιακή ιστορία της υποσαχάριας Αφρικής; Παραδείγματα από την κεντρική Αφρική και την κεντρική ατλαντική Αφρική.

Ενότητα τρίτη: 'Παραγωγή της τοπικότητας', μορφοκλασματικές ταυτότητες και θεωρία του χάους. Θα γίνει μια αναφορά στις πιο σύγχρονες έννοιες που χρησιμοποιούν οι ανθρωπολόγοι και ιστορικοί της μαύρης ηπείρου για να κατανοήσουν τις διαδικασίες 'παραγωγής της τοπικότητας' και σχηματισμού διαφόρων ειδών ταυτοτήτων στην προ- και μετά-αποικιακή υποσαχάρια Αφρική. Ιδιαίτερη αναφορά θα γίνει στην έννοια της 'παραγωγής της τοπικότητας' του Appadurai και στην εισαγωγή, στις κοινωνικές επιστήμες, στοιχείων που προέρχονται από τη θεωρία του χάους. Παραδείγματα από τη Δυτική και κεντρική Ατλαντική Αφρική (Kabre και Grassfields).

Ενότητα τέταρτη: Εκφάνσεις της 'αφρικανικής νεοτερικότητας'. Πώς το ατλαντικό δουλεμπόριο, η αποικιοκρατία και η διείσδυση της οικονομίας της αγοράς επηρέασαν και επηρεάζουν τις 'τοπικές' εννοιολογήσεις της συλλογικής και της ατομικής ταυτότητας; Εστιάζουμε στους λόγους περί μαγείας (witchcraft discourses) και 'αυτοχθονίας' (autochthony) που ερμηνεύουμε ως σχόλια πάνω σε αυτούς τους μετασχηματισμούς. Η δύναμη αυτών των λόγων (ιδιαίτερα της μαγείας) έγκειται στο γεγονός ότι εκφράζουν με ένα 'τοπικό' – και άρα κατανοητό – ιδίωμα τους βίαιους, απότομους – και άρα δυσνόητους – μετασχηματισμούς που προέκυψαν από την ενσωμάτωση της αφρικανικής ηπείρου στο 'παγκόσμιο σύστημα' (world-system).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αποκτούν γνώσεις σχετικές με τους μεθοδολογικούς και θεωρητικούς προβληματισμούς που απασχόλησαν και απασχολούν τους ανθρωπολόγους και τους ιστορικούς της υποσαχάριας Αφρικής. Στόχος είναι αφενός η ανάδειξη της 'ιδιαιτερότητας' των εθνογραφιών και των ζητημάτων της συγκεκριμένης 'περιοχής' αλλά και πώς αυτά τροφοδότησαν την, και τροφοδοτήθηκαν από, τα ζητήματα της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις σχέσεις ανθρωπολογίας και ιστορίας.

Αναθεωρείται η εσφαλμένη αντίληψη της μαύρης ηπείρου ως αποτελούμενης από σταθερές, συμπαγείς και α-ιστορικές ομάδες («φυλές», «φυλετικές ομάδες», κτλ.). Υπογραμμίζονται η ιστορικότητα και οι μετασχηματισμοί των αφρικανικών κοινωνιών με συγκεκριμένα παραδείγματα. Τέλος, οι φοιτητές αποκτούν μια ακριβέστερη εικόνα της θέσης της μαύρης ηπείρου στον 'παγκόσμιο πολιτισμικό χάρτη', αλλά και των αλληλεξαρτήσεων ανάμεσα στην υποσαχάρια Αφρική και τον υπόλοιπο κόσμο (Ευρώπη και Δύση ειδικότερα).

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Kuper, Adam. 2007 [2005]. *Η επανάκαμψη της πρωτόγονης κοινωνίας*. Δ. Φραγκούλης : Αθήνα.

Τσεκένης, Αιμίλιος. 2010. Από τις 'φυλές' στην 'παραγωγή της τοπικότητας': Αναπαραστάσεις της υποσαχάριας Αφρικής. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 132-133: 67-98.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Appadurai, Arjun. 1995. The production of locality. Στο Fardon, Richard (επιμ.), *Counterworks: managing the diversity of knowledge*. London & New York: Routledge: 204-225.

Argenti, Nicolas. 2007. *The Intestines of the State: Youth, Violence, and Belated Histories in the Cameroon Grassfields*. Chicago & London, University Of Chicago Press.

Cooper, Frederick. 2005. *Colonialism in Question. Theory, Knowledge, History*. Berkeley, Los Angeles & London, University of California Press.

- Fardon, Richard O. 1996. «The Person, Ethnicity and the Problem of 'Identity'». Στο Fowler, Ian & David Zeitlyn (επιμ.) *African Crossroads. Intersections between History and Anthropology in Cameroon*, Providence: Berghahn: 17-44.
- Fowler, Ian και David Zeitlyn (επιμ.). 1996. *African Crossroads. Intersections between History and Anthropology in Cameroon*. Providence: Berghahn.
- Grinker Richard R. και Christopher B. Steiner (επιμ.). 1997. *Perspectives on Africa: a reader in Culture, History and Representation*. Malden – Oxford – Victoria, Blackwell Publishing Professional. Indiana University Press, James Currey, Unisa Press.
- Kopytoff, Igor (επιμ.). 1987. «Introduction. The Internal African Frontier: The Making of African Political Culture». Στο *The African Frontier. The Reproduction of Traditional African Societies*, sous la direction de Igor Kopytoff, 3-84. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press.
- Piot, Charles. 1999. *Remotely Global: Village Modernity in West Africa*. Chicago & London, University Of Chicago Press.
- Vansina, Jan. 1985. *Oral tradition as history*. London & Nairobi: James Currey, Heinemann Kenya.
- Vansina, Jan. 1990. *Paths in the rainforest. Toward a History of Political Tradition in Equatorial Africa*. Madison & Wisconsin: The University of Wisconsin Press.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσίαση κειμένων (προαιρετική), εργασία (προαιρετική), τελική προφορική εξέταση.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

### Ανθρωπολογία της θρησκείας, της τελετουργίας και των συμβολικών συστημάτων

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-133
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Παναγιώτης Πανόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα αυτό, εξετάζονται συστηματικά ορισμένες από τις βασικότερες ανθρωπολογικές και κοινωνιολογικές θεωρήσεις της θρησκείας (Durkheim, Weber, Geertz), καθώς και θεματικές που αφορούν τις σχέσεις θρησκείας, μαγείας, επιστήμης και ορθολογισμού. Παρουσιάζονται επίσης βασικές έννοιες και προσεγγίσεις της τελετουργίας και του συμβολισμού, του ιερού, του βέβηλου και της μιαιρότητας. Μέσα από μια μεγάλη σειρά εθνογραφικών

παραδειγμάτων από διαφορετικού τύπου κοινωνίες, θα εξετάσουμε το ζήτημα των σχέσεων της θρησκείας με τα κοινωνικά, πολιτισμικά και πολιτικά της συμφραζόμενα, καθώς και ειδικότερα ζητήματα, όπως η θρησκευτική ετεροδοξία, η σχέση μουσικής και θρησκείας, η πνευματοληψία και ο σαμανισμός.

Στόχοι: Η συστηματική ενασχόληση με μια θεμελιώδη θεματική της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Ο συσχετισμός των βασικών ζητημάτων που τίθενται στην ανθρωπολογία της θρησκείας με την ιστορία και τη θεωρία της κοινωνικής ανθρωπολογίας.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η προσέγγιση της θρησκείας από τη σκοπιά της πολιτισμικής ετερότητας και της διαπολιτισμικής σύγκρισης. Η κατάδειξη της συνάφειας των θρησκευτικών ερωτημάτων με ερωτήματα που τίθενται σε άλλα πεδία της ανθρώπινης εμπειρίας και δραστηριότητας.

- **Προαπαιτούμενα :** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Hervieu-Léger, D. και J.-P. Willaime. 2005. *Κοινωνικές θεωρίες και θρησκεία*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Durkheim, E. και M. Mauss. 2001. *Μορφές πρωτόγονης ταξινόμησης: Συνεισφορά στη μελέτη των συλλογικών αναπαραστάσεων*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Douglas, M. 2007. *Καθαρότητα και κίνδυνος: Μια ανάλυση των εννοιών της μιαιρότητας και του ταμπού*. Αθήνα: Εκδόσεις Πολύτροπον.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Riboli, D. 2008. Tunsuriban: *Ανθρωπολογική μελέτη του σαμανισμού των Cherang του νοτίου και κεντρικού Νεπάλ*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Mauss, M. 2004. *Κοινωνιολογία και ανθρωπολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις του εικοστού πρώτου.

Lévi-Strauss, C. 1977. *Άγρια σκέψη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση. (Ιδιαίτερα κεφ. 1: «Η επιστήμη του συγκεκριμένου»).

Radin, P. 2006. *Πρωτόγονη θρησκεία*. Αθήνα: Εκδόσεις Ιάμβλιχος.

Geertz, C. 2003. «Η θρησκεία ως πολιτισμικό σύστημα». Στο *Η Ερμηνεία των πολιτισμών*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Collins, R. 2002. *Max Weber*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Aron, R. 1984. *Η εξέλιξη της κοινωνιολογικής σκέψης*, Τόμος Β' (Durkheim, Pareto, Weber). Αθήνα: Εκδόσεις Γνώση.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προβολή εθνογραφικών ταινιών, ακρόαση μουσικών παραδειγμάτων.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή εξέταση.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

## Επιτόπια έρευνα και συμμετοχική παρατήρηση

- **Κωδικός μαθήματος:**

KA-139

- **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>

5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>

- **Εξάμηνο σπουδών:**

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας :**

Πηνελόπη Τοπάλη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αυτό προσφέρει στους/τις φοιτητές/τριες τη δυνατότητα να ασκηθούν στην ανθρωπολογική επιτόπια έρευνα. Προκειμένου να κατανοηθεί η ανθρωπολογική οπτική πάνω σε ζητήματα επιτόπιας έρευνας θα γίνει παρουσίαση και μελέτη βασικών κειμένων που αναλύουν το πώς επιλέγεται από έναν/μία ανθρωπολόγο ένα ερευνητικό πεδίο, πώς αποφασίζει ο/η ανθρωπολόγος το πού θα διενεργηθεί μια έρευνα, πώς σχεδιάζει την έρευνα, πώς την ολοκληρώνει, πώς αναλύει τα δεδομένα και πώς γράφει μια εθνογραφία. Επίσης, θα συζητηθεί το ζήτημα της εγκυρότητας της ανθρωπολογικής μεθόδου και της συμβολής της στη μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών. Θα ακολουθήσουν ασκήσεις στο πεδίο προκειμένου οι φοιτητές/τριες να κατανοήσουν το πώς κάνουμε παρατήρηση, πώς καταγράφουμε δεδομένα και πώς συμμετέχουμε σε δραστηριότητες των πληροφορητών μας. Εν συνεχεία θα διενεργηθούν ασκήσεις πάνω στη διεξαγωγή μη δομημένων και δομημένων συνεντεύξεων και στη χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού κατά τη διάρκεια της έρευνας. Παράλληλα, οι φοιτητές/τριες θα μάθουν να οργανώνουν σημειώσεις πεδίου και να κρατούν ημερολόγια πεδίου.

Για όσους/ες το επιθυμούν δίνεται η δυνατότητα να σχεδιάσουν και να ολοκληρώσουν ένα δικό τους ερευνητικό project με επιτόπια έρευνα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αναμένεται να γνωρίσουν τον συστηματικό τρόπο με τον οποίο διενεργείται μια ανθρωπολογική επιτόπια έρευνα με χρήση συμμετοχικής παρατήρησης. Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται:

-Να εξασκούν τις αισθήσεις τους, να μπορούν να διακρίνουν πολλαπλά οπτικά, ακουστικά και οσφρητικά επίπεδα και να τα καταγράφουν.

-Να παρατηρούν τους πληροφορητές και παράλληλα να καταγράφουν τις πρακτικές τους.

-Να συμμετέχουν σε δραστηριότητες των πληροφορητών διατηρώντας την ικανότητά τους να παρατηρούν

-Να διεξάγουν δομημένες και κυρίως μη-δομημένες συνεντεύξεις.

-Να χρησιμοποιούν τεχνολογικό εξοπλισμό κατά την έρευνα γνωρίζοντας τα προτερήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης του. Να απομαγνητοφωνούν.

-Να οργανώνουν το υλικό τους σε σημειώσεις πεδίου.

-Να οργανώνουν το υλικό τους σε ημερολόγια πεδίου.

-Να επιλέγουν ερευνητικά πεδία και να θέτουν ερωτήματα.

-Να αναγνωρίζουν τις δυσκολίες και τις ευκολίες που προσφέρει κάθε ερευνητικό πεδίο.

-Να σχεδιάζουν και να υλοποιούν ερευνητικά projects.

-Να αξιολογούν την συστηματικότητα και εγκυρότητα της ανθρωπολογικής μεθόδου.

- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού. Ασκήσεις στο πεδίο, παρατήρηση και συνεντεύξεις.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Αξιολόγηση συμμετοχής στις ασκήσεις στην τάξη και στο πεδίο. Αξιολόγηση συγγραφής σημειώσεων πεδίου και ημερολογίου πεδίου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ιστορία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-140
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας :** Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα εξετάζονται, μέσα από μια κριτική σκοπιά, οι κυριότερες θεωρίες και τα ρεύματα που κυριάρχησαν στην Κοινωνική Ανθρωπολογία από το 19ο αιώνα μέχρι και τη δεκαετία του 1970, προκειμένου να διαμορφώσουν οι φοιτητές μια πλήρη εικόνα για τις ιστορικές τάσεις της σύγχρονης ανθρωπολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατανόηση της προέλευσης και των χαρακτηριστικών των τριών «εθνικών σχολών» (της αγγλικής, της γαλλικής και της αμερικανικής) της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας καθώς και βασικών εννοιών, όπως εξέλιξη, πολιτισμός, λειτουργία, διαδικασία και δομή.  
Στόχοι: Η γνωριμία με τα κυριότερα ρεύματα που κυριάρχησαν στην Κοινωνική Ανθρωπολογία από το ξεκίνημά της έως τη δεκαετία του 1970 και η κατανόηση της σχέσης της με την ιστορία. Η εξοικείωση με βασικές έννοιες και μεθοδολογίες.
  - **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η γνωριμία με το αντικείμενο και τις μεθόδους της κοινωνικής ανθρωπολογίας όπως διαμορφώθηκαν ιστορικά, η κατανόηση της προέλευσης και των χαρακτηριστικών των τριών «εθνικών σχολών» (της αγγλικής, της γαλλικής και της αμερικανικής), και η εξοικείωση με βασικές έννοιες, όπως εξέλιξη, πολιτισμός, λειτουργία, διαδικασία και δομή.
  - **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
  - **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
    - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
    - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων από τους φοιτητές, προβολή εθνογραφικών ταινιών.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή εργασία, τελική γραπτή εξέταση
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Υλικός Πολιτισμός

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-143
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έλια Πετρίδου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα αυτό εξετάζονται οι ποικίλοι τρόποι που τα αντικείμενα εμπλέκονται στη ζωή των ανθρώπων: οι λειτουργίες τους, οι συμβολισμοί τους, οι βιογραφίες τους, οι ιστορίες που αφηγούνται, οι κοινωνικές σχέσεις που συγκροτούνται γύρω από αυτά αλλά και η ενίοτε δραστική τους ικανότητα να παρεμβαίνουν στη ζωή των ανθρώπων και στη διαμόρφωση των κοινωνικών σχέσεων. Ο πολιτισμικός καθορισμός της έννοιας της υλικότητας, η οποία στη Δυτική σκέψη συνήθως γίνεται κατανοητή μέσα από την αντίστιξη της με τον κόσμο ιδεών, αποτελεί σημείο αφετηρίας του μαθήματος για μια ανθρωπολογική διερεύνηση των ορίων μεταξύ ανθρώπων και υλικού περιβάλλοντος. Στη συνέχεια εξετάζονται επιμέρους πεδία εφαρμογής των θεωριών του υλικού πολιτισμού όπως η μουσειακή αναπαράσταση, οι καταναλωτικές πρακτικές, η σχέση ανθρώπου και τεχνολογίας, η ένδυση, η τροφή και άλλα.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι η ανάδειξη των ποικίλων τρόπων που ο υλικός κόσμος συνδέεται με τους ανθρώπους και τις κοινωνικές σχέσεις και συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση τους. Οι φοιτητές καλούνται να προσεγγίσουν τον υλικό πολιτισμό μέσα από έναν κοινωνικό προβληματισμό, να αποκτήσουν την ικανότητα να θέτουν ερωτήματα που αποκαλύπτουν τις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και άλλες διαστάσεις του, και να συνειδητοποιήσουν τους περιορισμούς που η Δυτική σκέψη θέτει στην κατανόηση της σχέσης του ανθρώπου με το περιβάλλον του. Επίσης, μαθαίνουν να προσεγγίζουν κριτικά τη διαχείριση και έκθεση των συλλογών στα μουσεία και να τη συνδέουν με τον εκάστοτε κοινωνικό και πολιτικό ρόλο των μουσείων ως πεδίο παραγωγής της γνώσης. Η απόκτηση των θεωρητικών αυτών γνώσεων είναι απαραίτητη για όσους ενδιαφέρονται να ασχοληθούν περισσότερο με τον χώρο των μουσείων αλλά και της πολιτιστικής κληρονομιάς γενικότερα.

Επιπρόσθετα, η ενότητα του μαθήματος που αφορά την κατανάλωση παρέχει τη δυνατότητα στους φοιτητές να αποκτήσουν ένα θεωρητικό πλαίσιο κατανόησης και συζήτησης πάνω στη σχέση πολιτισμού, καπιταλισμού και παγκοσμιοποίησης, και να αντιληφθούν τη συνθετότητα αυτών των σχέσεων. Επίσης, αναπτύσσουν την ικανότητα να κατανοούν την πολυεπίπεδη σχέση των ανθρώπων με τα καταναλωτικά αγαθά, ειδικά όταν αυτή προσεγγίζεται εθνογραφικά στο μικρο-επίπεδο της καθημερινής ζωής. Οι γνώσεις αυτές είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για όποιον επιθυμεί να ασχοληθεί περισσότερο με τον χώρο του μάρκετινγκ και της διαφήμισης.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Γιαλούρη, Ε. (επιμ.). 2012. *Υλικός Πολιτισμός: η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.  
- Σημειώσεις μαθήματος.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Tilley, C. (2001) 'Ethnography and Material Culture' στο P. Atkinson κ.α. (επιμ.) *Handbook of Ethnography* London: Sage: 258-271

Miller, D. 2010. *Stuff*. Cambridge: Polity

Woodward, I. 2007. *Understanding Material Culture*. London: Sage

Tilley, C., W. Keane, S. Küchler, M. Rowlands, P. Spyer (επιμ.) (2006) *Handbook of Material Culture*. London: Sage

Miller, D. 1995. *Acknowledging Consumption*. London: Routledge

Γκουγκουλή, Κ. 1999. «Παιδί και βιομηχανικό παιχνίδι: χρήσεις και χρήστες, μια ανθρωπολογική προσέγγιση». Στο Κ. Γκουγκουλή και Α. Κούρια (επιμ.), *Παιδί και Παιχνίδι στη Νεοελληνική Κοινωνία*. Αθήνα: Καστανιώτης

Βλαχούτσικου, Χ. 1991. «Να χαρώ κι εγώ το σπίτι μου και το κλειδί απ' τα μέσα. Γυναίκες και κατανάλωση σ' ένα χωριό της Βοιωτίας». *Σύγχρονα Θέματα* 66: 94-100

Δημητρίου-Κοτσώνη Σίβυλλα. 2003. «Καταναλωτικές πρακτικές και συλλογικές Ταυτότητες». Στο Γκέφου-Μαδιανού (επιμ.), *Εαυτός και «Άλλος»*. Αθήνα: Gutenberg.

Μπούνια, Α.. 2006. «Μουσεία και αντικείμενα. 'Κατασκευάζοντας' τον Κόσμο». Στο Δ. Παπαγεωργίου κ.ά. (επιμ.), *Πολιτιστική Αναπαράσταση*. Αθήνα: Κριτική.

-Καυτατζόγλου, Ρ. (2003). «Λαογραφικά μουσεία, 'λαϊκός πολιτισμός' και το 'κοινό' των μουσείων». *Εθνογραφικά* 12-13: 47-79.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προβολή οπτικοακουστικού υλικού, εργασίες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετική εργασία, γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

**Οικονομική Ανθρωπολογία**

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-150
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το πρώτο μέρος του μαθήματος επικεντρώνεται στη διαμόρφωση της Οικονομικής Ανθρωπολογίας (θεωρίες και ρεύματα) καθώς και τις βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του «οικονομικού». Γίνεται κριτική παρουσίαση των κυριοτέρων ανθρωπολογικών θεωριών για την πρωτόγονη οικονομία και, ειδικότερα, για την ανταλλαγή, το δώρο και τους τρόπους/σχέσεις παραγωγής. Επίσης εξετάζονται διάφορες αντιλήψεις που έχουν επικρατήσει για τον συμβολισμό και την ηθική του χρήματος καθώς και απόψεις για τις διαφορές μεταξύ δυτικού και πρωτόγονου χρήματος. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει ενότητες οι οποίες προορίζονται για την εξέταση των εξής θεμάτων: θεωρίες/έννοιες του εκσυγχρονισμού, της ανάπτυξης και των παγκοσμίων συστημάτων, προσεγγίσεις των διαδικασιών κοινωνικοοικονομικού μετασχηματισμού, και αναλυτικές σκοπιές πάνω στο ζήτημα εργασία και κοινωνικό φύλο.  
Στόχοι: Να εξοικειωθούν οι φοιτητές με την ανθρωπολογική αντιμετώπιση διαφόρων θεωρητικών και ερευνητικών ζητημάτων συναφών με οικονομικές σχέσεις, πρακτικές και αντιλήψεις, τόσο από μεθοδολογική άποψη όσο και από αναλυτική σκοπιά. Ειδικότερα, να κατανοήσουν πώς η εθνογραφική έρευνα ερμηνεύει τις ιδιαιτερότητες των εκάστοτε οικονομικών πρακτικών, συμπεριφορών και αντιλήψεων, εντάσσοντάς τες στα κοινωνικά και πολιτισμικά τους συμφραζόμενα.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η γνωριμία με τις βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του οικονομικού, η κατανόηση των κυριότερων ανθρωπολογικών θεωριών για την πρωτόγονη οικονομία, την ανταλλαγή, το δώρο καθώς και για τον συμβολισμό και την ηθική του χρήματος. Η απόκτηση θεωρητικού και μεθοδολογικού πλαισίου για την ερμηνεία και ανάλυση των οικονομικών πρακτικών, συμπεριφορών και αντιλήψεων στα εκάστοτε κοινωνικά και πολιτισμικά τους συμφραζόμενα.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση και προαιρετική εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-180
  - **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
  - **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
  - **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
  - **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>-8<sup>ο</sup>
- 6

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Έφη Πλεξουσάκη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα εξετάζει ορισμένους από τους τρόπους με τους οποίους εφαρμόζεται η προβληματική και η μέθοδος της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη της εκπαίδευσης και του σχολείου. Η εκπαίδευση αναφέρεται σε πολύμορφα φαινόμενα και παράλληλα το ίδιο το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τη σχολική εκπαίδευση έχει πολλαπλές αφετηρίες και συνδέσεις με άλλες κοινωνικές επιστήμες.

Καταρχήν θα συζητηθούν ζητήματα κοινωνικοποίησης, μάθησης και γνώσης από τη σκοπιά της κλασσικής αμερικανικής (Μποασιανής) ανθρωπολογίας μη δυτικών κοινωνιών και θα παρουσιαστούν μελέτες που προσεγγίζουν κριτικά την έννοια της κοινωνικοποίησης από τη σκοπιά της συμβολικής ανθρωπολογίας και της εθνογραφίας της επικοινωνίας. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν οι κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές που συνδέονται με την συγκρότηση των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων και θα συζητηθούν οι πολυποικίλες λειτουργίες που έχει η εκπαίδευση σε διαφορετικά πολιτισμικά συμφραζόμενα. Με αφετηρία εθνογραφικές έρευνες θα εστιάσουμε στα ποικίλα νοήματα που προσδίδονται σε έννοιες κεντρικές κατά τη σχολική ζωή όπως μαθητής, δάσκαλος, γνώση, μάθηση, σχολική αποτυχία/επιτυχία κλπ σε σχέση με ζητήματα ταυτότητας (ταξικής, έμφυλης, εθνικής και εθνοτικής, τοπικής), ρατσισμού και πολιτισμικής αλλαγής.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**

- Οι φοιτητές επιδιώκεται να μπορούν: α) να εντοπίζουν τους τρόπους με τον οποίο εκφράζονται οι κοινωνικές και πολιτισμικές ιεραρχήσεις στην εκπαίδευση, β) να κατανοήσουν τη σημασία της δράσης των υποκειμένων για τη διαμόρφωση και τη λειτουργία του σχολικού θεσμού και γ) να αναγινώσκουν την πολιτισμική διαφορά και του τρόπου με τον οποίο αποτυπώνεται στη σχολική φοίτηση.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Paul Willis, 2012. *Μαθαίνοντας να δουλεύεις. Πώς τα παιδιά εργατικής προέλευσης επιλέγουν δουλειές της εργατικής τάξης*, Αθήνα: Gutenberg.

Sharon Gewirtz και Alan Cribb, 2010. *Κατανοώντας την εκπαίδευση*, Μεταίχμιο.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Audrey I. Richards, 1997. «"Chisungu": μια τελετουργία μύησης των κοριτσιών στους Μπέμπα της Ζάμπια», στο Δ. Μακρυνιώτη, *Παιδική ηλικία*. Αθήνα: Νήσος

Λεωνίδα Σωτηρόπουλος, 1999. *Ανθρωπολογία στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα

Jim Cummins, 1999. *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση*. Αθήνα, Gutenberg,

Judith Okely, 1978. «Privileged, schooled and finished: Boarding education for girls», S. Ardener (επιμ.), *Defining females. The Nature of Women in Society*. Λονδίνο: Croom Helm.

Louise Archer, 2008. «The impossibility of minority ethnic educational "success"? An examination of the discourses of teachers and pupils in British secondary schools». *European Educational Research Journal*, 7 (1).

Ταινίες: *Με λένε Στέλλα* της Συλβί Βερέντ και *Ανάμεσα στους τοίχους* του Λοράν Καντέ.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση, προβολή και σχολιασμός ταινιών.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές εργασίες και τελική γραπτή εξέταση. Γραπτή εργασία και τελική γραπτή εξέταση.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ανθρωπολογία της μουσικής

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-192
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Παναγιώτης Πανόπουλος

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα αυτό, θα εξετάσουμε πώς εφαρμόζεται η ανθρωπολογική προσέγγιση στη μελέτη της μουσικής. Θα διερευνήσουμε ποικίλες μουσικές επιτελέσεις, σε διάφορες κοινωνίες, και θα εστιάσουμε στις κοινωνικές και συμβολικές συνιστώσες της μουσικής μέσα στον πολιτισμό, αλλά και της μουσικής ως πολιτισμού. Θα μελετήσουμε, επομένως, τη μουσική όχι ως αυτόνομη καλλιτεχνική μορφή οργάνωσης του ήχου, αλλά ως κοινωνική σχέση και πολιτισμική πρακτική, εστιάζοντας στην πολλαπλότητα και την ποικιλομορφία των πολιτισμικών σημασιών των μουσικών επιτελέσεων από κοινωνία σε κοινωνία, αλλά και μέσα στα πλαίσια της ίδιας κοινωνίας.

Στόχοι: Η εξοικείωση με ζητήματα μουσικής εθνογραφίας και εθνογραφίας της επιτέλεσης. Η συστηματική μελέτη ενός είδους κοινωνιών (των κοινωνιών του τροπικού δάσους) ως αντιπροσωπευτικό εθνογραφικό παράδειγμα ανθρωπολογικής προσέγγισης της μουσικής.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Μέσα από την ανάλυση των ποικίλων κοινωνικών χρήσεων της μουσικής σε διάφορους πολιτισμούς, θα εξηγήσουμε γιατί η ανθρωπολογία της μουσικής δεν αποτελεί σήμερα έναν γνωστικό κλάδο που συγκροτείται πάνω στη βάση ενός γνωστικού αντικειμένου (τη μουσική στις «άλλες» κοινωνίες), αλλά μια ευρύτερη θεωρητική σκοπιά, που προσεγγίζει τη μουσική ως πεδίο παραγωγής και διαχείρισης των πολιτισμικών σημασιών, των κοινωνικών πρακτικών και των σχέσεων εξουσίας, και που μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε κοινωνία και σε κάθε πολιτισμικό σύστημα.

- **Προαπαιτούμενα :** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

### α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Πανόπουλος, Παναγιώτης. (επιμ.). 2005. *Από τη μουσική στον ήχο: Εθνογραφικές μελέτες των Steven Feld, Marina Roseman και Anthony Seeger*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Blacking, John. 1981 [1973]. *Η έκφραση της ανθρώπινης μουσικότητας*. Αθήνα: Νεφέλη.

Small, Christopher. 1983 [1977]. *Μουσική – Κοινωνία – Εκπαίδευση*. Αθήνα: Νεφέλη.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Nettl, Bruno. 1979 [1956]. *Η μουσική στους πρωτόγονους πολιτισμούς*. Αθήνα: Κάλβος. Ιδιαίτερα, κεφ. 1: «Εισαγωγή», κεφ. 2: «Ο ρόλος της μουσικής στον πρωτόγονο πολιτισμό» και κεφ. 3: «Η ανάπτυξη και τα δόγματα της εθνομουσικολογίας».

Clastres, Pierre. 1992 [1966]. “Τόξο και καλάθι”. Στο *Η κοινωνία ενάντια στο κράτος*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Eliade, Mircea. 1978 [1968]. *Ο σαμανισμός και οι αρχαϊκές τεχνικές της έκστασης*. Αθήνα: Εκδόσεις Χατζηνικολή. Ιδιαίτερα, κεφ.: «Το σαμανικό ταμπούρλο» και κεφ.: «Κοστούμια και μαγικά ταμπούρλα σ’ ολόκληρο τον κόσμο».

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προβολή εθνογραφικών ταινιών, ακρόαση μουσικών παραδειγμάτων.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή εξέταση, εργασία (προαιρετική και συμπληρωματική της εξέτασης) κατόπιν συνεννόησης με τον διδάσκοντα στην αρχή του εξαμήνου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

**Εισαγωγή στην Ιστορία**

- **Κωδικός μαθήματος:** I-200
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χάρης Εξερτζόγλου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές/τριες στην Ιστορία παρουσιάζοντας τα ζητήματα με τα οποία συνδέεται η ιστορική έρευνα, τη θέση της Ιστορίας στις κοινωνικές επιστήμες, αλλά και τους τρόπους οργάνωσης της ιστορικής σκέψης σε σχέση με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Το μάθημα χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη εξετάζονται θεματικές όπως η Ιστορία και παρελθόν, μνήμη και ιστορία, χρόνος και ιστορικότητα. Παρουσιάζεται επίσης η εξέλιξη της ιστοριογραφίας από τον 19<sup>ο</sup> αιώνα μέχρι σήμερα τόσο μέσα από τις βασικές ιστορικές σχολές όσο και μέσα από τις περιοχές ιστορικής έρευνας. Η δεύτερη ενότητα αποτελεί μια εισαγωγή στο πεδίο της ιστορικής έρευνας παρουσιάζοντας τους τρόπους με τους οποίους δουλεύουν οι ιστορικοί καθώς το υλικό με το οποίο εργάζονται. Η τρίτη ενότητα επιχειρεί να εισάγει τους φοιτητές/τριες σε επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν την ιστορία, όπως, η σχέση ιστορίας και κοινωνικών επιστημών, οι διαφορετικοί τρόποι

ιστορικής ερμηνείας, το ζήτημα της αντικειμενικότητας και η ματιά του ιστορικού, το γεγονός ως επιστημολογικό ζήτημα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα αποσκοπεί στο να φέρει τους φοιτητές/τριες σε μια πρώτη επαφή με την ιστορική σκέψη. Καθώς η ιστορική σκέψη καλλιεργείται και δεν είναι φυσική, όπως και καμία άλλη μορφή σκέψης, προσφέρει σημαντικές νοητικές δεξιότητες στους κοινωνικές επιστήμονες που οφείλουν να κατανοούν τα ζητήματα που τους απασχολούν στην ιστορικότητά τους. Με δεδομένο τον εντελώς ανεπαρκή τρόπο διδασκαλίας της ιστορίας στις προηγούμενες βαθμίδες της εκπαίδευσης οι φοιτητές/τριες έχουν μια εντελώς στρεβλή εικόνα για την ιστορία ενώ αγνοούν παντελώς τη διάσταση της ιστορικής σκέψης. Η γνωριμία με την Ιστορία και με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ιστορική έρευνα αποτελεί βασικό στόχο του μαθήματος. Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες θα εξοικειωθούν με ένα γνωστικό πεδίο που αναδεικνύει την πολυπλοκότητα ως γνωστική προϋπόθεση και δεν περιορίζεται σε προκαθορισμένες, στατικές γνώσεις.
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**  
Burke Peter, 2002. *Ιστορία και Κοινωνική Θεωρία*, Αθήνα, Νήσος.  
Ιγκερς Γκέοργκ, 1999. *Η Ιστοριογραφία στον 20<sup>ο</sup> αιώνα*, Αθήνα, Νεφέλη.  
Λιάκος Αντώνης, 2007. *Πώς το Παρελθόν Γίνεται Ιστορία*, Αθήνα: Πόλις.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**  
Jenkins Keith, 2004. *Επαναθεώρηση της Ιστορίας*, Αθήνα: Παπαζήσης.  
Λε Γκοφ Ζακ, 1998. *Ιστορία και Μνήμη*, Αθήνα: Νεφέλη.  
Burke Peter, 2009. *Τι Είναι Πολιτισμική Ιστορία*, Μεταίχμιο.  
Cannadine David, 2007. *Τι είναι η Ιστορία Σήμερα*, Αθήνα: Νήσος.  
Δημητρίου –Κοτσώνη Σίβυλα, Δημητρίου Σωτήρης, 1996. *Ανθρωπολογία και Ιστορία*, Αθήνα, Καστανιώτης
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα οργανώνεται με βάση διαλέξεις του διδάσκοντα ενώ παράλληλα προσφέρονται φροντιστήρια με συγκεκριμένες θεματικές στα οποία η συζήτηση γίνεται με βάση συγκεκριμένη βιβλιογραφία. Το μάθημα συνοδεύεται από την παρουσίαση οπτικού υλικού αλλά και την προβολή ταινιών. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με τελικές εξετάσεις και μη υποχρεωτική εξέταση προόδου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

#### Κοινωνική πολιτική, εργασία και φύλο στην Ελλάδα (πρώτο μισό 20ού αι..)

- **Κωδικός μαθήματος:**

|       |
|-------|
| I-204 |
|-------|
- **Τύπος μαθήματος:**

|          |
|----------|
| Επιλογής |
|----------|
- **Επίπεδο μαθήματος:**

|             |
|-------------|
| Προπτυχιακό |
|-------------|
- **Έτος σπουδών:**

|                                 |
|---------------------------------|
| 3 <sup>ο</sup> , 4 <sup>ο</sup> |
|---------------------------------|
- **Εξάμηνο σπουδών:**

|                                 |
|---------------------------------|
| 5 <sup>ο</sup> , 7 <sup>ο</sup> |
|---------------------------------|
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

|   |
|---|
| 6 |
|---|

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Ποθητή Χαντζαρούλα

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ανάδυση της κρατικής κοινωνικής πολιτικής καθώς και τα κοινωνικά κινήματα στην Ελλάδα του πρώτου μισού του εικοστού αιώνα με κύριους άξονες ανάλυσης την εργασία και το φύλο. Αρχικά θα αναλυθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνικής πολιτικής και θα τεθεί το συγκριτικό πλαίσιο εξέτασης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Θα αναλυθεί το ιστορικό περιεχόμενο των εννοιών της κοινωνικής πολιτικής, της μέριμνας και του κοινωνικού και θα αναδειχθούν οι έμφυλοι προσδιορισμοί τους. Η διάκριση δημόσιου/ιδιωτικού, κατεξοχήν έμφυλη διχοτομία, αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα μέσα από τον οποίο γινόταν κατανοητή η έννοια της μέριμνας. Θα αναλύσουμε τους τρόπους με τους οποίους οι έμφυλες και ταξικές διακρίσεις καθόρισαν την ανάπτυξη των προνοιακών πολιτικών. Η εξέταση των κινήματων (φεμινιστικών, σοσιαλιστικών, εργατικών κλπ.) θα ενταχθεί στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών κινήματων από το δεύτερο μισό του δεκάτου ενάτου αιώνα και έπειτα.

Στόχος του μαθήματος είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες την ιστορική διαδικασία μέσα από την οποία αναδύθηκε ο ρόλος του κράτους ως φορέας κοινωνικής πρόνοιας καθώς και τις οικονομικές, πολιτισμικές και κοινωνικές συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκαν τα κοινωνικά κινήματα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:
  - Να έχουν κατανοήσει την ευρωπαϊκή διάσταση της κοινωνικής πολιτικής και το πλαίσιο ανάδυσής της στην Ελλάδα.
  - Να χρησιμοποιούν τις έννοιες της κοινωνικής πολιτικής, της μέριμνας (φροντίδας) και του κοινωνικού και να τις τοποθετούν στα ιστορικά τους συμφραζόμενα.
  - Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής πολιτικής σε διαφορετικές χώρες της Ευρώπης.
  - Να τοποθετούν το εργατικό κίνημα στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναδύθηκε.
  - Να αναγνωρίζουν το φύλο ως κεντρικό παράγοντα στη διαμόρφωση της εργασίας και του εργατικού κινήματος.
  - Να χρησιμοποιούν τις έννοιες της τάξης και του φύλου στην ιστορική ανάλυση.
  - Να ερμηνεύουν διαφορετικές μορφές λόγου και να τον τοποθετούν στα ιστορικά του συμφραζόμενα.
  - Να μπορούν να επεξεργαστούν τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα με τη θεωρητική σκευή των προσεγγίσεων του κράτους πρόνοιας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Dick Geary, 1988. *Το ευρωπαϊκό εργατικό κίνημα*, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο.

Κώστας Φουντανόπουλος, 2005. *Εργασία και εργατικό κίνημα στη Θεσσαλονίκη*, Νεφέλη.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία (έως 10 συγγράμματα):**

Goeff Eley, 2010. *Σφυρηλατώντας τη δημοκρατία: ιστορία της ευρωπαϊκής αριστεράς*. Α' τόμος (1850-1923) και Β' τόμος 1923-2000. Αθήνα, Σαββάλας.

Francois-Xavier Merrien, 1996. *Αντιμέτωποι με τη φτώχεια: Η Δύση και οι φτωχοί χτες και σήμερα*. Παπαζήσης.

Γεώργιος Β. Λεονταρίτης, 1978. *Το ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο* (μτφ. Σαράντης Αντίοχος). Εξάντας.

- Αντώνης Λιάκος, 1993. *Εργασία και πολιτική στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου: Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και η ανάδυση των κοινωνικών θεσμών*, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος,
- Έφη Αβδελά, *Δημόσιοι υπάλληλοι γένους θηλυκού: καταμερισμός της εργασίας κατά φύλο στον δημόσιο τομέα, 1908-1955*. Αθήνα, Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας, 1990 [1980].
- Γιώργος Κουκουλές, 2003. «Η συνέχεια στην ιστορία ως τραγική επανάληψη: Η περίπτωση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, 1936-1948. Στο Χάγκεν Φλάισερ (επιμ.) *Η Ελλάδα '36-'39: Από τη δικτατορία στον εμφύλιο- τομές και συνέχειες*. Καστανιώτης.
- Μαρία Κορασίδου, *Όταν η Αρρώστια Απειλεί: Επιτήρηση και έλεγχος της υγείας του πληθυσμού στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*. Αθήνα, Τυπωθήτω.
- François Ewarld, 2000. *Ιστορία του Κράτους Πρόνοιας* (μτφ. Μ. Κορασίδου). Gutenberg.
- Μαρία Στρατηγάκη, 2007. *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, Μεταίχμιο.
- Christopher Pierson και Francis G. Castles (επιμ.), 2006. *The Welfare State Reader*. Λονδίνο, Polity Press.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις. Στο μάθημα θα χρησιμοποιηθεί η ελληνική και αγγλόγλωσση βιβλιογραφία της ιστορίας της κοινωνικής πολιτικής καθώς και αρχειακές πηγές. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα στην πλατφόρμα Open eClass, όπου υπάρχει αναρτημένο βιβλιογραφικό και άλλο υλικό.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση και προαιρετική τελική εργασία..
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Προφορική Ιστορία

- **Κωδικός μαθήματος:** I-208
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Ποθητή Χαντζαρούλα
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στα κεντρικά θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα της προφορικής ιστορίας. Αποτελεί η προφορική ιστορία ένα διαφορετικό είδος ιστορίας και σε τι συνίσταται η διαφορά της; Τι είδους τεκμήρια είναι οι προφορικές μαρτυρίες; Για ποιο λόγο αποτελούν πρόκληση για τον ιστορικό του πρόσφατου παρελθόντος; Ποιες πλευρές της ανθρώπινης ιστορίας

φωτίζουν οι προφορικές μαρτυρίες; Πώς προέκυψε και από ποιες ανάγκες η συγκρότηση της προφορικής ιστορίας σε ξεχωριστό γνωστικό πεδίο;

Τα θέματα στα οποία εστιάζει αφορούν: τη σχέση μνήμης και ιστορίας, τη μνήμη ως πηγή της ταυτότητας (ταξικής, έμφυλης, φυλετικής, σεξουαλικής, θρησκευτικής κλπ.), τη διαδικασία διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας (ατομικής και συλλογικής), τη σχέση μεταξύ ερευνητή/της και πληροφορητή/της, ζητήματα δεοντολογίας της προφορικής συνέντευξης και χρήσης της προφορικής μαρτυρίας, τις πολιτικές της συγκρότησης της αφήγησης (μνήμη, απόκρυψη, σιωπή, τραύμα).

Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τις φοιτήτριες/τές με τις θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις της προφορικής ιστορίας μέσα από συγκεκριμένα ιστοριογραφικά παραδείγματα (ιστορία του Ολοκαυτώματος, εμφυλίου, απαρτχάιντ κλπ.). Επιπλέον, να τις/τους εισαγάγει σε ζητήματα πρακτικής της προφορικής ιστορίας όπως ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή συνεντεύξεων και η ερμηνεία των προφορικών μαρτυριών.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/-τριες αναμένεται να εξοικειωθούν με τη μέθοδο της προφορικής ιστορίας και να οργανώνουν τη δική τους έρευνα, η οποία θα βασίζεται σε προφορικές μαρτυρίες. Επίσης να αποκτήσουν γνώση της σημασίας και της ιδιαιτερότητας της προφορικής μαρτυρίας και να κατανοήσουν τη έννοια της μνήμης ως πηγή για να κατανοήσουμε το παρελθόν. Ειδικότερα, αναμένεται:

- Να κατανοήσουν την προφορική μαρτυρία ως πηγή γνώσης για το παρελθόν.

- Να διακρίνουν τις ιδιαιτερότητες της μαρτυρίας ως ιστορικής πηγής.

- Να εφαρμόσουν τη μεθοδολογία της προφορικής συνέντευξης στη δική τους έρευνα.

- Να σχεδιάζουν και να υλοποιούν ένα πρόγραμμα προφορικής ιστορίας.

- Να πραγματοποιούν και να αναλύουν προφορικές συνεντεύξεις.

- Να χρησιμοποιήσουν τη μαρτυρία ως πηγή και να αξιολογήσουν τα τεκμήριά τους.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Paul Thompson, 2002. *Φωνές από το παρελθόν* (μετάφραση Ρ.Β.Μπούσχοτεν-Ν. Ποταμιάνος), Αθήνα: Πλέθρον.

Zeese Papanikolas, 2002. *Αμοιρολόιτος: Ο Λούις Τίκας και η σφαγή στο Λάντλουου* (μετάφραση Πελαγία Μαρκέτου). Αθήνα: Παπαζήσης.

Ποθητή Χαντζαρούλα, 2012. *Σμιλεύοντας την υποταγή: Οι έμμισθες οικιακές εργάτριες στην Ελλάδα το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα*. Αθήνα: Παπαζήσης.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Mercedes Vilanova, 2000. *Αόρατες πλειοψηφίες: εργατική εκμετάλλευση, επανάσταση και καταστολή*. Κατάρτι.

Ρένα Μόλχο. 2002. «Το αρχείο οπτικοακουστικών μαρτυριών των επιζώντων της ναζιστικής γενοκτονίας Shoah: Στόχοι, οργάνωση και διαδικασία συνεντεύξεων», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 107: 199-217.

Valerie Yow, *Recording Oral History. A Guide for the Humanities and Social Sciences* 2<sup>nd</sup> ed. (Walnut Creek: AltaMira Press, 2005).

Luisa Passerini, 1998. «Προφορικές πηγές και ανάλυση πολιτισμικών ταυτοτήτων. Μνήμες του εαυτού: Αυτοβιογραφία και αυτό-αναπαράσταση». Στο *Σπαράγματα του 20ού αιώνα*. Νεφέλη: 101-165.

Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν, 1997. *Ανάποδα χρόνια: συλλογική μνήμη και ιστορία στο Ζιάκα Γρεβενών (1900-1950)*. Πλέθρον.

Δήμητρα Λαμπροπούλου, 2009. *Οικοδόμοι: οι άνθρωποι που έχτισαν την Αθήνα, 1950-1967*. Αθήνα: Βιβλιόραμα.

Paul Willis, 2012. *Μαθαίνοντας να Δουλεύεις. Πώς τα παιδιά εργατικής προέλευσης επιλέγουν δουλειές της εργατικής τάξης*. Αθήνα: Gutenberg.

Alessandro Portelli, 1998. «What makes oral history different?» Στο R. Perks και A. Thompson (επιμ.), *The Oral History Reader*. Λονδίνο: Routledge.

Nicholas Doumanis, 1997. *Myth and Memory in the Mediterranean: Remembering Fascism's Empire*. Macmillan.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, χρήση οπτικού και ηχητικού υλικού, ηλεκτρονικά αρχεία προφορικής ιστορίας. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα στην πλατφόρμα Open EClass, όπου υπάρχει αναρτημένο βιβλιογραφικό και άλλο υλικό καθώς και συνδέσεις με σημαντικά αρχεία προφορικής ιστορίας.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση, προαιρετική εργασία (η οποία καταλαμβάνει το 30% της βαθμολογίας).
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας

### Εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ιστορία του Βυζαντίου

- **Κωδικός μαθήματος:** I-214
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιάννης Σμαρνάκης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στη μελέτη της κοινωνίας και του πολιτισμού της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Μετά από μερικές αρχικές διαλέξεις για τα σύνορα, τους λαούς, τις γλώσσες και την πολιτική ιστορία του Βυζαντίου, εξετάζονται οι αντιλήψεις των Βυζαντινών για τον αυτοκράτορα και το κράτος τους, η οργάνωση της διοίκησης και του στρατού. Στη συνέχεια αναδεικνύονται κάποια βασικά χαρακτηριστικά της βυζαντινής οικονομίας και κοινωνίας, όπως η οργάνωση της παραγωγής, η ζωή στις πόλεις και στην ύπαιθρο, οι πολιτικές συμπεριφορές των διάφορων κοινωνικών στρωμάτων. Το μάθημα ολοκληρώνεται με τρία ειδικά ζητήματα της Βυζαντινής Ιστορίας, όπου αναλύονται η περίοδος της Εικονομαχίας, οι κανονιστικοί λόγοι και οι πολιτικές περί «ορθοδοξίας» και «ετεροδοξίας» και οι αντιλήψεις για το χρόνο και την ιστορία.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι η γνώση της ιστορίας του βυζαντινού πολιτισμού, αλλά και η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με ζητήματα που αφορούν τους τρόπους προσέγγισης του ιστορικού παρελθόντος. Οι φοιτητές/τριες έρχονται σε επαφή με ένα σημαντικό κεφάλαιο της μεσαιωνικής ευρωπαϊκής ιστορίας και παράλληλα εξοικειώνονται με μεθοδολογικά εργαλεία της κοινωνικής και της πολιτισμικής

ιστορίας. Ο στόχος είναι ο εμπλουτισμός των γνώσεων τους, η διεύρυνση των νοητικών οριζόντων τους, αλλά και η ανάπτυξη των αναλυτικών ικανοτήτων τους.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

C.Mango, 2007. *Βυζάντιο. Η αυτοκρατορία της νέας Ρώμης*, μτφ. Δ.Τσουγκαράκης, Αθήνα: MIET.

H.G.Beck, 2009. *Η Βυζαντινή χιλιετία*, μτφ. Δ. Κούρτοβικ, Αθήνα: MIET.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία (έως 10 συγγράμματα):**

G. Ostrogorsky, 1978-1981. *Ιστορία του Βυζαντινού κράτους*, τ.1-3, μτφ. Ι. Παναγόπουλος, Αθήνα: Βασιλόπουλος.

*Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, εκδ., Εκδοτική Αθηνών, τ.Ζ', Η', Θ', Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών 1980.

R.Browning, 1992. *Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία*, μτφ. Ν. Κονομής, Αθήνα: Παπαδήμας.

A. Guillou, 1996. *Ο Βυζαντινός πολιτισμός*, μτφ. P. Odorico – Σ. Τσοχανταρίδου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

A. Λαΐου, επιμ., 2006. *Οικονομική Ιστορία του Βυζαντίου*, τ.1-3, Αθήνα: MIET.

C.Mango, επιμ., 2006. *Ιστορία του Βυζαντίου του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης*, μτφ. Ο. Καραγιώργου, Αθήνα: Νεφέλη.

J. Haldon, 2007. *Βυζάντιο: Μια Ιστορία*, μτφ. Σ. Ν. Σφυρόερα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

J.Herrin, 2008. *Τι είναι το Βυζάντιο;*, μτφ. Χ. Σαμαρά, Αθήνα: Ωκεανίδα.

A.Cameron, 2009 *Οι Βυζαντινοί*, μτφ. Γ. Τζήμας, Αθήνα: Ψυχογιός.

C. Morrisson – J. C. Cheynet, επιμ., 2012. *Ο Βυζαντινός κόσμος*, τ. I-II, Αθήνα: Πόλις 2007 –.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις και σχολιασμός επιλεγμένων πηγών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Κοινωνική και πολιτισμική ιστορία της Μεσαιωνικής και Πρώιμης Νεότερης Ευρώπης

- **Κωδικός μαθήματος:** I-218
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην κοινωνία και τον πολιτισμό της Ευρώπης από τον 5<sup>ο</sup> μέχρι το 18<sup>ο</sup> αιώνα. Εξετάζονται η μετάβαση από την αρχαιότητα και η διαμόρφωση του μεσαιωνικού κόσμου και στη συνέχεια το πέρασμα στην πρώιμη νεότερη περίοδο. Κύριους άξονες του μαθήματος αποτελούν η διαμόρφωση του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης («βαρβαρικά βασίλεια», κοινοτικό φαινόμενο, ανάδυση του θεσμικού και εδαφικού κράτους), η κοινωνική διαστρωμάτωση (τριμερής διάκριση της μεσαιωνικής κοινωνίας, φεουδαρχική οργάνωση, αστική κοινωνία, ελίτ και υπάλληλα στρώματα), τα δημογραφικά μεγέθη, η οικονομία (χωροδεσποτεία και αγροτικός κόσμος, αστική οικονομία, μετάβαση από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό, πρωτοεκβιομηχάνιση, επέκταση στον εξωευρωπαϊκό κόσμο), οι διανοητικοί ορίζοντες (ο μεσαιωνικός χριστιανισμός, το κίνημα της Αναγέννησης, τα κινήματα της Μεταρρύθμισης και Αντιμεταρρύθμισης) και η συγκρότηση ταυτοτήτων (κοινωνικών, έμφυλων, θρησκευτικών).
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να προσδιορίζουν το χρονολογικό πλαίσιο των υπό εξέταση περιόδων, να διακρίνουν τα ερμηνευτικά σχήματα που έχουν προταθεί, να αντλούν συμπεράσματα μέσω συγκρίσεων, να αξιολογούν τις αλλαγές στην ιστορική οπτική, να αναθεωρούν παραδοσμένες ιστορικές κρίσεις, να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης και να κρίνουν τη σχέση της ιστορικής έρευνας με το παρόν.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Μπενβενίστε Ρίκα, 2007. *Από τους Βαρβάρους στους Μοντέρνους. Κοινωνική Ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής Δύσης*, Αθήνα.

Kamen Henry, 2002. *Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία*, Αθήνα.

Wiesner-Hanks Merry, 2008. *Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη 1450-1789*, Αθήνα.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Bloch Marc, 1987. *Η Φεουδαλική Κοινωνία*. Αθήνα.

Braudel Fernand, 1993-2002 (1949). *Η Μεσόγειος και ο μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β΄*, 3 τ. Αθήνα.

Braudel Fernand, 1995-8 (1979). *Υλικός πολιτισμός, οικονομία και καπιταλισμός, (15<sup>ος</sup>-18<sup>ος</sup> αιώνας)*, 2 τ. Αθήνα.

Crawford Katherine, 2007. *European Sexualities, 1400-1800*. Cambridge.

Gurevich Aaron, 1992. *Historical Anthropology of the Middle Ages*. Cambridge.

Hufton Olwen, *Ιστορία των γυναικών στην Ευρώπη (1500-1800)*. Αθήνα, 2003.

Le Goff Jacques, *Ο Πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης*. Θεσσαλονίκη 1993.

Muir Edward, *Ritual in Early Modern Europe*. Cambridge, 1997.

Smith Julia, 2008. *Η Ευρώπη μετά τη Ρώμη. Μια Νέα Πολιτισμική Ιστορία 500-1000*. Αθήνα.

Todorov Tzvetan, 2004. *Η κατάκτηση της Αμερικής: το πρόβλημα του Άλλου*. Αθήνα.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, χρήση οπτικού υλικού και κειμένων.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Κράτος και κοινωνία στην Νεότερη Ελλάδα (19<sup>ος</sup> αι.-αρχές 20ού αι.)

- **Κωδικός μαθήματος:** I-221
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιάννης Γιαννιτσιώτης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα εξετάζονται στη διαπλοκή τους οι πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις στην ελληνική κοινωνία, από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα. Το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται στα χαρακτηριστικά του γραφειοκρατικού μηχανισμού και το πελατειακό σύστημα, τους πολιτικούς θεσμούς και τη λειτουργία των κομμάτων, την εθνική ιδεολογία και τον εθνικισμό, την κοινωνική διαστρωμάτωση στα πρώτα αστικά κέντρα και τέλος στο χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας με άξονες την εκβιομηχάνιση, την αγροτική πίστη και τις σχέσεις γαιοκτησίας, τη ναυτιλία και το εμπόριο. Το μάθημα αρθρώνεται γύρω από δύο βασικές παραδοχές. Κατά πρώτο, υιοθετείται η συγκριτική οπτική με βάση την οποία αναζητούνται οι διαφορές αλλά και οι ομοιότητες τόσο με τις χώρες του ευρωπαϊκού κέντρου όσο και με τις χώρες της περιφέρειας στη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου. Κατά δεύτερο, υπογραμμίζεται στους φοιτητές και τις φοιτήτριες ότι παράλληλα με την εξέταση των ιστορικών γεγονότων και μετασχηματισμών εξετάζουμε και ιστορικά ερμηνευτικά σχήματα. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύονται, στο μέτρο του δυνατού, οι διαφορετικές οπτικές και προσεγγίσεις των ιστορικών στο εσωτερικό της ελληνικής ιστοριογραφίας κατά τη διάρκεια των τελευταίων σαράντα χρόνων.  
Στόχοι: Να εισαχθούν οι πρωτοετείς φοιτητές και οι φοιτήτριες στα βασικά πεδία προβληματισμού της σύγχρονης ελληνικής ιστοριογραφίας γύρω από τη διαδικασία συγκρότησης του ελληνικού κράτους.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που παρακολουθούν τις διαλέξεις και μελετούν την ύλη:
  - Αποκτούν βασικές γνώσεις για τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές σχέσεις στην ελληνική κοινωνία του 19ου αιώνα.
  - Εξοικειώνονται με τη βασική βιβλιογραφία της περιόδου και με την έννοια της «ιστοριογραφίας» και της ερμηνείας της ιστορίας.
  - Κατανοούν τους ιστορικούς μετασχηματισμούς που συμβαίνουν σε εθνικό πλαίσιο μέσα από μια δια-εθνική συγκριτική προοπτική.
  - Αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα των ιστορικών φαινομένων και, στην προκειμένη περίπτωση, της συγκρότησης ενός εθνικού κράτους τον 19ο αιώνα.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με powerpoint.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Τελικές εξετάσεις.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

### Ανοχή, καταστολή και ετερότητα στη Μεσαιωνική και Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη

- **Κωδικός μαθήματος:** I-222
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα εστιάζει στις ιστοριογραφικές παραδόσεις σχετικά με την ανάπτυξη της μεσαιωνικής διώκουσας κοινωνίας και τη διαδικασία κοινωνικής πειθάρχησης, ηθικής αναμόρφωσης και θρησκευτικής ομογενοποίησης κατά την πρώιμη νεότερη περίοδο. Καλύπτοντας την περίοδο από το 13<sup>ο</sup> αιώνα μέχρι το 18<sup>ο</sup> αιώνα το μάθημα εξετάζει τόσο τη θέση των μειονοτικών και περιθωριακών ομάδων όσο και τις διαδικασίες αποκλεισμού / ενσωμάτωσης και ποινικοποίησης της διαφοράς. Η εδραίωση των διωκτικών μηχανισμών και η διαδικασία ετεροποίησης προσεγγίζεται μέσα από το πρίσμα των σταδιακών αλλά ουσιαστικών αλλαγών που βίωσαν οι κοινωνίες της προβιομηχανικής Δύσης, όπως η δημιουργία του θεσμικού και γραφειοκρατικού κράτους και η μετάβαση από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν το χρονολογικό πλαίσιο του μαθήματος, να περιγράφουν βασικά υπό εξέταση ιστορικά φαινόμενα, να διακρίνουν μακροϊστορικές διαδικασίες αλλά και να εστιάζουν σε επιμέρους φαινόμενα, να αξιολογούν τις αλλαγές στην ιστορική οπτική, να αναθεωρούν παραδεδομένες ιστορικές κρίσεις, να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης και να κρίνουν τη σχέση της ιστορικής έρευνας με το παρόν.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

#### α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Ginzburg Carlo, 1994. *Το τυρί και τα σκουλήκια. Ο κόσμος ενός μωλωναί του 16<sup>ου</sup> αιώνα*. Αθήνα,.

Γαγανάκης Κώστας, 2003. *Ο πόλεμος των λέξεων. Θρησκευτική διαμάχη και προπαγάνδα στη Γαλλία τον καιρό της νύχτας του Αγίου Βαρθολομαίου*. Αθήνα.

#### β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Davis Natalie Zemon, 2000. *Η επιστροφή του Μαρτίνου Γκερ*. Αθήνα.

Duby Georges, 1996. *Ο Ιππότης, η Γυναίκα και ο Ιερέας: Ο Γάμος στη Φεουδαρχική Ευρώπη*, Ηράκλειο.

Ginzburg Carlo, 1992. *The Night Battles: Witchcraft and Agrarian Cults in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*. Βαλτιμόρη.

Jutte Robert, 1994. *Poverty and Deviance in Early Modern Europe*. Cambridge.

Karras Ruth Mazo, *Sexuality in Medieval Europe: Doing unto Others*, Νέα Υόρκη, 2005.

Klaniczay Gabor, 1990. *The Uses of Supernatural Power: the Transformation of Popular Religion in Medieval and Early Modern Europe*. Cambridge.

Le Roy Ladurie Emmanuel, 1978. *Montaillou: Cathars and Catholics in a French Village, 1294-1324*. Λονδίνο.

Moore Robert, 1987. *The Formation of a Persecuting Society. Power and Deviance in Western Europe 950-1250*. Οξφόρδη.

Roper Lyndal, 1994. *Oedipus and the Devil: Witchcraft, Sexuality and Religion in Early Modern Europe*. Λονδίνο.

Thomas Keith, 1971. *Religion and the Decline of Magic: Studies in Popular Beliefs in 16<sup>th</sup> and 17<sup>th</sup> Century England*. Λονδίνο.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, χρήση οπτικού υλικού και κειμένων.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** προαιρετικές παρουσιάσεις και εργασίες, τελική γραπτή εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Οικονομία και υλικός πολιτισμός στην Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη

- **Κωδικός μαθήματος:** I-224
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Από το 15<sup>ο</sup> μέχρι το 18<sup>ο</sup> αιώνα η ευρωπαϊκή οικονομία γνώρισε μια σειρά αλλαγών στην ύπαιθρο, τις πόλεις και τις σχέσεις της με τον εξωευρωπαϊκό κόσμο, οι οποίες θεωρείται ότι σηματοδότησαν μια σταδιακή μετάβαση στον καπιταλισμό και τη διαμόρφωση μιας παγκόσμιας οικονομίας υπό ευρωπαϊκή κυριαρχία. Το μάθημα διερευνά τις οικονομικές δομές και διαδικασίες αλλαγής, την οικονομική γεωγραφία του ευρωπαϊκού χώρου, την ανάπτυξη νέων κοινωνικών ομάδων και τις διεκδικήσεις που προβάλλουν και το ρόλο ορισμένων ευρωπαϊκών κρατών στην υπό διαμόρφωση παγκόσμια οικονομία. Σε αυτό το περιβάλλον μεσαιωνικών παραδόσεων και νεωτερικών μετασχηματισμών, ο υλικός πολιτισμός υφίσταται σημαντικές αλλαγές. Το μάθημα εξετάζει τα υλικά αντικείμενα

ως μορφή επικοινωνίας ή γλώσσας, τις ανασηματοδοτήσεις τους και τη θέση τους στη διαμόρφωση κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να αναγνωρίζουν το χρονολογικό πλαίσιο του μαθήματος, να περιγράφουν βασικά υπό εξέταση ιστορικά φαινόμενα, να διακρίνουν μακροϊστορικές διαδικασίες αλλά και να εστιάζουν σε επιμέρους φαινόμενα, να αξιολογούν τις αλλαγές στην ιστορική οπτική και να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Braudel Fernand, 2002. *Η Μεσόγειος και ο μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β΄ της Ισπανίας*, τ. Β΄: Συλλογικά Πεπραγμένα. Αθήνα.

Braudel Fernand, 1995. *Υλικός πολιτισμός, οικονομία και καπιταλισμός, (15<sup>ος</sup>-18<sup>ος</sup> αιώνας)*, 2 τ. Αθήνα.

Cipolla Carlo, 1988. *Η Ευρώπη πριν από τη Βιομηχανική Επανάσταση. Κοινωνία και Οικονομία 1000-1700*. Αθήνα.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Aston T. H. και C. H. E. Philpin, 1987. *The Brenner Debate: Agrarian Class Structure and Economic Development in Pre-Industrial Europe*. Cambridge.

Duplessis Robert, 1997. *Transitions to Capitalism in Early Modern Europe*. Cambridge.

Freedman Paul, 2010. *Πέρα από την Ανατολή: Μπαχαρικά και Μεσαιωνική Φαντασία*. Αθήνα.

Hilton Rodney, 1992. *English and French Towns in Feudalism: A Comparative Study*. Cambridge.

Kriedte Peter, Hans Medick & Jürgen Schlumbohm, 1981. *Industrialization before Industrialization: Rural Industry in the Genesis of Capitalism*, Cambridge.

Le Goff, Jacques, 2003. *Το Πονγί και η Ζωή. Οικονομία και Θρησκεία στον Μεσαίωνα*, Αθήνα.

Montanari Massimo, 1997. *Πείνα και αφθονία στην Ευρώπη*. Αθήνα.

Peck Linda, 2005. *Consuming Splendor. Society and Culture in Seventeenth-Century England*. Cambridge.

Roche Daniel, 2000. *A History of Everyday Things. The Birth of Consumption in France, 1600-1800*. Cambridge.

Smith, Woodruff, 2002. *Consumption and the Making of Respectability, 1600-1800*. Νέα Υόρκη.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, χρήση οπτικού υλικού και κειμένων.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετικές παρουσιάσεις και εργασίες, τελική γραπτή εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

### Ισλάμ και χριστιανισμός στους πρώιμους νεότερους χρόνους

- **Κωδικός μαθήματος:**

I-233

- **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογή

- **Επίπεδο μαθήματος:**

3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>

Προπτυχιακό

- Έτος σπουδών:
- Εξάμηνο σπουδών: 6°, 8°
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκουσας: Ελένη Γκαρά
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η εδραίωση του οθωμανικού κράτους έθεσε τις βάσεις για την υπαγωγή των Βαλκανίων και μέρους της Κεντρικής Ευρώπης υπό την εξουσία μιας μουσουλμανικής δυναστείας, ενώ παράλληλα δημιούργησε τις προϋποθέσεις για τη συγκρότηση πολυπληθών μουσουλμανικών κοινοτήτων σε ευρωπαϊκό χώρο. Το μάθημα εξερευνά τους πολλαπλούς τρόπους συνάντησης ανάμεσα στις μουσουλμανικές και τις χριστιανικές ευρωπαϊκές κοινωνίες στους πρώιμους νεότερους χρόνους, που χαρακτηρίζονται τόσο από σύγκρουση και αντιπαλότητα όσο και από συνεργασία και αλληλεπίδραση. Η μελέτη των επαφών ανάμεσα στα χριστιανικά κράτη της Ευρώπης και τη μουσουλμανική Οθωμανική Αυτοκρατορία, αλλά και ανάμεσα σε χριστιανικούς και μουσουλμανικούς πληθυσμούς, τόσο εντός όσο και εκτός της οθωμανικής επικράτειας, αναδεικνύει την πολλαπλότητα της ιστορικής εμπειρίας και αντιπαρατίθεται στα στερεότυπα που εκλαμβάνουν το Ισλάμ και τον Χριστιανισμό ως άχρονες ουσίες σε αιώνια αντιπαλότητα.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που παρακολουθούν τις διαλέξεις, μελετούν την ύλη και ολοκληρώνουν την εργασία για το μάθημα αποκτούν νέες γνώσεις για τη διαμόρφωση και την εξάπλωση του Ισλάμ και του Χριστιανισμού, καθώς και για τις εσωτερικές τους διαφοροποιήσεις, οι οποίες τους επιτρέπουν να κατανοήσουν πληρέστερα όχι μόνο την ελληνική και την ευρωπαϊκή ιστορία, αλλά και σύγχρονα φαινόμενα. Επίσης εμβαθύνουν στο ζήτημα των επαφών ανάμεσα στο Ισλάμ και τον Χριστιανισμό στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τους πρώιμους νεότερους χρόνους, εποχή κατά την οποία διαμορφώνεται η έννοια της Ευρώπης και συγκροτούνται εντόπιες μουσουλμανικές κοινότητες στα Βαλκάνια, εξοικειώνονται με την επιστημονική βιβλιογραφία για ένα μεγάλο φάσμα θεμάτων κοινωνικής, πολιτικής και πολιτισμικής ιστορίας της περιόδου και, τέλος, αποκτούν την ικανότητα για κριτική στάση απέναντι στους λόγους που συγκροτούνται γύρω από το ζήτημα της αντιπαράθεσης Ισλάμ και Χριστιανισμού.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Bulliet, Richard, *Ισλαμοχριστιανικός πολιτισμός: μία πρόταση*, Αθήνα: Εικοστός Πρώτος, 2006.

Faroghi, Suraiya, *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο κόσμος γύρω της*, Αθήνα: Εικοστός Πρώτος, 2009.

Vryonis, Speros Jr, *Η παρακμή του μεσαιωνικού ελληνισμού της Μικράς Ασίας και η διαδικασία του εξισλαμισμού*, Αθήνα: ΜΙΕΤ, 2008.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Αναστάσιος (Γιαννουλάτος), αρχιεπίσκοπος Τιράνων, *Ισλάμ: θρησκευολογική επισκόπηση*, Αθήνα: Ακρίτας, 2006.

Χασιώτης, Ιωάννης, *Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις και η Οθωμανική Αυτοκρατορία*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 2005.

Goffman, D., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η πρώιμη νεότερη Ευρώπη: μια νέα προσέγγιση*, μτφρ. Σ. Αγάπιος, Αθήνα: Ενάλιος, 2007.

- Greene, Molly, *Κρήτη, ένας κοινός κόσμος*, Αθήνα: Εικοστός Πρώτος, 2005.
- Hasluck, Fr. W., *Χριστιανισμός και Ισλάμ την εποχή των σουλτάνων*, 2 τόμ., Αθήνα: Εκάτη, 2004.
- Μιρμίρογλου, Βλαδίμηρος, *Οι δερβίσσαι*, Αθήνα: Εκάτη, χ.χ.
- Ζαχαριάδου, Ελισάβετ, *Δέκα τουρκικά έγγραφα για την Μεγάλη Εκκλησία (1483-1567)*, Αθήνα: IBE/EIE, 1996.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Συνδυασμός διαλέξεων και σεμιναρίου με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, χρήση οπτικού και κειμενικού υλικού.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή εργασία, γραπτή τελική εξέταση.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1300-1839)

- **Κωδικός μαθήματος:** I-235
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος/διδάσκουσας:** Ελένη Γκαρά
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στα τέλη του 13ου αι. δημιουργήθηκε στο βορειοδυτικό άκρο της πολιτικά κατακερματισμένης Μικράς Ασίας μια μικρή μουσουλμανική ηγεμονία με αρχηγό κάποιον Οσμάν μπέη. Αντίθετα όμως με τις υπόλοιπες ηγεμονίες της εποχής, το κράτος του Οσμάν επεκτάθηκε εδαφικά και μετεξελίχθηκε σε μια πολυεθνική αυτοκρατορία, την Οθωμανική, η οποία κυριάρχησε στα Βαλκάνια, τη Μικρά Ασία και τη Μέση Ανατολή για πέντε αιώνες. Αντικείμενο του μαθήματος είναι η πολιτική, κοινωνική και οικονομική ιστορία της οθωμανικής επικράτειας από την παγίωση του οθωμανικού εμιράτου στις αρχές του 14ου αιώνα μέχρι την έναρξη της εποχής των μεταρρυθμίσεων το 1839, που εγκαίνιασαν τη μετεξέλιξη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας σε νεωτερικό κράτος.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που παρακολουθούν τις διαλέξεις, μελετούν την ύλη και ολοκληρώνουν την εργασία για το μάθημα αποκτούν νέες γνώσεις για τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις στην οθωμανική επικράτεια, οι οποίες τους επιτρέπουν να κατανοήσουν πληρέστερα την ελληνική και την ευρωπαϊκή ιστορία. Επίσης εξοικειώνονται με την επιστημονική βιβλιογραφία για την οθωμανική ιστορία, αλλά και για την ιστορία των πληθυσμών υπό οθωμανική κυριαρχία, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να κατανοούν την πολυπλοκότητα των παραγόντων που επηρέασαν την εξέλιξη των οθωμανικών κοινωνιών και γενικότερα τις ιστορικές διεργασίες κατά τον ύστερο μεσαίωνα και

τους πρώιμους νεότερους χρόνους και, τέλος, αποκτούν την ικανότητα για κριτική ανάγνωση της ιστορίας της περιόδου.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

İnalçik, H., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία: η κλασική εποχή, 1300-1600*, μτφρ. Μ. Κοκολάκης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1995.

Quataert, D., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία: οι τελευταίοι αιώνες 1700-1922*, μτφρ. Μ. Σαρηγιάννης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2006.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Faroghî, S., *Κουλτούρα και καθημερινή ζωή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: από τον Μεσαίωνα ως τις αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα*, μτφρ. Κ. Παπακωνσταντίνου, Αθήνα: Εξάντας, 2000.

Faroghî, S., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο κόσμος γύρω της*, μτφρ. Γ. Καραχρήστος, Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2009.

Finkel, C., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία 1300-1923*, μτφρ. Μ. Δελέγκος, Αθήνα: Διόπτρα, 2007.

Goffman, D., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η πρώιμη νεότερη Ευρώπη: μια νέα προσέγγιση*, μτφρ. Σ. Αγάπιος, Αθήνα: Ενάλιος, 2007.

İnalçik, H. - Quataert, D. (επιμ.), *Οικονομική και κοινωνική ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τ. Α': 1300-1600*, μτφρ. Μ. Σαρηγιάννης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2008.

Lowry, H., *Η φύση του πρώιμου οθωμανικού κράτους*, μτφρ. Σ. Παπαγεωργίου, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2004.

Zürcher, E. J., *Σύγχρονη ιστορία της Τουρκίας*, μτφρ. Β. Κεχριώτης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2004.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με συζήτηση, χρήση οπτικού και κειμενικού υλικού, powerpoint.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές ασκήσεις, γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

**Έθνη και Εθνικισμοί στον Βαλκανικό χώρο, 19<sup>ος</sup> –αρχές 20<sup>ου</sup> αιώνα.**

- **Κωδικός μαθήματος:**

I-236

- **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

3<sup>ο</sup>-4<sup>ο</sup>

- **Εξάμηνο σπουδών:**

6<sup>ο</sup> -8<sup>ο</sup>

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Χάρης Εξεργζόγλου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα προσεγγίζει τη διαμόρφωση της σύγχρονης ιστορίας των Βαλκανίων μέσα από την επίδραση του εθνικισμού κατά τον 19<sup>ο</sup> και τις αρχές του 20<sup>ου</sup> αιώνα. Εξετάζεται συγκεκριμένα η μετάβαση από τις δύο «πολυεθνικές» αυτοκρατορίες, την Οθωμανική αυτοκρατορία και την Αυστρία, στα σύγχρονα εθνικά κράτη των Βαλκανίων. Το μάθημα παρουσιάζει την μετάβαση αυτή ως αποτέλεσμα ισχυρών αλλά απρόβλεπτων δυναμικών και επικεντρώνεται σε συγκριτικές προσεγγίσεις. Κεντρική θέση έχει η συζήτηση για τη διαμόρφωση των εθνικών ταυτοτήτων στο Βαλκανικό χώρο μέσα από την εργαλειοποίηση συγκεκριμένων κριτηρίων, γλώσσα, ιστορία, χώρος, θρησκεία, αλλά και η εξέταση της σχέσης θρησκείας και εθνικισμού κατά τον 19<sup>ο</sup> και 20<sup>ο</sup> αιώνα. Εξετάζονται επίσης, οι εθνικές επαναστάσεις και τα εθνικά κινήματα στα Βαλκάνια, όπως και η παρουσία και πολιτική των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων στον χώρο των Βαλκανίων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συζήτηση για τις θεσμικές επιλογές των εθνικών κρατών σε σχέση με τα δικαιώματα του πολίτη και την εμφάνιση μειονοτικών ζητημάτων. Τέλος εξετάζονται οι αλυτρωτικές πολιτικές των εθνικών κρατών, όπως η ελληνική Μεγάλη Ιδέα, η νοτιοσλαβική ενοποίηση και η ρουμανική ενότητα.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα επιδιώκει να προσφέρει στους φοιτητές/τριες μια σύγχρονη προσέγγιση στη βάση μιας ενημερωμένης διεθνούς βιβλιογραφίας. Αναμένεται ότι η συγκριτική μελέτη του εθνικού ζητήματος στα Βαλκάνια θα επιτρέψει στους φοιτητές να κατανοήσουν την σύνθετη πραγματικότητα ενός πρόσφατου παρελθόντος το οποίο συνδέεται με το παρόν. Το παράδειγμα των Βαλκανίων αποτελεί μια χρήσιμη προϋπόθεση της κατανόησης του εθνικού φαινομένου και των εντάσεων που δημιουργεί στις σύγχρονες κοινωνίες. Το μάθημα, επιπλέον, επιχειρεί να εξοικειώσει τους φοιτητές με τη σύγχρονη βιβλιογραφία για τα θέματα αυτά.
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:** Το μάθημα δεν προτείνει διδακτικά συγγράμματα αλλά διαθέτει ηλεκτρονική σελίδα στην οποία υπάρχει διαθέσιμη βιβλιογραφία για το ζήτημα. Οι φοιτητές/τριες που θα επιλέξουν το μάθημα θα έχουν δικαίωμα άμεσης πρόσβασης στη βιβλιογραφία αυτή που παρακολουθεί όλες τις θεματικές που διδάσκονται.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, με χρήση οπτικού υλικού και προβολή ταινιών.
    - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Τελικές εξετάσεις, μη υποχρεωτική εξέταση προόδου.
    - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
    - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου Ι: Πολιτεύματα και πολιτική ιστορία στην Αρχαία Ελλάδα

- **Κωδικός μαθήματος:**

I-241

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

1<sup>ο</sup>

- Έτος σπουδών:
- Εξάμηνο σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 5
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Βασίλης Αναστασιάδης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Οι αρχαιοελληνικές πόλεις-κράτη παρουσιάζουν σημαντική ποικιλία πολιτευμάτων, τα οποία μάλιστα οργανώνονταν στο πλαίσιο της πολιτικής φιλοσοφίας σε περίπλοκα σχήματα ομοιοτήτων και αντιθέσεων. Παράλληλα, φαίνεται να υπήρξε έντονος ο προβληματισμός σχετικά με τη μετάλλαξη, τον εκφυλισμό ή την ολίσθησή τους, φαινόμενα τα οποία θα ήταν δυνατό να τεκμηριώνονται από την ίδια την πολιτική ιστορία. Το μάθημα αυτό αποβλέπει στην παρουσίαση των σπουδαιότερων πτυχών της σχετικής γραμματείας, πάντοτε σε συνάρτηση με τις σύγχρονές τους εξελίξεις στην οικονομία, την κοινωνία, τους θεσμούς και τη διπλωματία.  
Στόχοι: Η εξοικείωση των φοιτητών με την τυπολογία των πολιτευμάτων στον αρχαίο κόσμο, και κυρίως τη 'θεωρητική' τεκμηρίωσή τους στις γραπτές πηγές.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Ο φοιτητής γνωρίζει να διακρίνει τα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας και είναι σε θέση να αναγνωρίσει την ταξινόμησή τους με βάση ένα αδρομερές τριαδικό σχήμα. Είναι σε θέση να εκτιμήσει τον βαθμό της 'θεωρητικής' επεξεργασίας καθενός από αυτά, να ταξινομήσει τις επιμέρους παραλλαγές τους και να αξιολογήσει τη σχετικότητα της υπεροχής καθενός προς τα αντίπαλά του. Η άσκηση της κρίσης του είναι επωφελής και όσον αφορά μια συγκριτική προσέγγιση της πολιτικής επιχειρηματολογίας του αρχαίου έναντι της αντίστοιχης του νεότερου κόσμου.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση.
    - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
    - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
    - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία

- Κωδικός μαθήματος: I-243
- Τύπος μαθήματος: Επιλογής
- Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- 6

- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Βασίλης Αναστασιάδης
- Περιεχόμενο μαθήματος:
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:
- Προαπαιτούμενα:
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνική.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

### Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία (τέλη 18ου-αρχές 20ού αι.)

- Κωδικός μαθήματος: I-267
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 2<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 3<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 5
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος : Σπύρος Καράβας
- Περιεχόμενο μαθήματος: Στο μάθημα εξετάζονται οι εξής θεματικές ενότητες: Βιομηχανική Επανάσταση – Γαλλική Επανάσταση – Η Ευρώπη μετά το 1815 και τα επαναστατικά κινήματα – Αστικοποίηση και εκβιομηχάνιση τον 19<sup>ο</sup> αιώνα – Δημιουργία εθνικών κρατών – Ο θρίαμβος και η κρίση του ευρωπαϊκού καπιταλισμού (1870-1914). Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στις δύο επαναστάσεις (βιομηχανική και γαλλική) που άλλαξαν τη μορφή και καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την πορεία της Ευρώπης. Σε κάθε ενότητα προηγείται σύντομη εισαγωγή και χρονολογική παρουσίαση των γεγονότων-σημείων αναφοράς και επακολουθεί η ανάλυση των παραγόντων που επηρέασαν τις εξελίξεις καθώς και των μηχανισμών που χαρακτηρίζουν τις νέες ιστορικές πραγματικότητες.
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Στόχος η γνωριμία των φοιτητών με τις κυριότερες θεματικές της σύγχρονης Ευρωπαϊκής Ιστορίας.
- Προαπαιτούμενα: Κανένα.
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:  
Hobsbawm E. , 2008. *Η εποχή των επαναστάσεων, 1789-1848*. ΜΙΕΤ, Αθήνα.

Hobsbawm E., 2006. *Η εποχή του κεφαλαίου, 1848-1875*. ΜΙΕΤ, Αθήνα.

Hobsbawm E., 2007. *Η εποχή των αυτοκρατοριών, 1875-1914*. ΜΙΕΤ, Αθήνα.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Burns E., 2006. *Ευρωπαϊκή Ιστορία*, Επίκεντρο. Αθήνα.

Ντσίβις Ν., 2010. *Ιστορία της Ευρώπης*, τ. Β'. Νεφέλη, Αθήνα.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις υποστηριζόμενες από οπτικό υλικό και φωτοτυπίες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

**Εισαγωγή στη φιλοσοφία της ιστορίας**

- **Κωδικός μαθήματος:**

I-273

- **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>

- **Εξάμηνο σπουδών:**

5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Βίκυ Ιακώβου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Κριτική παρουσίαση των σημαντικότερων φιλοσοφικών θεωριών σχετικά με την ιστορία που αναπτύχθηκαν κατά τη νεότερη εποχή. Έπειτα από μια εισαγωγική διάλεξη για τη θεωρησιακή φιλοσοφία της ιστορίας, θα στραφούμε στα έργα των ακόλουθων στοχαστών: Μακιαβέλλι, Βίκο, Τυργκώ, Κοντορσέ, Ρουσσώ, Καντ, Χέρντερ, Χέγκελ και Μαρξ.

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τα ερωτήματα που θέτει η θεωρησιακή φιλοσοφία της ιστορίας και με τον τρόπο με τον οποίο τα απαντούν οι προαναφερθέντες στοχαστές.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να είναι σε θέση να εκθέτουν αναλυτικά τα ζητήματα που πραγματεύεται η θεωρησιακή φιλοσοφία της ιστορίας, να παρουσιάζουν με τρόπο κριτικό τα επιχειρήματα των επιμέρους θεωριών και να τις συγκρίνουν μεταξύ τους.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Χρύσης Α., *Φιλοσοφία της ιστορίας. Από τους αρχαίους στον Μαρξ*, Κριτική, Αθήνα, 2004

Λέβιτ Κ., 2008. *Το νόημα της ιστορίας*, μτφρ. Γ. Λυκιαρδόπουλος, Μ. Μαρκίδης. Γνώση, Αθήνα.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

- Καντ Ι., 1971. *Ιδέα μιας γενικής ιστορίας με πρίσμα κοσμοπολιτικό*, στο Ι. Καντ *Δοκίμια*, εισ.-μτφρ.-σχόλια Ε.Π. Παπανούτσος, Δωδώνη, Αθήνα,
- Καντ Ι., 2004. *Η διένεξη των Σχολών*, μτφρ.-εισ.-επιμ. Θ. Γκιούρας, Σαββάλας, Αθήνα.
- Κοντορσέ, 2006. *Σχεδιάσμα για έναν ιστορικό πίνακα των προόδων του ανθρώπινου πνεύματος*, μτφρ. Ν. Χαρδαλιά, επιμ. Χρ. Αυλάμη, Πόλις, Αθήνα.
- Μακιαβέλλι Ν., 1999. *Ο Ηγεμόνας*, μτφρ. Ζ. Ζωγραφίδου-Καραχάλιου, επιμ.-ανθολόγιο-σημ.-πίνακες Γ. Ζωγραφίδης, Βάνιας, Θεσσαλονίκη.
- Μακιαβέλλι Ν., 1984. *Διατριβές πάνω στην πρώτη Δεκάδα του Τίτου Λιβίου*, στο Ν. Μακιαβέλλι, *Έργα*, τ. Ι, εισ.-μτφρ. Τ. Κονδύλης, Κάλβος, Αθήνα.
- Μαρξ Κ., Ένγκελς Φρ., 1997. *Η γερμανική ιδεολογία*, μτφρ.-επιμ. Κ. Φιλίνης, Gutenberg, Αθήνα.
- Ρουσσώ Ζ.-Ζ., 2012. *Λόγος περί επιστημών και τεχνών*, μτφρ. Τ. Μπέτζελος, εισ.-υπόμνημα Α. Στυλιανού, Νήσος, Αθήνα.
- Ρουσσώ Ζ.-Ζ., 1992. *Πραγματεία περί της καταγωγής και των θεμελίων της ανισότητας ανάμεσα στους ανθρώπους*, μτφρ. Μ. Αλεξίου-Καναγκίνη, Σύγχρονη εποχή, Αθήνα.
- Χέγκελ Γκ. Β. Φρ., 2006. *Ο Λόγος στην ιστορία. Εισαγωγή στη φιλοσοφία της ιστορίας*, μτφρ.-προλ.-σχόλια Π. Θανασάς, Μεταίχμιο, Αθήνα.
- Αποσπάσματα από τα παραπάνω κείμενα αναρτώνται στην ιστοσελίδα του μαθήματος (στην πλατφόρμα του OpenEclass).
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις της διδάσκουσας και μελέτη αποσπασμάτων από τα πρωτότυπα κείμενα, με την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών/τριών.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση. Στους φοιτητές και τις φοιτήτριες που παρακολουθούν το μάθημα δίνεται η δυνατότητα εκπόνησης εργασίας.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Εισαγωγή στη γλωσσολογία

- **Κωδικός μαθήματος:** ΓΛ-300
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Κανάκης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Σε αυτό το μάθημα οι φοιτητές/τριες εισάγονται στη γλωσσολογία, τον κλάδο που έχει ως αντικείμενό του τη μελέτη των φυσικών γλωσσών, από τυπική και λειτουργική σκοπιά. Εξετάζονται η ιστορία και οι βασικές αρχές της σύγχρονης γλωσσολογίας και δίνεται έμφαση στην παρουσίαση των επιπέδων της γλωσσολογικής ανάλυσης ( φωνητική & φωνολογία, μορφολογία,

σύνταξη, σημασιολογία). Δεδομένου ότι επιχειρεί να καλύψει βασικές θεωρητικές ανάγκες εκκολαπτόμενων κοινωνικών επιστημόνων, το μάθημα εξετάζει όχι μόνο την τυπική (βλ. παραπάνω) αλλά σε κάποιο βαθμό και την κοινωνικο-λειτουργική πλευρά της γλώσσας (πραγματολογία, κοινωνιογλωσσολογία) επιχειρώντας, έτσι, μια σύνδεση της γλώσσας ως πανανθρώπινου (γνωσιακού) φαινομένου και της γλώσσας ως συγκεκριμένου επικοινωνιακού κώδικα (δηλαδή ως ιδιαίτερης, κοινωνικά τοποθετημένης πραγματικότητας και εμπειρίας).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα επιδιώκει να εξοικειώσει φοιτητές/τριες κοινωνικών επιστημών με τις γενικές αρχές της (δομικής και γενετικής-μετασχηματιστικής) γλωσσολογίας και συγκεκριμένα: α) με την τυπική μελέτη του κάθε επιπέδου γλωσσικής ανάλυσης και β) με τη λειτουργική πλευρά τη γλώσσας. Οι γνώσεις που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι/ες προάγουν την κατανόηση της γλώσσας ως σύνθετου φαινομένου με γνωσιακή και κοινωνική βάση, ενώ οι σχετικές δεξιότητες τους επιτρέπουν να αναλύουν γλωσσικά φαινόμενα διαφόρων επιπέδων με συστηματικό τρόπο.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**  
Φιλιππάκη-Warburton, Eι. 1995. *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*. Αθήνα: Νεφέλη.  
Lyons, John. 1995. *Εισαγωγή στη γλωσσολογία*. Αθήνα: Πατάκης.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση, πρακτική εξάσκηση.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση .
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Κοινωνική θεωρία

- **Κωδικός μαθήματος:** K-360
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βίκυ Ιακώβου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Κριτική παρουσίαση του έργου των κλασικών της κοινωνικής θεωρίας (Κοντ, Ντυρκάιμ, Μαρξ, Βέμπερ, Ζίμμελ). Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τα βασικά ζητήματα που πραγματεύεται η κλασική κοινωνική θεωρία, ζητήματα όπως η θεμελίωση της

κοινωνιολογίας και, γενικότερα, των κοινωνικών επιστημών, η σχέση ατόμου-κοινωνίας, η κοινωνική συνοχή, η κοινωνική μεταβολή κ.ά.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα πρέπει είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να εκθέτουν και να εξηγούν τις κυριότερες πτυχές της κλασικής κοινωνικής θεωρίας καθώς και να χρησιμοποιούν με αυστηρό τρόπο βασικές κοινωνιοθεωρητικές έννοιες.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Αντωνοπούλου Μ., 2008 *Οι κλασσικοί της κοινωνιολογίας. Κοινωνική θεωρία και νεότερη κοινωνία*. Σαββάλας, Αθήνα.

Timasheff N. S., Theodorson A. G., 1976. *Ιστορία των κοινωνιολογικών θεωριών*, μτφρ.-επιμ. Δ. Τσαούσης. Gutenberg, Αθήνα.

Lallement M., 2004. *Ιστορία των κοινωνιολογικών ιδεών*, μτφρ. Μπ. Λυκούδης. Μεταίχμιο, Αθήνα.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Βέμπερ Μ., 1997. *Βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας*, μτφρ. Μ. Κυπραίος, επιμ. Κ. Ψυχοπαίδης, Κένταυρος, Αθήνα.

Βέμπερ Μ., , χ.χ. *Η προτεσταντική ηθική και το πνεύμα του καπιταλισμού*, μτφρ. Δ. Κούρτοβικ, Κάλβος, Αθήνα.

Ζίμμελ Γκ., 2004. *Περιπλάνηση στη νεωτερικότητα*, μτφρ. Γ. Σαγκριώτης, Ο. Σταθάτου, επιμ.-εισ. Σπ. Γάγγας, Κ. Καλφόπουλος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα.

Κοντ Α., χ.χ. *Μαθήματα θετικής φιλοσοφίας*, μτφρ. Janis Lo Sokko, επιμ. Κ. Μετρινού, Αναγνωστίδης, Αθήνα.

Μαρξ Κ., 1975. *Οικονομικά και φιλοσοφικά χειρόγραφα (1844)*, μτφρ. Μπ. Γραμμένος, Γλάρος, Αθήνα.

Μαρξ Κ., 1990. *Βασικές γραμμές της κριτικής της πολιτικής οικονομίας*, μτφρ. Δ. Διβάρης, Στοχαστής, Αθήνα.

Μαρξ Κ., Ένγκελς Φρ., 1997. *Η γερμανική ιδεολογία*, μτφρ.-επιμ. Κ. Φιλίνης, Gutenberg, Αθήνα.

Ντυρκάιμ Ε., 1994. *Οι κανόνες της κοινωνιολογικής μεθόδου*, μτφρ.-επιμ. Λ.Μ. Μουσούρου, Gutenberg, Αθήνα.

Αποσπάσματα από τα παραπάνω κείμενα αναρτώνται στην ιστοσελίδα του μαθήματος (στην πλατφόρμα του OpenEclass)

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις της διδάσκουσας και μελέτη αποσπασμάτων από τα πρωτότυπα κείμενα, με την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών/τριών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης (έως 100 λέξεις):** Γραπτή τελική εξέταση. Στους φοιτητές και τις φοιτήτριες που παρακολουθούν το μάθημα δίνεται η δυνατότητα εκπόνησης εργασίας.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Εισαγωγή στην πολιτική φιλοσοφία

- **Κωδικός μαθήματος:** Φ-471
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βίκυ Ιακώβου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Κριτική παρουσίαση των νεότερων φιλοσοφικών θεωριών σχετικά με την πολιτική. Έπειτα από μια εισαγωγική διάλεξη, όπου θα αναλυθούν οι διαφορές ανάμεσα στην κλασική και τη νεότερη πολιτική φιλοσοφία, θα στραφούμε στα έργα των ακόλουθων στοχαστών: Μακιαβέλλι, Χομπς, Λοκ, Ρουσσώ, Καντ, Χέγκελ, Μαρξ. Κάθε φορά, έμφαση θα δίνεται αφενός στην εσωτερική λογική της εκάστοτε θεωρίας και αφετέρου στα ιστορικά συμφραζόμενα εντός της οποίας αναπτύχθηκε.

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τα βασικά ζητήματα που πραγματεύεται η νεότερη πολιτική φιλοσοφία –ζητήματα όπως η φυσική κατάσταση και το φυσικό δίκαιο, το κοινωνικό συμβόλαιο, η γενική βούληση, η κυριαρχία, η νομιμότητα της εξουσίας, το δικαίωμα αντίστασης κ.ά.– καθώς και με τις διαφορές μεταξύ των επιμέρους θεωριών.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα πρέπει είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να εκθέτουν τα κυριότερα επιχειρήματα των νεότερων φιλοσοφικών θεωριών σχετικά με την πολιτική, να διακρίνουν και να εξηγούν ορισμένες από τις βασικές έννοιες στις οποίες αυτές εδράζονται καθώς και να κατηγοριοποιούν κείμενα της πολιτικής φιλοσοφίας

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

### α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

-Πλάγγεσης Γ., *Νεότερη πολιτική και κοινωνική φιλοσοφία*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2009

-Στυλιανού Α., *Θεωρίες του κοινωνικού συμβολαίου*, Πόλις, Αθήνα, 2006

### β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- Καντ Ι., *Μεταφυσική των ηθών. Μέρος πρώτο: Θεωρία του δικαίου*, μτφρ. Θ. Γκιούρας, στο Μ. Αγγελίδης, Θ. Γκιούρας (επιμ.), *Θεωρίες της πολιτικής και του κράτους. Hobbes, Locke, Rousseau, Kant, Hegel*, Σαββάλας, Αθήνα, 2005

- Καντ Ι., *Για την αιώνια ειρήνη*, μτφρ.-επίμετρο Α. Πόταγα, προλ.-επιμ. Λ. Αναγνώστου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1992

-Λοκ Τζ., *Δεύτερη πραγματεία περί κυβερνήσεως*, εισ.-μτφρ.-σχόλια, Π. Μ. Κιτρομηλίδης, Πόλις, Αθήνα, 2010

-Μακιαβέλλι Ν., *Ο Ηγεμόνας*, μτφρ. Ζ. Ζωγραφίδου-Καραχάλιου, επιμ.-ανθολόγιο-σημ.-πίνακες Γ. Ζωγραφίδης, Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1999

-Μακιαβέλλι Ν., *Διατριβές πάνω στην πρώτη Δεκάδα του Τίτου Λιβίου*, στο Ν. Μακιαβέλλι, *Έργα*, τ. Ι, εισ.-μτφρ. Τ. Κονδύλης, Κάλβος, Αθήνα, 1984

-Μαρξ Κ., *Κριτική της εγγελιανής φιλοσοφίας του κράτους και του δικαίου*, μτφρ. Μπ. Λυκούδης, Παπαζήσης, Αθήνα, 1978

-Ρουσσώ Ζ.-Ζ., *Το κοινωνικό συμβόλαιο* *Η Αρχές πολιτικού δικαίου*, μτφρ. Β. Γρηγοροπούλου, Α. Σταϊνχάουερ, επιμ.-εισ.-σημ.-επίμετρο Β. Γρηγοροπούλου, Πόλις, Αθήνα, 2004

-Χέγκελ Γκ. Β. Φρ., *Βασικές γραμμές της φιλοσοφίας του δικαίου* *Η φυσικό δίκαιο και πολιτική επιστήμη σε μορφή σχεδίου*, μτφρ. Θ. Γκιούρας, στο Θ. Γκιούρας, Μ. Αγγελίδης (επιμ.), *Θεωρίες της πολιτικής και του κράτους. Hobbes, Locke, Rousseau, Kant, Hegel*, Σαββάλας, Αθήνα, 2005

-Χομπς Τ., *Λεβιάθαν ή Ύλη, μορφή και εξουσία μιας εκκλησιαστικής και λαϊκής κοινότητας*, εισ. Αιμ. Μεταξόπουλος, μτφρ. Γρ. Πασχαλίδης, Αιμ. Μεταξόπουλος, Γνώση, Αθήνα, 2006

Αποσπάσματα από τα παραπάνω κείμενα αναρτώνται στην ιστοσελίδα του μαθήματος (στην πλατφόρμα του OpenEclass)

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις της διδάσκουσας και μελέτη αποσπασμάτων από τα πρωτότυπα κείμενα, με την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών/τριών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Αρχές της Οικονομικής

- **Κωδικός μαθήματος:**

|        |
|--------|
| OI-400 |
|--------|
- **Τύπος μαθήματος:**

|             |
|-------------|
| Υποχρεωτικό |
|-------------|
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):**

|             |
|-------------|
| Προπτυχιακό |
|-------------|
- **Έτος σπουδών:**

|                |
|----------------|
| 1 <sup>ο</sup> |
|----------------|
- **Εξάμηνο σπουδών:**

|                |
|----------------|
| 1 <sup>ο</sup> |
|----------------|
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

|   |
|---|
| 5 |
|---|
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

|   |
|---|
| 3 |
|---|
- **Όνομα διδάσκοντος:**

|                      |
|----------------------|
| Χριστόδουλος Μπέλλας |
|----------------------|
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα διαπραγματεύεται την σχέση αγοράς και κράτους στην οικονομική ζωή υπό το πρίσμα της σύγχρονης οικονομικής θεωρίας. Αρχικά αναλύονται βασικές έννοιες όπως οι οικονομικές επιλογές και το κόστος τους, η συνολική παραγωγή και η μεγέθυνσή της, το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας, η ανταλλαγή και το χρήμα. Στη συνέχεια παρουσιάζεται το υπόδειγμα της ελεύθερης αγοράς και οι περιπτώσεις στις οποίες η αγορά αποτυγχάνει (εξωτερικότητες, δημόσια αγαθά, μονοπώλιο, οικονομική ανισότητα). Αυτό οδηγεί στη εξέταση της παρέμβασης του κράτους στην αγορά (έμμεση και άμεση φορολογία, δασμοί,

επιδότησεις, ρύθμιση των αγορών), αλλά και στον αυτόνομο ρόλο του στην οικονομία (κρατική παραγωγή δημοσίων αγαθών, μεταβιβαστικές πληρωμές, δημόσιες επενδύσεις). Στο μακροοικονομικό σκέλος της ανάλυσης παρουσιάζονται τα δύο αντιμαχόμενα υποδείγματα (κεϋνσιανό και μονεταριστικό) και οι διαφορές που αυτά συνεπάγονται για τις επιδράσεις της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής στα συνολικά μεγέθη της οικονομίας (ΑΕΠ, ανεργία, τιμές, ισοζύγιο πληρωμών).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Επιδιώκεται να εμπλουτισθούν οι γνώσεις των φοιτητριών και των φοιτητών για τον τρόπο λειτουργίας των σύγχρονων οικονομιών και να αποκτηθεί εκ μέρους τους κριτική ικανότητα αξιολόγησης τόσο της λειτουργίας τους αλλά και της μεθοδολογίας ανάλυσής τους. Δίνεται έμφαση στην κατανόηση συνδυασμών σχέσεων αιτίου και αιτιατού που οδηγούν στην αποκάλυψη της λειτουργίας των σύγχρονων οικονομικών θεσμών. Βασική επιδίωξη είναι η κατανόησή ότι ενώ θεωρείται ότι τα οικονομικά ζητήματα επιδέχονται αδιαμφισβήτητες τεχνοκρατικές λύσεις, στην πραγματικότητα στις λύσεις αυτές υποκρύπτεται το αξιολογικό-πολιτικό στοιχείο. Ανώτερος στόχος είναι η βελτίωση της δυνατότητας των φοιτητριών και των φοιτητών να παρακολουθούν τον δημόσιο διάλογο που σχετίζεται με την λειτουργία των σύγχρονων οικονομιών.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**  
Mankiw, G., Taylor, 2011. *Αρχές της Οικονομικής Θεωρίας*. Gutenberg.  
Arnold, R., 2007. *Εισαγωγή στην Οικονομική*. Επίκεντρο.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**  
Heilbroner, R., Thurow, L., 1984. *Για την κατανόηση της μικροοικονομικής*. Παπαζήσης.  
Heilbroner, R., Thurow, L., 1984. *Για την κατανόηση της μικροοικονομικής*. Παπαζήσης.  
Robinson, J., Eatwell, J. 1977. *Εισαγωγή στη σύγχρονη οικονομική*. Παπαζήσης.  
Sweezy, P.M. 1993. *Θεωρία της καπιταλιστικής ανάπτυξης: Αρχές της μαρξιστικής πολιτικής οικονομίας*. Παπαζήσης.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις που υποστηρίζονται από εκπαιδευτικό υλικό τοποθετημένο σε εβδομαδιαία βάση στο διαδίκτυο. Το υλικό περιλαμβάνει επισήμανση των βασικών σημείων της κάθε διάλεξης, σχετικό στατιστικό υλικό με αναφορές στην ελληνική οικονομία, ερωτήσεις και ασκήσεις.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετική εξέταση προόδου, γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης

- **Κωδικός μαθήματος:**

|        |
|--------|
| OI-402 |
|--------|
- **Τύπος μαθήματος:**

|          |
|----------|
| Επιλογής |
|----------|
- **Επίπεδο μαθήματος:**

|             |
|-------------|
| Προπτυχιακό |
|-------------|
- **Έτος σπουδών:**

|                                 |
|---------------------------------|
| 3 <sup>ο</sup> , 4 <sup>ο</sup> |
|---------------------------------|
- **Εξάμηνο σπουδών:**

|                                 |
|---------------------------------|
| 5 <sup>ο</sup> , 7 <sup>ο</sup> |
|---------------------------------|

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Χριστόδουλος Μπέλλας

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Εξετάζεται η πορεία της οικονομικής σκέψης από το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα ως τις μέρες μας. Σημείο αφετηρίας, μετά από σύντομες αναφορές στην αρχαιότητα, τον μεσαίωνα, τον μερκαντισμό και τους φυσιοκράτες, αποτελεί η συμβολή του A. Smith στην οικονομική σκέψη. Αναλύεται επίσης το έργο των κλασικών οικονομολόγων του 19ου αιώνα (Ricardo, Malthus, Mill) αλλά και των ουτοπικών σοσιαλιστών. Ακολουθεί η παρουσίαση της θεωρίας του Marx για την φύση και δυναμική του καπιταλισμού. Εξετάζονται στη συνέχεια η ανάδυση της νεοκλασικής θεωρίας και η αντίδραση σε αυτήν από στοχαστές όπως ο Veblen και ο Hobson. Η ανάλυση της συμβολής του Keynes στη διαμόρφωση των μεταπολεμικών ιδεών για τον ρόλο του κράτους στην οικονομία και η αντίδραση στον κεϋνσιανισμό με την επανεμφάνιση της ποσοτικής θεωρίας του χρήματος ολοκληρώνουν την θεματολογία.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εμπέδωση της ιστορικότητας των οικονομικών θεωριών, η κατανόηση δηλαδή ότι οι οικονομικές θεωρίες εξαρτώνται και αλληλεπιδρούν με τις ιστορικές συνθήκες μέσα στις οποίες παράγονται. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται συνεπώς στην σχέση των επιμέρους θεωριών με την ιστορική φάση κατά την οποία διατυπώθηκαν καθώς και στις επιπτώσεις τους στη διαμόρφωση ιδεολογικών ρευμάτων.

Επιδιώκεται ο εμπλουτισμός και η συμπλήρωση των ιστορικών γνώσεων των διδασκομένων μέσω της κατανόησης των οικονομικών ιδεών που αναπτύχθηκαν σε κάθε σχετική περίοδο. Επιχειρείται η απόκτηση μιας πολυδιάστατης άποψης για οικονομικές έννοιες και θεωρίες μέσω της κατανόησης των απόψεων σημαντικών διανοουμένων που συνέβαλαν σε διαφορετικές εποχές στην εξέλιξη των ιδεών σχετικών με τη δομή και λειτουργία των οικονομικών συστημάτων και δίνεται η δυνατότητα συνδυασμού ή αντιπαραβολής αυτών των απόψεων για την κριτική αξιολόγηση ζητημάτων που έχουν σχέση με την σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

R.L. Heilbroner, 2000. *Οι Φιλόσοφοι του Οικονομικού Κόσμου* του. Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Ernesto Screpanti – Stefano Zamagni, 2004. *Η Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης*, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα

Roger E. Backhouse, *Η Εξέλιξη της Οικονομικής Σκέψης από την Αρχαία Ελλάδα μέχρι σήμερα*. Εκδόσεις Κριτική.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

M. Dobb *Θεωρίες της Αξίας και της Διανομής*, Εκδόσεις Gutenberg

I.H. Rima, 1994. *Η Ιστορία της Οικονομικής Ανάλυσης* (Τόμοι 1 και 2), Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Paul Sweezy, *Η Θεωρία της Καπιταλιστικής Ανάπτυξης* εξακολουθεί να παραμένει μια από τις καλύτερες εισαγωγές στην μαρξιστική οικονομική.

Στη βιβλιοθήκη υπάρχει επίσης μια σειρά από ιδιαίτερα ενδιαφέροντα σχετικά έργα που είναι γραμμένα στην αγγλική γλώσσα. Συνιστάται σε όσους φοιτητές έχουν κάποια άνεση με την αγγλική να επιχειρήσουν να τα φυλλομετρήσουν. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω:

J. A. Schumpeter (επανεκδοση 1994): *A History of Economic Analysis* που αν και παλιό αποτελεί εμβληματικό έργο για την ανάλυση της ιστορίας της οικονομικής σκέψης.

- W.J. Barber (1967), *A History of Economic Thought* Penguin Books. Μια σύντομη και περιεκτική εισαγωγή στην ιστορία της οικονομικής σκέψης.
- M. Blaug (1997,2000), *Economic Theory in Retrospect*. Ένα ευρύτατα χρησιμοποιούμενο σύγγραμμα στις σύγχρονες οικονομικές σχολές.
- L. Robbins, (1998), *A History of Economic Thought*. The LSE Lectures, Princeton University Press. Οι διαλέξεις του Robbins στο London School of Economics κατά τη αρχή της δεκαετίας του 1980.
- J.K. Galbraith (1987), *A History of Economics*, Penguin Books. Μια πολύ ενδιαφέρουσα εισαγωγή αν και κάπως άنيση ως προς την θεματική της κάλυψη.
- M. Stuart (1986): *Keynes and After*, Penguin Books (Μια θαυμάσια εισαγωγή για την συμβολή του Keynes στην οικονομική σκέψη).
- Όσον αφορά στα ίδια τα αυθεντικά κείμενα, υπάρχουν οι παρακάτω μεταφράσεις τμημάτων η και ολόκληρων κλασικών κειμένων στα ελληνικά:
- Adam Smith,(ελληνική μετάφραση 2000), *Έρευνα για τη Φύση και τις αιτίες του Πλούτου των Εθνών* (Βιβλία I και II ), Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Adam Smith,(ελληνική μετάφραση 1991), *Έρευνα για τη Φύση και τις αιτίες του Πλούτου των Εθνών*, Ευρωεκδοτική.
- T. P. Μάλθους, (ελληνική μετάφραση 1940), *Θεωρία περί πληθυσμού*, Εκδόσεις Παπαζήση.
- Ντ. Ρικάρντο ,(ελληνική μετάφραση 1938), *Αρχαί Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας*, εκδόσεις Γκοβόστη.
- K. Μαρξ, (ελληνική μετάφραση 1978), *Το προτσές της παραγωγής του κεφαλαίου*, Βιβλίο 1, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή.
- K. Μαρξ, (ελληνική μετάφραση 1979), *Το προτσές της παραγωγής του κεφαλαίου*, Βιβλίο 2, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή.
- K. Μαρξ, (ελληνική μετάφραση ),Το συνολικό προτσές της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής : βιβλίο III, εκδόσεις Νέα Βιβλία.
- Thorstein Veblen, (ελληνική μετάφραση 1982), *Η θεωρία της αργόσχολης τάξης: η οικονομική μελέτη των θεσμών*, εκδόσεις Κάλβος.
- Keynes, J. M., (ελληνική μετάφραση 2001), *Η Γενική Θεωρία της Απασχολήσεως, του Τόκου και του Χρήματος*, εκδόσεις Παπαζήση.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετική εξέταση προόδου, γραπτή τελική εξέταση.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

**ΞΓΛ-01,02, 03, 04 Αγγλικά I, II, III, IV**  
**ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ:** Αικατερίνη Νικολαρέα  
**ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ:** 3  
**ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ:** 5

## Πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια

### Όψεις της έννοιας του προσώπου (Μελανησία, Αφρική)

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-001
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Αιμίλιος Τσεκένης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Έννοιες σύνθετες όπως «πρόσωπο», «εαυτός» και «άτομο» αποτελούν ιστορικά, πολιτισμικά και κοινωνικά οριζόμενες κατηγορίες. Στόχος της πρώτης ενότητας είναι να δείξουμε ότι οι κατηγορίες αυτές δεν είναι έμφυτες αλλά πολιτισμικά/κοινωνικά προσδιορισμένες και ότι υπόκεινται σε ιστορικούς μετασχηματισμούς. Σημασία έχει επίσης να δείξουμε πως συνδέονται μεταξύ τους. Τα ερωτήματα στα οποία καλούμαστε να απαντήσουμε είναι τα εξής: μπορούμε να διακρίνουμε απόλυτα το «πρόσωπο» από το «άτομο»; Το «πρόσωπο»-ρόλος (personnage) από τον «εαυτό»; Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζουμε κάποια από τα σημαντικότερα κείμενα που πραγματεύονται τις παραπάνω έννοιες μέσα από παραδείγματα από τη Μελανησία και την υποσαχάρια Αφρική. Αναδεικνύουμε τις διαφορές ανάμεσα σε ένα 'Μελανησιακό' και ένα 'Αφρικανικό' πρόσωπο και ιδιαίτερα το γεγονός ότι το πρώτο μελετήθηκε κυρίως μέσα από τις ανταλλαγές και το κοινωνικό φύλο ενώ το δεύτερο προσεγγίστηκε μέσα από τις αναπαραστάσεις και τη θρησκεία. Προσπαθούμε όμως ταυτόχρονα να τονίσουμε τα κοινά σημεία τους. Οι ανθρωπολόγοι που ασχολήθηκαν και ασχολούνται με τις έννοιες του «προσώπου», του «εαυτού», του «ατόμου» (και της σχέσης τους με την ιδέα της «κοινωνίας») ίσως λόγω του ίδιου του αντικειμένου τους, λογαριάστηκαν πολύ νωρίς και έντονα με κάποια θεμελιώδη επιστημολογικά ερωτήματα που απασχολούν την κοινωνική ανθρωπολογία εν γένει όπως: συνιστά το «άτομο» μια ιδιαιτερότητα του δυτικού πολιτισμού; Πως μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την αντίθεση εμείς/άλλοι – αναπόφευκτη διάσταση του ανθρωπολογικού εγχειρήματος αλλά και κατασκευή του ανθρωπολογικού λόγου – για να μελετήσουμε διαπολιτισμικά την έννοια του προσώπου; Στην τρίτη και τελευταία ενότητα παρουσιάζουμε κάποιες λύσεις και απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το σεμινάριο εισαγάγει τους/της φοιτητές/τριες σε μια βασική αναλυτική κατηγορία της κοινωνικής ανθρωπολογίας η ιδιαιτερότητα και η ευρηστική δύναμη της οποίας έγκειται στο γεγονός ότι συνδέεται άρρηκτα με άλλες – εξίσου θεμελιώδεις – αναλυτικές κατηγορίες όπως: το κοινωνικό φύλο, οι ανταλλαγές, το σώμα, κτλ. Με άλλα λόγια, το 'πρόσωπο' συμπυκνώνει

πολλαπλές αναλυτικές κατηγορίες που η ανθρωπολογία αντιμετωπίζει πολλές φορές ξεχωριστά, και άρα μας επιτρέπει να αποκτήσουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του αντικειμένου μελέτης.

Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες έρχονται αντιμέτωποι – και εξοικειώνονται – με το γεγονός ότι η ιδέα που σχηματίζουμε για τον ‘εαυτό’ δεν είναι έμφυτη αλλά πολιτισμικά/κοινωνικά και ιστορικά οριζόμενη: με άλλα λόγια, η αντίληψη που έχει ο άνθρωπος για τον ‘εαυτό’ (του) εξαρτάται από την κοινωνία και την εποχή στις οποίες ζει. Αυτό μας οδηγεί, μεταξύ άλλων, και στο συμπέρασμα ότι η εννοιολόγηση του ‘προσώπου’ και του ‘εαυτού’ συνδέεται άμεσα με τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε και την ‘κοινωνία’ (ή τις κοινωνικές σχέσεις). Τέλος, οι συμμετέχοντες αποκτούν πρόσθετες γνώσεις γύρω από τα επιστημολογικά ζητήματα που εγείρει το ανθρωπολογικό εγχείρημα.

- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος :**

Marcel Mauss. 2004. *Κοινωνιολογία και Ανθρωπολογία*. Ι. Νικολόπουλος και Σία ΕΕ – Αθήνα.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Alvi, A. 2001. The category of the person in rural Punjab. *Social Anthropology* 9 (1): 45-63.

Broch-Due, V., Rudie, I. & T. Bleie (επιμ.). 1993. *Carved Flesh/Cast Selves. Gendered Symbols and Social Practices*. Oxford – Providence: Berg.

Carrithers M., Collins S. and Lukes S. (επιμ.). 1985. *The category of the person. Anthropology, philosophy, history*. Cambridge: Cambridge University Press.

Comaroff, John & Jean. 2001. On Personhood: an Anthropological Perspective from Africa. *Social Identities* 7 (2): 267-83.

Fortes, Meyer. 1973. On the concept of the person among the Tallensi. In *La notion de personne en Afrique Noire*, Paris, CNRS: 283-319.

Lambek, M. and A. Strathern (επιμ.). 1998. *Bodies and Persons: Comparative Perspectives from Africa and Melanesia*. Cambridge, Cambridge University Press.

Strathern, M. 1988. *The Gender of the Gift: Problems with Women and Problems with Society in Melanesia*. Berkeley: University of California Press.

Strathern, M. 1993. Making Incomplete. In Broch-Due, V., Rudie, I. & T. Bleie (επιμ.). *Carved Flesh/Cast Selves. Gendered Symbols and Social Practices*. Oxford – Providence: Berg: 41-51.

Wagner, Roy. 1991. The Fractal Person. In M. Godelier & M. Strathern (επιμ.), *Big Men and Great Men: Personifications of Power in Melanesia*. Cambridge: Cambridge University Press: 159-73.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** παρουσίαση κειμένων και συζήτηση/διαλέξεις
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** παρουσίαση κειμένων, συμμετοχή και τελική εργασία
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

### Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου III: Ζητήματα αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας και κριτικής των πηγών

- Κωδικός μαθήματος: ΠΑ/Σ-004
- Τύπος μαθήματος: Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Βασίλης Αναστασιάδης
- Περιεχόμενο μαθήματος: Αντικείμενο της άσκησης αποτελεί η μελέτη εξειδικευμένων προβλημάτων της αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας, και συγκεκριμένα τη διασταύρωση πολλαπλών πηγών για γεγονότα της πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας.
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Η εξοικείωση με την αξιοποίηση και την ερμηνεία γραπτών πηγών της αρχαιότητας.
- Προαπαιτούμενα: Κανένα.
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι: Εβδομαδιαίες σεμιναριακές συναντήσεις.
  - Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης: Η αξιολόγηση στηρίζεται στην τακτική παρακολούθηση και συμμετοχή, αλλά και στη συγγραφή σύντομου δοκιμίου γύρω από προκαθορισμένο ερώτημα.
  - Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνική.
  - Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

### Πηγές για την ιστορία των οθωμανικών Βαλκανίων

- Κωδικός μαθήματος: ΠΑ/Σ-020
- Τύπος μαθήματος: Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**
- **Όνομα διδάσκουσας:** Ελένη Γκαρά
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η πρακτική άσκηση εξετάζει τα διάφορα είδη πηγών που έχει στη διάθεσή του ο ιστορικός που ερευνά την ιστορία των οθωμανικών Βαλκανίων από την εμφάνιση των Οθωμανών στα Βαλκάνια μέχρι την εποχή του Τανζιμάτ. Στο πλαίσιο της άσκησης θα εξεταστούν τα κυριότερα είδη πηγών, οθωμανικών και μη, και θα διερευνηθούν οι δυνατότητες και τα όριά τους. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις αρχειακές πηγές.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που συμμετέχουν στα σεμινάρια, μελετούν την ύλη και ολοκληρώνουν τις ασκήσεις και την εργασία για το μάθημα εξοικειώνονται με τους κυριότερους τύπους πηγών για την ιστορία των οθωμανικών Βαλκανίων (συμπεριλαμβανομένων των ελληνικών περιοχών), μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τις δυνατότητες και τα όρια των πηγών, ιδίως των αρχειακών, για την έρευνα της πρώιμης νεότερης ιστορίας, αποκτούν την ικανότητα κριτικής στάσης απέναντι στις πηγές, και, τέλος, μαθαίνουν πώς να αξιοποιούν τις αρχειακές πηγές στο πλαίσιο της ιστορικής έρευνας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα. Σε περίπτωση μεγάλης ζήτησης θα προτιμηθούν όσοι έχουν περάσει το μάθημα Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1300-1839).
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**  
Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα εγχειρίδια για το μάθημα.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**  
Ασδραχάς, Σπύρος (επιμ.), *Ελληνική οικονομική ιστορία ιε'-ιθ' αιώνας, τ. Β': Τεκμήρια*, Αθήνα: Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, 2003.  
Faroghi, Suraiya, *Προσεγγίζοντας την οθωμανική ιστορία: Εισαγωγή στις πηγές*, μτφρ. Κ. Καμπουρίδης, Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2006.  
Ζαχαριάδου, Ελισάβετ, *Δέκα τουρκικά έγγραφα για την Μεγάλη Εκκλησία (1483-1567)*, Αθήνα: ΙΒΕ/ΕΙΕ, 1996.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σεμινάριο με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, χρήση κειμενικού και οπτικού υλικού.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές και γραπτές ασκήσεις, γραπτή τελική εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Μετανάστευση και Μεταναστευτικοί Πληθυσμοί

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-022
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/ Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup> , 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Πηνελόπη Τοπάλη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στην πρακτική άσκηση οι φοιτητές/-τριες θα κληθούν να εμβαθύνουν σε θεωρητικές συζητήσεις που σχετίζονται με τη μελέτη της μετανάστευσης και να χρησιμοποιήσουν στην πράξη εννοιολογικά σχήματα και μεθοδολογικές προτάσεις που σχετίζονται με μεταναστευτικούς και προσφυγικούς πληθυσμούς. Μέσα από τη μελέτη εθνογραφιών για μεταναστευτικές ομάδες οι φοιτητές/τριες θα διακρίνουν τις νοηματοδοτήσεις των ίδιων των μεταναστών για την οικογένεια, το φύλο, την εργασία, τη θρησκεία, την πολιτική. Εν συνεχεία, μέσα από ασκήσεις στο πεδίο οι φοιτητές/τριες θα μπορέσουν να εφαρμόσουν στην πράξη ζητήματα θεωρίας και πρακτικής που έχουν διδαχθεί και πιο συγκεκριμένα ζητήματα που σχετίζονται με την εθνοτική και «φυλετική» ετερότητα, το σύνορο, την υπηκοότητα και τους χώρους κράτησης μεταναστών και προσφύγων.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**

Οι φοιτητές/τριες αναμένεται να αποκτήσουν εμπειρία πάνω στην επιτόπια μελέτη μεταναστευτικών και προσφυγικών ομάδων. Αφού αποκτήσουν σε βάθος γνώση των βασικών εννοιών και προβληματισμών που αφορούν στη σύγχρονη έρευνα για τη μετανάστευση και τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς θα εκπαιδευτούν στην εφαρμογή αυτών στο πεδίο μέσα από ασκήσεις επιτόπιας έρευνας και μικρές ερευνητικές εργασίες σε μεταναστευτικούς πληθυσμούς αλλά και σε κομμάτια του γηγενούς πληθυσμού που σχετίζονται μαζί τους ή υιοθετούν μια 'φυλετική' λογική απέναντί τους. Διερευνώντας μεταναστευτικές ομάδες αλλά και γηγενείς ομάδες που υιοθετούν 'φυλετικές' λογικές με έμφαση στη δική τους σκοπιά οι φοιτητές/τριες αναμένεται να μπορούν να κάνουν χρήση της ανθρωπολογικής θεωρίας και μεθοδολογίας πάνω σε ζητήματα μετανάστευσης και ρατσισμού. Οι δεξιότητες που θα προκύψουν από την άσκηση στην έρευνα σε μεταναστευτικούς πληθυσμούς θα χρησιμεύσουν στη μελέτη κάθε μορφής ετερότητας, ενώ η εμβάθυνση στα αναλυτικά εργαλεία της μετανάστευσης θα οδηγήσει στην περαιτέρω εφαρμογή τους σε κάθε πεδίο που σχετίζεται με εθνοτικά και «φυλετικά» σχήματα και ομαδώσεις.

Πιο συγκεκριμένα οι φοιτητές/τριες αναμένεται:

- Να αναγνωρίζουν τις δυσκολίες που προκύπτουν από την επιτόπια μελέτη μεταναστευτικών/προσφυγικών ομάδων και να διαθέτουν μέσα αντιμετώπισής τους
- Να αναγνωρίζουν τις δυσκολίες που προκύπτουν από την επιτόπια μελέτη ομάδων οργανωμένου ρατσισμού και να διαθέτουν μέσα αντιμετώπισής τους
- Να αναγνωρίζουν και να οργανώνουν σε σημειώσεις πεδίου ιθαγενείς νοηματοδοτήσεις της μετανάστευσης, της εργασίας, της θρησκείας, του φύλου, της συγγένειας από τους ίδιους τους μετανάστες/πρόσφυγες
- Να αναγνωρίζουν και να οργανώνουν σε σημειώσεις πεδίου ιθαγενείς νοηματοδοτήσεις των μεταναστών από ρατσιστικές ομάδες ή ανθρώπους που υιοθετούν 'φυλετικές' λογικές.
- Να εντοπίζουν τις επιπτώσεις των πολιτικών μετανάστευσης και υπηκοότητας στις εμπειρίες των μεταναστών και στη συγκρότηση 'φυλετικών' λόγων και πρακτικών.
- **Προαπαιτούμενα:** Μετανάστευση και ρατσισμός: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού, ταινίες, ασκήσεις στο πεδίο.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Εργασίες, συμμετοχή στην τάξη και στις επιτόπιες ασκήσεις, σημειώσεις πεδίου.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Μεταβίβαση οικογενειακών αγαθών και ενδοσυγγενικές συγκρούσεις στη Λέσβο (1880-1910)

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-028
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/ Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup> , 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Μαρία Σταματογιαννοπούλου

• **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η Πρακτική αυτή Άσκηση εστιάζει στις ενδοοικογενειακές συγκρούσεις που συνδέονται με την κυκλοφορία των αγαθών στο εσωτερικό των συγγενικών ομάδων. Στηρίζεται σε ένα corpus τεκμηρίων, το Αρχείο του Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου Μυτιλήνης και το αντίστοιχο της Μητρόπολης Μηθύμης (1880-1912), με τα οποία αρχικά εξοικειώνονται οι ασκούμενοι φοιτητές και φοιτήτριες. Επομένως, μετά από μια πρώτη περίοδο κατά την οποία δοκιμάζεται η δυνατότητα προσπέλασης των χειρόγραφων αυτών υποθέσεων που εκδικάζονται ενώπιον των μητροπολιτικών δικαστηρίων, εξετάζονται τα ζητήματα που αναδεικνύει το αρχειακό υλικό σχετικά με την οργάνωση της συγγένειας και τη μεταβίβαση των αγαθών, αλλά και τις ενδοοικογενειακές διενέξεις.

Οι στόχοι της πρακτικής άσκησης είναι πολλαπλοί: να εξοικειωθεί ο ασκούμενος φοιτητής/φοιτήτρια με τις δυσκολίες ανάγνωσης και κατανόησης του αρχειακού υλικού, να συνδέσει την ερευνητική του εργασία με τις θεωρήσεις στο πεδίο της ιστοριογραφίας της οικογένειας, να παρουσιάσει τέλος μια προσέγγιση που θα στηρίζεται στο ίδιο το αρχειακό υλικό.

• **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το κύριο και ουσιαστικό μαθησιακό αποτέλεσμα είναι η επαφή των ασκούμενων φοιτητών και φοιτητριών με τα τεκμήρια, η προσπάθεια ανάγνωσης αυτού του χειρόγραφου υλικού, η σύνδεσή του με το πλαίσιο οργάνωσης της συγγένειας στον υπό μελέτη χώρο.

• **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

• **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**

β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

• **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Εβδομαδιαίες συναντήσεις της ομάδας, με εισηγήσεις αρχικά της διδάσκουσας και υπεύθυνης της Πρακτικής Άσκησης, εξοικείωση με το ψηφιοποιημένο αρχειακό υλικό –ανάγνωση τεκμηρίων, παρουσίαση στη συνέχεια από τους εμπλεκόμενους φοιτητές και φοιτήτριες του υλικού της έρευνάς τους.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Αξιολογείται η παρουσία και η συμμετοχή κατά τις εβδομαδιαίες συναντήσεις, η προφορική παρουσίαση και επεξεργασία των τεκμηρίων και η γραπτή τελική εργασία.

Σημ. Στην Πρακτική Άσκηση οι φοιτητές/τριες ασκούνται σε τεκμήρια ψηφιοποιημένα ([www.archeiomnimon.gak.gr](http://www.archeiomnimon.gak.gr)), χρησιμοποιούν το υλικό του μαθήματος «Συγγένεια, Γάμος, Οικογένεια στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο, 18ος-19ος αιώνας» και σχετική βιβλιογραφία για τη Λέσβο.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ιστοριογραφία του Βυζαντίου

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-030
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση / Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος / διδασκόντων :** Σμαρνάκης Γιάννης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Θέμα της πρακτικής άσκησης είναι η ανάλυση ζητημάτων που έχουν απασχολήσει τη βυζαντινή ιστοριογραφία. Στην πρώτη ενότητα εξετάζεται η συγκρότηση του γνωστικού αντικειμένου των «Βυζαντινών σπουδών», κατά το 19<sup>ο</sup> αι., τόσο στην Ευρώπη, όσο και στην Ελλάδα. Ερμηνεύεται το διανοητικό κλίμα της εποχής και εξετάζονται τα σημαντικότερα ιδεολογικά και επιστημολογικά ρεύματα, που οδήγησαν από την αρνητική εικόνα του Διαφωτισμού για το Βυζάντιο στην οριοθέτηση και καθιέρωση του νέου «επιστημονικού» πεδίου των «Βυζαντινών Σπουδών» στα τέλη του 19<sup>ου</sup> αι. Στη δεύτερη ενότητα αναλύονται κάποιες μεγάλες ιστοριογραφικές συζητήσεις που αφορούν το βυζαντινό παρελθόν. Εξετάζονται οι συζητήσεις για τις βυζαντινές ταυτότητες, η ιστοριογραφία για το Βυζάντιο και τις σταυροφορίες και ζητήματα που αφορούν την ιστορία του βυζαντινού πολιτισμού κατά τον 11<sup>ο</sup> και το 12<sup>ο</sup> αι.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Τα μαθησιακά αποτελέσματα αποσκοπούν καταρχάς στην κατανόηση του ευρύτερου νοσηματοδοτικού πλαισίου, μέσα στο οποίο έχουν συγκροτηθεί οι Βυζαντινές σπουδές. Στη συνέχεια ο στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τον τρόπο εργασίας ενός ιστορικού, μέσα από τη μελέτη πηγών και βιβλιογραφίας και τη συγγραφή εργασιών. Έτσι οι φοιτητές/τριες εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, εξοικειώνονται με τη διαδικασία συγγραφής μιας ιστορικής μελέτης και αναπτύσσουν τις αναλυτικές και τις συνθετικές ικανότητές τους.
- **Προαπαιτούμενα:** Κοινωνική και Πολιτισμική Ιστορία του Βυζαντίου.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:** Κανένα
- β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- A.Harvey, 1997. *Οικονομική ανάπτυξη στο Βυζάντιο 900-1200*, μτφ. Ε. Σταμπούλη, Αθήνα: MIET.
- A.Kazhdan – A.W.Epstein, 1997. *Αλλαγές στο βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11<sup>ο</sup> και 12<sup>ο</sup> αιώνα*, Αθήνα: MIET.
- G.G. Iggers, 1999. *Η ιστοριογραφία στον εικοστό αιώνα. Από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, μτφ. Π. Ματάλας, Αθήνα: Νεφέλη.
- T. Κιουσοπούλου, 2007. *Βασιλεύς ή Οικονόμος; Πολιτική εξουσία και ιδεολογία πριν την Άλωση*, Αθήνα: Πόλις.
- H.G.Beck, 2009. *Η Βυζαντινή χιλιετία*, μτφ. Δ.Κούρτοβικ, Αθήνα: MIET.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Εισαγωγικές διαλέξεις και στη συνέχεια μελέτη βιβλιογραφίας και εβδομαδιαίες παρουσιάσεις μικρών εργασιών από τους/τις φοιτητές/τριες.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Δύο γραπτές εργασίες και σύντομες εβδομαδιαίες προφορικές παρουσιάσεις των φοιτητών/τριών.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Εθνογραφία της Μεσογείου

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-39
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έφη Πλεξουσάκη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο έχει ως αφετηρία το φαινόμενο της σύγκρουσης η οποία συχνά εκφράζεται ως εθνική ή εθνοτική σύγκρουση. Η σύγκρουση παραπέμπει τόσο σε αυτά καθαυτά βίαια γεγονότα (πχ πόλεμος, εξέγερση και άλλα) όσο και σε φαινόμενα κοινωνικής και πολιτικής περιθωριοποίησης κοινωνικών ομάδων. Η έμφαση του μαθήματος είναι στις κοινωνικές και πολιτισμικές πτυχές συγκρούσεων που συναντάμε στην περίπτωση της Θράκης στην Ελλάδα και στην περιοχή της Μέσης Ανατολής (Ισραήλ και Παλαιστίνη), περιπτώσεις τις οποίες θα προσπαθήσουμε να συγκρίνουμε με άξονα τον εθνικισμό και τις πολιτικές χρήσεις του παρελθόντος, τις μειονότητες και την έννοια του συνόρου. Το σεμινάριο θα βασιστεί στην παρουσίαση και στο σχολιασμό εθνογραφικών κειμένων και κυρίως κινηματογραφικών ταινιών (ερευνητικών

ντοκιμαντέρ), που θίγουν καθημερινές πτυχές της σύγκρουσης, όπως βιώνονται από τις διαφορετικές πλευρές που εμπλέκονται σε αυτήν.

Να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με τη σύγκριση, μέσω μιας κοινής θεματικής, κοινωνιών της περιοχής της Μεσογείου τοποθετώντας την ελληνική εμπειρία σχετικά με τις μειονότητες και τα σύνορα, τις κρατικές πρακτικές και τον τρόπο διαχείρισης του μειονοτικού στάτους και των συνόρων από τα ίδια τα υποκείμενα, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Να ασκηθούν στο πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο κινηματογράφος ως εθνογραφικό εργαλείο στη μελέτη της κοινωνικής πραγματικότητας.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές καλούνται να εντοπίσουν την ιστορική και πολιτισμική διάσταση στη μελέτη του εθνικισμού και της εθνικής ταυτότητας. β) να κατανοήσουν τη μορφή που παίρνουν τα παραπάνω ζητήματα σε συνοριακές περιοχές ή σε περιοχές που ζουν μειονότητες. γ) να αναλύσουν με συγκριτικό τρόπο των ιστορικών, πολιτικών, κοινωνικών και εθνογραφικών συμφραζομένων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. και δ) να σχολιάζουν ταινίες από τη σκοπιά της ανθρωπολογικής προσέγγισης της καθημερινής ζωής στο σχολείο.

- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

André Nouschi, 2000. *Η Μεσόγειος στον 20<sup>ο</sup> αιώνα*, Αθήνα: Μεταίχμιο

Μπένεντικτ Άντερσον, 1997. *Φαντασιακές κοινότητες. Στοχασμοί για τις απαρχές και τη διάδοση του εθνικισμού*, Αθήνα: Νεφέλη.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

**Ταινίες**

*Route181. Fragments of a journey in Palestine-Israel* (ειδικά το μέρος 2 με τίτλο *Center. From Lod/Lydd to Bethlehem*) (Αυτοκινητόδρομος 181. Στιγμές από ένα ταξίδι στην Παλαιστίνη-Ισραήλ, μέρος 2 : Κέντρο. Από την Lod/Lydd στη Βηθλεέμ) των Michel Khleifi & Eyal Sivan, Παραγωγή: Memento films 2002.

*Dead presumed missing?* (Νεκροί φερόμενοι ως αγνοούμενοι;) των Colette Piauult και Paul Sant Cassia. Παραγωγή: Πανεπιστήμιο του Ντούραμ και Les films du quotidien 2003.

*Pyla-Living together separately* (Πύλα. Ζώντας μαζί χωριστά) του Ηλία Δημητρίου (επιστημονική επιμέλεια: Γιάννης Παπαδάκης). Παραγωγή: Hellenic Broadcasting Corporation 2003.

**Κείμενα**

Yael Navaro-Yashin, 2012. «Η υλικότητα της κυριαρχίας: γεωγραφική πραγματογνωσία και αλλαγή τοπωνυμίων στη βόρεια Κύπρο». Στο Ν. Διαμαντούρος, Θ. Δραγώνα και Τ. Κεϋντέρ (επιμ.), *Ελλάδα και Τουρκία. Εκσυγχρονιστικές γεωγραφίες και χωρικές αντιλήψεις του έθνους*, 215-238. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Γιάννης Παπαδάκης, 2009. *Η ηχώ της νεκρής ζώνης. Οδοιπορικό στη διαιρεμένη Κύπρο*. Αθήνα: Scripta.

Nadia Abu El-Haj, «Translating truths: nationalism, the practice of archaeology, and the remaking of past and present in contemporary Jerusalem», *American Ethnologist*, 25(2): 166-188.

Dan Rabinowitz, 1998. «Education on the Israeli-Palestinian frontier». Στο H. Donnan T. W. Wilson (επιμ.) *Border identities: nation and state at international frontiers*. Καίμπριτζ: Cambridge University Press.

A. Bornstein, «Borders and the utility of violence: state effects of the “super-exploitation” of the West Bank Palestinians», *Critique of Anthropology*, 22, 2002.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προβολή ερευνητικών ντοκυμαντέρ, ανάγνωση και σχολιασμός κειμένων, συζήτηση.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Σύντομες γραπτές εργασίες υπό μορφή ασκήσεων και τελική γραπτή εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Η ιστορία της έννοιας της οικονομικής ευημερίας

|                                             |                                 |                      |
|---------------------------------------------|---------------------------------|----------------------|
| • <b>Κωδικός μαθήματος:</b>                 | ΠΑ/Σ-040                        |                      |
| • <b>Τύπος μαθήματος:</b>                   | Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο       |                      |
| • <b>Επίπεδο μαθήματος:</b>                 |                                 | Προπτυχιακό          |
| • <b>Έτος σπουδών:</b>                      | 3 <sup>ο</sup> , 4 <sup>ο</sup> |                      |
| • <b>Εξάμηνο σπουδών:</b>                   | 6 <sup>ο</sup> , 8 <sup>ο</sup> |                      |
| • <b>Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):</b> | 6                               |                      |
| • <b>Αριθμός διδακτικών μονάδων:</b>        | 3                               |                      |
| • <b>Όνομα διδάσκοντος:</b>                 |                                 | Χριστόδουλος Μπέλλας |

**Περιεχόμενο μαθήματος:** Σεμιναριακού τύπου μάθημα. Η έννοια της οικονομικής ευημερίας έχει τις ρίζες της στην κλασική οικονομική σκέψη του 18ου και 19ου αιώνα. Ωστόσο κατά τον εικοστό αιώνα γίνεται ιδιαίτερος κλάδος της οικονομικής που διαλέγεται με τα ρεύματα της φιλοσοφικής και πολιτικής σκέψης όπως ο φιλελευθερισμός, ο σοσιαλισμός, ο κομμουνισμός και τελικά αλληλεπιδρά με σύγχρονες θεωρίες για την ισότητα και την κοινωνική δικαιοσύνη. Στις πρώτες τέσσερεις συναντήσεις ο διδάσκων παρουσιάζει με μορφή διαλέξεων ένα θεωρητικό σχήμα μελέτης των θεωριών αυτών στο οποίο εντάσσονται η κλασική αντίληψη για την οικονομική ευημερία, ο ωφελισμός, ο παρετιανισμός, η λεγόμενη «νέα» οικονομική της ευημερίας, το περίφημο θεώρημα του Arrow και οι αναζητήσεις που το ακολούθησαν κατά το δεύτερο ήμισυ του 20ου αιώνα. Οι τελευταίες διακρίνονται σε «ευημεριστικές» θεωρίες για την ισότητα και σε μη «ευημεριστικές» θεωρίες όπως του Rawls και του Sen για τα πρωταρχικά αγαθά και τις πρωταρχικές δυνατότητες, η αναβίωση του μαρξιστικού οραματισμού του Προγράμματος Gotha, αλλά και η νεοφιλελεύθερη θεωρία του Nozick για το «ελάχιστο κράτος».

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτήτριες και φοιτητές καλούνται να υλοποιήσουν ατομικά την εκπόνηση εργασίας σχετική με την έννοια της οικονομικής ευημερίας, μέσα από μια διαδικασία που αξιοποιεί τις εισηγήσεις του διδάσκοντα και την παρουσίαση και κριτικό σχολιασμό πρωτόλειου δοκιμίου που θα παρουσιάσουν στο σεμινάριο. Εκτός από την απόκτηση γνώσεων που ενισχύουν την ιστορική τους κατάρτιση στο πεδίο της ιστορίας των ιδεών, επιδιώκεται και η απόκτηση εκ μέρους τους δεξιοτήτων που σχετίζονται με την διεύρυνση της δυνατότητάς τους να επωφελούνται από την διαλεκτική που αναπτύσσεται κατά την διάρκεια του σεμιναρίου και να διαμορφώνουν αναστοχαστικά το τελικό κείμενο που υποβάλλουν.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα. Εάν ο αριθμός των ενδιαφερόμενων φοιτητριών και φοιτητών υπερβεί το οκτώ θα ληφθούν υπόψη οι επιδόσεις τους στα μαθήματα ΟΙ-400 και ΟΙ-402.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Sen, A.K. 2000. *Για την Ηθική και την Οικονομία*, Καστανιώτης.

Μολύβας, Γ. 2007. *Δικαιώματα και Θεωρίες Δικαιοσύνης*, Πόλις.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Harsanyi, J.C., 1982. "Morality and the Theory of Rational Behaviour" στο Sen, A.K. και Williams, B. *Utilitarianism and Beyond*, Cambridge University Press, Cambridge.

Βαρουφάκης, Γ. *Πολιτική Οικονομία*, Κεφάλαια 8,9 και 10. Δαρδανός 2007.

Rawls, J., 1971. *A Theory of Justice*. Oxford University Press.

Sen, A.K., 1973. *On Economic Inequality*. Oxford University Press.

Sen, A.K., 2007 (1999). *Η Ανάπτυξη ως Ελευθερία*. Καστανιώτης.

Sen, A.K., 2009. *The Idea of Justice*. Allen Lane, London.

Nozick, R., 1974. *Anarchy, State, and Utopia*. Blackwell, Oxford.

Μαρξ, Κ., Έγκελς, Φ., 1875 (μτφ. Κ. Σκλάβου 2004) *Κριτική των Προγραμμάτων Γκότα και Ερφούρτης*. Εκδόσεις Κοροντζή, Αθήνα.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Στις πρώτες τέσσερις συναντήσεις ο διδάσκων παρουσιάζει με μορφή διαλέξεων ένα θεωρητικό σχήμα μελέτης των θεωριών για την οικονομική ευημερία. Στις υπόλοιπες οκτώ εβδομάδες ο κάθε φοιτητής και φοιτήτρια θα παρουσιάσουν δοκίμια γραπτών εργασιών τους σε προεπιλεγμένο θέμα που θα στηρίζονται σε σχετική βιβλιογραφία. Την παρουσίαση θα ακολουθεί συζήτηση. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτήτριες και φοιτητές υποβάλλουν τελική γραπτή εργασία περίπου 5.000 λέξεων σχετική με το πρωτόλειο δοκίμιο που παρουσίασαν κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Συμμετοχή στο σεμινάριο (20%), εισηγήσεις κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου (20%), τελική γραπτή εργασία (60%).
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική. Απαιτείται η δυνατότητα κατανόησης σχετικών κειμένων στην αγγλική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Αυτοβιογραφίες

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ- 042
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/  
Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χάρης Εξεργιζόγλου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο θα διερευνήσει την αυτοβιογραφία ως ειδική κατηγορία λόγου και ως ιστορική πηγή. Θα παρουσιαστούν οι βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις του αυτοβιογραφικού είδους και θα στη συνέχεια το σεμινάριο θα εργαστεί με βάση αυτοβιογραφικά κείμενα ανδρών και γυναικών που αναφέρονται στην δεκαετία του 1940 και ειδικότερα στην περίοδο του ελληνικού εμφυλίου πολέμου. Η έκρηξη της αυτοβιογραφικής μαρτυρίας μετά το 1990 αποτελεί επιτρέπει πρόσβαση σε πλούσιο και ανανεωνόμενο υλικό προκειμένου να εξεταστούν ζητήματα αυτοβιογραφικού τύπου.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα εξοικειωθούν με τις θεωρητικές και μεθοδολογικές πτυχές του αυτοβιογραφικού λόγου καθώς θα εργαστούν σε αυτοβιογραφικά κείμενα. Ο αυτοβιογραφικός λόγος, ο λόγος για τον εαυτό, παρουσιάζει συγκεκριμένες δυσκολίες κατανόησης και απαιτεί δεξιότητες και γνώσεις για την κατανόηση του. Οι φοιτητές θα κατανοήσουν τη χρήση του ως ιστορικής πηγής αλλά και τις ιδιαιτερότητές της συγκρότησής του στο βαθμό που το νόημά του μπορεί να γίνει κατανοητό σε σχέση με το παρόν της συγγραφής και όχι τόσο σε σχέση με το παρελθόν που αναφέρεται.
- **Προαπαιτούμενα:** Το σεμινάριο προσφέρεται σε φοιτητές/τριες που βρίσκονται στο δεύτερο κύκλο σπουδών του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**  
**Εγχειρίδια του μαθήματος:** Το σεμινάριο δεν προτείνει διδακτικό εγχειρίδιο. Προσφέρεται ηλεκτρονική σελίδα με εκτενή βιβλιογραφία στην οποία έχουν άμεση πρόσβαση όσοι /ες θα επιλεγούν για να παρακολουθήσουν το σεμινάριο.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το σεμινάριο στηρίζεται σε εβδομαδιαίες συναντήσεις στις οποίες γίνεται συζήτηση συγκεκριμένων κειμένων που έχουν αναλάβει να παρουσιάσουν οι συμμετέχοντες. Ο εβδομαδιαίος φόρτος εργασίας των φοιτητών/τριών αποτελεί προϋπόθεση επιτυχούς λειτουργίας του σεμιναρίου. Στο σεμινάριο γίνεται επίσης προβολή ταινιών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση των φοιτητριών προκύπτει με βάση την ποιότητα της συμμετοχής τους και την ανταπόκριση τους στις απαιτήσεις του σεμιναρίου καθ' όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας καθώς και από την αξιολόγηση της τελικής εργασίας την οποία θα παρουσιάσουν στο τέλος των μαθημάτων.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος (με φυσική παρουσία, εξ αποστάσεως):** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Φιλοξενία και πολιτισμική διαφοροποίηση

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΠΑ/Σ 043

- **Τύπος μαθήματος:**

Πρακτική άσκηση/ Σεμινάριο

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>

- **Εξάμηνο σπουδών:**

6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>

- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Ευθύμιος Παπαταξιάρχης
- Περιεχόμενο μαθήματος:
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:
- Προαπαιτούμενα:
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνική.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

### Μνήμη, ιστορία, αναπαράσταση του Β' Παγκόσμιου Πολέμου: Η γενοκτονία των Εβραίων της Ευρώπης

- Κωδικός μαθήματος: ΠΑ/Σ-044
- Τύπος μαθήματος: Πρακτική άσκηση/ Σεμινάριο
- Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκουσας: Ποθητή Χαντζαρούλα
- Περιεχόμενο μαθήματος: Το σεμινάριο εστιάζει στην ιστορία της εξόντωσης των Εβραίων της Ευρώπης στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και αποσκοπεί στην εξέταση ιστοριογραφικών και μεθοδολογικών ζητημάτων. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί σε ζητήματα που αφορούν τη μνήμη του Ολοκαυτώματος στις μεταπολεμικές κοινωνίες. Θα μας απασχολήσει η «έκρηξη της μνήμης» και ο κεντρικός ρόλος της μαρτυρίας στη συγγραφή της ιστορίας του Ολοκαυτώματος που συνδέεται με την ανάγκη για μια ιστορία γραμμένη από διαφορετική οπτική γωνία από την ιστορία που βασιζόταν στα επίσημα έγγραφα του ναζιστικού κράτους. Θα μας απασχολήσουν ερωτήματα: Πότε η μαρτυρία των επιζώντων μπαίνει στην ιστορική αφήγηση; Ποιες είναι οι χρήσεις της μαρτυρίας; Ποιες είναι οι ευρύτερες συνεπαγωγές της μαρτυρίας για τον τρόπο που μελετάμε το παρελθόν; Η εγγραφή της μνήμης στον κοινωνικό και ιστορικό χώρο (μνημεία, ερείπια, τοπία κλπ) αλλά και σε μορφές τέχνης, όπως η

ποίηση και ο κινηματογράφος, αποτελεί πρόσφορο έδαφος για να σκεφτούμε πάνω στη σχέση της μνήμης με την ιστορία.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/-τριες αναμένεται:  
Να διακρίνουν τα διαφορετικά στάδια της ναζιστικής πολιτικής αναφορικά με τις διώξεις και την εξόντωση των Εβραίων.  
Να κατανοούν και να αναγνωρίζουν την ευρωπαϊκή διάσταση της γενοκτονίας των Εβραίων.  
Να εντοπίζουν τις διαφορές και τις ομοιότητες της εμπειρίας των επιζώντων σε διαφορετικές περιοχές της Ευρώπης αλλά και στο εσωτερικό της Ελλάδας.  
Να εξασκηθούν στη χρήση αναλυτικών κατηγοριών και να τις χρησιμοποιήσουν ευρύτερα στην ανάλυση των πηγών του παρελθόντος.  
Να κατανοήσουν την σημασία της μαρτυρίας για την μελέτη του παρελθόντος.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**  
Mark Mazower, *Η αυτοκρατορία του Χίτλερ: Ναζιστική εξουσία στην κατοχική Ευρώπη*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια 2009.  
Έρικα Κούνιο-Αμαρίλιο και Αλμπέρτος Ναρ, *Προφορικές μαρτυρίες εβραίων της Θεσσαλονίκης για το Ολοκαύτωμα*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο 1998.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**  
Πρίμο Λέβι, *Αυτοί που βούλιαζαν και αυτοί που σώθηκαν*. Άγρα 2000.  
Saul Friedlander, *Nazi Germany and the Jews, 1933-1945*. Συντομευμένη έκδοση από την Orna Kenan.  
Ian Kershaw, *Ο Χίτλερ, οι Γερμανοί και η τελική λύση*. (μτφ. Ο. Παπακωνσταντοπούλου). Πατάκης 2011.  
Bernard Pierron, *Εβραίοι και χριστιανοί στη νεότερη Ελλάδα: ιστορία των διακοινοτικών σχέσεων από το 1821 ως το 1945* (μτφ. Γ. Σαρατσιώτης-εισαγωγή Ρ. Μπενβένιστε).  
Κ. Fleming, *Ιστορία των Ελλήνων Εβραίων* (Ν. Γάσπαρης). Οδυσσέας, 2009.  
Καρίνα Λάμψα και Ιακώβ Σιμπή, *Η ζωή απ' την αρχή: Η μετανάστευση των Ελλήνων Εβραίων στην Παλαιστίνη (1945-1948)*. Αλεξάνδρεια, 2010.  
Ο. Βαρών-Βασάρ, *Η ανάδυση μιας δύσκολης μνήμης*. Εστία 2012.  
Ρ. Μόλχο, *Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης, 1856-1919*. Θεμέλιο, 2001.  
Ρ. Μπενβένιστε (επιμ.) *Οι Εβραίοι της Ελλάδας στην Κατοχή*, Πρακτικά γ' Συμποσίου Ιστορίας της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικού Εβραϊσμού, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1998.  
Γ. Μαργαρίτης, *Ανεπιθύμητοι συμπατριώτες, Στοιχεία για την καταστροφή των μειονοτήτων της Ελλάδας: Εβραίοι, Τσάμηδες*. Βιβλιόραμα 2005.  
Χάγκεν Φλάισερ, *Οι πόλεμοι της μνήμης: Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος στη Δημόσια Ιστορία*, Νεφέλη 2008.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Εισηγήσεις από τη διδάσκουσα, χαρτογράφηση και παρουσίαση του διαθέσιμου υλικού (εκδόσεις προφορικών και γραπτών μαρτυριών, φωτογραφικό υλικό, απομνημονεύματα, λογοτεχνία, κινηματογράφος, ηλεκτρονικές πηγές και αρχεία). Θεωρητικές και μεθοδολογικές κατευθύνσεις για την χρήση του υλικού και την εκπόνηση παρουσιάσεων και εργασιών. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα στην πλατφόρμα Open EClass, όπου υπάρχει αναρτημένο βιβλιογραφικό και άλλο υλικό καθώς και συνδέσεις με σημαντικά αρχεία του Ολοκαυτώματος.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσία και συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών στο μάθημα. Παρουσιάσεις και γραπτές εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Συνθετική τελική γραπτή εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ανθρωπολογία, Ένδυμα και Μόδα

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-045
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έλια Πετρίδου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η πρακτική άσκηση αφορά την πολιτισμική μελέτη του ενδύματος μέσα στα κοινωνικά πλαίσια που αυτό χρησιμοποιείται. Πέρα από τη λειτουργική του χρήση, το ένδυμα συνιστά μέσο επικοινωνίας και συγκρότησης κοινωνικής ταυτότητας ενώ αποτελεί συχνά πεδίο έκφρασης πολιτικών αντιπαραθέσεων. Επίσης, σύμφωνα με τις νεώτερες τάσεις στην ανθρωπολογική μελέτη του ενδύματος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η σχέση του με το σώμα και την καθημερινή κίνηση και πρακτική, ενώ αναγνωρίζεται ότι το ένδυμα μέσα από την ίδια την υλικότητά του συμμετέχει δυναμικά στη διαμόρφωση του ανθρώπου και του πολιτισμού.  
Στο πλαίσιο της πρακτικής άσκησης εξετάζονται οι ποικίλοι τρόποι πολιτισμικής προσέγγισης του ενδύματος μέσα από βιβλιογραφικά παραδείγματα που αναλαμβάνουν να παρουσιάσουν οι ασκούμενοι/ες. Στη συνέχεια, επιλέγουν ένα θέμα και συλλέγουν πάνω σε αυτό πληροφοριακό υλικό μέσα από έρευνα, συνεντεύξεις και συμμετοχική παρατήρηση, το οποίο και παρουσιάζουν.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Μέσα από την πρακτική άσκηση παρέχεται η δυνατότητα στους φοιτητές και τις φοιτήτριες να εργαστούν συστηματικά σε συγκεκριμένο πεδίο του υλικού πολιτισμού και, μέσα από πληθώρα παραδειγμάτων, να εμπεδώσουν ένα μεγάλο εύρος θεωρητικών προσεγγίσεων, αποκτώντας έτσι την ικανότητα να διακρίνουν νέες διαστάσεις σε αντικείμενα της καθημερινότητας και στις κοινωνικές πληροφορίες που αυτά εμπεριέχουν. Παράλληλα, έχουν την ευκαιρία να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους πάνω στον χώρο του ενδύματος και τις κοινωνικές του σημασίες και πρακτικές μέσα σε ποικίλα πολιτισμικά πλαίσια.  
Ένας πρόσθετος στόχος της πρακτικής άσκησης είναι η εξάσκηση στην προετοιμασία και παρουσίαση αγγλικών κειμένων, καθώς και στη χρήση του powerpoint.  
Επιπλέον, με την πρακτική άσκηση επιδιώκεται να αποκτήσουν οι φοιτητές την ικανότητα να συγκεντρώνουν ερευνητικό υλικό, να το επεξεργάζονται και να το παρουσιάζουν. Η εμπειρία τόσο της συνέντευξης όσο και της επιτόπιας παρατήρησης στόχο έχει να αναπτύξει τις δεξιότητες των φοιτητών στη διεξαγωγή ποιοτικής έρευνας, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκεται η συστηματοποίηση της πληροφορίας και η δομημένη παρουσίαση των ευρημάτων.
- **Προαπαιτούμενα:** Υλικός Πολιτισμός, Αγγλικά I-II.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Πετρίδου Ε. 2013. «Ένδυμα και Υλικός Πολιτισμός». Στο Ε. Γιαλούρη (επιμ.), *Υλικός Πολιτισμός: η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

- «Η θεωρία της ένδυσης». Αφιέρωμα στο *Αρχαιολογία και Τέχνες*, τ.85 Α και Β, 2002.
- Entwistle, J. 2000. *The fashioned body: fashion, dress and modern social theory*. Cambridge: Polity.
- Rubinstein, R. 1995. *Dress Codes. Meanings and messages in American Culture*. Westview Press.
- Miller, D. 2010. «Why clothing is not superficial». *Stuff*. Cambridge: Polity: 12-41.
- Banerjee, M. και Miller D. 2003. *The sari*. Oxford: Berg.
- Welters, L.(επιμ.). 1999. *Folk dress in Europe and Anatolia: beliefs about protection* Colchester, C. 2003<sup>a</sup>. *Clothing the Pacific*. Oxford: Berg.
- Σκιαδά, Β. 1993. «Πολιτισμική αλλαγή και υλικός πολιτισμός. Η κοινωνική ιστορία της 'κολαΐνας' στην Όλυμπο Καρπάθου». *Εθνολογία* 1/1992: 85-115.
- Τσενόγλου, Ε. 1983-85. «Τα καστελλοριζιακά γυναικεία ενδύματα». *Εθνογραφικά* 4-5: 51-70.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διάλεξη, προβολή οπτικοακουστικού υλικού, παρουσιάσεις φοιτητών, εργασίες, συζήτηση, καθοδήγηση στην επιτόπια έρευνα.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Συμμετοχή στο μάθημα, βιβλιογραφικές παρουσιάσεις, εργασία.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

**Βιοπολιτική, βιοεξουσία: Άρεντ, Φουκώ, Αγκάμπεν**

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-050
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βίκυ Ιακώβου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η έννοια της βιοπολιτικής, την οποία εισηγήθηκε ο Μ. Φουκώ στα μέσα της δεκαετίας του 1970, έχει αποκτήσει κατά τα τελευταία χρόνια – ειδικά μετά τη δημοσίευση του έργου του Τζ. Αγκάμπεν «Homo Sacer. Κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή» (1995)– μια ιδιαίτερη θέση στη σύγχρονη συζήτηση, στο πλαίσιο τόσο της πολιτικής θεωρίας όσο και της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Στο σεμινάριο αυτό, θα επιχειρήσουμε να αποσαφηνίσουμε την προβληματική που πλαισιώνει την εν λόγω έννοια καθώς και το περιεχόμενό της, στο έργο του Φουκώ.

Επιπλέον, θα θέσουμε το ερώτημα εάν υπάρχει μια αντίστοιχη προβληματική στο έργο της Χ. Άρεντ, ειδικότερα στην ανάλυσή της του ολοκληρωτισμού, των στρατοπέδων συγκέντρωσης και εξόντωσης καθώς και στο βασικό της κείμενο *Η ανθρώπινη κατάσταση* (1958). Μεταξύ των στόχων του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με μία όψη των θεωριών του Μ. Φουκώ και της Χ. Άρεντ.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με την ολοκλήρωση του σεμιναρίου, οι φοιτητές/τριες θα πρέπει είναι σε θέση να εκθέτουν και να εξηγούν τη φουκωική προβληματική περί βιοπολιτικής και την αρεντιανή ανάλυση του ολοκληρωτισμού, να παρουσιάζουν κριτικά τις μεταξύ τους συγκλίσεις και αποκλίσεις καθώς και να χρησιμοποιούν με αυστηρό τρόπο την έννοια της βιοπολιτικής.
- **Προαπαιτούμενα:** Κατά την επιλογή των συμμετεχόντων στο σεμινάριο, προτεραιότητα δίνεται στους φοιτητές και τις φοιτήτριες που έχουν παρακολουθήσει και εξεταστεί με επιτυχία στο υποχρεωτικό μάθημα «Εισαγωγή στην πολιτική φιλοσοφία» (Φ-471).
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Άρεντ Χ., 1986. *Η ανθρώπινη κατάσταση*, μτφρ. Γ. Λυκιαρδόπουλος, Στ. Ροζάνης, Γνώση, Αθήνα,

Φουκώ Μ., 2011. *Ιστορία της σεξουαλικότητας Ι. Η βούληση για γνώση*, μτφρ. Τ. Μπέτζελος, Πλέθρον, Αθήνα.

Φουκώ Μ., 2002. *Για την υπεράσπιση της κοινωνίας*, μτφρ. Τ. Δημητρούλια, Αθήνα, Ψυχογιός.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Αγκάμπεν Τζ., 2005. *Homo Sacer. Κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, μτφρ. Π. Τσιαμούρας, επιμ. Γ. Σταυρακάκης, Scripta, Αθήνα.

Άρεντ Χ., 1988. *Το ολοκληρωτικό σύστημα*, μτφρ. Γ. Λάμπας, Ευρύαλος, Αθήνα.

Άρεντ Χ., 2003. «Οι τεχνικές των κοινωνικών επιστημών και η μελέτη των στρατοπέδων συγκέντρωσης», μτφρ. Β. Ιακώβου, *Σύγχρονα θέματα*, τχ. 83, Δεκέμβριος: 44-51.

Φουκώ Μ., 2011. *Επιτήρηση και τιμωρία*, μτφρ. Τ. Μπέτζελος, Πλέθρον, Αθήνα.

Φουκώ Μ., 2008. *Το μάτι της εξουσίας*, μτφρ. Τ. Μπέτζελος, Βάνιας, Θεσσαλονίκη.

Φουκώ Μ., 1987. *Εξουσία, γνώση και ηθική*, μτφρ. Ζ. Σαρίκας, Ύψιλον, Αθήνα.

Φουκώ Μ., 2012. *Η γέννηση της βιοπολιτικής*, μτφρ. Β. Πατσογιάννης, Πλέθρον, Αθήνα.

Αποσπάσματα από τα παραπάνω κείμενα αναρτώνται στην ιστοσελίδα του μαθήματος (στην πλατφόρμα του OpenEclass)
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις της διδάσκουσας, μελέτη κειμένων με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών/τριών, παρουσίαση κειμένων από τους/τις φοιτητές/τριες.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση των φοιτητριών/τών προκύπτει με βάση τη συμμετοχή κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου και τον βαθμό της τελικής εργασίας.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Αναπαραστάσεις της Ανατολής και του Ισλάμ στη Μεσαιωνική και Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-052
- **Τύπος μαθήματος:** Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5<sup>ο</sup>, 7<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** το μάθημα εξετάζει τις σχέσεις Ευρώπης και ισλαμικής Ασίας, και διερευνά τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας και τους όρους συγκρότησης του ευρωπαϊκού αναπαραστατικού και λογοθετικού συστήματος για τους ασιατικούς λαούς καλύπτοντας τη χρονική περίοδο από τις Σταυροφορίες μέχρι τις πρώτες ευρωπαϊκές αυτοκρατορίες τον 18<sup>ο</sup> αιώνα. Από την οπτική του έργου του E. Said *Οριενταλισμός* και των μεταποικιακών σπουδών το πλέγμα των ευρωπαϊκών αναπαραστάσεων θα μελετηθεί στη βάση σχετικών γραπτών και οπτικών πηγών, όπως πραγματείες, διπλωματικές αναφορές, ταξιδιωτικά κείμενα, θεατρικά και λογοτεχνικά έργα, χαρτογραφικές απεικονίσεις.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να περιγράφουν βασικά υπό εξέταση ιστορικά φαινόμενα, να διακρίνουν μακροϊστορικές διαδικασίες αλλά και να εστιάζουν σε επιμέρους φαινόμενα, να διεξάγουν βιβλιογραφική έρευνα και να συγγράφουν εργασίες πάνω σε ένα ειδικευμένο ιστορικό ζήτημα, να αξιολογούν τις αλλαγές στην ιστορική οπτική, να αναθεωρούν παραδεδομένες ιστορικές κρίσεις, να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης, να οργανώνουν το ιστορικό υλικό υπό την οπτική συναφών γνωστικών πεδίων και να κρίνουν τη σχέση της ιστορικής έρευνας με το παρόν.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος (έως 3 συγγράμματα):**  
Said Edward, 1996 (1<sup>η</sup> έκδ. 1978). *Οριενταλισμός*, Αθήνα.  
Bhabha Homi, 1994. *The Location of Culture*, Λονδίνο.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**  
Akbari Suzanne Conklin, 2009. *Idols in the East: European Representations of Islam and the Orient, 1100-1450*, Ithaca.  
Davis Natalie Zemon, 2006. *Trickster Travels. A Sixteenth-Century Muslim Between Worlds*, Νέα Υόρκη.  
Dursteler Eric, 2011. *Renegade Women: Gender, Identity and Boundaries in the Early Modern Mediterranean*, Βαλτιμόρη.  
Fuchs Barbara, 2001. *Mimesis and Empire: The New World, Islam and European Identities*, Cambridge.

Ingham Patricia και Michelle Warren (επιμ.), 2003. *Postcolonial Moves: Medieval Through Modern*, Νέα Υόρκη.  
 MacLean Gerald, 2007. *Looking East: English Writing and the Ottoman Empire before 1800*, Νέα Υόρκη.  
 Meserve Margaret, 2008. *Empires of Islam in Renaissance Historical Thought*, Cambridge MA.  
 Ostovich Helen (επιμ.), 2008. *The Mysterious and the Foreign in Early Modern England*, Newark.  
 Tolan John, 2002. *Saracens: Islam in the Medieval European Imagination*, Νέα Υόρκη.  
 Valensi Lucette, 2000. *Βενετία και Υψηλή Πύλη: Η γένεση του δεσπότη*, Αθήνα.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σύντομες διαλέξεις, παρουσίαση εργασιών από τους / τις φοιτητές / τριες, συζήτηση, μελέτη πηγών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσία και συμμετοχή των φοιτητών / τριών στο σεμινάριο, παρουσίαση κειμένων και εργασιών, γραπτές εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

### Τίτλος μαθήματος: Μουσική και Παγκοσμιοποίηση

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-056
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική Άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3<sup>ο</sup>, 4<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6<sup>ο</sup>, 8<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Παναγιώτης Πανόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η μουσική πάντοτε κυκλοφορούσε μεταξύ πολιτισμών, ανταλλάσσονταν, επανερμηνευόταν σε νέα πλαίσια, άλλαζε μορφή, λειτουργία και χρήση, δημιουργώντας υβρίδια, πολιτισμικές μείξεις και νέες ταυτότητες. Η διαπολιτισμική κυκλοφορία της μουσικής ενείχε πάντοτε τη διάσταση των ιεραρχήσεων και των διαφοροποιήσεων που επέβαλλε η δομή των διαπολιτισμικών συναντήσεων. Η αποικιοκρατία, το δουλεμπόριο, η καπιταλιστική επέκταση, η παγίωση δομών κέντρου/ περιφέρειας, η μουσική βιομηχανία, αλλά και η απο-αποικιοποίηση, τα εθνικά κινήματα, τα κοινωνικά κινήματα χειραφέτησης καθόρισαν τα όρια και τους όρους των διαπολιτισμικών συναντήσεων και επαφών. Η προϊούσα παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και της επικοινωνίας κατά τις τελευταίες δεκαετίες διαμόρφωσαν νέα δεδομένα στην κυκλοφορία και τη νοηματοδότηση της μουσικής, δημιουργώντας νέες εμπορικές κατηγορίες για την πρόσληψη και την κατανάλωσή της, όπως η «έθνικ» και η «μουσική του κόσμου». Τι έχει να προσφέρει η ανθρωπολογική προσέγγιση στη μελέτη αυτών των διαδικασιών; Ποια είναι τα κρίσιμα διακυβεύματα της παγκοσμιοποίησης της μουσικής; Τι σχέση έχει η

σημερινή παγκοσμιοποίηση με ιστορικές διαδικασίες διάδοσης και ανταλλαγής μουσικών ήχων κατά το παρελθόν, σε συνθήκες κατάκτησης, αποικιοκρατίας, αυτοκρατοριών, συγκρότησης εθνικών κρατών και ποικιλόμορφων πολιτικοκοινωνικών συνασπισμών; Εκτός από τα φαινόμενα της "έθνικ" και της «μουσικής του κόσμου», στην πρακτική άσκηση θα εξετάσουμε ζητήματα όπως η γέννηση και η ανάπτυξη της εθνομουσικολογίας, ο ρόλος της μουσικής στα οθωμανικά Βαλκάνια, ο μουσικός εξωτισμός και οριενταλισμός, η αναβίωση της παράδοσης, αλλά και ο διαγωνισμός της Γιουροβίζιον.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η επαφή των φοιτητών/ -τριών με τη βιβλιογραφική και την επιτόπια έρευνα πάνω σε ένα καίριο ζήτημα της ανθρωπολογίας της μουσικής. Η εξοικείωση με όλα τα στάδια ενός ερευνητικού πρότζεκτ, από τα πρώτα διερευνητικά ερωτήματα και τη μεθοδολογία μέχρι τα τελικά πορίσματα και τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας.
- **Προαπαιτούμενα:** Ανθρωπολογία της μουσικής.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**

White, B. (ed.). 2011. *Music and Globalization: Critical Encounters*. Bloomington: Indiana University Press.

Taylor, T. 2007. *Beyond Exoticism: Western Music and the World*. Durham: Duke University Press.

Born, G. and Hesmondhalgh, D. (eds.). 2000. *Western Music and Its Others: Difference, Representation, and Appropriation in Music*. Berkeley: University of California Press.

#### β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Erlmann, V. 1996. "The Aesthetics of the Global Imagination: Reflections on World Music in the 1990s", *Public Culture* 8: 467-487.

Guilbault, J. 1997. "Interpreting World Music: A Challenge in Theory and Practice", *Popular Music* 6(1): 31-44.

Feld, S. 2000. "A Sweet Lullaby for World Music", *Public Culture* 12(1): 145-171.

Stokes, M. 2003. "Globalization and the Politics of World Music", In *The Cultural Study of Music: A Critical Introduction*. Clayton, M., T. Herbert and R. Middleton, eds. New York: Routledge.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Βιβλιογραφική και/ή επιτόπια έρευνα πάνω σε ένα ερευνητικό πρότζεκτ.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Εβδομαδιαίες παρουσιάσεις της προόδου της έρευνας. Τελική γραπτή εργασία..
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

#### 4. Πρόγραμμα Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2013-2014

##### ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

##### Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

|        |                                                                               |                |
|--------|-------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| KA-100 | Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία Ι                                        | Πλεξουσάκη     |
| KA-140 | Ιστορία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας                                          | Γαλανή-Μουτάφη |
| I-200  | Εισαγωγή στην Ιστορία                                                         | Εξερτζόγλου    |
| I-241  | Ιστορία Αρχαίου Κόσμου Ι: Πολιτεύματα και πολιτική ιστορία στην Αρχαία Ελλάδα | Αναστασιάδης   |
| OI-400 | Αρχές της Οικονομικής                                                         | Μπέλλας        |
| ΞΓΛ-01 | Αγγλικά Ι                                                                     | Νικολαρέα      |

##### Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

|         |                                                                                |               |
|---------|--------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| KA-101  | Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία ΙΙ                                        | Πετρίδου      |
| KA-123  | Ανθρωπολογία της μετανάστευσης                                                 | Τοπάλη        |
| I-218   | Κοινωνική και πολιτισμική ιστορία της Μεσαιωνικής και Πρώιμης Νεότερης Ευρώπης | Πλακωτός      |
| I - 221 | Κράτος και κοινωνία στη Νεότερη Ελλάδα (19ος-αρχές 20ού αι.)                   | Γιαννιτσιώτης |
| I-235   | Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1300-1839)                               | Γκαρά         |
| ΞΓΛ-02  | Αγγλικά ΙΙ                                                                     | Νικολαρέα     |

##### Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

|        |                                                               |            |
|--------|---------------------------------------------------------------|------------|
| KA-120 | Ανθρωπολογία της συγγένειας                                   | Καντσά     |
| KA-192 | Ανθρωπολογία της μουσικής                                     | Πανόπουλος |
| I-214  | Εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ιστορία του Βυζαντίου | Σμαρνάκης  |
| I-267  | Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία (τέλη 18ου-αρχές 20ού αι.)         | Καράβας    |
| ΓΛ-300 | Εισαγωγή στη Γλωσσολογία                                      | Κανάκης    |
| ΞΓΛ-03 | Αγγλικά ΙΙΙ                                                   | Νικολαρέα  |

##### Δ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

|        |                                                                            |                |
|--------|----------------------------------------------------------------------------|----------------|
| KA-112 | Ελληνική Εθνογραφία                                                        | Παπαταξιάρχης  |
| KA-133 | Ανθρωπολογία της θρησκείας, της τελετουργίας και των συμβολικών συστημάτων | Πανόπουλος     |
| KA-150 | Οικονομική Ανθρωπολογία                                                    | Γαλανή-Μουτάφη |
| I-208  | Προφορική ιστορία                                                          | Χαντζαρούλα    |
| Φ-471  | Εισαγωγή στην Πολιτική Φιλοσοφία                                           | Ιακώβου        |
| ΞΓΛ-04 | Αγγλικά ΙV                                                                 | Νικολαρέα      |

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα μαθήματα του πρώτου διετούς κύκλου είναι υποχρεωτικά.

## ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

### ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ (Ε'-Ζ')

|          |                                                                                          |             |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| ΚΑ-119   | Μετανάστευση και ρατσισμός: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις                                  | Τοπάλη      |
| ΚΑ-139   | Επιτόπια έρευνα και συμμετοχική παρατήρηση                                               | Τοπάλη      |
| ΚΑ-143   | Υλικός Πολιτισμός                                                                        | Πετρίδου    |
| I-222    | Ανοχή, Καταστολή και Ετερότητα στη Μεσαιωνική και Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη                  | Πλακωτός    |
| I-204    | Κοινωνική πολιτική, εργασία και φύλο στην Ελλάδα (πρώτο μισό του 20ού αιώνα)             | Χαντζαρούλα |
| ΟΙ-402   | Ιστορία της οικονομικής σκέψης                                                           | Μπέλλας     |
| I-273    | Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της Ιστορίας                                                      | Ιακώβου     |
| Κ-360    | Κοινωνική θεωρία                                                                         | Ιακώβου     |
| ΠΑ/Σ-001 | ΠΑ/Σ Όψεις της έννοιας του προσώπου (Αφρική, Μελανησία)                                  | Τσεκένης    |
| ΠΑ/Σ-020 | Πηγές της ιστορίας των οθωμανικών Βαλκανίων                                              | Γκαρά       |
| ΠΑ/Σ-030 | ΠΑ/Σ Ιστοριογραφία του Βυζαντίου                                                         | Σμαρνάκης   |
| ΠΑ/Σ-042 | «Αυτοβιογραφίες»                                                                         | Εξερτζόγλου |
| ΠΑ/Σ-045 | ΠΑ/Σ: Ανθρωπολογία, Ένδυμα και Μόδα                                                      | Πετρίδου    |
| ΠΑ/Σ-052 | ΠΑ/Σ: Αναπαραστάσεις της Ανατολής και του Ισλάμ στη Μεσαιωνική και Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη | Πλακωτός    |

### ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ (ΣΤ'-Η')

|          |                                                                                                 |                     |
|----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| ΚΑ-102   | Ζητήματα Αφρικανικής Εθνογραφίας I                                                              | Τσεκένης            |
| ΚΑ-122   | Ανθρωπολογία των φύλων                                                                          | Γιαννακόπουλος      |
| ΚΑ-124   | Ανθρωπολογία της υποσαχάριας Αφρικής                                                            | Τσεκένης            |
| ΚΑ-180   | Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης                                                                    | Πλεξουσάκη          |
| I-224    | Οικονομία και Υλικός Πολιτισμός στην Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη                                      | Πλακωτός            |
| I-233    | Ισλάμ και χριστιανισμός στους πρώιμους νεότερους χρόνους                                        | Γκαρά               |
| I-236    | Έθνη και εθνικισμοί στο Βαλκανικό χώρο (19ος - αρχές 20ου αι.)                                  | Εξερτζόγλου         |
| I-243    | Εισαγωγή στη ρωμαϊκή ιστορία                                                                    | Αναστασιάδης        |
| ΠΑ/Σ-004 | ΠΑ/Σ Ιστορία Αρχαίου Κόσμου III: Ζητήματα αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας και κριτικής των πηγών | Αναστασιάδης        |
| ΠΑ/Σ 022 | Μετανάστευση και Μεταναστευτικοί Πληθυσμοί                                                      | Τοπάλη              |
| ΠΑ/Σ-028 | Μεταβίβαση οικογενειακών αγαθών και ενδοσυγγενικές συγκρούσεις στη Λέσβο (1880-1910)            | Σταματογιαννοπούλου |
| ΠΑ/Σ-039 | Εθνογραφία της Μεσογείου                                                                        | Πλεξουσάκη          |
| ΠΑ/Σ-040 | ΠΑ/Σ: Η ιστορία της έννοιας της οικονομικής                                                     | Μπέλλας             |

|          |                                                                                                        |               |
|----------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
|          | ενημερίας                                                                                              |               |
| ΠΑ/Σ-043 | ΠΑ/Σ: Φίλοξενία και πολιτισμική διαφοροποίηση                                                          | Παπαταξιάρχης |
| ΠΑ/Σ-044 | ΠΑ/Σ : Μνήμη, Ιστορία και αναπαράσταση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: Η γενοκτονία των Εβραίων της Ευρώπης | Χαντζαρούλα   |
| ΠΑ/Σ-050 | ΠΑ/Σ Βιοπολιτική, βιοεξουσία: Αρεντ, Φουκώ, Αγκάμπεν                                                   | Ιακώβου       |
| ΠΑ/Σ-056 | Μουσική και Παγκοσμιοποίηση                                                                            | Πανόπουλος    |

## 5. Θερινή Πρακτική Άσκηση

**Επιστημονική Υπεύθυνη: Έφη Πλεξουσάκη**

**Συντονιστική Επιτροπή: Γιάννης Γιαννιτσιώτης, Χαρίλαος Εξερτζόγλου, Μαρία Σταματογιαννοπούλου**

Η Θερινή Πρακτική Άσκηση εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος με την υπ' αριθμόν 8/21.05.2003 απόφαση της Γ.Σ. και απευθύνεται σε προπτυχιακούς τεταρτοετείς και τριτοετείς φοιτητές και φοιτήτριες. Αντιστοιχεί σε 10 διδακτικές μονάδες, δεν βαθμολογείται και λογίζεται ως ένα επιπλέον μάθημα σε σχέση με εκείνα τα οποία απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου.

Η Θερινή Πρακτική Άσκηση χρηματοδοτήθηκε από το «Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» (ΕΠΕΑΕΚ) II (μέτρο 2.4, ενέργεια 2.4.2.) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για το διάστημα από 2002 έως 2005 και στη Β' Φάση του ίδιου Προγράμματος από το 2006-2009. Η τελευταία χρηματοδότηση της Πρακτικής Άσκησης προέρχεται το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ 2007-2013).

### ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Η Θερινή Πρακτική Άσκηση (Θ.Π.Α) στοχεύει να εξοικειώσει τους φοιτητές/-τριες με επιστημονικές μεθόδους που αφορούν στη διαχείριση και οργάνωση αρχειακού υλικού, στην επιτόπια συλλογή πληροφοριών, στη χρήση τους για την οργάνωση εκθέσεων και άλλων δραστηριοτήτων (π.χ. εργαστήρια για παιδιά και ενήλικες) στην ταξινόμηση ερευνητικού υλικού σε βάσεις δεδομένων, στην αποδελτίωση υλικού, στη σύνταξη ευρετηρίων, κ.ά.

Μέσω της Θ.Π.Α. επιδιώκεται: α) να προσεγγίσουν οι φοιτητές/-τριες από μία διαφορετική, σε σχέση με τη συμμετοχή τους σε μαθήματα, σκοπιά γνωστικές περιοχές της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας, β) να γνωρίσουν επαγγελματικούς χώρους (ιστορικά αρχεία, ερευνητικά κέντρα και ιδρύματα, μουσεία, οργανισμούς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών) όπου χρησιμοποιούνται τα επιστημονικά εργαλεία και οι μέθοδοι τις οποίες έχουν διδαχθεί, και γ) να γίνει γνωστή στους συγκεκριμένους επιστημονικούς επαγγελματικούς χώρους η φυσιογνωμία των αποφοίτων του Τμήματος.

Στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης οι φοιτητές/τριες: α) εξοικειώνονται με μεθόδους που αφορούν στην διαχείριση και ταξινόμηση αρχειακού υλικού, στη συλλογή ερευνητικού υλικού μέσω αρχειακής ή επιτόπιας έρευνας, στη χρήση ερευνητικών δεδομένων για την οργάνωση εκθέσεων και άλλων δραστηριοτήτων

(π.χ. εργαστήρια για παιδιά και ενήλικες), στην ταξινόμηση ερευνητικού υλικού σε βάσεις δεδομένων, στην αποδελτίωση υλικού, στη σύνταξη ευρετηρίων κ.ά.

Το ΠΠΑ απευθύνεται, κατά κύριο λόγο, σε τεταρτοετείς και τριτοετείς φοιτητές και φοιτήτριες, οι οποίοι κάθε ακαδημαϊκό έτος έχουν την δυνατότητα να εργαστούν, αμειβόμενοι από το ΠΠΑ, κατά την διάρκεια των μηνών Ιουλίου και Αυγούστου (η διάρκεια της άσκησης δεν μπορεί να είναι λιγότερη από 1 μήνα) σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, όπως οι παραπάνω. Επιδίωξη του τμήματος είναι να έχει την δυνατότητα ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών να συμμετάσχει μία τουλάχιστον φορά στην διάρκεια των σπουδών του στη θερινή, όπως αποκαλείται, άσκηση.

Επιπλέον δίδεται η δυνατότητα στους φοιτητές και στις φοιτήτριες να πραγματοποιούν άσκηση και κατά τη διάρκεια των δύο εξαμήνων σπουδών, στους φορείς που εδρεύουν στη Μυτιλήνη. Η άσκηση περιλαμβάνει δύο περιόδους, για δύο ξεχωριστές ομάδες φοιτητών: (Νοέμβριο-Φεβρουάριο) και (Μάρτιο-Μάιο).

### ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Τέλος, το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης οργανώνει κάθε χρόνο εκπαιδευτικές εκδρομές (διάρκειας 4-6 ημερών) που απευθύνονται σε διαφορετικές ομάδες φοιτητών. Η πρώτη απευθύνεται στους τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές οι οποίοι θα έχουν την δυνατότητα να επισκεφτούν και να γνωρίσουν από κοντά ιστορικά αρχεία, μουσεία, ερευνητικά κέντρα στα οποία θα μπορέσουν να ασκηθούν την τρέχουσα χρονιά.

Το δεύτερο είδος εκδρομών απευθύνεται στους πρωτοετείς και δευτεροετείς φοιτητές και φοιτήτριες και στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών και των φοιτητριών με την ερευνητική διαδικασία μέσα από εργασίες που θα εκπονήσουν επί τέσσερις ημέρες στο πλαίσιο ενός αρχείου, ενός μουσείου ή οποιασδήποτε άλλης οργανωμένης ερευνητικής δραστηριότητας. Οι εκδρομές αυτές εντάσσονται σε δύο θεματικές ενότητες, ανάλογα με το ανθρωπολογικό ή το ιστορικό περιεχόμενό τους, με τίτλο: «**Η ανθρωπολογία έξω από το Πανεπιστήμιο**» και «**Μια βδομάδα στο αρχείο**» και πραγματοποιούνται είτε το χειμερινό, είτε το εαρινό εξάμηνο.

### ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Για την διεξαγωγή της Πρακτικής Άσκησης συνεργάζονται:

η Επιστημονική Υπεύθυνη του Προγράμματος, η Συντονιστική Επιτροπή από την ίδια και το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης με υπεύθυνη την κ. **Ανθή Βαΐου** Ταχυδρομική διεύθυνση: Κτίριο Διοίκησης, Λόφος Πανεπιστημίου, Τ.Κ. 81 100, Μυτιλήνη, Τηλέφωνο: 22510-36188 Ηλεκτρονική διεύθυνση: [ava@lesvos.aegean.gr](mailto:ava@lesvos.aegean.gr).

Η επιλογή των φοιτητών/-τριών που συμμετέχουν στην άσκηση γίνεται από τη συντονιστική επιτροπή με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που έχουν οριστεί από την ίδια και εγκρίθει από τη Γ.Σ. του Τμήματος. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν οι τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές/-τριες που έχουν εξεταστεί επιτυχώς σε τουλάχιστον 14 μαθήματα.

Στις αρχές του κάθε εξαμήνου πραγματοποιείται ενημερωτική συνάντηση της υπεύθυνης του Προγράμματος και των διδασκόντων που συμμετέχουν στη Θ.Π.Α. με τους φοιτητές/-τριες με αντικείμενο την παρουσίαση της θερινής άσκησης και της επιστημονικής ταυτότητας και των δραστηριοτήτων των φορέων στους οποίους προσφέρονται το συγκεκριμένο έτος θέσεις άσκησης. Στη συνέχεια οι φοιτητές/-τριες καλούνται να υποβάλλουν αιτήσεις συμμετοχής επιλέγοντας κατά σειρά προτεραιότητας τρεις φορείς στους οποίους επιθυμούν να ασκηθούν. Οι περιορισμοί που τίθενται στον αριθμό των φοιτητών/-τριών που γίνονται δεκτοί/-ές αφορά μόνο

τις προσφερόμενες κατ' έτος θέσεις άσκησης στους φορείς υποδοχής με τους οποίους συνεργάζεται το Πρόγραμμα.

Για κάθε ασκούμενο/η ορίζεται επιβλέπων/-ουσα γνωστικού αντικειμένου σχετικού με το θέμα της Θ.Π.Α οι οποίοι/-ες συνεργάζονται με τους υπεύθυνους/-ες επιβλέποντες/-ουσες στους φορείς υποδοχής προκειμένου να οριστούν συγκεκριμένες εργασίες για τους ασκούμενους/-ες.

#### ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ

Ο φοιτητής/-τρια καταθέτει στον επιβλέποντα/-ουσα έκθεση η οποία περιλαμβάνει: 1) συστηματική καταγραφή του έργου που του/της ανατέθηκε, 2) αναφορά στις μεθόδους με τις οποίες εργάστηκε, και 3) περιγραφή και αποτίμηση της εμπειρίας που αποκόμισε. Η έκθεση αυτή θα συνοδεύεται από πρωτόκολλο αξιολόγησης της εργασίας του ασκούμενου/-ης από τον επιβλέποντα/-ουσα στο συνεργαζόμενο φορέα.

#### ΗΜΕΡΙΔΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η τμηματική υπεύθυνη της Θ.Π.Α σε συνεργασία με τη συντονιστική επιτροπή και τους διδάσκοντες/-ουσες που συμμετείχαν διοργανώνουν, τον μήνα Νοέμβριο, ημερίδα με αντικείμενο την αξιολόγηση της άσκησης των φοιτητών/-τριών και τις προοπτικές της Θ.Π.Α. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές/-τριες παρουσιάζουν τις εργασίες τους και οι συνεργάτες/-ιδες στους φορείς παρουσιάζουν αφενός τη φυσιογνωμία του φορέα και τις δραστηριότητες του, αφετέρου τις συγκεκριμένες δραστηριότητες στις οποίες ενέπλεξαν τους ασκούμενους/-ες. Ευρύτερος στόχος της ημερίδας, εκτός από την δημοσιοποίηση των εργασιών του συγκεκριμένου έτους, είναι να επιτρέψει στους φοιτητές/-τριες να διαμορφώσουν σαφή εικόνα τόσο των ερευνητικών πεδίων στα οποία μπορούν να εξειδικευθούν όσο και των προοπτικών (επαγγελματικών και ερευνητικών) που ανοίγονται μέσα από τις σπουδές τους.

Για περισσότερη Θ.Π.Α:  
[http://www.aegean.gr/socialanthropology/iridion/html/akadhmaika\\_pro\\_therinh.php](http://www.aegean.gr/socialanthropology/iridion/html/akadhmaika_pro_therinh.php).

## **Δ. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία**

### **1. Οργάνωση του Προγράμματος**

ΤΟ Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας οργανώνει και λειτουργεί διετές Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία», σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2083/92. Το Πρόγραμμα άρχισε να λειτουργεί το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 και έχει ως αντικείμενο τη διεπιστημονική μελέτη των σύγχρονων και ιστορικών κοινωνιών και πολιτισμικών συστημάτων από την πλευρά της κοινωνικής και ιστορικής ανθρωπολογίας. Το Πρόγραμμα έχει ως στόχο τη μετεκπαίδευση νέων επιστημόνων και απονέμει μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης σε δύο κατευθύνσεις, την ανθρωπολογική και την ιστορική κατεύθυνση. Κατά τη διάρκεια του θέρους μετά το δεύτερο εξάμηνο σπουδών οι φοιτητές/-τριες υποχρεούνται να διεξαγάγουν θερινή άσκηση. Στην αρχή του τρίτου εξαμήνου οι φοιτητές/-τριες επιλέγουν μια από τις δύο κατευθύνσεις που προσφέρονται στο Πρόγραμμα.

Ο διετής κύκλος μαθημάτων συνιστά κυρίως ένα πεδίο εντατικής προετοιμασίας στους βασικούς τομείς της σύγχρονης κοινωνικής και ιστορικής ανθρωπολογίας, ενώ παράλληλα εξειδικεύεται στην εθνογραφία και κοινωνική ιστορία του ευρύτερου ελληνικού, βαλκανικού και μεσογειακού χώρου. Για την επιτυχή αποφοίτηση απαιτείται εκπόνηση μεταπτυχιακής εργασίας η οποία επιλέγεται και οργανώνεται κατά το τέταρτο εξάμηνο και ολοκληρώνεται σε διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός εξαμήνου, πέραν του τετάρτου.

Στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι ΑΕΙ του εσωτερικού και του εξωτερικού, όλων των ειδικοτήτων, τόσο στις Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές όσο και στις Θετικές Επιστήμες. Η παρακολούθηση των μεταπτυχιακών μαθημάτων δεν προϋποθέτει ειδικές γνώσεις στην κοινωνική ανθρωπολογία ή την ιστορία. Μετά τη δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης στον ημερήσιο τύπο, και όπως αυτή ορίζει, οι υποψήφιοι υποβάλλουν στο Τμήμα αίτηση συμμετοχής στις εξετάσεις εισαγωγής και βιογραφικό σημείωμα. Οι υποψήφιοι διαγωνίζονται σε μία τουλάχιστον από τις δύο ξένες γλώσσες στις οποίες είναι γραμμένο το μεγαλύτερο μέρος της χρησιμοποιούμενης βιβλιογραφίας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα (αγγλικά και γαλλικά). Επίσης διαγωνίζονται γραπτώς σε θέματα που προέρχονται από μια καθορισμένη βιβλιογραφία την οποία προμηθεύονται εγκαίρως από τη Γραμματεία του Τμήματος. Τέλος, οι υποψήφιοι συμμετέχουν και σε προφορική συνέντευξη.

Οι φοιτητές υποχρεούνται να παρακολουθούν τις διαλέξεις και τα σεμινάρια των μεταπτυχιακών μαθημάτων όπως αυτά προσδιορίζονται στο πρόγραμμα. Τα μεταπτυχιακά μαθήματα συνήθως συνδυάζουν τη διάλεξη με τη σεμιναριακής μορφής ανάπτυξη κάποιων θεμάτων. Στη διάλεξη, ο διδάσκων/-ουσα αναπτύσσει το θέμα και ακολουθεί συζήτηση. Στο σεμινάριο, ένας ή περισσότεροι φοιτητές έχουν την ευθύνη να παρουσιάσουν ένα ζήτημα που εξειδικεύει ορισμένες πλευρές της διάλεξης και να θέσουν τις βάσεις για μια συστηματική, εις βάθος συζήτηση με τους συναδέλφους του. Ο ακριβής κύκλος των διαλέξεων και των σεμιναρίων μαζί με την προτεινόμενη βιβλιογραφία αναγράφονται στον οδηγό του μαθήματος. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/-τριες αξιολογούνται στη βάση της προφορικής συμμετοχής, των σεμιναρίων που παρουσιάζουν και των γραπτών εργασιών που εκπονούν κατά μάθημα.

Οι απόφοιτοι του προγράμματος έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν ερευνητική πρόταση για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής στο Τμήμα, η οποία, αν εγκριθεί, επιτρέπει στον υποψήφιο/-α διδάκτορα να εργαστεί για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος. Κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας υπάρχει τακτική συνεργασία ανάμεσα στον ερευνητή/-τρια φοιτητή/-τρια και στον επόπτη/-τρια καθηγητή/-τρια. Η τελική αξιολόγηση και κρίση της διδακτορικής διατριβής γίνεται από επταμελή εξεταστική επιτροπή στην οποία συμμετέχουν ο επιβλέπων/-ουσα καθηγητής/-τρια, τα άλλα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής και δύο άλλα μέλη ΔΕΠ του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ και της ίδιας ή συγγενούς επιστημονικής ειδικότητας.

Η ανθρωπολογική και ιστορική προσέγγιση του πολιτικού, η ιστορία των πόλεων, οι χωρικές προσεγγίσεις του φύλου, της ταυτότητας και γενικότερα του πολιτισμού, το φύλο, η σεξουαλικότητα και η ιδιότητα του πολίτη, η υγεία, το σώμα και η βιοπολιτική, η κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση της ψυχικής ασθένειας, η συγγένεια, οι τεχνολογικοί μετασχηματισμοί και οι νέες μορφές συσχετικότητας, η εθνογραφία του σχολείου, του αθλητισμού, του ασκητισμού, η θρησκεία και η μετανάστευση, η παιδική και νεανική ηλικία, το φύλο και η εθνική ταυτότητα στη λογοτεχνία, η γελοιογραφία και η πολιτική κριτική, οι πρακτικές της ανάγνωσης σε σχέση με την ταυτότητα και την πολιτική αποτελούν παραδείγματα των τομέων της διδακτορικής έρευνας που διεξάγεται στο Τμήμα μας. Την εύρυθμη λειτουργία του Προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών εγγυάται η μακρά εμπειρία του Τμήματος στη προσφορά μεταπτυχιακών κύκλων μαθημάτων.

## **2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του ΠΜΣ «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία»**

### **ΑΡΘΡΟ 1. ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ**

Το Πρόγραμμα διοικείται από την Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Τμήματος. Η Γ.Σ.Ε.Σ. αποτελεί το αρμόδιο όργανο για θέματα εποπτείας, σχεδιασμού και αξιολόγησης μεταπτυχιακών σπουδών εν γένει και κατά συνέπεια εκφράζει την πολιτική του Τμήματος σχετικά με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα. Την Γ.Σ.Ε.Σ. απαρτίζουν ο Πρόεδρος του Τμήματος, τα μέλη ΔΕΠ και δύο εκπρόσωποι των μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζεται Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.) που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και συντονισμό της Λειτουργίας του Προγράμματος. Η Σ.Ε. απαρτίζεται από τρία μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που έχουν αναλάβει έργο στα πλαίσια του ΠΜΣ. Η Σ.Ε. είναι επίσης αρμόδια για τον καθορισμό των ειδικότερων υποχρεώσεων των μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών που παρακολουθούν το Πρόγραμμα.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. επίσης ορίζεται μέλος ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή ή Αναπληρωτή Καθηγητή ως Διευθυντής Μεταπτυχιακών Σπουδών με έργο την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής του Π.Μ.Σ. Στον Διευθυντή Σπουδών μπορεί να επιτραπεί μερική απαλλαγή από τα διδακτικά του καθήκοντα. Ο Διευθυντής Σπουδών προεδρεύει της Συντονιστικής Επιτροπής, συντονίζει το προσωπικό του Προγράμματος, εποπτεύει των εργασιών του και εφαρμόζει τις αποφάσεις και υποδείξεις των ανωτέρω συλλογικών οργάνων του Προγράμματος. Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. επίσης ορίζεται ως Αναπληρωτής Διευθυντής Μεταπτυχιακών Σπουδών μέλος ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή ή Αναπληρωτή Καθηγητή. Ο

Αναπληρωτής Διευθυντής αντικαθιστά στα καθήκοντά του τον Διευθυντή όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται

Τα Όργανα του Πανεπιστημίου Αιγαίου που επίσης συμμετέχουν στην οργάνωση και την εν γένει λειτουργία του ΠΜΣ είναι τα εξής:

–Η ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ είναι αρμόδια για κάθε θέμα διοικητικού ή οργανωτικού χαρακτήρα που σχετίζεται με τις μεταπτυχιακές σπουδές.

–Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, αρμόδια για τον συντονισμό και την εποπτεία των μεταπτυχιακών προγραμμάτων όλων των Τμημάτων.

## ΑΡΘΡΟ 2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία υλοποιείται από το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Το Πρόγραμμα λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 10 έως 12 του ν. 2083/92.

## ΑΡΘΡΟ 3. Αντικείμενο-Σκοπός

Σκοπός του προτεινόμενου προγράμματος είναι η εξειδίκευση σε ορισμένους τομείς της κοινωνικής και ιστορικής ανθρωπολογίας, η εμβάθυνση στις μεσογειακές, βαλκανικές και ευρωπαϊκές ανθρωπολογικές και ιστορικές σπουδές, η προαγωγή της ανθρωπολογικής έρευνας στη νεοελληνική κοινωνία και ιστορία (από το 19ο αιώνα μέχρι σήμερα) με συγκριτικό προσανατολισμό στον ευρύτερο ιστορικό και πολιτισμικό χώρο στον οποίο εντάσσονται οι κοινωνίες της ελλαδικής χερσονήσου, και τέλος, η κατάρτιση στελεχών εξειδικευμένων στην ανθρωπολογική και ιστορική έρευνα.

Ειδικότερα το Πρόγραμμα σκοπεύει:

–Να προσφέρει στους φοιτητές/-τριές του τις απαραίτητες γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες που θα τους καταστήσουν ικανούς να επιδιώξουν επαγγελματική σταδιοδρομία σε τομείς επιστημονικής εργασίας που σχετίζονται με την κοινωνική ανθρωπολογία και την ιστορία.

–Να προάγει τις Επιστήμες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας τόσο στον τομέα της θεωρίας όσο και της εμπειρικής έρευνας και των συνεπαγόμενων εφαρμογών της.

## ΑΡΘΡΟ 4. Απονεμόμενοι Μεταπτυχιακοί τίτλοι

α. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ)

Το ΠΜΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master's) με δυνατότητα εξειδίκευσης σε μια από τις παρακάτω κατευθύνσεις:

α. Κοινωνική Ανθρωπολογία

β. Ιστορία

β. Διδακτορικό Δίπλωμα

Το ΠΜΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ απονέμει Διδακτορικό Δίπλωμα στην Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία.

## ΑΡΘΡΟ 5. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας ξεκίνησε την λειτουργία Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης διετούς διάρκειας από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002.

## 5.1 ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Ο ανώτατος αριθμός εισακτέων για κάθε ακαδημαϊκό έτος, καθορίζεται με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. Ο αριθμός των υποψηφίων που τελικά θα επιλεγούν συναρτάται με την επίδοση των υποψηφίων κατά τη διαδικασία επιλογής και μπορεί να είναι μικρότερος από τον αριθμό εισακτέων που προσδιορίζεται στη σχετική πρόσκληση ενδιαφέροντος.

## 5.2. Διαδικασία υποβολής αιτήσεων υποψηφίων

### Μεταπτυχιακών

Η πρόσκληση ενδιαφέροντος για την υποβολή υποψηφιοτήτων στο ΠΜΣ. δημοσιεύεται τουλάχιστον δύο μήνες πριν το τέλος Ιουνίου και περιέχει όλες τις πληροφορίες για τον τρόπο υποβολής των αιτήσεων, τα απαραίτητα προσόντα, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τα κριτήρια επιλογής. Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων ορίζεται από την Γ.Σ.Ε.Σ. Οι αιτήσεις είναι έγκυρες αν υποβληθούν απευθείας στη Γραμματεία του Τμήματος ή ταχυδρομηθούν εντός της παραπάνω προθεσμίας.

## 5.3. Διαδικασία Επιλογής υποψηφίων για ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη συμμετοχή στη διαδικασία επιλογής είναι:

- Αίτηση
- Πτυχίο Ανώτατης Σχολής (στην περίπτωση που ο τίτλος έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ)
- Αναλυτική βαθμολογία (ισχύει και για όσους αποκτήσουν πτυχίο μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής)
- Υπόμνημα που να αναφέρονται τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του υποψηφίου καθώς και τους λόγους για τους οποίους επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο (1000-2000 λέξεις).
- Βιογραφικό σημείωμα
- Δύο (2) συστατικές επιστολές.
- Διπλώματα ξένων γλωσσών (αν υπάρχουν)
- Εργασία που έχει κατατεθεί κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών σπουδών.

Στο ΠΜΣ για απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης γίνονται δεκτοί υποψήφιοι οι οποίοι θα πρέπει:

- να είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αντίστοιχων τμημάτων της αλλοδαπής καθώς και πτυχιούχοι Τμημάτων Τ.Ε.Ι., σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 παρ. 12γ του Ν.2916/2001 (ΦΕΚ 114 τ. Α).
- να επιτύχουν σε γραπτές εξετάσεις που πιστοποιούν τη γνωστική επάρκεια στην αγγλική ή στη γαλλική γλώσσα.
- να επιτύχουν σε προφορική συνέντευξη.

Η αξιολόγηση των υποψηφίων, οι οποίοι μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες έχουν προσκομίσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, πραγματοποιείται σε τρεις φάσεις:

1. Η πρώτη φάση αφορά τον έλεγχο των τυπικών προσόντων των υποψηφίων. Απαραίτητη προϋπόθεση μετάβασης στην επόμενη φάση είναι η κατάθεση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών.

2. Στην δεύτερη φάση αξιολόγησης συμμετέχουν όσοι κρίθηκαν επιτυχόντες της α' φάσης και περιλαμβάνει τη διαδικασία των γραπτών εξετάσεων στην ξένη γλώσσα.

3. Η τρίτη φάση αφορά την προσωπική συνέντευξη στην οποία προσέρχονται όλοι οι υποψήφιοι που επέτυχαν στη δεύτερη φάση και πραγματοποιείται στην έδρα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας μετά τις γραπτές εξετάσεις.

Για τον καθορισμό της σειράς επιτυχίας λαμβάνονται υπόψη με συντελεστές βαρύτητας που καθορίζει και μπορεί να αναπροσαρμόζει η Γ.Σ.Ε.Σ.:

- Η επίδοση στην προφορική συνέντευξη
- Η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις γλώσσας
- Ο βαθμός του πτυχίου
- Ο βαθμός σε μαθήματα που ανήκουν σε συναφή γνωστικά αντικείμενα
- Η γενικότερη εικόνα του υποψηφίου που προκύπτει από το υπόμνημα, το βιογραφικό σημείωμα και τις συστατικές επιστολές.

#### 5.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει Επιτροπή Εισαγωγής αποτελούμενη από 3 (τρία) τακτικά και 2 (δύο) αναπληρωματικά μέλη ΔΕΠ η οποία, μετά την ολοκλήρωση των εξετάσεων, συνυπολογίζοντας τις επιδόσεις των υποψηφίων στα προαναφερθέντα κριτήρια επιλογής, καταρτίζει κατάλογο επιλογής των επιτυχόντων και επιλαχόντων και παρουσιάζει τις προτάσεις της στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος.

Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται και κοινοποιούνται ταχυδρομικώς στους ενδιαφερόμενους. Οι τελευταίοι καλούνται να απαντήσουν επίσης γραπτά εντός 7 ημερών αν αποδέχονται ή όχι την ένταξη τους στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα.

Η μη απάντηση μέσα στην παραπάνω προθεσμία από υποψήφιο που έχει επιλεγεί, ισοδυναμεί με παραίτηση από την υποψηφιότητα του. Εφόσον υπάρξουν παραιτήσεις η Γραμματεία ενημερώνει τους αμέσως επόμενους στη σειρά αξιολόγησης από τον σχετικό κατάλογο επιλαχόντων.

#### 5.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής εξέταση σε όλα τα μαθήματα. Επιπλέον συνυπολογίζεται η επιτυχής διεκπεραίωση της διαδικασίας έρευνας, συγγραφής και υποστήριξης της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης, καθώς και η συμμετοχή του σπουδαστή στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του προγράμματος.

##### 5.6.1. ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των υποχρεώσεων των φοιτητών/-τριών κατά τη διάρκεια τριών διδακτικών εξαμήνων και ακολούθως η εκπόνηση Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης (διπλωματικής εργασίας) η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί σε διάστημα όχι μικρότερο του ενός εξαμήνου και όχι μεγαλύτερο των δύο εξαμήνων.

### 5.6.2. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Για κάθε μεταπτυχιακό/-ή φοιτητή/-τρια η Γ.Σ.Ε.Σ. μετά από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής ορίζει σύμβουλο-καθηγητή από το σύνολο των διδασκόντων στο πρόγραμμα. Ο σύμβουλος καθηγητής παρακολουθεί την πορεία του φοιτητή/-τριας, τον συμβουλεύει σε ακαδημαϊκά, οργανωτικά ή διοικητικά θέματα και εισηγείται σε ζητήματα που αφορούν τον συγκεκριμένο/-η φοιτητή/-τρια. Ο ορισμός του συμβούλου – καθηγητή γίνεται αμέσως με την εγγραφή του στο ΠΜΣ και αποβλέπει στην άμεση προσφορά υπηρεσιών για τον προσδιορισμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και την επιλογή του προγράμματος μαθημάτων.

### 5.6.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης απαιτούνται 36 διδακτικές μονάδες και 120 πιστωτικές μονάδες από μαθήματα που προσφέρονται στο Π.Μ.Σ και την εκπόνηση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας Ειδίκευσης.

Οι διδακτικές μονάδες του κάθε μαθήματος είναι τρεις (3) και οι πιστωτικές μονάδες δέκα (10) και αντιστοιχούν σε τρεις ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα. Η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης αντιστοιχεί σε εννέα διδακτικές μονάδες και τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες.

Τα μαθήματα των δύο πρώτων εξαμήνων είναι υποχρεωτικά και η επιτυχής ολοκλήρωσή τους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την παρακολούθηση του τρίτου εξαμήνου. Κατά το τρίτο εξάμηνο οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα α) στην Ανθρωπολογική ή β) την Ιστορική κατεύθυνση. Οι υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο της κατεύθυνσης που επέλεξαν είναι να παρακολουθήσουν το υποχρεωτικό μάθημα της κατεύθυνσης και ένα τουλάχιστον από τα μαθήματα που προσφέρονται σε αυτήν. Το τρίτο μάθημα μπορούν να επιλέξουν είτε από τα μαθήματα της κατεύθυνσης που δεν επέλεξαν είτε από τα υπόλοιπα προσφερόμενα μαθήματα της κατεύθυνσής τους.

Μετά το τέλος του τρίτου εξαμήνου και την κάλυψη των υποχρεώσεών τους οι φοιτητές εκπονούν τη Μεταπτυχιακή Εργασία τους η ολοκλήρωση της οποίας είναι υποχρεωτική για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος.

Το ακριβές πρόγραμμα μαθημάτων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος καθορίζεται από την Γ.Σ.Ε.Σ.

### 5.6.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Οι φοιτητές/-τριες του προγράμματος υποβάλλονται στο τέλος κάθε εξαμήνου σε αξιολόγηση σε όλα τα μαθήματα που διδάχθηκαν στο εξάμηνο αυτό. Οι φοιτητές/-τριες αφενός υπογράφουν στο δελτίο παρουσίας και αξιολόγησης, πιστοποιώντας έτσι τη φυσική τους παρουσία στα μαθήματα και αφετέρου αξιολογούνται από το διδάσκοντα/-ουσα για την προφορική τους συμμετοχή στα μαθήματα. Μέρος ή το σύνολο της αξιολόγησης των φοιτητών/-τριών είναι δυνατόν να καλύπτεται με εργασίες στο αντίστοιχο μάθημα. Οι βαθμολογίες των φοιτητών/-τριών υποβάλλονται από τους διδάσκοντες/-ουσες στη Γραμματεία του Προγράμματος όχι αργότερα από τη λήξη της εξεταστικής περιόδου των αντίστοιχων χειμερινών και εαρινών

εξαμήνων. Η Γραμματεία μεριμνά για την ανάρτηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης στους πίνακες ανακοινώσεων του Προγράμματος.

Αν ένας φοιτητής/-τρια αποτύχει σε κάποιο μάθημα του χειμερινού ή του εαρινού εξαμήνου έχει δικαίωμα να επανεξεταστεί στη δεύτερη εξεταστική. Η δεύτερη εξεταστική τοποθετείται χρονικά τρεις βδομάδες μετά το τέλος της εξεταστικής περιόδου του εαρινού εξαμήνου.

Κανείς φοιτητής/-τρια δεν δικαιούται να έχει εκκρεμότητα σε περισσότερα από ένα μαθήματα ανά εξάμηνο.

Η δεύτερη εξεταστική για τους φοιτητές/-τριες που έχουν εκκρεμότητα στο 3ο εξάμηνο είναι τρεις εβδομάδες μετά το τέλος της εξεταστικής περιόδου του χειμερινού εξαμήνου.

Ο βαθμός του πτυχίου αποτελεί το σταθμισμένο μέσο όρο των βαθμών των μαθημάτων καθώς και της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης. Η στάθμιση γίνεται ανάλογα με τις διδακτικές μονάδες που αντιστοιχούν στο κάθε ένα από αυτά.

#### 5.6.5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Η μεταπτυχιακή εργασία ειδίκευσης είναι συνθετική εργασία που εκτείνεται, όχι περιοριστικά, ανάμεσα σε 12.000 και 15.000 λέξεις, χωρίς τις υποσημειώσεις, τη βιβλιογραφία και τυχόν Παραρτήματα. Βασίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα. Μπορεί επίσης να βασίζεται και σε αρχειακή ή επιτόπια ανθρωπολογική έρευνα. Το θέμα της εργασίας πρέπει να εμπίπτει στα γνωστικά πεδία που καλύπτει το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των εξετάσεων του τρίτου εξαμήνου οι φοιτητές/-τριες τυπικά εισέρχονται στη φάση της εκπόνησης της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης. Για το σκοπό αυτό περιγράφουν το θέμα τους στη στην Γ.Σ.Ε.Σ. καταθέτοντας, στις αρχές του εαρινού εξαμήνου του δεύτερου έτους σπουδών, πρόταση που δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 1000 λέξεις. Η ΓΣΕΣ, αφού προηγηθεί συνεννόηση κάθε φοιτητή/-τρια με τον διδάσκοντα/-ουσα που κρίνεται καταλληλότερος/-η για να επιβλέψει την πραγμάτευση ενός συγκεκριμένου θέματος, επικυρώνει την ανάθεση των διπλωματικών εργασιών και τον ορισμό των αντίστοιχων επιβλεπόντων/-ουσών στις πρώτες συνεδριάσεις του τέταρτου εξαμήνου του προγράμματος.

Η διπλωματική εργασία κατατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος όχι πριν από τη 15η Ιουνίου του δεύτερου έτους του προγράμματος και μέχρι τη 15η Ιανουαρίου του επόμενου έτους. Εάν η εργασία βαθμολογηθεί κατά μέσο όρο κάτω από πέντε (5) μονάδες, ο φοιτητής/-τρια δικαιούται να καταθέσει εκ νέου βελτιωμένη την εργασία του, όχι πριν από δώδεκα μήνες και μέχρι δεκατέσσερις μήνες μετά τη λήξη της τελευταίας προθεσμίας (όπως αναφέρεται παραπάνω). Η βαθμολογία κάθε μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης κοινοποιείται από τη Γραμματεία του Τμήματος όχι αργότερα από έναν μήνα μετά την κατάθεση της αντίστοιχης εργασίας. Κάθε παράταση της μέγιστης προθεσμίας, όπως αυτή παραπάνω ορίζεται, αποκλείεται για οποιαδήποτε αιτία εκτός από τυχόν σημαντικό κώλυμα λειτουργίας του Πανεπιστημίου.

Η Γραμματεία του Τμήματος μεριμνά για τη διανομή των μεταπτυχιακών εργασιών ειδίκευσης στους εξεταστές. Η αξιολόγηση της εργασίας γίνεται από τριμελή εξεταστική επιτροπή που ορίζεται από την Γ. Σ. Ε. Σ. Αντίγραφο των εργασιών που εξετάζονται με επιτυχία κατατίθενται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επίσης, οι φοιτητές/-τριες είναι υποχρεωμένοι να προσκομίσουν στη γραμματεία

περίληψη της εργασίας στην ελληνική και αγγλική γλώσσα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Η περίληψη αποτελεί μια σύντομη περιγραφή του αντικειμένου, της μεθοδολογίας και των συμπερασμάτων της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης και δεν πρέπει να υπερβαίνει τη μια σελίδα.

#### 5.6.6. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι φοιτητές/-τριες που είναι εγγεγραμμένοι στο Π.Μ.Σ. είναι υποχρεωμένοι:

- να παρακολουθούν κανονικά και ανελλιπώς τα μαθήματα του ισχύοντος προγράμματος σπουδών και να παρακολουθούν τις επιστημονικές εκδηλώσεις του Τμήματος.

- να υποβάλλουν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις απαιτούμενες εργασίες.

- να προσέρχονται στις προβλεπόμενες εξετάσεις.

- να σέβονται και να τηρούν τις αποφάσεις των οργάνων καθώς και την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

Η μη τήρηση όλων των παραπάνω, χωρίς σοβαρή και τεκμηριωμένη δικαιολογία, αποτελεί βάση απορριπτικού βαθμού ή αποκλεισμού από το Πρόγραμμα.

#### 5.6.7. ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ – ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα προσφέρει την δυνατότητα υποτροφίας σε μεταπτυχιακούς/-ές φοιτητές/-τριες βάσει των χρηματοδοτικών δεδομένων του Προγράμματος για κάθε ακαδημαϊκό έτος. Οι υποτροφίες δίνονται με βάση την ακαδημαϊκή επίδοση.

Υποτροφία δεν χορηγείται στις περιπτώσεις:

- α) Μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών οι οποίοι λαμβάνουν ήδη υποτροφία από άλλη πηγή

- β) Μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών που είναι δημόσιοι υπάλληλοι και

- είτε πληρώνονται από κάποια δημόσια πηγή

- είτε βρίσκονται σε εκπαιδευτική άδεια μετά αποδοχών

- είτε είναι αποσπασμένοι στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η Συντονιστική Επιτροπή του προγράμματος επανεξετάζει ανά τρίμηνο την πλήρωση των προϋποθέσεων για καταβολή υποτροφιών στους μεταπτυχιακούς/-ές φοιτητές/-τριες. Σε περίπτωση που διαπιστώνεται μη τήρηση των προϋποθέσεων καταβολής, η υποτροφία διακόπτεται.

#### 5.6.8. ΑΠΟΝΟΜΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Μετά την επιτυχή εξέταση στα εξαμηνιαία μαθήματα και την έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας, απονέμεται στον Μεταπτυχιακό/-ή Φοιτητή/-τρια το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης. Στο δίπλωμα αναφέρονται: το ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ο αριθμός του Διπλώματος και η ημερομηνία απονομής, το όνομα, επώνυμο, όνομα πατέρα, και τόπος καταγωγής του μεταπτυχιακού/-ής φοιτητή/-τριας. Ο τίτλος του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης υπογράφεται από κοινού από τον Πρύτανη και τον Προϊστάμενο Γραμματείας ΑΕΙ του Ιδρύματος.

Ο τύπος του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά του όπως: οι διαστάσεις, το χρώμα, το τμήμα, το όνομα, το επώνυμο,

το όνομα πατέρα και τον τόπο καταγωγής του διπλωματούχου είναι ο ίδιος με τον τύπο του πτυχίου, όπως αυτός αναλυτικά ορίζεται στην παρ. 6 της απόφασης Β1/721/1989 (Β' 754). Επιπλέον στο μεταπτυχιακό δίπλωμα αναφέρεται η ειδίκευση.

## ΑΡΘΡΟ 6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

### 6.1 ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Στο ΠΜΣ για απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος γίνονται δεκτοί κάθε χρόνο υποψήφιοι οι οποίοι θα πρέπει:

- να είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, την Ιστορία ή σε συναφές γνωστικό αντικείμενο ελληνικού ή ισότιμου ξένου ΑΕΙ.

- να επιτύχουν σε προφορική συνέντευξη.

- να πιστοποιούν την επαρκή γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας με την υποβολή σχετικών τίτλων σπουδών. Για τους αλλοδαπούς υποψήφιους επιβάλλεται να γνωρίζουν επαρκώς την Ελληνική γλώσσα.

### 6.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΩΝ

Υποψηφιότητα υποβάλλεται με σχετική αίτηση προς την Γραμματεία του Τμήματος, ύστερα από προκήρυξη του Τμήματος ή με πρωτοβουλία του/της ιδίου/ας ενδιαφερομένου/ης. Στην αίτηση πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς η υποβολή της υποψηφιότητας. Την αίτηση συνοδεύουν:

- αναλυτικό βιογραφικό σημείωμα

- τίτλοι σπουδών (επίσημα επικυρωμένα αντίγραφα)

- σχέδιο πρότασης διδακτορικής διατριβής (αντικείμενο έρευνας, περιγραφή μεθοδολογίας, επιμέρους στόχοι, αρχική βιβλιογραφία, προσδοκώμενα αποτελέσματα)

- δύο συστατικές επιστολές.

### 6.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Σε περιπτώσεις που η αίτηση γίνεται μετά από πρωτοβουλία των υποψηφίων, αφού πρώτα γίνει έλεγχος των τυπικών προσόντων των υποψηφίων, συγκροτείται τριμελής Επιτροπή Εισαγωγής από μέλη ΔΕΠ με γνωστικό αντικείμενο συναφές προς το αντικείμενο της προτεινόμενης έρευνας. Μετά από προφορική συνέντευξη και με βάση τις επιστημονικές διαθεσιμότητες του Τμήματος η Επιτροπή εισηγείται προς τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης την αποδοχή ή όχι της υποψηφιότητας.

Σε περιπτώσεις που η αίτηση γίνεται στο πλαίσιο πρόσκλησης ενδιαφέροντος για την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς η αξιολόγηση των υποψηφίων, οι οποίοι μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες έχουν προσκομίσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, πραγματοποιείται σε δύο φάσεις:

- 1.Η πρώτη φάση αφορά τον έλεγχο των τυπικών προσόντων των υποψηφίων. Απαραίτητη προϋπόθεση μετάβασης στην επόμενη φάση είναι αφενός η κατάθεση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών, καθώς και η πιστοποίηση της επάρκειας στην ξένη γλώσσα.

- 2.Η δεύτερη φάση αφορά την προσωπική συνέντευξη που πραγματοποιείται στην έδρα του Τμήματος.

Για τον καθορισμό της σειράς επιτυχίας λαμβάνονται υπόψη με συντελεστές βαρύτητας που καθορίζει και μπορεί να αναπροσαρμόζει η Γ.Σ.Ε.Σ.:

1. Η επίδοση στις Μεταπτυχιακές Σπουδές
2. Η επίδοση στην προφορική συνέντευξη
3. Προηγούμενη Ερευνητική Δραστηριότητα (αν υπάρχει)

Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει Επιτροπή Εισαγωγής αποτελούμενη από 3 (τρία) τακτικά και 2 (δύο) αναπληρωματικά μέλη ΔΕΠ του Τμήματος η οποία:

1. Προβαίνει σε προκαταρκτικό έλεγχο πληρότητας των τυπικών προσόντων. Εφόσον ο υποψήφιος πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις συμμετέχει σε προφορική συνέντευξη από την Επιτροπή σε ημερομηνία για την οποία ενημερώνεται εγγράφως και έγκαιρα από την Γραμματεία του Προγράμματος.

2. Με βάση τις επιδόσεις των υποψηφίων σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής, καταρτίζει κατάλογο επιτυχόντων και επιλαχόντων και παρουσιάζει τις προτάσεις της στη Γ.Σ.Ε.Σ. του ΠΜΣ.

3. Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται στους υποψηφίους μετά την επικύρωση των αποτελεσμάτων από τη Γ.Σ.Ε.Σ., αναρτώνται στους πίνακες του Τμήματος και κοινοποιούνται ταχυδρομικώς στους ενδιαφερόμενους. Οι τελευταίοι καλούνται να απαντήσουν επίσης γραπτά εντός 15 ημερών από την ανάρτηση των αποτελεσμάτων αν αποδέχονται ή όχι την ένταξη τους στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διδακτορικού Διπλώματος, αποδεχόμενοι τους όρους λειτουργίας του.

4. Η μη απάντηση μέσα στην παραπάνω προθεσμία από υποψήφιο που έχει επιλεγεί, ισοδυναμεί με άρνηση αποδοχής. Εφόσον υπάρξουν αρνήσεις η Γραμματεία ενημερώνει τους αμέσως επόμενους στη σειρά αξιολόγησης από τον σχετικό πίνακα. Για τους υποψηφίους που γίνονται δεκτοί, η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης ορίζει τριμελή συμβουλευτική επιτροπή η οποία είναι αρμόδια για την καθοδήγηση και επίβλεψη του υποψήφιου σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εδαφ. β της παρ. 1 του άρθρου 13 και στο εδαφ. Α της παρ. 5 του άρθρου 12 του Ν. 2083/92. Πρόταση για τον ορισμό μελών της τριμελούς εισηγητικής επιτροπής μπορεί να τεθεί από μέλος ΔΕΠ του οικείου Τμήματος.

#### 6.4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Οι υποψήφιοι διδάκτορες έχουν τακτική παρουσία στους χώρους και τις εκδηλώσεις του Πανεπιστημίου. Επίσης έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν στο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του Τμήματος σε θέματα συναφή των ερευνητικών τους ενδιαφερόντων, μετά από εισήγηση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η Γ.Σ.Ε.Σ. κατά την κρίση της, έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από οποιονδήποτε υποψήφιο διδάκτορα, κατά το πρώτο έτος των σπουδών ή σε οποιοδήποτε ενδιάμεσο στάδιο, την παρακολούθηση ανάλογα προς τις ανάγκες που απαιτεί η ομαλή εξέλιξη της έρευνας και διατριβής του, μαθημάτων από το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα ή τη μελέτη θεματικών ενοτήτων. Η επιτυχής παρακολούθηση αποτελεί προϋπόθεση για την συνέχιση του διδακτορικού.

Κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας υπάρχει τακτική συνεργασία ανάμεσα στον υποψήφιο διδάκτορα και στον επιβλέποντα καθηγητή. Ο ερευνητής υποχρεώνεται να υποβάλλει γραπτές εκθέσεις πάνω στην πρόοδο της εργασίας του στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους. Οι υποψήφιοι επίσης παρουσιάζουν σε ετήσια βάση την πρόοδο των σπουδών τους στα πλαίσια των σεμιναρίων.

## 6.5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Μετά την εισαγωγή τους στο Τμήμα, και σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των 2 εξαμήνων από τον ορισμό του θέματος της διατριβής, οι υποψήφιοι διδάκτορες καταθέτουν στην τριμελή συμβουλευτική επιτροπή ολοκληρωμένη ερευνητική πρόταση.

Η ερευνητική πρόταση πρέπει να περιέχει την ακριβή περιγραφή των αντικειμένων της έρευνας, καθώς και κάποιες υποθέσεις εργασίας που να δηλώνουν με συστηματικό και τεκμηριωμένο τρόπο τη σκοπιά και τη θεωρητική προβληματική στην οποία εντάσσεται η έρευνα. Πρέπει επίσης να περιγράφει διεξοδικά το πραγματολογικό πεδίο στη βαθύτερη γνώση του οποίου θα συμβάλει η έρευνα και τις ερευνητικές υποθέσεις. Τέλος, η πρόταση πρέπει να συμπεριλαμβάνει τη μεθοδολογία και το χρονοδιάγραμμα της έρευνας.

## 6.6. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η διάρκεια της εκπόνησης διδακτορικής διατριβής δεν μπορεί να είναι μικρότερη από έξι (6) διδακτικά εξάμηνα, ούτε μεγαλύτερη από δώδεκα (12). Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να δίδεται παράταση του μέγιστου χρόνου για δύο (2) ακόμη εξάμηνα, ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη πρόταση της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύγκλησης του Τμήματος.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μετά από πρόταση της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και ειδικά αιτιολογημένη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύγκλησης είναι δυνατόν να μην προσμετράται συγκεκριμένη χρονική περίοδος στην διάρκεια εκπόνησης της διατριβής.

## 6.7. ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ – ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΘΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ

Η Συμβουλευτική Επιτροπή υποβάλλει προς τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης του Τμήματος έκθεση και ζητά τη σύγκλιση της επταμελούς επιτροπής, η οποία και συγκροτείται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του νόμου. Στην επταμελή εξεταστική επιτροπή συμμετέχουν ο επιβλέπων καθηγητής, τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και τέσσερα άλλα μέλη ΔΕΠ του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι., της ίδιας ή συγγενούς επιστημονικής ειδικότητας.

Μετά την υποβολή της έκθεσης της Συμβουλευτικής Επιτροπής ο υποψήφιος διδάκτωρ υποβάλλει προς εξέταση τη διδακτορική διατριβή με πρωτοκολλημένη αίτηση προς τη Γραμματεία του Τμήματος. Η συγγραφή της διατριβής πραγματοποιείται στην ελληνική γλώσσα. Για τους μη έχοντες την ελληνική ως μητρική γλώσσα είναι δυνατή, μετά από έγκριση της Γ.Σ., η συγγραφή της διατριβής στην αγγλική ή γαλλική γλώσσα με εκτενή περίληψη στην ελληνική (1500-3000 λέξεις).

Η διδακτορική διατριβή υποβάλλεται σε 8 αντίτυπα σχήματος Α4, σταθερά συρραμμένα, με ενάμιση διαστήματα και γράμματα μεγέθους 12 στιγμών. Στο εξώφυλλο αναφέρονται οι ενδείξεις: α) ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ – ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ – ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, β) το όνομα και επώνυμο του υποψήφιου διδάκτορα, γ) ο τίτλος της Διατριβής, δ) η ένδειξη Διδακτορική Διατριβή, ε) η έδρα του Τμήματος και ζ) το έτος. Στο εσώφυλλο αναγράφονται τα ονόματα του Επιβλέποντα Καθηγητή και των μελών

της Τριμελούς Επιτροπής καθώς και η φράση: «η έγκριση διδακτορικής διατριβής από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα». Στην αρχή της Διατριβής δίδεται περίληψη (όχι μεγαλύτερη από 1000 λέξεις) και ακολουθούν ο πίνακας περιεχομένων, το κυρίως κείμενο, η βιβλιογραφία και τα τυχόν Παραρτήματα. Το κείμενο της διατριβής δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 70.000 λέξεις, εξαιρουμένων των Παραρτημάτων.

Τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής μελετούν τη Διατριβή που τους διαβίβασε η Γραμματεία του Τμήματος και αποφαινόμενοι αν η Διατριβή γίνεται δεκτή ως έχει, αν πρέπει να παραπεμφθεί στον υποψήφιο διδάκτορα για συμπληρώσεις ή/και διορθώσεις ή αν απορρίπτεται. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας διόρθωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 2 μήνες. Η απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής διατυπώνεται σε πρακτικό, που συντάσσεται με τη μέριμνα του Επιβλέποντα Καθηγητή και υπογράφεται από όλα τα μέλη της. Το πρακτικό διαβιβάζεται στον Πρόεδρο του Τμήματος και κοινοποιείται στον υποψήφιο διδάκτορα. Η Εξεταστική Επιτροπή με ευθύνη του Επιβλέποντα Καθηγητή, προτείνει στον Πρόεδρο του Τμήματος ημέρα και ώρα της δημόσιας δοκιμασίας του υποψήφιου διδάκτορα αμέσως μετά την κατάθεση της εισήγησής τους, εφόσον η διατριβή έγινε δεκτή ως κατατέθηκε, ή αμέσως μετά την κατάθεση του οριστικού κειμένου, μετά την τυχόν αναπομπή της στον υποψήφιο διδάκτορα για συμπληρώσεις ή /και διορθώσεις. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας διόρθωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 2 μήνες. Δεύτερη αναπομπή δεν επιτρέπεται. Σε περίπτωση απόρριψης της Διατριβής η Εξεταστική Επιτροπή μπορεί να εισηγηθεί τη χορήγηση πιστοποιητικού μεταπτυχιακής έρευνας, εάν κρίνει ότι η έρευνα είναι ικανοποιητική έστω και αν δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως διδακτορική διατριβή.

Η προφορική δοκιμασία του υποψήφιου διδάκτορα γίνεται δημόσια σε τόπο και χρόνο που ορίζεται δέκα τουλάχιστον μέρες πριν με πρόσκληση του Προέδρου του Τμήματος. Η πρόσκληση κοινοποιείται στον υποψήφιο διδάκτορα, στα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής, στα μέλη ΔΕΠ και στους υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος και τοιχοκολλείται στις πινακίδες ανακοινώσεων του Τμήματος σε τρία τουλάχιστον περίβλεπτα σημεία των κτιρίων του Πανεπιστημίου.

Στη διαδικασία της προφορικής δοκιμασίας προεδρεύει ο Πρόεδρος της Εξεταστικής Επιτροπής. Ο λόγος δίνεται πρώτα στον υποψήφιο διδάκτορα, ο οποίος παρουσιάζει με τη βοήθεια σύντομων σημειώσεων και σε χρόνο που δεν υπερβαίνει τα 30 λεπτά, το αντικείμενο της διατριβής του, τον τρόπο έρευνας και εργασίας του, τα πορίσματά του, και παρουσιάζει τα σημεία που κατά τη γνώμη του συνιστούν το πρωτότυπο της διατριβής, καθώς και τη συμβολή της στην ανάπτυξη της επιστήμης. Στη συνέχεια ο Πρόεδρος δίνει το λόγο σε καθένα από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής. Τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής θέτουν ερωτήματα στον υποψήφιο διδάκτορα σχετικά με το θέμα της διατριβής του, το αντικείμενο και τα συμπεράσματα της έρευνάς του. Η συνολική προφορική δοκιμασία δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από τρεις ώρες.

Μετά το τέλος της δοκιμασίας η Εξεταστική Επιτροπή αποσύρεται σε σύσκεψη και αξιολογεί τη διατριβή, την επιστημονική επάρκεια και τη συνολική προφορική δοκιμασία του υποψήφιου διδάκτορα, και τον βαθμολογεί στην κλίμακα: «άριστα», «πολύ καλά», «καλά», «ανεπαρκής». Θεωρείται εγκεκριμένη ως διατριβή και επιτυχών ο υποψήφιος διδάκτωρ που συγκέντρωσε τη σύμφωνη γνώμη τουλάχιστον πέντε μελών της Επιτροπής, και βαθμό κατά πλειοψηφία τουλάχιστον «καλά». Η απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής αναγγέλλεται στον υποψήφιο διδάκτορα ενώπιον του ακροατηρίου της προφορικής δοκιμασίας. Το πρακτικό της Εξεταστικής

Επιτροπής υπογεγραμμένο από όλα τα μέλη της διαβιβάζεται στη Γ.Σ.Ε.Σ. από τον πρόεδρό της. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1 εξάμηνο.

Σε περίπτωση που η επταμελής εξεταστική επιτροπή ζητήσει αλλαγές ή/και διορθώσεις στο κείμενο της διατριβής, τότε ακολουθείται η εξής διαδικασία: α) οι διορθώσεις καταγράφονται σε ειδικό έντυπο δελτίο αντίγραφο του οποίου δίδεται στον υποψήφιο β) οι αλλαγές ή/και διορθώσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν σε διάστημα δύο μηνών και ελέγχονται από μέλος της τριμελούς επιτροπής το οποίο και υπογράφει το δελτίο γ) το δελτίο κατατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος και αποτελεί προϋπόθεση για την ορκωμοσία του/της υποψηφίου.

#### ΑΡΘΡΟ 7. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΜΣ

Η Γ.Σ.Ε.Σ. έχει τη δυνατότητα να τροποποιεί διατάξεις του παρόντος κανονισμού λειτουργίας. Οι τροποποιήσεις εγκρίνονται από τη Σύγκλητο Ειδικής Σύνθεσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

### 3. Προσφερόμενα μαθήματα

#### Α΄ Εξάμηνο

1. Κοινωνική και πολιτική ιστορία του Αρχαίου Κόσμου. Πολιτική και κοινωνία στην ελληνική πόλη-κράτος: ζητήματα ενότητας και διχασμού (Υποχρεωτικό)
2. Θεωρία και ιστορία της σύγχρονης ανθρωπολογικής σκέψης (Υποχρεωτικό)
3. Ανθρωπολογία της θρησκείας, τελετουργίας και συμβολικών συστημάτων (Υποχρεωτικό)

#### Β΄ Εξάμηνο

4. Ιστορικές προσεγγίσεις του εθνικού φαινομένου (Υποχρεωτικό)
5. Ζητήματα πολιτικής και οικονομικής Ανθρωπολογίας (Υποχρεωτικό)
6. Η οικογένεια στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία (Υποχρεωτικό)

#### Γ΄ Εξάμηνο: Ανθρωπολογική κατεύθυνση

7. Εθνογραφία της Ελλάδας και της Νότιας Ευρώπης (Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης)
8. Ανθρωπολογία της συγγένειας και του φύλου (Επιλογής)
9. Ειδικά θέματα Ανθρωπολογίας: Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης (Επιλογής)

#### Γ΄ Εξάμηνο: Ιστορική κατεύθυνση

10. Ζητήματα Ιστορικής Ανθρωπολογίας: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις και η ποιητική της ιστορικής γνώσης (Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης)
11. Ειδικά θέματα ιστοριογραφίας. Η βία στους πρώιμους νεότερους χρόνους (Επιλογής)
12. Πολιτική και κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας (από το Ανατολικό στο Μακεδονικό Ζήτημα) (Επιλογής)

#### Δ΄ Εξάμηνο

Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης

#### 4. Περιλήψεις μαθημάτων

##### Κοινωνική και πολιτική ιστορία του Αρχαίου Κόσμου. Πολιτική και κοινωνία στην ελληνική πόλη-κράτος: ζητήματα ενότητας και διχασμού

- Κωδικός μαθήματος: KIA-1
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό): Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Βασίλης Αναστασιάδης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η αρχαιοελληνική πόλη-κράτος παρουσιάζεται από πολλούς μελετητές ως εξέχον παράδειγμα κοινωνικής και πολιτικής ενότητας, την ίδια ακριβώς στιγμή που μια αντίπαλη μερίδα τους επικαλείται την ίδια την κλασική ιστοριογραφία για να αναδείξει την πόλη σε εστία φατριασμού και πυρήνα κάθε λογής εσωτερικής σύγκρουσης. Στο συγκεκριμένο μάθημα αναδεικνύονται οι συνεκτικές αλλά και οι φυγόκεντρες δυνάμεις οι οποίες εκλύονται μέσα στην πόλη, η στάση των διανοουμένων απέναντι σε αυτές, αλλά και συγκεκριμένα γεγονότα που κατεξοχήν συνδέονται με τη διαχείριση της ανισότητας και της βίας. Η θρησκεία, η νοοτροπία, καθώς και ο ιδιοσυγκρασιακός χαρακτήρας των ελληνικών ανταγωνιστικών αξιών και του ατομισμού, συνιστούν κύριους άξονες των θεμάτων που αναπτύσσονται.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Ο φοιτητής κατανοεί την πολυμορφία των απόψεων, συχνά διστάμενων, όσον αφορά στην ερμηνεία του φαινομένου της πόλης-κράτους ως κοινωνίας ισότιμων πολιτών. Παράλληλα, κατανοεί τη διαφορετικότητα ενός πολιτικού θεσμού, γεγονός που ευνοεί την όξυνση της αναλυτικής ικανότητας των φοιτητών, αλλά και την άσκησή τους στην εφαρμογή συγκριτικών και αναλογικών μεθόδων για την ερμηνεία ιστορικών φαινομένων.
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Θεωρία και ιστορία της σύγχρονης ανθρωπολογικής σκέψης

- **Κωδικός μαθήματος:** KIA-2
- **Τύπος μαθήματος** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Ευθύμιος Παπαταξιάρχης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα παρουσιάζει τη μέθοδο και το αντικείμενο της κοινωνικής ανθρωπολογίας υπό το πρίσμα των διαφορετικών θεωρητικών παραδόσεων του 20ου αιώνα και σε σχέση με τις πολιτικές διαστάσεις του ανθρωπολογικού εγχειρήματος. Οι διαφορετικές θεωρίες εξετάζονται στο πλαίσιο των ιστορικών συνθηκών διαμόρφωσής τους τόσο αυτοτελώς όσο και μέσα από εθνογραφικές «εφαρμογές» τους. Στο πρώτο μέρος σχολιάζονται οι ιστορικές τάσεις της σύγχρονης ανθρωπολογίας και οι "εθνικές" σχολές (Αγγλική, Αμερικανική, Γαλλική), η πρόταση του εξελικτισμού για μια φυσική επιστήμη του κοινωνικού και ο βιολογικός ουνιβερσαλισμός, η τομή με τον εξελικτισμό και τη Βικτωριανή ανθρωπολογία και η γένεση του σύγχρονου ανθρωπολογικού παραδείγματος που βασίζεται στη συμμετοχική παρατήρηση και την εθνογραφία καθώς και η θεωρία της κοινωνικής δομής. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται η επίδραση της δομικής γλωσσολογίας στην ανθρωπολογία και ο ανθρωπολογικός δομισμός του Levi-Strauss η επίδραση του δομισμού στο μαρξισμό και οι κριτικές στον δομισμό όπως η θεωρία της πρακτικής του Bourdieu και η θεωρία της δομοποίησης. Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται η ερμηνευτική ανθρωπολογία και οι σύγχρονες συζητήσεις για την ανθρωπολογική έννοια του πολιτισμού, η θεωρία της κατασκευής στην ανθρωπολογία και οι καταβολές της στις σύγχρονες πολιτικές της ταυτότητας, η κριτική του εθνογραφικού ρεαλισμού υπό το πρίσμα της κειμενικότητας και της χωρικής αποδόμησης και οι εναλλακτικές μορφές εθνογραφίας που βασίζονται στη διατοπικότητα, τη διαλογικότητα και τον αναστοχασμό, οι μετα-κουλτουραλιστικές και μετα-αποικιακές προσεγγίσεις του πολιτισμού και οι επιπτώσεις τους στη μελέτη της πολιτισμικής διαφοράς (σε σχέση με το φύλο, τη φυλή, το έθνος και την τάξη) και τέλος οι σύγχρονες ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της «παγκοσμιοποίησης».
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Παροχή βασικών γνώσεων στα πεδία της ανθρωπολογικής θεωρίας και της εθνογραφικής παραγωγής της ανθρωπολογικής γνώσης καθώς και εξειδίκευση σε ορισμένες πτυχές τους που θα επιλέξει ο φοιτητής
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Με βάση γραπτές εργασίες και προφορική επίδοση στο σεμιναριακό μάθημα
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Ανθρωπολογία της θρησκείας, τελετουργίας και συμβολικών συστημάτων

- Κωδικός μαθήματος: KIA-3
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό): Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Θεόδωρος Παραδέλλης
- Περιεχόμενο μαθήματος: Το μάθημα αναφέρεται στους τρόπους που προσεγγίζονται, αναλύονται και ερμηνεύονται οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και τα θρησκευτικά και κοσμικά τελετουργικά και συμβολικά συστήματα. Συζητούνται σε βάθος οι ανθρωπολογικές θεωρίες και προσεγγίσεις της θρησκείας. Αναλύονται τα συστήματα ταξινόμησης και δόμησης της ανθρώπινης εμπειρίας, η λογική της μαγικής σκέψης και πρακτικής, η τελετουργική πρακτική και οι ανθρωπολογικές προσεγγίσεις στο συμβολισμό. Εξετάζονται επίσης θέματα γνωστικής ανθρωπολογίας, καθώς και ανθρωπολογίας του προσώπου, των συναισθημάτων και του σώματος.
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:
- Προαπαιτούμενα: Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνικά.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Ζητήματα πολιτικής και οικονομικής Ανθρωπολογίας

- Κωδικός μαθήματος: KIA-4
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό): Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 2<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα περιλαμβάνει τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται οι βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του «οικονομικού», εξετάζονται η εμπορευματική ανταλλαγή, το δώρο και ο αντιπραγματισμός, ενώ επιπλέον σχολιάζονται παραδείγματα ανθρωπολογικών θεωρήσεων για τα υλικά αντικείμενα. Τα τελευταία αναλύονται ως εμπορευματικά αγαθά από μια πολιτικο-οικονομική οπτική ή ως φορείς συμβολικών νοημάτων. Εξετάζονται ακόμα διάφορες αντιλήψεις για την ηθική και το συμβολισμό του χρήματος καθώς και αναλυτικές προσεγγίσεις της κατανάλωσης. Η δεύτερη ενότητα καλύπτει βασικά ζητήματα της ανθρωπολογίας του τουρισμού και παρουσιάζει, από μια κριτική σκοπιά, παλαιότερους και νεότερους προβληματισμούς πάνω σε ζητήματα συναφή με τον κοινωνικο-οικονομικό μετασχηματισμό – όπως, για παράδειγμα, την πηγή προέλευσης της κοινωνικής αλλαγής και τη σχέση μεταξύ δομής και δράσης. Στην τρίτη ενότητα του μαθήματος αναλύεται η σχέση της πολιτικής ανθρωπολογίας με την πολιτική επιστήμη και παρουσιάζονται παραδείγματα από μη δυτικές κοινωνίες που καθιέρωσαν την προβληματική της πολιτικής ανθρωπολογίας. Τέλος, εξετάζονται οι κυριότερες προσεγγίσεις του εθνικού και του εθνοτικού (ethnic) φαινομένου και σχολιάζεται η σχέση μεταξύ των σχετικών όρων και αναλυτικών κατηγοριών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον εθνικισμό ως πολιτισμική διαδικασία συγκρότησης της ταυτότητας.

Στόχοι: Η αναγνώριση των σημαντικότερων προβληματικών στα πεδία της οικονομικής ανθρωπολογίας και της πολιτικής ανθρωπολογίας. Η εξοικείωση με τις αναλυτικές ερμηνείες των οικονομικών και πολιτικών σχέσεων και πρακτικών στο πλαίσιο της κριτικής προσέγγισης συγκεκριμένων παραδειγμάτων που αφορούν στην ανταλλαγή, το δώρο, το χρήμα, τις εθνοτικές σχέσεις και τη συγκρότηση της ταυτότητας (εθνικής και εθνοτικής).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η γνωριμία με τις βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του «οικονομικού», την εμπορευματική ανταλλαγή, το δώρο και τον αντιπραγματισμό καθώς και αναλυτικές ερμηνείες για τα υλικά αντικείμενα, το χρήμα και την κατανάλωση. Η ανάλυση παλαιότερων και νεότερων προβληματισμών πάνω σε ζητήματα συναφή με τον κοινωνικο-οικονομικό μετασχηματισμό – όπως, για παράδειγμα, την πηγή προέλευσης της κοινωνικής αλλαγής και τη σχέση μεταξύ δομής και δράσης. Η κατανόηση της προβληματικής της πολιτικής ανθρωπολογίας και, ειδικότερα, των προσεγγίσεων του εθνικού και του εθνοτικού (ethnic) φαινομένου (της σχέσης μεταξύ των σχετικών όρων και αναλυτικών κατηγοριών).
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές παρουσιάσεις και γραπτές εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Η οικογένεια στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία

- Κωδικός μαθήματος: KIA-5
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό): Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 2<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος/ουσας: Μαρία Σταματογιαννοπούλου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο αποσκοπεί στην παρουσίαση βασικών όψεων της ιστοριογραφίας της οικογένειας στον ευρωπαϊκό χώρο (17ος-19ος αιώνας) και παρακολουθεί τη συζήτηση του πεδίου με τις αντίστοιχες έρευνες στον χώρο της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Κατά τη διάρκειά του παρουσιάζονται οι σύγχρονες ιστοριογραφικές τάσεις στο πεδίο της ιστορίας της οικογένειας και της συγγένειας στον ευρωπαϊκό χώρο. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις σχετικές με την καταγωγή και τους μετασχηματισμούς του ευρωπαϊκού συστήματος συγγένειας μελέτες, τις μορφές εγκατάστασης και οικιακής οργάνωσης, τις πρακτικές και το θεσμικό πλαίσιο μεταβίβασης των οικογενειακών αγαθών και τις επιπτώσεις τους στη συγκρότηση της οικιακής/συγγενικής ομάδας, τις ιστοριογραφικές προσεγγίσεις ως προς την ανάδυση νέων μορφών υποκειμενικότητας στον οικιακό χώρο.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να εισάγει τους φοιτητές στη σύγχρονη ιστορική έρευνα στο πεδίο της οργάνωσης της οικιακής ζωής, των μορφών κυκλοφορίας των οικογενειακών αγαθών και της σημασίας των συγγενικών σχέσεων στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τη νεότερη περίοδο. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες εξοικειώνονται με προσεγγίσεις στο πεδίο της ιστοριογραφίας της οικογένειας, μαθαίνουν να συνδέουν ιστορικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις, εξασκούνται στη συνθετική παρουσίαση επιμέρους μελετών.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

G. Iggers, 1999. *Η ιστοριογραφία στον 20ό αιώνα: από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*.

P. Burke, 2002. *Ιστορία και κοινωνική θεωρία*.

P. Burke, 2007 (1991). *The French Historical Revolution. The Annales School, 1929-1989*.

M. Anderson, 1980. *Approaches to the History of the Western Family*.

L. Stone, "Family History in the 1980's. Past Achievements and Future Trends", *Journal of Interdisciplinary History*, XII, 1, 1981, 51-87.

M. Doolittle, "Close Relations? Bringing together Gender and Family in the English History", *Gender and History*, 11, 1999, 542-554.

J. Goody, 1983. *The Development of Family and Marriage in Europe*.

Fr. Heritier, 2005 (1994). *Οι δυο αδελφές και η μητέρα τους. Ανθρωπολογία της αιμομιξίας*.

H. Medick – W. Sabeau, 1984. *Interest and Emotion. Essays on the Study of Family and Kinship*.

J. Goody, J. Thirsk, E.P. Thompson, 1978. *Family and Inheritance in Rural Society in Western Europe, 1200-1800*.

J. Goody, 2008. *Η υφαντική της ιστορίας*.

J. Scott- L.Tilly, 1987. *Women, Work and the Family*.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Συμμετοχή στο εβδομαδιαίο σεμινάριο, προφορικές παρουσιάσεις σχετικών με το μελετώμενο πεδίο ερευνών, που καταλήγουν σε γραπτές εργασίες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Στη βάση της συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία, των προφορικών και γραπτών εργασιών των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Ιστορικές προσεγγίσεις του εθνικού φαινομένου

- **Κωδικός μαθήματος:** KIA-6
- **Τύπος μαθήματος** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χάρης Εξερτζόγλου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα έχει στόχο να προβληματοποιήσει το εθνικό φαινόμενο τοποθετώντας το στα ιστορικά συμφραζόμενα της νεωτερικότητας. Η συζήτηση για τα έθνη και τον εθνικισμό έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα κατά την τελευταία εικοσαετία μέσα σε ένα καινούργιο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που έθεσε υπό αμφισβήτηση πολλές βεβαιότητες για τα έθνη και τα εθνικά κράτη, βεβαιότητες που έτειναν να ταυτίζουν το μεν πρώτα με περίπου φυσικές οντότητες τα δε δεύτερα με αυτονόητες μορφές πολιτικής οργάνωσης. Το μάθημα επιχειρεί να παρακολουθήσει την ιστορική διαμόρφωση της εθνικής ιδέας και των εθνικών θεσμών, δηλαδή την πολιτισμική και κοινωνική επινόησή τους στη βάση παραδειγμάτων από την ευρωπαϊκή ιστορία του δέκατου ένατου και του εικοστού αιώνα. Το μάθημα οργανώνεται σε τρεις ενότητες οι οποίες εξετάζουν,
  - το πρόβλημα της ιστορικότητας του έθνους μέσα από την πρόσφατη θεωρητική συζήτηση
  - η πολιτισμική επινόηση της εθνικής ταυτότητας, γλώσσα, ιστορία, πολιτισμός, φυλή
  - η σχέση του εθνικού λόγου με την διαμόρφωση των επιστημών και των θεσμών
  - η ιδιότητα του πολίτη και η εθνική ιδεολογία

- το έθνος και η παραγωγή της έμφυλης διαφοράς
- το έθνος και η παραγωγή του πληθυσμού
- η παραγωγή του εθνικού συναισθήματος
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα επιδιώκει να εξοικειώσει του φοιτητές/τριες με τις σύγχρονες συζητήσεις για τον εθνικισμό και το εθνικό φαινόμενο στη βάση συγκεκριμένων θεματικών και ιστορικών παραδειγμάτων. Αν και η προσέγγιση του αντικειμένου είναι ιστορική οι φοιτητές έχουν την δυνατότητα να γνωρίσουν ένα φαινόμενο που έχει ιδιαίτερη ισχύ μέχρι σήμερα και να κατανοήσουν τις ιστορικές συνθήκες συγκρότησής του. Οι διαλέξεις και η ανάγνωση συγκεκριμένης βιβλιογραφίας αποσκοπεί στον εμπλουτισμό και την εμπέδωση των γνώσεων των φοιτητών και στην καλλιέργεια της ικανότητάς τους να τοποθετούν τη διαμόρφωση του εθνικισμού σε ιστορικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα.
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:** Στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος υπάρχει πολυσέλιδη ξενόγλωσση και ελληνόγλωσση βιβλιογραφία σχετική με τις θεματικές του μαθήματος. Οι φοιτητές/τριες έχουν πρόσβαση σε αυτήν από την αρχή του μαθήματος.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα βασίζεται σε διαλέξεις του διδάσκοντα και στη συζήτηση που ακολουθεί με βάση βιβλιογραφία. Για την υποστήριξη του μαθήματος χρησιμοποιείται ηλεκτρονική σελίδα στο e-class στην οποία οι φοιτητές/τριες έχουν άμεση πρόσβαση. Κατά την έναρξη των μαθημάτων προτείνονται δύο θεματικές ενότητες με τη σχετική βιβλιογραφία στις οποίες θα εξεταστούν γραπτά οι φοιτητές/τριες σε ορισμένη ημερομηνία. Προτείνονται επίσης θέματα εργασιών τα οποία όσοι συμμετέχουν στο μάθημα οφείλουν να επιλέξουν ως τελική εργασία.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών βασίζεται σε γραπτή εξέταση (30%) και στην κατάθεση γραπτής εργασίας (70%). Τα θέματα για τη γραπτή εξέταση δίνονται από την αρχή των μαθημάτων και οι φοιτητές/τριες καλούνται να προετοιμαστούν δουλεύοντας σε μια διαθέσιμη βιβλιογραφία. Τα θέματα των γραπτών εργασιών προτείνονται από το διδάσκοντα μαζί με μια ενδεικτική βιβλιογραφία από την αρχή του μαθήματος για την καλύτερη προετοιμασία και επίβλεψη των φοιτητών/τριών.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Εθνογραφία της Ελλάδας και της Νότιας Ευρώπης

- **Κωδικός μαθήματος:** KIA-A-1
- **Τύπος μαθήματος** Υποχρεωτικό κατεύθυνσης
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Παναγιώτης Πανόπουλος

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Περιγραφή: Το μάθημα παρουσιάζει εθνογραφικές μελέτες που αφορούν τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και τις άλλες κοινωνίες της νότιας Ευρώπης, με άξονα τη διαπολιτισμική σύγκριση. Οι δύο πρώτες ενότητες αναφέρονται στην ιστορία της εθνογραφικής έρευνας στον συγκεκριμένο χώρο, ως προς τις μεθοδολογικές τάσεις και τις εξειδικεύσεις σε αντικείμενα και πεδία ενδιαφέροντος. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται πιο αναλυτικά τα αντικείμενα στα οποία εστιάστηκε η ανθρωπολογική έρευνα στην Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή της νότιας Ευρώπης, όπως οι μορφές και οι διαφοροποιήσεις της συγγένειας και της οικιακής ομάδας, τα σύμβολα και οι σημασίες της θηλυκότητας και του ανδρισμού, οι πολιτισμικές διαστάσεις του πολιτικού, η συμβολική κατασκευή της εντοπιότητας, η εθνογραφία των εθνικών και εθνοτικών ταυτοτήτων, και ειδικότερα η συγκρότηση της νεοελληνικής πολιτισμικής και εθνικής ταυτότητας, ζητήματα ανθρωπολογίας του σώματος και των συναισθημάτων.

Στόχοι: Σ' αυτό το σεμιναριακό μάθημα, θα εξετάσουμε πώς έχει εφαρμοστεί στο παρελθόν και πώς εφαρμόζεται σήμερα η προβληματική της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη της ελληνικής κοινωνίας και των άλλων κοινωνιών της νότιας Ευρώπης. Θα εστιάσουμε ιδιαίτερα στη μεθοδολογική και θεματολογική ανανέωση της ελληνικής και ευρωπαϊκής εθνογραφίας, που ήρθε ως αποτέλεσμα της εφαρμογής, στη μελέτη της κοινωνίας και του πολιτισμού, των νεότερων θεωρητικών αναζητήσεων και προβληματικών που αναπτύχθηκαν στις ανθρωπολογικές σπουδές κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Θα συγκρίνουμε, τέλος, τις εθνογραφικές προσεγγίσεις Ελλάδας, Μεσογείου και νότιας Ευρώπης ως προς την έκταση, τη θεματολογία, τη μεθοδολογία, καθώς και ως προς τις πολιτικές διαστάσεις της ανάδειξης ενός ιστορικού και γεωγραφικού χώρου σε ενιαίο ερευνητικό αντικείμενο.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η συστηματική εξοικείωση με τη μέθοδο και τις θεματικές της εθνογραφικής έρευνας στην περιοχή της νότιας Ευρώπης. Η ανάδειξη των βασικών ζητημάτων που έχουν μελετηθεί και των δυνατοτήτων για περαιτέρω και εις βάθος έρευνα, σε μεταπτυχιακό και διδακτορικό επίπεδο.
- **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προφορικές παρουσιάσεις από τους φοιτητές/ φοιτήτριες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές παρουσιάσεις, μικρές γραπτές εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, μεγάλη γραπτή εργασία στο τέλος του εξαμήνου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

#### Ανθρωπολογία της συγγένειας και του φύλου

- **Κωδικός μαθήματος:**

KIA-A-2

- **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Μεταπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

2<sup>ο</sup>

- **Εξάμηνο σπουδών:**

|                |
|----------------|
| 3 <sup>ο</sup> |
|----------------|
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

|    |
|----|
| 10 |
|----|
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

|   |
|---|
| 3 |
|---|
- **Όνομα διδάσκουσας:**

|                |
|----------------|
| Βενετία Καντσά |
|----------------|

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η συζήτηση για τη σχέση φύσης και πολιτισμού είναι το κατεξοχήν ερώτημα που έχει απασχολήσει, και συνεχίζει να απασχολεί την ανθρωπολογία. Αρχικά μέσα από μια συζήτηση για τη φυλή, αργότερα για τη συγγένεια, και στη συνέχεια για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, το ενδιαφέρον για τη σχέση «φύση και πολιτισμός», «βιολογία και συγγένεια/φύλο/σεξουαλικότητα», συνεχίζει να κεντρίζει το ενδιαφέρον, αφού φαίνεται να αφορά, σε τελευταία ανάλυση, ζητήματα ταξινόμησης, ένταξης, και αποκλεισμού.

Στο πλαίσιο του μαθήματος επιχειρείται η παρουσίαση και ανάλυση των κυριότερων ανθρωπολογικών προσεγγίσεων που αφορούν στη μελέτη της συγγένειας, του φύλου, και της σεξουαλικότητας. Εξετάζονται οι ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της συγγένειας από τα τέλη του 19<sup>ου</sup> αι. μέχρι σήμερα, αναλύεται το ζήτημα της έμφυλης διαφοροποίησης, παρουσιάζονται οι θεωρίες της κατασκευής και της επιτελεστικότητας, και προσεγγίζεται κριτικά η άποψη ότι οι πλέον διαδεδομένες κοινωνικές μας σχέσεις, συγγενικές, έμφυλες ή σεξουαλικές βασίζονται στη «βιολογία» ή τη «φύση».

Πιο συγκεκριμένα, θα μας απασχολήσουν η σημασία της μελέτης της συγγένειας στην ανθρωπολογία και η σύνδεσή της ως ερευνητικού πεδίου με τα θεωρητικά ρεύματα του εξελικτισμού, του δομολειτουργισμού και του δομισμού κατά την διάρκεια 19<sup>ου</sup> και 20<sup>ου</sup> αι., η ανθρωπολογική ενασχόληση με τις γυναίκες ως υποκείμενα της έρευνας και η μετατόπιση του ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος στους πολλαπλούς τρόπους σχηματισμού των έμφυλων υποκειμένων και της διαπραγματεύσεως των έμφυλων σχέσεων, η επίδραση της θεωρίας της παραστασιακής επιτέλεσης και της queer θεωρίας στην ανάλυση του φύλου και της σεξουαλικότητας, η εκ νέου ανθρωπολογική στροφή, στο τέλος του 20<sup>ου</sup> και τις αρχές του 21<sup>ου</sup> αι., στη μελέτη της συγγένειας, και η εμφάνιση των επονομαζόμενων «νέες μελέτες της συγγένειας»—οι οποίες μελετούν τη χρήση νέων μεθόδων αναπαραγωγής, την εμφάνιση νέων τρόπων συμβίωσης και καινούργιων μορφών γαμήλιων σχέσεων, τη σύνδεση συγγένειας και σεξουαλικότητας και την δημιουργία οικογενειών από άτομα με ομόφυλες ερωτικές πρακτικές.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι η ανάλυση των κοινωνικών και πολιτισμικών συμφραζομένων μέσα στα οποία αναδύονται κάθε φορά τα συστήματα της συγγένειας, οι εννοιολογήσεις του φύλου, και οι αντιλήψεις περί σεξουαλικότητας μέσα από συγκεκριμένα εθνογραφικά παραδείγματα σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, προβληματοποιείται η ίδια η εννοιολόγηση του φύλου και της συγγένειας μέσα από την ενασχόληση με θεωρητικές προσεγγίσεις που αναλύουν το φύλο και τη συγγένεια ως επιτελεστικές πρακτικές.

Ανάμεσα στα μαθησιακά αποτελέσματα περιλαμβάνεται: Η γνωριμία με τα σημαντικότερα θεωρητικά ρεύματα στο πεδίο της ανθρωπολογίας της συγγένειας (εξελικτισμός, θεωρία των ομάδων μονογραμμικής καταγωγής, θεωρία της αγχιστείας, η πολιτισμική προσέγγιση της συγγένειας). Η εξοικείωση με τη χρήση του φύλου στην ανθρωπολογική μελέτη του πολιτισμού (το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τις γυναίκες και το φύλο, το φύλο ως αναλυτικό εργαλείο στην ανθρωπολογία, ανθρωπολογικές προσεγγίσεις του ανδρισμού, ανθρωπολογικές

προσεγγίσεις της σεξουαλικότητας). Η προβληματοποίηση θεωρούμενων ως δεδομένων εννοιών όπως «βιολογία», «φύση», «συγγένεια», «φύλο», «σεξουαλικότητα». Η ανάλυση εθνογραφικών παραδειγμάτων σε διαφορετικούς πολιτισμούς και η κατανόηση σύγχρονων μορφών συγγένειας ως αποτέλεσμα τεχνολογικών μεταβολών και κοινωνικών αλλαγών (η συγγένεια ως συσχετικότητα, νέες μορφές οικογένειας, συγγένεια και αναπαραγωγικές τεχνολογίες). Με την ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/ήτρια αναμένεται να έχει αποκτήσει το θεωρητικό και μεθοδολογικό εκείνο υπόβαθρο που θα του/ης επιτρέπει να κατανοεί τις κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες για τη συγγένεια και το φύλο, να προσεγγίζει και να αναλύει συγγενειακές και έμφυλες σχέσεις σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, και να ερμηνεύει τη συγγένεια και το φύλο συσχετικά με άλλες πλευρές του βίου (για παράδειγμα, θρησκεία, νομικό πλαίσιο, τεχνολογία, κατανάλωση).

- **Προαπαιτούμενα:** Η επιτυχής ολοκλήρωση του πρώτου έτους μεταπτυχιακών σπουδών.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

Butler, Judith. 1990. *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge: New York and London [μτφ. στα ελληνικά *Αναταραχή φύλου. Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια]

Carsten, Janet (ed.). 2000. *Cultures of Relatedness. New Approaches to the Study of Kinship*. Cambridge University Press: Cambridge.

Γιαννακόπουλος, Κώστας. 2006. *Σεξουαλικότητα. Θεωρίες και Πολιτικές της Ανθρωπολογίας*. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.

Collier, Jane Fishburne and Sylvia Junko Yanagisako (eds.).1987. *Gender and Kinship. Essays Toward a Unified Analysis*. Stanford University Press: Stanford, California.

Edwards, Janet, Sarah Franklin, Eric Hirsch, Frances Price, Marilyn Strathern (eds). 1993 (2<sup>nd</sup> edition). *Technologies of Procreation. Kinship in the Age of Assisted Conception*. Routledge: London and New York.

Frankin, Susan & Susan McKinnon (eds.) 2001. *Relative Values. Reconfiguring Kinship Studies*. Duke University Press: Durham & London.

Holy, Ladislav. 1996. *Anthropological Perspectives on Kinship*. Pluto Press: London.

Inhorn, Marcia C. et al. (eds.). 2009. *Reconceiving the Second Sex. Men, Masculinity and Reproduction*. Νέα Υόρκη και Οξφόρδη: Berghahn.

Καντσά, Βενετία, Βασιλική Μουτάφη, Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (επιμ.) 2011 *Μελέτες για το φύλο στην ιστορία και την ανθρωπολογία*. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.

Moore, Henrietta L., 1994. *A Passion for Difference. Essays in Anthropology and Gender*. Polity Press: London.

Parkin, Roger and Linda Stone. 2004. *Kinship and Family. An Anthropological Reader*. Blackwell Publishing.

Strathern, Marilyn 2005 *Kinship, Law and the Unexpected: Relatives are Always a Surprise*. Cambridge: Cambridge University Press.

Weston, Kath. 1998. *longslowburn. Sexuality and Social Science*. . Routledge: New York and London.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**

Το μάθημα αρθρώνεται γύρω από τις διαλέξεις της διδάσκουσας, τη συζήτηση συγκεκριμένων κειμένων σχετικών με το θέμα της εισήγησης και την παρουσίαση ενός σεμιναρίου ή/και εθνογραφίας. Σε κάθε ενότητα όλες/οι οι φοιτήτριες/ές καλούνται να έχουν διαβάσει τα κείμενα που προορίζονται για συζήτηση και να έχουν προετοιμαστεί για αυτή μέσα από σχόλια, σημειώσεις και ερωτήσεις τις οποίες θα αποστέλλουν ηλεκτρονικά. Κάθε φορά μία/ένας φοιτήτρια/ής αναλαμβάνει να παρουσιάσει το αντίστοιχο σεμινάριο της ενότητας.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η βαθμολογία διαμορφώνεται ως εξής:  
α) Συμμετοχή στο μάθημα και στη συζήτηση (20% της συνολικής βαθμολογίας): Σε κάθε ενότητα οι φοιτητές/ήτριες είναι υποχρεωμένοι να προετοιμάζονται στα αντίστοιχα κείμενα που αναφέρονται στον οδηγό του μαθήματος.  
β) Προφορικές παρουσιάσεις και γραπτές εργασίες (30% της συνολικής βαθμολογίας): Κατά την διάρκεια του μαθήματος κάθε φοιτητής/ήτρια θα παρουσιάσει προφορικά δύο θέματα σεμιναρίων/ή και εθνογραφιών στην αντίστοιχη ενότητα, τα οποία στη συνέχεια κατατίθενται γραπτά σε μορφή σύντομης εργασίας.  
γ) Γραπτή εργασία σε θέμα επιλογής (50% της συνολικής βαθμολογίας): Το θέμα της εργασίας αναφέρεται σε θεωρητικά ζητήματα που μας απασχόλησαν στα πλαίσια των διαλέξεων και των σεμιναρίων
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Ειδικά θέματα Ανθρωπολογίας. Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης

- **Κωδικός μαθήματος:** KIA-A-3
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έφη Πλεξουσάκη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα παρουσιάζει μελέτες για τη σχέση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με την κοινωνία και τον πολιτισμό και εθνογραφικές έρευνες με αντικείμενο το σχολείο σε συγκεκριμένα ιστορικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη συγκριτική προσέγγιση κοινωνιών της Νότιας Ευρώπης υπό το πρίσμα των πολιτισμικών νοημάτων της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των αξιών που συνδέονται με το σχολείο και τη μόρφωση.  
Στις ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης διακρίνονται δύο βασικές ερευνητικές κατευθύνσεις. Ο πρώτος στρέφεται γύρω από τη θέση και το ρόλο που έχει το σχολείο σε διαφορετικές κοινωνίες και σε διαφορετικά μέρη του κόσμου, από την οπτική γωνία της «πολιτισμικής μεταβίβασης», όπως την επεξεργάστηκε, κατά κύριο λόγο, η αμερικανική ανθρωπολογία. Από αυτή την οπτική το «δυτικό» σχολείο ως επίσημη μορφή εκπαίδευσης στο σύγχρονο κόσμο είναι μία από τις μορφές πολιτισμικής μεταβίβασης και η διαπολιτισμική σύγκριση διαφορετικών πρακτικών ανατροφής και κοινωνικοποίησης των παιδιών συνιστά τον πυρήνα αυτής της προσέγγισης. Στη διεύρυνση αυτής της προβληματικής, το σχολείο νοείται ως χώρος που διέπεται από ιδιαίτερους πολιτισμικούς κώδικες που φέρουν τη σφραγίδα της «Δύσης» και μάλιστα των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων, και τα ερευνητικά

ερωτήματα αφορούν τις λεκτικές και μη λεκτικές ανταλλαγές στο σχολείο ως μορφές διαπολιτισμικής επικοινωνίας οι οποίες εγγράφονται σε συγκεκριμένες σχέσεις ιεραρχίας.

Σύμφωνα με τη δεύτερη, η ανθρωπολογική προσέγγιση της εκπαίδευσης δεν αποτελεί ένα γνωστικό κλάδο που συγκροτείται με βάση ένα αντικείμενο (την εκπαίδευση στους «άλλους» πολιτισμούς) αλλά μια αναλυτική σκοπιά η οποία εστιάζει στο σχολείο ως ένα επιμέρους κοινωνικό πλαίσιο, πεδίο δράσης των ατόμων που νοηματοδοτείται από το περιεχόμενο που αποδίδουν στις έννοιες «μαθητής», «δάσκαλος» κλπ. Οι μετασχηματισμοί στους οποίους υπόκεινται οι τοπικές κοινωνικές δομές, αξίες και πρακτικές όπως αποτυπώνονται στο εκπαιδευτικό πεδίο κατέχει σημαντική θέση στην προσέγγιση αυτή. Ορισμένες από τις πρόσφατες μελέτες εστιάζουν στις καθημερινές σχολικές πρακτικές και τη συγκρότηση της υποκειμενικότητας μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων κατά τη δράση τους στο εκπαιδευτικό πεδίο.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**

Οι φοιτητές επιδιώκεται: α) να εντοπίζουν τους τρόπους με τον οποίο εκφράζονται οι κοινωνικές και πολιτισμικές ιεραρχίες στην εκπαίδευση

β) να κατανοήσουν τις διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς την έμφαση που δίνουν στις θεσμικές ή στις καθημερινές και άτυπες πλευρές της σχολικής ζωής

γ) να συνδέουν την ανθρωπολογία του σχολείου με την ευρύτερη ανθρωπολογική θεωρία

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Heath Shirley Brice, 1983. *Ways with words: Language, life and work in communities and classrooms*. Cambridge, Cambridge University Press.

Willis Paul, 2012. *Μαθαίνοντας να δουλεύεις. Πώς τα παιδιά εργατικής προέλευσης επιλέγουν δουλειές της εργατικής τάξης*. Gutenberg, Αθήνα, (πρώτη αγγλική έκδοση 1977)

- β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Reed-Danahay Deborah, 1987. «Habitús and cultural identity: Home/School relationships in Rural France». Στο B. Levinson κ.ά (επιμ.), *Schooling the symbolic animal*, Rowman and Littlefield, Lanham Maryland, 2000, 223-236.

Maddox Richard. «Culture, schooling, and the politics of class identity in an Andalusian town», *Comparative Education Review*, vol 38, no 1, February 1994, σ. 88-114.

Abu-Rabia-Queder, 2006. «Between tradition and modernization: understanding the problem of Bedouin female dropout», *British Journal of Sociology of Education*, 27 (1), 3-19.

Philips Susan, 1983. *The invisible culture: Communication in classroom and community on the Warm Springs Reservation*, Longman, New York,.

Philips Susan U., 1972. "Participant structures and communicative competence: Warm Springs children in community and classroom" In C.B. Gadzen, D. Hymes & John-Steiner (eds), *Functions of language in the classroom*, New York, Teachers College Press: 370-394.

Dumont Robert V., 1972. «Learning English and how to be silent: Studies in Sioux and Cherokee classrooms» In C.B. Gadzen, D. Hymes & John-Steiner (eds), *Functions of language in the classroom*, New York, Teachers college Press: 344-369.

Ogbu John U., 1987. "Variability in minority school performance: a problem in search of explanation", *Anthropology and Education Quarterly*, 18 (4), 312-334.

Ogbu John. U., 1982. "Cultural discontinuities and schooling", *Anthropology and Education Quarterly*, 13 (4), 290-307.

Archer L. Francis B., «The impossibility of minority ethnic educational "success"? An examination of the discourses of teachers and pupils in British secondary schools», *European Educational Research Journal*, 7 (1), 89-107.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσίαση και σχολιασμός κειμένων, προβολή ταινιών με θέμα την εκπαίδευση και το σχολείο.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προβολή και σχολιασμών ταινιών, σύντομες γραπτές εργασίες και τελική γραπτή εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Ζητήματα Ιστορικής Ανθρωπολογίας: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις και η ποιητική της ιστορικής γνώσης

|                                      |                         |                    |
|--------------------------------------|-------------------------|--------------------|
| • Κωδικός μαθήματος:                 | KIA-I-1                 |                    |
| • Τύπος μαθήματος                    | Υποχρεωτικό κατεύθυνσης |                    |
| • Επίπεδο μαθήματος:                 |                         | Μεταπτυχιακό       |
| • Έτος σπουδών:                      | 2 <sup>ο</sup>          |                    |
| • Εξάμηνο σπουδών:                   | 3 <sup>ο</sup>          |                    |
| • Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): |                         | 10                 |
| • Αριθμός διδακτικών μονάδων:        | 3                       |                    |
| • Όνομα διδάσκουσας:                 |                         | Ποθητή Χαντζαρούλα |

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο ασχολείται με ιστοριογραφικά ζητήματα τα οποία έχουν αποτελέσει αντικείμενο διαφορετικών πειθαρχιών (κυρίως της ιστορίας και της ανθρωπολογίας) και διαφορετικών γνωστικών πεδίων και αναλύει αυτά τα ζητήματα μέσα από τη διεπιστημονική οπτική. Πρόκειται για κεντρικά ζητήματα και έννοιες που απασχολούν τη σημερινή ιστοριογραφία, όπως το ζήτημα της αφήγησης, της ερμηνείας και της αντιπροσωπευτικότητας, των πηγών και του αρχείου, καθώς και οι έννοιες της μνήμης, του χρόνου, της μαρτυρίας, της κουλτούρας, της εμπειρίας, του φύλου, της υποκειμενικότητας και της ταυτότητας.

Θα εστιάσουμε σε ιστοριογραφικές πρακτικές που διακρίνονται για τη διεπιστημονική προσέγγισή τους και προέκυψαν μέσα από την ανάγκη να εμπλουτιστεί η ιστορική μελέτη με νέα εργαλεία. Η προφορική ιστορία, η ιστορία των νοοτροπιών, η μικροϊστορία, η ιστορία του φύλου, η ιστορία του σώματος και της σεξουαλικότητας καθώς και η ιστορία των συναισθημάτων μετασχημάτισαν την ιστοριογραφική σκέψη και γραφή μέσα από τις μεθοδολογικές, θεωρητικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις τους.

Τα ιστοριογραφικά κείμενα που επιλέχθηκαν έχουν συμβάλει σημαντικά στην ανανέωση της μεθοδολογίας και των αναλυτικών εργαλείων της ιστοριογραφίας.

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- Να διδαχθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ιστοριογραφικές πρακτικές και ιστοριογραφικά παραδείγματα που θα τους επιτρέψουν να εμβαθύνουν σε διεπιστημονικές προσεγγίσεις.

- Να εξοικειωθούν με τη χρήση αναλυτικών εργαλείων διαφορετικών πειθαρχιών, και ιδιαίτερα της κοινωνικής ανθρωπολογίας, στην ιστοριογραφία.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
  - Να κατανοήσουν σε βάθος τις έννοιες και τα ιστοριογραφικά ζητήματα τα οποία απασχολούν τη σύγχρονη ιστοριογραφία.
  - Να χρησιμοποιήσουν νέα αναλυτικά εργαλεία και ερμηνευτικές προσεγγίσεις στις εργασίες και στη διπλωματική εργασία τους – στη μελέτη, δηλαδή, του παρελθόντος.
- **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - Brian Keith Axel, 2002. "Introduction: Historical Anthropology and its Vicissitudes" στο Brian Keith Axel (επιμ.), *From the Margins: Historical Anthropology and its Futures*. Duke University Press, Λονδίνο.
  - Clifford Geertz, "History and Anthropology". *New Literary History*, Vol. 21, No. 2, (1990), pp. 321-335.
  - Natalie Zemon Davis, "The Possibilities of the Past". *Journal of Interdisciplinary History*: 267-275.
  - Carlo Ginzburg, "The Possibilities of the Past [A Comment]". *Journal of Interdisciplinary History*: 277-278.
  - Peter Burke, 1987. *The Historical Anthropology of Early Modern Italy: Essays on Perception and Communication*. Κέιμπριτζ: Cambridge University Press: 3-14.
  - A. Burguière, "L'anthropologie historique et l'école des Annales". *Réflexions Historiographiques* 22 (1999): 39-60.
  - Penelope Papailias, 2005. *Genres of recollection: archival poetics and modern Greece*. Palgrave.
  - Carolyn Steedman, 2001. *Dust: The Archive and Cultural History*, Manchester: Manchester UP.
  - Ρίκα Μπενβενίστε, «Ιστορία και Ανθρωπολογία». *Σύγχρονα Θέματα* 56 (1995): 44-49.
  - Ευθύμιος Παπαταξιάρχης, 1993. «Το παρελθόν στο παρόν. Ανθρωπολογία, ιστορία και μελέτη της νεοελληνικής κοινωνίας». Στο Ε. Παπαταξιάρχης και Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Ανθρωπολογία και παρελθόν. Συμβολές στην Κοινωνική Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια: 13-74.
  - Dipesh Chakrabarty, 2000. *Provincializing Europe: Postcolonial Thought and Historical Difference*. Princeton: Princeton UP.
  - Έφη Αβδελά, 2002. «Διά λόγους τιμής»: βία, συναισθήματα και αξίες στη μετεμφυλιακή Ελλάδα, Αθήνα, Νεφέλη.

Στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος στην πλατφόρμα Open eClass υπάρχει ξενόγλωσση και ελληνόγλωσση βιβλιογραφία σχετική με τις θεματικές του μαθήματος.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις και ενεργή συμμετοχή των φοιτητών στη συζήτηση που ακολουθεί.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Δύο γραπτές εργασίες (2.500 και 5.000 λέξεων), συμμετοχή και συμβολή στο σεμινάριο (περιλαμβάνει «αντίδραση» στα κείμενα, γραπτές ασκήσεις και παρουσιάσεις).
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ειδικά θέματα ιστοριογραφίας. Η βία στους πρώιμους νεότερους χρόνους

- Κωδικός μαθήματος: KIA-I-2
- Τύπος μαθήματος: Επιλογής
- Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό): Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 2<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 3<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκουσας: Ελένη Γκαρά

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Τις τελευταίες δεκαετίες η βία απασχολεί ολοένα και περισσότερο τους κοινωνικούς επιστήμονες και έχει αναδειχθεί σε προνομιακό πεδίο συνάντησης και συνομιλίας διαφόρων κλάδων, ιδίως μάλιστα της ιστορίας και της ανθρωπολογίας. Στο επίκεντρο της σύγχρονης έρευνας βρίσκονται τα νοήματα και οι χρήσεις της βίας, τα πλαίσια εκδήλωσής της, οι πολλαπλές της όψεις και οι διαφορετικοί τρόποι έκφρασής της, καθώς και ο έμφυλος χαρακτήρας της. Το μάθημα ασχολείται με τα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που συνδέονται με τη μελέτη της βίας, τις ιστοριογραφικές προσεγγίσεις, αλλά και τις πρόσφατες τάσεις της ιστορικής έρευνας για τη βία στους πρώιμους νεότερους χρόνους, τόσο ως βιωμένης εμπειρίας όσο και στο επίπεδο του λόγου και των αναπαραστάσεων.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που συμμετέχουν στο σεμινάριο και ανταποκρίνονται πλήρως στις υποχρεώσεις τους, συμπεριλαμβανομένης της τελικής γραπτής εργασίας, μαθαίνουν τις κύριες θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην ιστορική μελέτη και ανάλυση της βίας και εξοικειώνονται με τις έννοιες, τις μεθόδους και τις πηγές που χρησιμοποιούνται στη μελέτη της βίας, ιδίως σε ό,τι αφορά στους πρώιμους νεότερους χρόνους. Επίσης εξοικειώνονται με την κυριότερη επιστημονική βιβλιογραφία και μελετούν σημαντικά κείμενα για το ζήτημα, μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να κατανοούν την πολυπλοκότητα των παραγόντων που επηρεάζουν τις μορφές, τα νοήματα και τις χρήσεις της βίας και οι οποίοι συμβάλλουν στη διαφοροποίηση των εκδηλώσεών της από κοινωνία σε κοινωνία, αποκτούν νέες γνώσεις για τη βία στους πρώιμους νεότερους χρόνους και, τέλος, μελετούν σε βάθος επιμέρους όψεις του ζητήματος στο πλαίσιο της ερευνητικής τους εργασίας.

- **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

Body-Gendrot, Sophie και Pieter Spierenburg (επιμ.), *Violence in Europe: Historical and contemporary perspectives*, Νέα Υόρκη: Springer, 2008.

Carroll, Stuart (επιμ.), *Cultures of violence: Interpersonal violence in historical perspective*, Μπέζινστοουκ: Palgrave Macmillan, 2007.

Dülmen, Richard van, *Theatre of horror: Crime and punishment in early modern Germany*, μτφρ. Elisabeth Neu, Polity Press, 1991.

Johnson, Eric A. και Eric H. Monkkonen (επιμ.), *The civilization of crime: Violence in town and country since the Middle Ages*, Ουρμπάνα: University of Illinois, 1996.

- Levene, Mark και Penny Roberts (επιμ.), *The massacre in history*, Νέα Υόρκη και Οξφόρδη: Berghahn Books, 1999.
- Ruff, Julius R., *Violence in early modern Europe, 1500-1800*, Καίμπριτζ κ.α.: Cambridge University Press, 2001.
- Spierenburg, Pieter, *A history of murder: Personal violence in Europe from the Middle Ages to the present*, Καίμπριτζ: Polity Press, 2008.
- Spierenburg, Pieter, *The prison experience: Disciplinary institutions and their inmates in early modern Europe*, Νιου Μπράνσγουικ και Λονδίνο: Rutgers University Press, 1991.
- Taylor, Scott K., *Honor and violence in golden age Spain*, Νιου Χέιβεν και Λονδίνο: Yale University Press, 2008.
- Thomson, Janice E., *Mercenaries, pirates, and sovereigns: State-building and extraterritorial violence in early modern Europe*, Πρίνστον: Princeton University Press, 1994.
- Watson, Katherine D. (επιμ.), *Assaulting the past: Violence and civilization in historical context*, Νιούκαστλ: Cambridge Scholars Publishing, 2007.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σεμινάριο με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, χρήση οπτικού και κειμενικού υλικού, powerpoint.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Εβδομαδιαίες γραπτές ασκήσεις ή/και προφορικές παρουσιάσεις, τελική γραπτή εργασία.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

### Πολιτική και Κοινωνική Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας (από το Ανατολικό στο Μακεδονικό Ζήτημα)

- **Κωδικός μαθήματος:**
- **Τύπος μαθήματος:**
- **Επίπεδο μαθήματος:**
- **Έτος σπουδών:**
- **Εξάμηνο σπουδών:**
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**
- **Όνομα διδάσκοντος:**
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποσκοπεί στην παρουσίαση-κατανόηση των μηχανισμών παραγωγής και διαμόρφωσης της κυρίαρχης ελληνικής ιδεολογίας μέσα από τις συνέπειές της στις πολιτικές πρακτικές. Η διαδικασία συγκρότησης του ελληνικού επιχειρήματος περί «εθνικών δικαίων», το ασύμπτωτο των εδαφικών «βλέψεων» με τις πολιτικές και εθνολογικές παραμέτρους, η πολιτική διαθεσιμότητα των «αλυτρώτων», η καταστολή της επανάστασης στη Μακεδονία, όπως και οι

ιστοριογραφικές στρεβλώσεις του μακεδονικού ζητήματος είναι ορισμένα από τα θέματα που θα συζητηθούν

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η ιστορικοποίηση των εννοιών και η ανάδειξη των αντινομιών μεταξύ των πηγών και της χρησιμοθηρικής ιστορίας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Σκοπετέα Ε., 1988. *Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα. Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1880)*. Πολύτυπο, Αθήνα.

Ματάλας Π., 2002. Έθνος και Ορθοδοξία. Οι περιπέτειες μιας σχέσης από το «Ελλαδικό» στο Βουλγαρικό σχίσμα, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

Καράβας Σ. 2010. «Μακάριοι οι κατέχοντες την γήν». *Γαιοκτητικοί σχεδιασμοί προς απαλλοτρίωση συνειδήσεων στη Μακεδονία 1880-1909*. Βιβλιόραμα, Αθήνα.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία**

Κωστόπουλος Τ., 2000. *Η απαγορευμένη γλώσσα. Κρατική καταστολή των σλαβικών διαλέκτων στην ελληνική Μακεδονία*, 1<sup>η</sup> έκδ. Μαύρη Λίστα, Αθήνα.

Λυμπεράτος Α., 2009. *Οικονομία, Πολιτική και Εθνική Ιδεολογία. Η διαμόρφωση των εθνικών κομμάτων στη Φιλιππούπολη του 19<sup>ου</sup> αιώνα*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Δέκα μικρές εργασίες, που αφορούν σχολιασμό κειμένων (πηγών) και εκπονούνται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Με φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## **Ε. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Γυναίκες και Φύλο: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις**

### **1.Οργάνωση του Προγράμματος**

ΤΟ Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας οργανώνει και λειτουργεί Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με τίτλο «Γυναίκες και Φύλο: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις» από το ακαδημαϊκό έτος 2002-03 σύμφωνα με την Υ.Α 35101/Β7 (ΦΕΚ 903/4.7.2003 τ.Β').

Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει τα κυριότερα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που θέτουν οι σπουδές για τις γυναίκες και το φύλο στην ανθρωπολογία και την ιστορία, και ασχολείται με τη διερεύνηση του φύλου ως αναλυτικού εργαλείου για την πληρέστερη κατανόηση ζητημάτων που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία, την υγεία, την εκπαίδευση, τη γλώσσα, την τέχνη. Στόχος του είναι η υψηλού επιπέδου εκπαίδευση επιστημόνων και ερευνητών, εξειδικευμένων στις γυναικείες σπουδές και τις σπουδές για το φύλο, οι οποίες/-οι θα είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των σημερινών πολυπολιτισμικών κοινωνιών, συμβάλλοντας στην προώθηση της αρχής της ισότητας στη βάση της ετερότητας σε όλους τους τομείς. Πρόκειται για ένα διεπιστημονικό πρόγραμμα το οποίο συνθέτει την Κοινωνική Ανθρωπολογία με την Ιστορία, και εξετάζει τη διαπλοκή τους με συναφείς επιστήμες, όπως η Οικονομία, η Πολιτική Φιλοσοφία, η Κοινωνιογλωσσολογία, και η Τέχνη.

Ένα επιπλέον καινοτόμο στοιχείο του προγράμματος συνιστούν οι θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις που συνδυάζουν τις γνώσεις από μη δυτικές κοινωνίες και πολιτισμούς σε θέματα φύλου, με τον ανάλογο διάλογο που διεξάγεται στη χώρα μας γύρω από τα ίδια θέματα. Συνεπώς, τα στοιχεία που συνθέτουν τη φυσιογνωμία του ΠΜΣ είναι η διεπιστημονική προσέγγιση την οποία εφαρμόζει ο εξ ορισμού διαπολιτισμικός του προσανατολισμός, καθώς και η έμφαση στις ποιοτικές κυρίως μεθόδους έρευνας και ιδιαίτερα στην εθνογραφική προσέγγιση.

Ειδικότερα το ΠΜΣ στοχεύει στο:

- Να εισάγει τις/ους φοιτήτριες/ές στους κυριότερους σύγχρονους προβληματισμούς για το φύλο στους διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους και πεδία.
- Να συμβάλει στην κατανόηση του έμφυλου χαρακτήρα των κοινωνικών σχέσεων και αντιλήψεων σε τομείς όπως η πολιτική, η εκπαίδευση, η οικονομία, η υγεία, η γλώσσα και η τέχνη
- Να παρέχει υψηλού επιπέδου εκπαίδευση σε κοινωνικά ευαίσθητους τομείς όπου διαμορφώνονται οι πολιτικές της ισότητας και του φύλου.
- Να συνδέσει τις παρεχόμενες γνώσεις με τις διεθνείς εξελίξεις στις σχετικές επιστήμες, ερευνητικές κατευθύνσεις και ειδικότητες.

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι όλων των Τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής καθώς και οι κάτοχοι αναγνωρισμένων τίτλων σπουδών από ομοταγή Πανεπιστήμια της αλλοδαπής. Μετά τη δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης στον ημερήσιο τύπο, και όπως αυτή ορίζει, οι υποψήφιοι υποβάλλουν στο Τμήμα αίτηση συμμετοχής στις εξετάσεις εισαγωγής και βιογραφικό σημείωμα. Οι υποψήφιοι διαγωνίζονται στην αγγλική γλώσσα και συμμετέχουν σε προφορική συνέντευξη. Ο αριθμός εισακτέων κατ' έτος ορίζεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας και δεν υπερβαίνει τους 20.

Για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ) απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των υποχρεώσεων των φοιτητών/-τριών κατά τη διάρκεια 2 διδακτικών εξαμήνων και ακολούθως η εκπόνηση Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης, η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί σε διάστημα ενός εξαμήνου. Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Τίτλου Ειδίκευσης απαιτούνται 90 πιστωτικές μονάδες. Κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε 7,5 πιστωτικές μονάδες και σε τρεις ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα. Η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης αντιστοιχεί σε 30 πιστωτικές μονάδες. Από τα προσφερόμενα μαθήματα των δύο εξαμήνων τα τέσσερα (4) μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου είναι υποχρεωτικά κορμού και τα τέσσερα (4) μαθήματα του εαρινού εξαμήνου είναι υποχρεωτικά κατ' επιλογήν. Οι βασικές μέθοδοι διδασκαλίας του ΠΜΣ είναι α) οι διαλέξεις, εισηγήσεις και ομάδες εργασίας (workshops) από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, προσκεκλημένους καθηγητές και ειδικούς επιστήμονες, β) προφορικές παρουσιάσεις εργασιών που διεξάγονται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου από τους μεταπτυχιακούς/-ές φοιτητές/-τριες με στόχο την ανάπτυξη της αυτενέργειας, γ) εκπόνηση ερευνητικών εργασιών. Οι φοιτητές/-τριες αξιολογούνται στη βάση της προφορικής συμμετοχής και των γραπτών εργασιών που εκπονούν σε κάθε μάθημα. Η επιτυχής παρακολούθηση τους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπόνηση, στο τρίτο εξάμηνο, της Μεταπτυχιακής Ερευνητικής ή Συνθετικής Διατριβής. Η ολοκλήρωση της τελευταίας είναι υποχρεωτική για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ). Το θέμα της ορίζεται ύστερα από συνεννόηση με τους διδάσκοντες/-ουσες στο τέλος του δεύτερου εξαμήνου. Η διπλωματική εργασία κυμαίνεται από 12.000 ως 15.000 λέξεις και ολοκληρώνεται σε διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός εξαμήνου.

## **2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του ΠΜΣ «Γυναίκες και Φύλα»**

### **ΑΡΘΡΟ 1. ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ**

Το Πρόγραμμα διοικείται από τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνθεσης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Τμήματος. Η Γ.Σ.Ε.Σ. αποτελεί το αρμόδιο όργανο για θέματα εποπτείας, σχεδιασμού και αξιολόγησης μεταπτυχιακών σπουδών εν γένει και κατά συνέπεια εκφράζει την πολιτική του Τμήματος σχετικά με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα. Την Γ.Σ.Ε.Σ. απαρτίζουν ο Πρόεδρος του Τμήματος, τα μέλη ΔΕΠ και δύο εκπρόσωποι των μεταπτυχιακών φοιτητριών/-ών.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζεται Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.) που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και συντονισμό της Λειτουργίας του Προγράμματος. Η Σ.Ε. απαρτίζεται από πέντε μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που έχουν αναλάβει έργο στα πλαίσια του ΠΜΣ. Η Σ.Ε. είναι επίσης αρμόδια για τον καθορισμό των ειδικότερων υποχρεώσεων των μεταπτυχιακών φοιτητριών/-ών που παρακολουθούν το Πρόγραμμα.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. επίσης, μέλος ΔΕΠ ορίζεται Επιστημονικός Υπεύθυνος του Προγράμματος με έργο την διεκπεραίωση των διοικητικών υποθέσεων και την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΠΜΣ. Επιπλέον, από την Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζεται Διευθυντής του Προγράμματος μέλος ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή ή Αναπληρωτή Καθηγητή, ο οποίος έχει την εποπτεία του ακαδημαϊκού σκέλους του Προγράμματος.

Την οργάνωση και την εν γένει λειτουργία του ΠΜΣ εποπτεύει η Σύγκλητος Ειδικής Σύνθεσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, αρμόδια για κάθε θέμα διοικητικού ή οργανωτικού χαρακτήρα που σχετίζεται με τις μεταπτυχιακές σπουδές.

## ΑΡΘΡΟ 2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις» εγκρίθηκε το 2002 στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ II, του Μέτρου 4.2 «Προγράμματα υποστήριξης των γυναικών στις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές. Προγράμματα σπουδών και ερευνητικά προγράμματα για τις γυναίκες» και της Κατηγορίας Πράξεων 4.2.1.α. «Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών σε θέματα φύλου και ισότητας». Το ΠΜΣ άρχισε να λειτουργεί το 2003, είναι μονοετές και μονοτηματικό.

## ΑΡΘΡΟ 3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ-ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός του Προγράμματος είναι η εκπαίδευση επιστημόνων και ερευνητών που εξειδικεύονται στις Γυναικείες Σπουδές και στις μελέτες για το φύλο. Το Πρόγραμμα είναι διεπιστημονικό και συνθέτει την Κοινωνική Ανθρωπολογία με την Ιστορία και τη διαπλοκή τους με συναφείς επιστήμες – Οικονομία, Πολιτική, Εκπαίδευση, Κοινωνιογλωσσολογία, Υγεία και Τέχνη. Ένα επιπλέον καινοτόμο στοιχείο του Προγράμματος συνιστούν οι θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις που συνδυάζουν τις γνώσεις από μη δυτικές κοινωνίες και πολιτισμούς σε θέματα φύλου, με τον ανάλογο διάλογο που διεξάγεται στη χώρα μας γύρω από τα ίδια θέματα. Επίσης, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις ποιοτικές μεθόδους έρευνας καθώς και στην εθνογραφική προσέγγιση.

Ειδικότερα το Πρόγραμμα σκοπεύει:

- Να εισάγει τις/τους φοιτήτριες/-ές στους κυριότερους σύγχρονους προβληματισμούς για το φύλο στους χώρους διαφορετικών επιστημονικών κλάδων και πεδίων.

- Να συμβάλει στην κατανόηση του έμφυλου χαρακτήρα των κοινωνικών σχέσεων και ιδεολογιών σε τομείς όπως η εκπαίδευση, η απασχόληση, η κοινωνική πολιτική, η υγεία και η τέχνη.

- Να παρέχει υψηλού επιπέδου εκπαίδευση στους κοινωνικά ευαίσθητους τομείς όπου διαμορφώνονται οι πολιτικές της ισότητας και του φύλου.

- Να συνδέσει τις παρεχόμενες γνώσεις με τις διεθνείς εξελίξεις στις σχετικές επιστήμες, ερευνητικές κατευθύνσεις και ειδικότητες.

Η διαπλοκή διαφορετικών επιστημονικών κλάδων και πεδίων με άξονα το φύλο προσδίδει στο ΠΜΣ «Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις» ένα μοναδικό πλεονέκτημα και το καθιστά ελκυστικό για φορείς, οργανισμούς αλλά και μεμονωμένα άτομα (π.χ. Γραμματεία Ισότητας, ΚΕΘΙ) που προωθούν την ισότητα των φύλων σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και κυρίως στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής.

## ΑΡΘΡΟ 4. ΑΠΟΝΕΜΟΜΕΝΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ

Το ΠΜΣ «Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις» απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master's).

## ΑΡΘΡΟ 5. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας ξεκίνησε την λειτουργία Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης «Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις» μονοετούς διάρκειας από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004.

### 5.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Ο αριθμός εισακτέων κατ' έτος για το ΠΜΣ ορίζεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος και δεν υπερβαίνει τους 20.

### 5.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η πρόσκληση ενδιαφέροντος για την υποβολή υποψηφιοτήτων στο ΠΜΣ δημοσιεύεται στον ημερήσιο τύπο τον Μάιο και περιέχει όλες τις πληροφορίες για τον τρόπο υποβολής των αιτήσεων, τα απαραίτητα προσόντα, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τα κριτήρια επιλογής. Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων ορίζεται από την Γ.Σ.Ε.Σ. Οι αιτήσεις είναι έγκυρες αν υποβληθούν στη Γραμματεία του Προγράμματος ή ταχυδρομηθούν εντός της παραπάνω προθεσμίας. Η διαδικασία επιλογής των υποψηφίων ολοκληρώνεται στις αρχές Ιουλίου.

### 5.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη συμμετοχή στη διαδικασία επιλογής είναι:

- Αίτηση
- Πτυχίο Ανώτατης Σχολής (στην περίπτωση που ο τίτλος έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ).
- Αναλυτική βαθμολογία
- Υπόμνημα που να αναφέρονται τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του υποψηφίου καθώς και οι λόγοι για τους οποίους επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο (1000-2000 λέξεις).
- Βιογραφικό σημείωμα
- Δύο (2) συστατικές επιστολές
- Διπλώματα ξένων γλωσσών (αν υπάρχουν)

Στο ΠΜΣ για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης γίνονται δεκτοί υποψήφιοι οι οποίοι θα πρέπει:

- να είναι πτυχιούχοι όλων των Τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής καθώς και οι κάτοχοι αναγνωρισμένων τίτλων σπουδών από ομοταγή Πανεπιστήμια της αλλοδαπής.
- να επιτύχουν σε γραπτές εξετάσεις που πιστοποιούν τη γνωστική επάρκεια στην αγγλική γλώσσα.
- να επιτύχουν σε προφορική συνέντευξη.

Η αξιολόγηση των υποψηφίων, οι οποίοι μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες έχουν προσκομίσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, πραγματοποιείται σε τρεις φάσεις:

1. Η πρώτη φάση αφορά τον έλεγχο των τυπικών προσόντων των υποψηφίων. Απαραίτητη προϋπόθεση μετάβασης στην επόμενη φάση είναι η κατάθεση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών.

2. Στη δεύτερη φάση αξιολόγησης συμμετέχουν όσοι κρίθηκαν επιτυχόντες της πρώτης φάσης και περιλαμβάνει τη διαδικασία των γραπτών εξετάσεων στην ξένη γλώσσα.

3. Η τρίτη φάση αφορά την προσωπική συνέντευξη στην οποία προσέρχονται όλοι οι υποψήφιοι που επέτυχαν στη δεύτερη φάση και πραγματοποιείται στην έδρα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας μετά την γραπτή εξέταση στην ξένη γλώσσα.

Για τον καθορισμό της σειράς επιτυχίας λαμβάνονται υπόψη με συντελεστές βαρύτητας που καθορίζει και μπορεί να αναπροσαρμόζει η Γ.Σ.Ε.Σ.:

- Η επίδοση στην προφορική συνέντευξη
- Η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις γλώσσας
- Ο βαθμός του πτυχίου
- Ο βαθμός σε μαθήματα που ανήκουν σε συναφή γνωστικά αντικείμενα
- Η γενικότερη εικόνα του υποψηφίου που προκύπτει από το υπόμνημα, το βιογραφικό σημείωμα και τις συστατικές επιστολές.

#### 5.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει Επιτροπή Εισαγωγής αποτελούμενη από πέντε (τακτικά) μέλη ΔΕΠ και ένα (1) αναπληρωματικό η οποία, μετά την ολοκλήρωση των εξετάσεων, συνυπολογίζοντας τις επιδόσεις των υποψηφίων στα προαναφερθέντα κριτήρια επιλογής, καταρτίζει κατάλογο επιλογής των επιτυχόντων και επιλαχόντων και παρουσιάζει τις προτάσεις της στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος.

Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται και κοινοποιούνται ταχυδρομικώς στους ενδιαφερόμενους. Οι τελευταίοι καλούνται να απαντήσουν επίσης γραπτά εντός 7 ημερών αν αποδέχονται ή όχι την ένταξή τους στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα.

Η μη απάντηση μέσα στην παραπάνω προθεσμία από υποψήφιο που έχει επιλεγεί, ισοδυναμεί με παραίτηση από την υποψηφιότητά του. Εφόσον υπάρξουν παραιτήσεις, η Γραμματεία ενημερώνει τους αμέσως επόμενους στη σειρά αξιολόγησης από τον σχετικό κατάλογο επιλαχόντων.

#### 5.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής εξέταση σε όλα τα μαθήματα. Επιπλέον συνυπολογίζεται η επιτυχής διεκπεραίωση της διαδικασίας έρευνας, συγγραφής και υποστήριξης της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης, καθώς και η συμμετοχή της/του φοιτήτριας/-ή στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του προγράμματος.

##### 5.6.1. ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Η χρονική διάρκεια ορίζεται για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης σε τρία διδακτικά εξάμηνα πλήρους φοίτησης με το τελευταίο εξάμηνο να διατίθεται για την εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης (διπλωματικής εργασίας).

##### 5.6.2. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Από τη στιγμή ένταξής τους στο ΠΜΣ, οι φοιτήτριες/-ές κατανέμονται σε ομάδες, για την εποπτεία των οποίων υπάρχει υπεύθυνος σύμβουλος σπουδών. Ο σύμβουλος-καθηγητής ανήκει στο διδακτικό προσωπικό του Προγράμματος, παρακολουθεί την πορεία της φοιτήτριας/-ή, την/τον συμβουλεύει σε ακαδημαϊκά, οργανωτικά ή διοικητικά θέματα και εισηγείται σε ζητήματα που αφορούν την/τον συγκεκριμένη/-ο φοιτήτρια/-ή. Οι σύμβουλοι σπουδών ορίζονται στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους από τη Γ.Σ.Ε.Σ., μετά από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής.

### 5.6.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ) απαιτούνται ενενήντα (90) πιστωτικές μονάδες. Κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε επτάμισυ (7,5) πιστωτικές μονάδες και σε 3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα. Η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης αντιστοιχεί σε τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες.

Από τα προσφερόμενα μαθήματα των δύο εξαμήνων τα τέσσερα (4) είναι υποχρεωτικά κορμού και τα τέσσερα (4) μαθήματα εαρινού εξαμήνου είναι υποχρεωτικά κατ' επιλογήν.

Η επιτυχής παρακολούθηση των μαθημάτων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπόνηση, στο τρίτο εξάμηνο, της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης. Η ολοκλήρωση της τελευταίας είναι υποχρεωτική για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ).

### 5.6.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΜΣ

Η αξιολόγηση των φοιτητριών/-ών γίνεται με βάση την προφορική τους συμμετοχή, τα σεμινάρια που παρουσιάζουν, τις γραπτές εργασίες που εκπονούν κατά μάθημα και τη διπλωματική τους εργασία.

Οι φοιτήτριες/-ές αφ' ενός υπογράφουν στο δελτίο παρουσίας και αξιολόγησης πιστοποιώντας έτσι τη φυσική τους παρουσία στα μαθήματα και αφ' ετέρου αξιολογούνται από τον εκάστοτε διδάσκοντα/-ουσα για την προφορική τους συμμετοχή στις διαλέξεις. Η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική. Η μη παρακολούθηση μαθημάτων συνιστά λόγο διαγραφής από το πρόγραμμα. Στις περιπτώσεις αυτές το θέμα παραπέμπεται στη Γ.Σ.Ε.Σ.

Η/ο φοιτήτρια/-ής δεν δικαιούται να έχει εκκρεμότητες σε περισσότερα από ένα μαθήματα ανά εξάμηνο. Αν αποτύχει σε κάποιο μάθημα του 1ου ή του 2ου εξαμήνου, έχει δικαίωμα να επανεξεταστεί στη δεύτερη εξεταστική η οποία τοποθετείται χρονικά τρεις εβδομάδες μετά το τέλος της εξεταστικής του κάθε εξαμήνου.

### 5.6.5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Με το τέλος της εξεταστικής του Ιουνίου οι μεταπτυχιακές/-οί φοιτήτριες/-ές επιλέγουν το θέμα της διπλωματικής εργασίας τους σε συνεννόηση με έναν επιβλέποντα καθηγητή (μέλος ΔΕΠ του Τμήματος ή άλλου πανεπιστημίου από τους εξωτερικούς συνεργάτες του ΠΜΣ). Η Γ.Σ.Ε.Σ. επικυρώνει την ανάθεση των διπλωματικών εργασιών και τον ορισμό των επιβλεπόντων καθηγητών και συγκροτεί τριμελή επιτροπή, ένα μέλος της οποίας είναι ΔΕΠ του Τμήματος. Η τριμελής επιτροπή βαθμολογεί τη διπλωματική εργασία.

Η διπλωματική εργασία είναι συνθετική εργασία, το ενδεικτικό μέγεθος της οποίας κυμαίνεται μεταξύ 12 και 15 χιλιάδων λέξεων (χωρίς τις υποσημειώσεις, την βιβλιογραφία και τα παραρτήματα). Βασίζεται σε βιβλιογραφική, αρχειακή ή επιτόπια ανθρωπολογική έρευνα και το θέμα της πρέπει να εμπίπτει στα γνωστικά πεδία που καλύπτει το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών. Προσφέρει τη δυνατότητα να κριθεί αλλά και να κατευθυνθεί η ερευνητική/αναλυτική ικανότητα της/του φοιτήτριας/-ή, αντιπροσωπεύει υψηλό επίπεδο ερευνητικής δραστηριότητας και συμβάλλει στην επιστημονική γνώση.

Οι διπλωματικές εργασίες παραδίδονται στη Γραμματεία, όχι νωρίτερα από τις 15 Νοεμβρίου και όχι αργότερα από τις 15 Μαΐου (σε περίπτωση παράτασης ενός εξαμήνου), η οποία μεριμνά για τη διανομή τους στους εξεταστές. Στην περίπτωση που η/ο φοιτήτρια/-ής αδυνατεί να καταθέσει εμπρόθεσμα την διπλωματική της/του εργασία μπορεί σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα και αφού ενημερωθεί σχετικά τη Γραμματεία να πάρει παράταση, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα εξάμηνο (βλ. παραπάνω). Αν δεν καταθέσει την διπλωματική του εργασία στη Γραμματεία πριν τη λήξη της παράτασης, η/ο μεταπτυχιακή/-ός φοιτήτρια/-ής διαγράφεται. Αντίγραφα των διπλωματικών εργασιών που εξετάζονται με επιτυχία κατατίθενται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Επίσης, οι φοιτήτριες/-ές είναι υποχρεωμένοι να προσκομίσουν στη Γραμματεία μια περίληψη της διπλωματικής τους εργασίας στην ελληνική και αγγλική γλώσσα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Η περίληψη αποτελεί μια σαφή και σύντομη περιγραφή των ερευνητικών ζητημάτων (συμπεριλαμβανομένης και της μεθοδολογικής προσέγγισης) καθώς και των συμπερασμάτων της διπλωματικής εργασίας σε μια το πολύ σελίδα.

#### 5.6.6. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι φοιτήτριες/-ές που είναι εγγεγραμμένοι στο ΠΜΣ είναι υποχρεωμένοι:

- να παρακολουθούν κανονικά και ανελλιπώς τα μαθήματα του ισχύοντος προγράμματος σπουδών
- να υποβάλουν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις απαιτούμενες εργασίες
- να προσέρχονται στις προβλεπόμενες εξετάσεις
- να συμμετέχουν στις ακαδημαϊκές δραστηριότητες του προγράμματος
- να σέβονται και να τηρούν τις αποφάσεις των οργάνων καθώς και την
- ακαδημαϊκή δεοντολογία.

#### 5.6.7. ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Για το έτος 2012-2013 ορίζεται ότι το ύψος των διδάκτρων αναλογεί σε πεντακόσια (500) ευρώ.

#### 5.6.8. ΑΠΟΝΟΜΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Μετά την επιτυχή εξέταση στα εξαμηνιαία μαθήματα και την έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας, απονέμεται στη/στο μεταπτυχιακή/-ό φοιτήτρια/-ή το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης. Στο δίπλωμα αναφέρονται: το ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ο αριθμός του Διπλώματος και η ημερομηνία απονομής, το όνομα, επώνυμο, όνομα πατέρα, και τόπος καταγωγής της/του μεταπτυχιακής/-ού φοιτήτριας/-ή. Ο τίτλος του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Ειδίκευσης υπογράφεται από κοινού από τον Πρύτανη και τον Προϊστάμενο Γραμματείας Α.Ε.Ι. του Ιδρύματος.

### 3. Προσφερόμενα Μαθήματα

#### Α' Εξάμηνο

1. Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις των φύλων
2. Γλώσσα, φύλο και σεξουαλικότητα
3. Φύλο, σώμα και υγεία
4. Πρόσωπο, φύλο, σώμα: Παραδείγματα από την Μελανησία και την Αφρική

#### Β' Εξάμηνο

1. Φύλο και ψυχανάλυση
2. Ιστορικές προσεγγίσεις των φύλων
3. Οικονομική ανισότητα, φύλα και ο αναπτυσσόμενος κόσμος
4. Φύλο και υλικός πολιτισμός

### 4. Περιλήψεις Μαθημάτων

#### Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις των φύλων

- Κωδικός μαθήματος: ΓΦ-1
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος: Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Εξάμηνο σπουδών: 1<sup>ο</sup>
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 7,5
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Ευθύμιος Παπαταξιάρχης
- Περιεχόμενο μαθήματος:
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:
- Προαπαιτούμενα: Κανένα.
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνική.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Ιστορικές προσεγγίσεις των φύλων: Ανδρικές ταυτότητες στην Ευρώπη (19ος – 20ός αι.)

- **Κωδικός μαθήματος:** ΓΦ-2
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 7,5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιάννης Γιαννιτσιώτης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Οι διαλέξεις έχουν στόχο να αναδείξουν τον ιστορικό χαρακτήρα των διαφορετικών εκδοχών της ανδρικής ταυτότητας μέσα από παραδείγματα της ευρωπαϊκής ιστορίας. Πρόκειται με άλλα λόγια να μας απασχολήσουν οι αναπαραστάσεις των πολλαπλών μορφών ανδρισμού και οι πρακτικές επιτέλεσής τους σε σχέση με τα μεταβαλλόμενα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και ιδεολογικά συμφραζόμενα τους. Το χρονικό εύρος της συζήτησης εκτείνεται από τα τέλη του 18ου αιώνα μέχρι και την περίοδο του Μεσοπολέμου. Θεωρητική μας αφετηρία αποτελεί η ιστοριογραφική συζήτηση στο πλαίσιο της «ιστορίας των γυναικών», «της ιστορίας του φύλου» της «νέας εργατικής ιστορίας» και της «ιστορίας των αστικών τάξεων» και μεθοδολογική μας επιλογή η υπογράμμιση της αλληλόδρασης μεταξύ των αναλυτικών κατηγοριών φύλο, τάξη, σεξουαλικότητα και ηλικία. Ως πεδία διερεύνησης έχουμε επιλέξει την εργασία, την οικογένεια, την οικία, το έθνος και τον εθνικισμό, τον αστικό χώρο, τους ιατρικούς λόγους γύρω από το σώμα, την έννοια της τιμής και τη βία.  
Στόχοι: Η εξοικείωση των φοιτητριών/φοιτητών με τον ιστορικό χαρακτήρα συγκρότησης των έμφυλων ταυτοτήτων.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η τελική βαθμολογία διαμορφώνεται ως εξής:
  - α. Συμμετοχή στο μάθημα (παρουσιάσεις και γενικότερη δραστηριοποίηση) (30%)
  - β. Μικρή εργασία (20%)
  - γ. Μεγάλη εργασία (50%)
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

## Γλώσσα, φύλο και σεξουαλικότητα

- **Κωδικός μαθήματος:** ΓΦ-4
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 7,5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος/ουσας:** Κώστας Κανάκης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα εστιάζει σε δύο ζητήματα: α) την εξοικείωση με την κοινωνιογλωσσολογική έρευνα που έχει ως αντικείμενο το φύλο και β) μια προσέγγιση της ενδεικτικής σχέσης γλώσσας-φύλου-σεξουαλικότητας. Εστιάζοντας στο φύλο ως αναλυτική κατηγορία στη μελέτη της γλώσσας, θα εξετάσουμε τους τρόπους με τους οποίους τυχόν διαφοροποιείται η γλωσσική παραγωγή των υποκειμένων βάσει το φύλου τους, καθώς επίσης και ζητήματα γλωσσικής ανισότητας και σεξισμού σε όλα τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης. Παράλληλα, θα γίνει σαφής η αλληλεξάρτηση γλωσσικών μοτίβων, έμφυλων σχέσεων και γλωσσικών στάσεων των έμφυλων υποκειμένων. Προφανώς, το φύλο και η σεξουαλικότητα διακρίνονται, σε θεωρητικό επίπεδο. Ωστόσο, εξετάζοντας τον παράγοντα της σεξουαλικότητας και της στενής διαπλοκής του με τη γλώσσα, θα διαπιστώσουμε ότι μια συζήτηση για τη σεξουαλικότητα χωρίς αναφορά στο φύλο είναι ανεδαφική, ενώ, ταυτόχρονα κάθε συζήτηση για τη σεξουαλικότητα που λαμβάνει υπόψη το φύλο επιστρέφει στο συμπέρασμα ότι στο βαθμό που η ετεροκανονικότητα αποτελεί θεσμό, η όποια σχέση μεταξύ φύλου-γλώσσας-σεξουαλικότητας είναι, εν πολλοίς, προδιαγεγραμμένη βάσει ισχυρότατων στερεοτύπων. Παρόλα αυτά, στο βαθμό που η γλώσσα δεν δομείται μόνο από το κοινωνικό γίνεσθαι αλλά και το δομεί με τη σειρά της, υπάρχει πάντα κάποιο περιθώριο διαπραγμάτευσης. Αυτή η διαπραγμάτευση—και το κοινωνικό της κόστος—είναι εμφανής στο λόγο των ατόμων (και των ομάδων) που αρνούνται να συμμορφωθούν με τα προτάγματα της θεσμοθετημένης ετεροκανονικότητας, παίρνοντας αποστάσεις από τα έμφυλα στερεότυπα αλλά και το ρίσκο που ενέχει η μη-ευθυγραμμισμένη γλωσσική, έμφυλη ή/και σεξουαλική συμπεριφορά.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι στόχοι του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες με έννοιες-κλειδιά στην έρευνα γλώσσας και φύλου και γλώσσας και σεξουαλικότητας από τη σκοπιά της γλωσσολογίας (λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη και τα πορίσματα συναφών κλάδων). Οι γνώσεις που παρέχονται σε αυτό το μάθημα προάγουν την κατανόηση του καίριου ρόλου της γλώσσας στη συγκρότηση (την αυτοπαρουσίαση και την ετεροπαρουσίαση) των έμφυλων υποκειμένων, ενώ οι σχετικές δεξιότητες επιτρέπουν την ανάλυση σχετικών δεδομένων με συστηματικό τρόπο.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:** Δεν υπάρχουν εγχειρίδια
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

- Bucholtz, M. & K. Hall. 2004. Theorizing identity in language and sexuality research. *Language in Society* 33(4): 469-515.
- Cameron, D. & D. Kulick. 2003. *Language and Sexuality*. OUP.
- Cameron, D. & D. Kulick (επιμ.). 2006. *The Language and Sexuality Reader*. London: Routledge.
- Canakis, C., Kantsa, V. & K. Yannakopoulos (επιμ.). 2010. *Language and Sexuality: (Through and) beyond Gender*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Press.
- Eckert, P. & S. McConnell-Ginet. 1992. Think practically and look locally: Language and gender as community-based practice. *Annual Review of Anthropology* 21, 461-490.
- Κανάκης, Κ. (επιμ.). 2011. *Γλώσσα και σεξουαλικότητα: Γλωσσολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εικοστός Πρώτος.
- Lakoff, R. 1973. Language and woman's place. *Language in Society* 2: 45-79.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. 2012. Η γυναικεία γλώσσα και η γλώσσα των γυναικών. Στο Ε. Παπαταξιάρχης, Β. Μοντάφη & Β. Καντσά (επιμ.) *Το φύλο τόπος συνάντησης των επιστημών: Ένας πρώτος ελληνικός απολογισμός*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Ochs, E. 1992. Indexing gender. In A. Duranti & C. Goodwin (eds.), *Rethinking Context: Language as an Interactive Phenomenon*. Cambridge: Cambridge University Press, 335-358.
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (επιμ.). 2002. *Γλώσσα – γένος – φύλο*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διάλεξη, συζήτηση, προφορικές παρουσιάσεις.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή άσκηση, δύο γραπτές εργασίες, προφορική παρουσίαση κειμένου.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος (με φυσική παρουσία, εξ αποστάσεως):** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

## Φύλο και υγεία

- **Κωδικός μαθήματος:** ΓΦ-5
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 7,5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος /ουσας:** Ντιάννα Τράκα
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η «υγεία» ως έννοια, ιδίωμα, και κοινωνική αξία διαμορφώνεται από τις επιρροές και τις προκλήσεις της ιστορίας και του πολιτισμού. Η υποκειμενικότητα, η ρευστότητα και η πολιτισμική σχετικότητα που την διακρίνουν, καθιστούν δύσκολο τον «αντικειμενικό» της προσδιορισμό – παρά τις

επανελημμένες ερευνητικές προσπάθειες των διεθνών ιατρικών οργανώσεων να καταλήξουν σε έναν παγκόσμια αποδεκτό ορισμό της υγείας. Ως φαντασιακός στόχος, η αναζήτηση και «εξασφάλιση» της υγείας αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο για την διατήρηση ή μη της καθεστηκυίας τάξης, το οποίο φτάνει τελικά να συγκροτεί ένα ζήτημα πολιτικό και συνάμα ηθικό. Οι κατηγορίες «αρσενικό-θηλυκό» ή «άνδρας-γυναίκα» εκπροσωπούν βασικές έννοιες, τόσο στις συζητήσεις περί υγείας που φιλοξενούν τα ΜΜΕ – οι οποίες στην πραγματικότητα αφορούν τα *προβλήματα* υγείας και τις νόσους – όσο και την περιγραφή του πληθυσμιακού προφίλ της κατανομής μιας νόσου, καθώς συγκροτούν μεταβλητές σε κοινωνικο-επιδημιολογικές έρευνες με θέμα τις διακυμάνσεις των νοσημάτων, ως ένδειξη των κοινωνικών ανισοτήτων σε έναν υπό έρευνα πληθυσμό. Οι συγκεκριμένες κατηγορίες- μεταβλητές είναι επιφανειακές και προσεγγίζουν στο ελάχιστο το βάθος της έννοιας του κοινωνικού φύλου, όπως αυτό νοηματοδοτείται και γίνεται αντιληπτό από τις φεμινιστικές κοινωνικές και ιστορικές θεωρητικές παραδόσεις και αναλυτικές προσεγγίσεις.

Στόχοι του μαθήματος: Η αναγνώριση της χρησιμότητας της αναλυτικής κατηγορίας του κοινωνικού φύλου στο ευρύτερο εννοιολογικό πλαίσιο που περιγράφηκε παραπάνω, και πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο 1) της ιατρικής διάγνωσης (νόσος), 2) της υποκειμενικής αίσθησης της δυσφορίας (ασθένεια), και γ) στο συμφραζόμενο της κοινωνικής κατασκευής και επιτέλεσης της «πάθησης» (αρρώστια). Η εξοικείωση με τη δυναμική αλληλεπίδραση μεταξύ «υγείας» και κοινωνικού φύλου εξετάζεται μέσα από φεμινιστικές, μαρξιστικές, φουκωικές, κ.α. θεωρητικές και αναλυτικές προσεγγίσεις, τις οποίες χρησιμοποιούν συγγραφείς-ερευνητές της κριτικής ιατρικής ανθρωπολογίας, όπως οι : Nancy Scheper-Hughes & Margaret Lock, Arthur Kleinman, Emily Martin, Rayna Rapp, Paul Farmer.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η γνωριμία με 1) τη σχέση μεταξύ κοινωνικού φύλου και την ιατροποίηση και τη διακιβερνικότητα του έμφυλου σώματος και 2) την πρακτική εφαρμογή της τεχνολογίας της «ιατρικής» («παραδοσιακής», «εναλλακτικής», «κλασικής δυτικής ιατρικής»), και 3) την αλληλεπίδραση του κοινωνικού φύλου με την διαμόρφωση της «επιστήμης» και τις «ηθικές» της (π.χ. βιο-ηθική, βιο-εξουσία, βιο-πολιτική). Η εφαρμογή ερευνητικών τεχνικών της ιατρικής ανθρωπολογίας όπως η παρατήρηση σε θεραπευτικούς χώρους, η συλλογή στοιχείων από ιατρικά αρχεία και συζητήσεις σχετικά με ζητήματα υγείας. Η ικανότητα διατύπωσης ενός ερευνητικού «προβληματισμού» ή ερωτήματος που εντάσσεται στο πλαίσιο του μαθήματος και, στην συνέχεια η οργάνωση μιας αντίστοιχης γραπτής ερευνητικής πρότασης.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:** Δεν υπάρχουν εγχειρίδια
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις και σχολιασμός κειμένων, προβολή εθνογραφικών ταινιών, μικρές πρακτικές ασκήσεις για συζήτηση.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές παρουσιάσεις, γραπτές εργασίες, τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος (με φυσική παρουσία, εξ αποστάσεως):** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Φύλο και υλικός πολιτισμός

- **Κωδικός μαθήματος:** ΓΦ-6
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 7,5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έλια Πετρίδου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Μέρος της δύναμης που ασκούν πάνω μας τα αντικείμενα οφείλεται στο ότι τα αγνοούμε θεωρώντας τα ύλη αδρανή, φθαρτή και ως εκ τούτου επουσιώδη. Το μάθημα εστιάζει στους ποικίλους τρόπους που ο υλικός κόσμος όχι μόνο αποτυπώνει το φύλο, αλλά εμπλέκεται ενεργά στη διαμόρφωσή του.

Ο πολιτισμικός καθορισμός της έννοιας της υλικότητας αποτελεί σημείο αφετηρίας του μαθήματος για μια ανθρωπολογική διερεύνηση της σχέσης του ανθρώπου με τον υλικό κόσμο. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κυριότερες θεωρητικές προσεγγίσεις στον υλικό πολιτισμό βασισμένες σε παραδείγματα σχετιζόμενα με το φύλο και προέρχονται από τον χώρο του ενδύματος, της τροφής, του παιχνιδιού και της τεχνολογίας. Επίσης, το φύλο εξετάζεται στο πλαίσιο της κατανάλωσης και των λόγων που αναπτύσσονται γύρω από την «ενοχοποίηση» αλλά και «από-ενοχοποίησή» της.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα αποσκοπεί στο να αποκτήσουν οι φοιτητές/τριες την ικανότητα να κατανοούν τον υλικό πολιτισμό ως έκφραση κοινωνικών σχέσεων και να προσανατολίζουν τη σκέψη τους στα κοινωνικά ζητήματα που τίθενται μέσα από τα αντικείμενα. Στόχος του μαθήματος είναι επίσης να μπορούν αναγνωρίζουν και να εντοπίζουν τους τρόπους με τους οποίους ο υλικός πολιτισμός όχι μόνο εκφράζει έμφυλες σχέσεις αλλά και συμβάλλει στη διαμόρφωσή τους. Μαθαίνουν να συνδέουν πολιτικές και κοινωνικές όψεις του φύλου με τη διαδραστική σχέση των υποκειμένων με τον υλικό κόσμο.

Γενικότερα, μέσα από τον προβληματισμό για το πόσο διακριτή είναι η σχέση του ανθρώπου με τα αντικείμενα, οι φοιτητές/τριες καλούνται να αναπτύξουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν την πολιτισμική σχετικότητα και τους περιορισμούς που θέτει ένας πολιτισμός στον τρόπο σκέψης. Μέσα από την εξέταση των θεωρητικών ρευμάτων στη μελέτη του υλικού πολιτισμού αλλά και των παραδειγμάτων που τα συνοδεύουν μαθαίνουν να αναγνωρίζουν την ποικιλία των θεωρητικών προσεγγίσεων και να διακρίνουν τις διαφορές τους.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**

β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Γιαλούρη, Ε. (επιμ.) 2012. *Υλικός Πολιτισμός: η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Tilley, C. 2001. «Ethnography and Material Culture». Στο P. Atkinson κ.α. (επιμ.)

- Handbook of Ethnography*. London: Sage, σελ. 258-271.
- Miller, D. 2010. *Stuff*. Cambridge: Polity.
- Woodward, I. 2007. *Understanding Material Culture*. London: Sage.
- Πεντετζή, Μ. 2012. *Το φύλο της τεχνολογίας και η τεχνολογία του φύλου*. Αθήνα: Εκκρεμές.
- Slater, D. 1997. *Consumer Culture and Modernity*. Polity Press.
- Nava, M. 2000) 'Modernity tamed? Women shoppers and the rationalization of consumption in the inter-war period' στο M. Andrews και M. Talbot (επιμ.) *All the World and Her Husband*. Cassell.
- Blomley, N. 1996. «'I'd like to dress her all over': masculinity, power and retail space».
- N. Wrigley και M. Lowe (επιμ.). *Retailing, Consumption and Capital. Towards the new retail geography*. Harlow: Longman.
- Βλαχούτσικου, Χ. 1991. «Να χαρώ κι εγώ το σπίτι μου και το κλειδί απ' τα μέσα. Γυναίκες και κατανάλωση σ' ένα χωριό της Βοιωτίας». *Σύγχρονα Θέματα* 45, σ. 94-100.
- Naji M. 2009. «Gender and materiality in the making: the manufacture of Sirwan femininities through weaving in Southern Morocco». *Journal of Material Culture* 14 (1): 47-73.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διάλεξη, συζήτηση, προβολή οπτικοακουστικού υλικού, παρουσιάσεις φοιτητών, εργασίες.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Συμμετοχή στο μάθημα, παρουσιάσεις, δύο εργασίες, εξέταση.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

## Ψυχανάλυση και φύλο

- **Κωδικός μαθήματος:** ΓΦ-7
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1<sup>ο</sup>
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 7,5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Γιαννακόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος :** Το σεμινάριο επικεντρώνεται στην διερεύνηση της σχέσης μεταξύ κοινωνικού/πολιτισμικού και ψυχικού στις μελέτες για το φύλο και τη σεξουαλικότητα. Επισημαίνεται η σπουδαιότητα της διερεύνησης αυτής στο βαθμό που ο τρόπος που βιώνουμε τις πολιτισμικές αντιλήψεις για το φύλο και τη σεξουαλικότητα δεν είναι τόσο νοητικός και συνειδητός όσο ψυχικός και ασυνειδητός. Το συγκεκριμένο σεμινάριο αποτελείται από δύο ενότητες. Η πρώτη

εστιάζει στην εξέταση του διαλόγου μεταξύ ανθρωπολογίας και ψυχανάλυσης και κυρίως μεταξύ ψυχαναλυτικής έμπνευσης ανθρωπολογικών μελετών και ανθρωπολογικής/εθνογραφικής κατεύθυνσης ψυχαναλυτικών έργων. Ο διάλογος αυτός που έχει αρχίσει ήδη από τις αρχές του 20ου αιώνα, επικεντρώνεται στο φύλο, την σεξουαλικότητα και την συγγένεια αφού οι θεματικές αυτές βρίσκονται στο επίκεντρο των ψυχαναλυτικών μελετών. Στις ψυχαναλυτικές έμπνευσης ανθρωπολογικές μελέτες θα συμπεριληφθούν και εκείνες που δεν θεωρούνται ότι προέρχονται από μία αυστηρά προσδιορισμένη «ψυχαναλυτική ανθρωπολογία» αλλά και από την ανθρωπολογία των συναισθημάτων (affects) και της ενσωμάτωσης. Η δεύτερη ενότητα αφορά τον διάλογο με την ψυχανάλυση που έχουν επιχειρήσει ήδη από την δεκαετία του '70 οι σπουδές του φύλου και της σεξουαλικότητας. Στο πλαίσιο της ενότητας αυτής θα εξεταστεί και η χρήση της ψυχανάλυσης αλλά και της ανθρωπολογίας σε τρέχοντα πολιτικά ζητήματα που σχετίζονται με την συγγένεια και την σεξουαλικότητα. Υποστηρίζεται ότι η σημασία του εγχειρήματος του συνεχιζόμενου έντονου διαλόγου μεταξύ αφενός της ψυχανάλυσης και αφετέρου της ανθρωπολογίας και των φεμινιστικών/queer σπουδών, δεν έγκειται τόσο στην αναζήτηση μιας συμπληρωματικής -κοινωνιο-λογικής και ψυχαναλυτικής- προσέγγισης όσο στο ότι ο διάλογος, η συνάντηση αυτή προϋποθέτουν την επανεξέταση των επιστημολογικών θεμελίων των συνομιλητριών επιστημών.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να εξοικειώσει τις φοιτήτριες/-ές με τον διάλογο της ψυχανάλυσης με τις θεωρίες του φύλου και την ανθρωπολογία.
- **Προαπαιτούμενα :** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

**α) Εγχειρίδια του μαθήματος :**

Freud S. 1993/1912-1913 *Totem et tabou*. Paris : Gallimard.

*L'Homme. Revue française d'anthropologie*, τεύχος 149, Ιανουάριος-Μάρτιος

Αφιέρωμα: "Anthropologie psychanalytique".

Butler J., 2009. *Η ψυχική ζωή της εξουσίας*. (μτφρ. Τ. Μπέτζελος), Αθήνα: Πλέθρον.

**β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Lévi-Strauss Cl. 1985. *La potière jalouse*. Paris: Plon.

Gillison G. 1993. *Between Culture and Fantasy. A New Guinea Highlands Mythology*. Chicago: Chicago University Press.

Heald S.- Deluz A. (eds) 1994. *Anthropology and Psychoanalysis. An encounter through culture*. London & New York: Routledge.

Favret-Saada J. 2009. *Désorceler*. Paris : Editions de l'Olivier.

*Εκ των Υστέρων*. Ψυχαναλυτικό περιοδικό. Αφιέρωμα «Ψυχανάλυση και κοινωνική ανθρωπολογία» (επιμέλεια: Κ. Γιαννακόπουλος) Αθήνα: Εξάντας.

Mitchell J. 1974. *Psychoanalysis and Feminism*. London: Allen Lane.

Rose J. 1986. *Sexuality in the Field of Vision*. London-New York: Verso.

Σταυρακάκης Γ., 2008. *Ο Λακάν και το πολιτικό*. Αθήνα: Ψυχογιός.

Zizek S. 2006. *Το υψηλό αντικείμενο της ιδεολογίας*. Αθήνα: Scripta.

Edelman L. 2004. *No Future. Queer Theory and the Death Drive*. Durham and London: Duke University Press.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι :** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων από τις φοιτήτριες/ές.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Συμμετοχή στο σεμινάριο, γραπτές εργασίες, τελική γραπτή εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος :** Με φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

**Οικονομική ανισότητα, φύλα και ο αναπτυσσόμενος κόσμος**

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΓΦ-8

- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό μάθημα
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2<sup>ο</sup>
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 3
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 7,5
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χριστόδουλος Μπέλλας
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η θεματολογία του μαθήματος καλύπτει θεωρίες για την οικονομική ισότητα και ευημερία. Εξετάζονται υπό το πρίσμα αυτών των θεωριών ζητήματα που αφορούν έμφυλες οικονομικές σχέσεις εντός των οικιακών ομάδων του αναπτυσσόμενου κόσμου. Γίνεται αναφορά σε σχετικές μελέτες που έχουν γίνει στην Ινδία και στο Μπανγκλαντές και ιδιαίτερα στο ζήτημα των «χαμένων» γυναικών στην Ινδία την Κίνα και την Βόρειο Αφρική. Επιστέγασμα είναι η αναστοχαστική αποτίμηση της εφαρμογής της θεωρίας των ανθρώπινων δυνατοτήτων, όπως έχει διαμορφωθεί από τον Amartya Sen και την Martha Nussbaum, στο πεδίο των έμφυλων σχέσεων.
- **Επιδιδώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Επιδίδεται:
  - Η θεμελίωση της προβληματικής σχετικά με την οικονομική ανισότητα με πεδίο εφαρμογής τις έμφυλες σχέσεις στον αναπτυσσόμενο κόσμο.
  - Η κατανόηση εναλλακτικών προσεγγίσεων των εννοιών της ανισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της κοινωνικής ευημερίας με πεδίο αναφοράς τις έμφυλες οικονομικές σχέσεις στο αναπτυσσόμενο κόσμο.
  - Η δυνατότητα πραγματοποίησης συγκρίσεων και εντοπισμού αναλογιών και διαφορών στις έμφυλες σχέσεις ανάμεσα στον αναπτυσσόμενο και στον λεγόμενο αναπτυγμένο κόσμο.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

John Rawls, 2001. *Θεωρία της Δικαιοσύνης*, Κεφάλαια 2 και 3. Εκδόσεις Πόλις.

Amartya Sen, 2004, *Επανεξετάζοντας την Ανισότητα*, Κεφάλαια 2,3,4,5. Εκδόσεις Αναστοχασμός (Καστανιώτης).

X. Μπέλλας (σημειώσεις υπό έκδοση έργου), *Η Ιστορία της Έννοιας της Κοινωνικής Ευημερίας*, Κεφάλαια 2 και 4.

Sen, A. K., 1984. «Family and food: sex bias in poverty». Στο *Resources, Values, and Development* A. K. Sen (επιμ.). Harvard University Press, Cambridge, Mass: 346-368.

Partha Dasgupta, 1993. *An Inquiry into Well Being and Destitution*, Κεφάλαιο 11 «Food , Care and Work: The Household as an Allocation Mechanism»: 304-336.

Debraj Ray, 1998. *Development Economics*, Κεφάλαιο 8, ειδικά σελίδες 279-288.

The World Bank, 2006. *World Development Report Equity and Development*. (1. Introduction: 18-23 ; 2. Inequality within countries: Individuals and groups: 28-55).

A.K. Sen, 1992. «Missing women. Social inequality outweighs women's survival advantage in Asia and north Africa». *British Medical Journal* vol 304: 586-7.

A.K. Sen, 2003. «Missing women—revisited Reduction in female mortality has been counterbalanced by sex selective abortions». *British Medical Journal* vol. 327: 1297-8.

Ansley J. Coale (1991) «Excess Female Mortality and the Balance of the Sexes in the Population: An Estimate of the Number of "Missing Females"». *Population and Development Review*, Vol. 17 : 517-523.

The Economist 6-10 March 2010: 61-64 «The Worldwide war on baby girls».

Martha C. Nussbaum , 2001. *Women and Human Development. The Capabilities Approach*. Cambridge University Press. (Introduction :1-33, In Defense of Universal Values: 34-110.

Adaptive Preferences and Women's Options: 110-166).

Martha C. Nussbaum and A.K.Sen (επιμ.), 1993. *The Quality of Life*. Oxford University Press.

(Part III Women's Lives and Gender Justice. Julia Annas. *Women and the Quality of Life: Two Norms or One?* :279-302. Onora O' Neill. Justice, Gender and International Boundaries. :303-335).

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Συνδυασμός διαλέξεων και παρουσιάσεων εργασιών των φοιτητριών και φοιτητών. Στις τρεις πρώτες εβδομάδες παρουσιάζονται από τον διδάσκοντα και συζητούνται οι έννοιες της ευημερίας, ισότητας και δικαιοσύνης χωρίς να γίνει ειδική αναφορά στα φύλα. Στις επόμενες τέσσερις εβδομάδες φοιτήτριες / -ές παρουσιάζουν τη θεματολογία που αφορά τις έμφυλες διακρίσεις που γίνονται στα φτωχά νοικοκυριά του αναπτυσσόμενου κόσμου. Στις επόμενες πέντε εβδομάδες φοιτήτριες/ --ές παρουσιάζουν τη θεματολογία που αφορά στην εξέταση της καταλληλότητας της θεωρίας των ανθρώπινων δυνατοτήτων για την δημιουργία μιας συνιβερσαλιστικής φεμινιστικής φιλοσοφικής προσέγγισης.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Την τελευταία ώρα της τρίτης εβδομάδας θα γίνει γραπτή δοκιμασία που αντιστοιχεί στο 20% του συνολικού βαθμού. Την τελευταία ώρα της έβδομης εβδομάδας θα γίνει γραπτή δοκιμασία που αντιστοιχεί στο 20% του συνολικού βαθμού. Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων η κάθε φοιτήτρια θα παραδώσει εργασία περίπου 5.000 λέξεων στην οποία θα αναπτύσσει το ίδιο ή παρόμοιο θέμα με εκείνο που είχε παρουσιάσει στο πλαίσιο των συναντήσεων που προηγήθηκαν. Η εργασία αλλά και η γενικότερη παρουσία και συμμετοχή κατά τη διάρκεια του μαθήματος καθορίζει κατά 60% τον τελικό βαθμό.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική. Απαιτείται η δυνατότητα άριστης κατανόησης σχετικών κειμένων στην αγγλική γλώσσα.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

### Πρόσωπο, Φύλο και Σώμα: Παραδείγματα από την Μελανησία και την Αφρική

- **Κωδικός μαθήματος:** ΓΦ-9
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 7,5

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Αιμίλιος Τσεκένης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα στοχεύει να δείξει πώς η διαπολιτισμική μελέτη του προσώπου, έννοια άρρηκτα συνδεδεμένη αναπόφευκτα με τις εννοιολογήσεις του φύλου και του σώματος, συνέβαλε και συμβάλει στην αναθεώρηση κάποιων (δυτικοκεντρικών) παραδοχών (της κοινής αντίληψης αλλά και επιστημολογικές) γύρω από τις έμφυλες σχέσεις, τη συγκρότηση του προσώπου/εαυτού και το σώμα.

Στην πρώτη ενότητα ορίζουμε την ανθρωπολογική αναλυτική κατηγορία του ‘προσώπου’ (*person, personhood*) και τις προεκτάσεις / όψεις του: όπως η έννοιες του ‘εαυτού’ (*self*) και του ‘ατόμου’ (*individual*). Εξετάζουμε με ποιους τρόπους διαπλέκονται οι παραπάνω έννοιες με εκείνη της ‘κοινωνίας’. Στην δεύτερη ενότητα, ορίζεται η αναλυτική κατηγορία του ‘κοινωνικού φύλου’ (*gender*) και εξετάζονται αντιθέσεις και ταυτοποιήσεις οι οποίες αποτέλεσαν τις επιστημολογικές παραδοχές της κοινωνικής ανθρωπολογίας και πώς αυτές αποδομήθηκαν (π.χ.: φύση/πολιτισμός, δημόσιο/ιδιωτικό, βιολογικό/κοινωνικό, αντικείμενο/υποκείμενο): ποια η σχέση αυτών των διχοτομήσεων, στις κλασικές ανθρωπολογικές μελέτες του φύλου, με τους μηχανισμούς νομιμοποίησης των ιεραρχιών των κατηγοριών ‘άνδρας’ και ‘γυναίκα’; Τέλος, εξετάζεται πώς το πρόσωπο και το κοινωνικό φύλο συγκροτούνται μέσα από τις ανταλλαγές και την τελετουργία με παραδείγματα από τη Μελανησία και τη δυτική Αφρική.

Στην τρίτη ενότητα εξετάζονται οι ιστορικοί μετασχηματισμοί της εννοιολόγησης του προσώπου, του εαυτού, του ατόμου, του σώματος και των έμφυλων σχέσεων: πώς το ατλαντικό δουλεμπόριο, η αποικιοκρατία και η ‘παγκοσμιοποίηση’ επηρέασαν και επηρεάζουν τις εντόπιες αντιλήψεις; Τέλος, πώς διαπλέκονται οι ‘ατομικές ταυτότητες’ με τις συλλογικές ταυτότητες και ποιο συγκεκριμένα τον εθνικισμό;

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το σεμινάριο εισαγάγει τους/της φοιτητές/τριες σε μια βασική αναλυτική κατηγορία της κοινωνικής ανθρωπολογίας η ιδιαιτερότητα και η ευρηστική δύναμη της οποίας έγκειται στο γεγονός ότι συνδέεται άρρηκτα με άλλες – εξίσου θεμελιώδεις – αναλυτικές κατηγορίες όπως: το κοινωνικό φύλο, οι ανταλλαγές, το σώμα, κτλ.

Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες έρχονται αντιμέτωποι – και εξοικειώνονται – με το γεγονός ότι η ιδέα που σχηματίζουμε για τον ‘εαυτό’ δεν είναι έμφυτη αλλά πολιτισμικά/κοινωνικά και ιστορικά οριζόμενη.

Οι φοιτητές/τριες αποκτούν, μέσα από μια διαπολιτισμική ματιά, τα εργαλεία που θα τους επιτρέψουν να προσεγγίσουν κριτικά τις παραδοχές που καθορίζουν την κοσμοαντίληψη τους και την συνακόλουθη πρακτική. Τέλος, οι συμμετέχοντες αποκτούν γνώσεις γύρω από τα επιστημολογικά ζητήματα που εγείρει το ανθρωπολογικό εγχείρημα.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - a) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις και ανάλυση κειμένων.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές εργασίες και προφορική επίδοση στο μάθημα.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

Διεύθυνση του ΠΜΣ *Γυναίκες και Φύλα*  
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας,  
Λόφος Πανεπιστημίου, 81 100 Μυτιλήνη, Λέσβος, τηλ. 22510-36342  
[gender@sa.aegean.gr](mailto:gender@sa.aegean.gr)

#### ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Κέντρο επικοινωνιών Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 22510-36000, fax 22510-36099

Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας & Ιστορίας:

Γραμματεία Προπτυχιακού 22510-36303 και 36323, fax 22510-36309

Γραμματεία Μεταπτυχιακού 22510-36331, fax 22510-36349

Εργαστήριο Υπολογιστών 22510-36315 και 36325

Βιβλιοθήκη 22510-36030/1

Γραφείο Φοιτητικής Μέριμνας 22510-36109

Διεύθυνση Σπουδών 22510-36161

Γραφείο Συγγραμμάτων 22510-36114

Γραφείο Διασύνδεσης 22510-36117/8

Πρόγραμμα ERASMUS 22510-36165

Γραμματεία Τμήματος Περιβάλλοντος 22510-36200

Γραμματεία Τμήματος Γεωγραφίας 22510-36400

Γραμματεία Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας 22510-36350

Γραμματεία Τμήματος Επιστημών της Θάλασσας 22510-36800

Γραμματεία Τμήματος Κοινωνιολογίας 22510-36500